



# KAUPUNKITASOINEN PALVELU- VERKKOSUUNNITELMA 2018– 2027

(Luonnos 21.6.2018)

<b>Esipuhe .....</b>	<b>5</b>
<b>1 Kaupunkitasoinen palveluverkkosuunnittelu.....</b>	<b>6</b>
1.1 Palveluverkkosuunnitelman laatiminen .....	6
1.2 Palveluverkkosuunnittelun tavoitteet, kaupunkitasoinen koordinointi ja kehittäminen .....	7
<b>OSA 1: KAUPUNKI KASVAA.....</b>	<b>10</b>
<b>2 Strategiset linjaukset ja toimintaympäristön muutostekijät.....</b>	<b>10</b>
2.1 Kaupungin strategian palveluverkkoa koskevat linjaukset .....	10
2.2 Kaupunkitasoiset palveluverkkoja koskevat toimintaympäristön muutostekijät.....	11
<b>3 Kaupunkirakenne ja yleiskaavatyö .....</b>	<b>13</b>
3.1 Kaupunkirakenteen nykytila .....	13
3.2 Yleiskaavatyön aikataulu ja arviointityön pääkohdat .....	17
<b>4 Väestönkehitys ja palvelukysynnän muutos .....</b>	<b>19</b>
4.1 Asuntorakentaminen.....	19
4.2 Väestön määrän ja ikärakenteen kehitys alueilla .....	21
4.3 Palvelukysynnän muutos .....	29
4.4 Palvelurakentamisen tonttitarpeen muutokset .....	30
4.5 Väestönkehityksen vaikutus kaupungin talouteen.....	30
<b>5 Kaupungin kiinteistöomaisuuden arvo ja kunto .....</b>	<b>32</b>
<b>6 Kaupunki kasvaa – yhteenveto .....</b>	<b>33</b>
<b>OSA 2: KAUPUNGIN PALVELUVERKOT KEHITTYVÄT.....</b>	<b>36</b>
<b>7 Toimitilainvestointien säästömahdollisuudet.....</b>	<b>36</b>
7.1 Tilatarpeet ja tilojen järjestäminen .....	36
7.2 Investointitason hallinta .....	38
7.3 Rakentamiskustannusten hallinta ja säästökeinot .....	41
<b>8 Kaupungin palveluverkkojen nykytila ja kehittämistoimenpiteet.....</b>	<b>43</b>
<b>8.1 Sivistystoimen palvelut.....</b>	<b>43</b>
8.1.1 Suomen ja ruotsinkielinen varhaiskasvatus .....	43
8.1.1.1 Palveluverkon nykytila.....	43
8.1.1.2 Palveluverkon kehittämistarpeet ja suunnitellut palveluverkkomuutokset .....	45
8.1.2 Suomen- ja ruotsinkielinen perusopetus .....	49
8.1.2.1 Palveluverkon nykytila.....	49
8.1.2.2 Palveluverkon kehittämistarpeet ja suunnitellut palveluverkkomuutokset .....	51
8.1.3 Nuoriso- ja aikuiskoulutus (suomen- ja ruotsinkielinen) .....	55
8.1.3.1 Palveluverkon nykytila.....	55
8.1.3.2 Palveluverkon kehittämistarpeet ja suunnitellut palveluverkkomuutokset .....	58

<b>8.1.4 Nuorisopalvelut</b> .....	<b>62</b>
8.1.4.1 Palveluverkon nykytila.....	62
8.1.4.2 Palveluverkon kehittämistarpeet ja suunnitellut palveluverkkomuutokset .....	63
<b>8.1.5 Kirjastopalvelut</b> .....	<b>66</b>
8.1.5.1 Palveluverkon nykytila.....	66
8.1.5.2 Palveluverkon kehittämistarpeet ja suunnitellut palveluverkkomuutokset .....	67
<b>8.1.6 Kulttuuripalvelut</b> .....	<b>69</b>
8.1.6.1 Palveluverkon nykytila.....	69
8.1.6.2 Palveluverkon kehittämistarpeet ja suunnitellut palveluverkkomuutokset .....	71
<b>8.1.7 Liikuntapalvelut</b> .....	<b>73</b>
8.1.7.1 Palveluverkon nykytila.....	73
8.1.7.2 Palveluverkon kehittämistarpeet ja suunnitellut palveluverkkomuutokset .....	74
<b>8.1.8 Toimenpiteet toimialan palveluverkkojen investointikustannusten hallintaan.....</b>	<b>78</b>
<b>8.2 Sosiaali- ja terveyspalvelut</b> .....	<b>79</b>
<b>8.2.1 Sosiaaliasemat ja terveysasemat</b> .....	<b>79</b>
8.2.1.1 Palveluverkon nykytila.....	79
<b>8.2.2 Neuvolapalvelut</b> .....	<b>80</b>
8.2.2.1 Palveluverkon nykytila.....	80
<b>8.2.3 Muut terveyspalvelut</b> .....	<b>81</b>
8.2.3.1 Palveluverkon nykytila.....	81
<b>8.2.4 Terveyspalveluverkkojen kehittämistarpeet vantaalaisten näkökulmasta</b> .....	<b>83</b>
<b>8.2.5 Muut sosiaalipalvelut</b> .....	<b>88</b>
8.2.5.1 Palveluverkon nykytila.....	88
8.2.5.2 Palveluverkon kehittämistarpeet vantaalaisten näkökulmasta .....	90
<b>8.2.6 Vanhus- ja vammaispalvelut</b> .....	<b>93</b>
8.2.6.1 Palveluverkon nykytila.....	93
8.2.6.2 Palveluverkon kehittämistarpeet vantaalaisten näkökulmasta .....	95
<b>8.2.7 Suun terveydenhuolto</b> .....	<b>96</b>
8.2.7.1 Palveluverkon nykytila.....	96
8.2.7.2 Palveluverkon kehittämistarpeet vantaalaisten näkökulmasta .....	98
<b>8.2.8 Toimenpiteet toimialan palveluverkkojen investointikustannusten hallintaan.....</b>	<b>99</b>
<b>8.3 Konserni- ja asukaspalvelujen palvelut.....</b>	<b>100</b>
<b>8.3.1 Työllisyyspalvelut</b> .....	<b>100</b>
8.3.1.1 Palveluverkon nykytila.....	100
8.3.1.2 Palveluverkon kehittämistarpeet ja suunnitellut palveluverkkomuutokset .....	101
<b>8.3.2 Kuntalaispalvelut</b> .....	<b>103</b>
8.3.2.1 Palveluverkon nykytila.....	103
8.3.2.2 Palveluverkon kehittämistarpeet ja suunnitellut palveluverkkomuutokset .....	106
<b>8.3.3 Hankintakeskus</b> .....	<b>108</b>
8.3.3.1 Palveluverkon nykytila.....	108
8.3.3.2 Palveluverkon kehittämistarpeet ja suunnitellut palveluverkkomuutokset .....	109
<b>8.3.4 Pelastustoimen palvelut</b> .....	<b>110</b>
8.3.4.1 Palveluverkon nykytila.....	110
8.3.4.2 Palveluverkon kehittämistarpeet vantaalaisten näkökulmasta .....	113
<b>8.3.5 Vantaan Työterveys liikelaitoksen palvelut.....</b>	<b>114</b>
8.3.5.1 Palveluverkon nykytila.....	114
8.3.5.2 Palveluverkon kehittämistarpeet vantaalaisten näkökulmasta .....	114

8.3.6 Toimenpiteet toimialan palveluverkkojen investointikustannusten hallintaan.....	115
<b>8.4 Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön palvelut .....</b>	<b>115</b>
8.4.1 Toimialan asiakaspalvelut.....	115
8.4.1.1 Palveluverkon nykytila.....	115
8.4.1.2 Palveluverkon kehittämistarpeet ja suunnitellut palveluverkkomuutokset .....	116
8.4.2 Julkinen kaupunkitila .....	116
8.4.2.1 Palveluverkon nykytila.....	116
8.4.2.2 Palveluverkon kehittämistarpeet ja suunnitellut palveluverkkomuutokset .....	118
<b>8.5 Kaupungin toimialojen keskeiset palveluverkkolinjaukset .....</b>	<b>120</b>
<b>8.6 Palvelujen saavutettavuuden vyöhykkeet .....</b>	<b>125</b>
<b>9 Kaupungin yhteiset palveluverkkoasiat.....</b>	<b>128</b>
<b>10 Jatkotoimenpiteet .....</b>	<b>130</b>
10.1 Jatkotoimenpiteet palveluverkkojen kehittämiseksi .....	130
10.2 Jatkotoimenpiteet toimitilainvestointikustannusten hallitsemiseksi .....	132
<b>LÄHTEET.....</b>	<b>134</b>

## ESIPUHE

Vantaan kaupungin kaupunkitasoinen palveluverkkosuunnitelma vuosille 2018–2027 on laadittu palveluverkkoon liittyvien muutos- ja kehittämistarpeiden luotaamiseksi pidemmälle tulevaisuuteen. Edellinen kaupunkitasoinen palveluverkkosuunnitelma valmisteltiin vuonna 2013 koskien vuosia 2014–2023. Tämän jälkeen kaupungin kasvu on kiihtynyt asuntorakentamisen ja väestönkasvun myötä selvästi 2010-luvun alkuun verrattuna, mistä johtuen myös kaupungin palveluverkkosuunnitelma on syytä päivittää kokonaisuutenaan.

Kaupunkitasoinen palveluverkkosuunnitelma on pohja tulevien vuosien toimitilainvestointiohjelman päivittämiselle ja sen keskeiset linjaukset ohjaavat myös yksittäisiä palveluverkon kehittämishankkeita. Suunnitelmassa on käsitelty kaupungin rakentumista ja väestökehitystä, palveluverkon nykytilaa sekä palveluittain keskeisimpiä palveluverkon kehittämistarpeita. Yksittäisten palvelujen tai alueiden osalta on kartoitettu tarpeita tehdä perusteellisempia esiselvityksiä. Myös kaupunkirakenteen tiivistyminen sekä joukkoliikenteen kehittyminen tuovat uusia mahdollisuuksia ja näkökohtia palveluverkkojen kehittämiseen.

Julkisen sektorin rakenteita historiallisella tavalla uudistava maakunta- ja soteuudistus on toteutuksessa hallituksen esittämän aikataulun mukaisesti vuoden 2020 alussa lähtien. Uudistus vaikuttaa olennaisesti kuntien ja myös Vantaan kaupungin palveluverkkoihin ja tuleviin suunnitelmiin. Lakiestysten mukaisesti kuntien omistamat sosiaali- ja terveydenhuollon käytössä olevat kiinteistöt vuokrataan siirtymäkauden ajaksi perustettavien maakuntien käyttöön. Siirtymäaikana kuntien ja kuntayhtymien toimitilainvestointeja on rajattu lainsäädännön kautta.

Viime vuosien aikana Vantaan talouden tasapaino on parantunut, ja kaupungin yli miljardiin kasvannutta lainakantaa on päästy lyhentämään vuosien 2016 ja 2017 aikana. Talouden tasapainottamista on edistetty laajasti kaupungin organisaatiossa. Merkittävässä roolissa on ollut myös tavoitteellinen palveluverkkojen kehittäminen sekä tilatehokkuuden kasvattaminen.

Maakunta- ja soteuudistuksen myötä kaupungin toiminnan ja rahoituksen volyymit laskevat merkittävästi, mutta kaupungin miljarditason lainakanta jää ennalleen, myöskään voimakkaasti kasvavan kaupungin investointitaso ei muutu olennaisesti rakenneuudistuksessa. Sen sijaan julkisen sektorin rahoituksen kestävyysvaje ja talouden sopeuttamistarpeet voivat heijastua jatkossakin myös kuntasektoriin.

Jatkossakin kaupungin talouden tasapainon turvaamiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Osaksi kaupunkitason palveluverkkosuunnitelmaa onkin liitetty listaus keinoista tehostaa ja säästää kaupungin rakentamisinvestoinneissa. Luonnollisesti tärkeää on tavoitteellinen palveluverkkojen ja investointien suunnittelu yhteiskäyttöä edistäen, tilatehokkuus varmistaen ja investoinnit optimaalisesti ajoittaen.

Ritva Viljanen  
**Kaupunginjohtaja**

# 1 KAUPUNKITASOINEN PALVELUVERKKOSUUNNITTELU

## 1.1 PALVELUVERKKOSUUNNITELMAN LAATIMINEN

Vantaan kaupunginvaltuusto hyväksyi 11.12.2017 valtuustokauden strategian 2018–2021. Palveluverkkosuunnitelma on laadittu valtuustokauden strategian linjausten ja tavoitteiden pohjalta yhteistyössä toimialojen kanssa esityksen kaupunkitasoiseksi palveluverkkosuunnitelmaksi vuosille 2018–2027.

Palveluverkkosuunnitelmassa käsitellään kaupungin tarjoamia asukkaille suunnattuja palveluja ja niiden palveluverkkoa. Tavoitteena on palvelutarpeiden mukaisen taloudellisesti ja toiminnallisesti tehokkaan sekä monikäyttöisen palveluverkon kehittäminen, joka vastaa myös kaupungin väestömäärän voimakkaan kasvun aiheuttamaan palvelutarpeen lisääntymiseen. Kaupunkitasoinen palveluverkkosuunnitelma ohjaa vuotuista talousarvioprosessiin kuuluvaa toimitilainvestointiohjelman päivittämistä.

Edellinen kaupunkitasoinen palveluverkkosuunnitelma 2014–2023 laadittiin vuonna 2014 ja se hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 16.6.2014. Kaupunkitasoisen investointiryhmän (hankejoto) toimeksiannosta palveluverkkosuunnitelman päivittäminen käynnistettiin syksyllä 2017. Hankejoto on toiminut työn ohjausryhmänä. Palveluverkkosuunnitelman laatimista varten koottu työryhmä on kokoontunut syksyn 2017 ja alkuvuoden 2018 aikana. Lisäksi palveluverkkosuunnitelmaa on käsitelty palveluverkkosuunnittelun workshoppeissa 14.12.2017 ja 9.4.2018, vaikuttamistoimielimissä 21.3.–25.4.2018, yleiskaavatoimikunnassa 23.4.2018, kaupungin johtoryhmässä 7.5.2018, yhteistoimintaryhmässä 15.5.2018, valtuustoseminaarissa 24–25.5.2018 sekä lautakunnissa elokuussa 2018. Asukkailla on ollut mahdollisuus antaa palautetta ja kehittämisehdotuksia kaupungin palvelujen saavutettavuudesta. Palautetta on päässyt antamaan kaupungin internetsivuilla olleen kyselyn kautta huhtikuussa. Vantaa-infoissa ja osassa kirjastoja kysely on ollut vastattavissa myös paperilomakkeena (liite 2). Kyselyn vastauksia käsiteltiin kevään 2018 valtuustoseminaarissa (liite 3).

Palveluverkkosuunnitelmatyöryhmän jäseninä ovat olleet sivistystoimen toimialalta talous- ja hallintojohtaja Eila Tanninen, suunnittelija Päivi Riehungangas ja strategia-asiantuntija Laura Malinen. Sosiaali- ja terveystoimesta työryhmässä ovat olleet talous- ja hallintojohtaja Ari Toiva ja erityisasiantuntija Asta Mellais. Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialan edustajina työryhmässä ovat olleet talous- ja hallintojohtaja Jonna Hohti, kehittämisinsinööri Reijo Korhonen, kaupungininsinööri Henry Westlin, kuntatekniikan kehittämisspäällikkö Tuula Markkanen, tilakeskusjohtaja Pekka Wallenius, hankepäällikkö Eija Kivineva, hankekehityspäällikkö Ifa Kytösaho, hankeohjelmoija Risto Adler, asumisasioiden päällikkö Tomi Henriksson, asumisen erityisasiantuntija Elisa Ranta, yleiskaavasuunnittelija Jonna Kurittu, liikennesuunnittelupäällikkö Markus Holm sekä rakennuttaja-arkkitehdit Merja Ryytty, Tiina Riihimäki ja Mikko Juolahti. Konserni- ja asukaspalvelujen toimialalta työryhmässä ovat olleet talous- ja hallintojohtaja Vesa Urtti ja järjestökoordinaattori Harri Raita sekä pelastustoimesta palvelupäällikkö Mikko Ilmonen. Kaupunginjohtajan toimialalta työryhmän puheenjohtajana on toiminut talousjohtaja Patrik Marjamaa (16.2.2018 asti), sihteerinä erityisasiantuntija Kirsi Vatén ja työryhmän jäsenenä talousarviopäällikkö Matti Ruusula (puheenjohtaja 17.2.2018 alkaen) sekä tutkija Harri Sinkko. Työryhmän jäsenet ovat koordinoineet

palveluverkkosuunnitelman tietojen kokoamisen omalta toimialaltaan sekä osallistuneet suunnitelman laatimiseen. Tutkija Elina Parviainen on ollut laatimassa kyselyä ja tutkija Harri Sinkko analysoimassa kyselyaineistoa.

## 1.2 PALVELUVERKKOSUUNNITTELUN TAVOITTEET, KAUPUNKITASOINEN KOORDINOINTI JA KEHITTÄMINEN

Kaupunkitasoinen palveluverkkosuunnitelma ohjaa vuotuista talousarvioprosessiin kuuluvaa toimitilainvestointiohjelman päivittämistä. Palveluverkkosuunnittelun tavoitteena on palvelutarpeiden mukaisen taloudellisesti ja toiminnallisesti tehokkaan sekä monikäyttöisen palveluverkon kehittäminen.

Palveluverkkosuunnitteluprosessissa arvioidaan ja ennakoidaan alueiden väestömuutoksista aiheutuvia palvelutarpeiden muutoksia sekä palvelujen kehittämistarpeita. Palveluverkkosuunnitteluprosessissa etsitään uusia keinoja vastata lisääntyvään tilatarpeeseen muun muassa lisäämällä tilojen yhteiskäyttöä, tilojen keskittämistä sekä lisäämällä moneen erilaiseen käyttötarkoitukseen soveltuvia kiinteistöjä (monikäyttökiinteistöjä). Palvelu- ja toimitilaverkon suunnittelu perustuu tilatehokkuuden kasvattamiseen, tilojen monikäyttöisyyden lisäämiseen sekä eri vaihtoehtojen kokonaistaloudellisten vaikutusten arviointiin.

Kaupunkitasoisen palveluverkkosuunnittelun periaatteet:

- Palveluverkkoratkaisut perustuvat palvelutarpeen kehittymiseen ja kaupunkitason priorisointiin.
- Palvelut sijaitsevat pääsääntöisesti raideliikenteen ja joukkoliikenteen laatuikäytävien varsilla
- Palvelut ovat helposti saavutettavissa (esteettömyys, sähköiset palvelut, matka-aika julkisilla liikennevälineillä)
- Palvelujen sijainnin suunnittelussa hyödynnetään täydennysrakentamisen tuomat keskittämismahdollisuudet
- Palveluverkon kehittämiseksi tehdään tarvittavia palveluverkkoja koskevia esiselvityksiä
- Rakentamisessa ja toimitilojen kehittämisessä painotetaan taloudellisuutta
- Tilojen yhteiskäyttöä lisätään ja tilatehokkuutta kasvatetaan
- Toimitiloista suunnitellaan monikäyttötiloja/monikäyttökiinteistöjä
- Palveluverkon investoinneilla tuetaan kaupunkirakenteen eheytymistä

**Kaupunkitasoinen koordinointi ja kehittäminen.** Vuonna 2012 talouden tasapainottamis- ja velkaohjelman (TVO) ja kaupungin johtosäätöjen uudistamisen yhteydessä sovittiin kaupunkitasoisen palveluverkkosuunnittelun kehittämisestä. Tuolloin tavoitteeksi asetettiin palveluverkkosuunnittelun sovittaminen yhteen taloussuunnitelman valmistelun kanssa, palveluverkkosuunnittelun kaupunkitasoinen ohjaus sekä kaupunginhallituksen roolin vahvistaminen. Taloussuunnittelun tulosalueen tehtäväksi määriteltiin vastaaminen kaupungin palveluverkon kehittämisestä ja yhteensovittamisesta osana kaupungin talousarviovalmistelua. Nämä tehtävät sisältyvät myös uuteen 8.5.2017 voimaan tulleeseen hallintosäätöön (luku 3 §7).

**Kaupunkitasoisen palveluverkkosuunnittelun vaiheet kaupunkikonsernissa.** Kaupunkitasoista palveluverkkosuunnittelua koordinoidaan workshoppeissa ja kaupunkitasoisessa investointiryhmässä (hankejoto), jotka myös valmistelevat ja ylläpitävät kaupungin kymmenen vuoden toimitila- ja kunnallistekniikan investointiohjelman.



Kuva 1. Kaupunkitasoisen palveluverkkosuunnittelun vaiheet kaupunkikonsernissa

*Toimialojen kaupunkitasoiseen palveluverkkosuunnitteluprosessiin liittyvät tehtävät:*

- Palvelutarpeet tarkennetaan vuosittain päivitetyn asuntorakentamis- ja väestöennusteen sekä muiden havaittujen palvelu- ja toiminnallisten muutostarpeiden perusteella.
- Voimassa oleva palveluverkkosuunnitelma tarkistetaan palvelutarpeiden muutoksiin perustuen.
- Toimialan investointiesityksen perustana on aina hyväksytty talousarvio ja taloussuunnitelma. Voimassa oleva toimitilainvestointiohjelma päivitetään ja muutostarpeet ilmoitetaan tilakeskukseen toimitilainvestointiesityksessä investointiohjelman päivityksenä.
- Toimiala sovittaa toimitilainvestointiesityksensä toimialan tavoitteisiin ja talouden reunaeh-toihin.

Toimialojen palvelu- ja toimitilatarpeen muutostarpeet käsitellään workshoppeissa yhteistyössä tilakeskuksen ja taloussuunnittelun kanssa. Tilakeskus valmistelelee muutostarve-esitykset kaupunkitasoisen investointiryhmän eli hankejohtoryhmän (hankejoton) käsiteltäväksi. Hankejotossa käsitellään tilakeskuksen valmistelemat toimitilainvestointiesitykset. Hankejoto priorisoi hankkeet, sovitaa ne talouden kehykseen ja päättää hankkeiden rahoitustavasta. Hankejohtoryhmässä valmistellaan kaupunginjohtajan esitys kaupunkitasoisesta talousarvion toimitilainvestointikokonaisuudesta. Kaupunginjohtajan esitys käsitellään kaupunginhallituksessa ja päätöksenteko tapahtuu kaupunginvaltuustossa osana talousarvio- ja taloussuunnitelman käsittelyä.

Hallintosäännössä on määritelty missä tapauksissa tarveselvitykset ja hankesuunnitelmat viedään kaupunginhallituksen käsiteltäviksi ja päätettäviksi: hallintosäännön 9 luvun, 1 §:n kohdan 29 mukaan kaupunginhallitus päättää kaupungin ja kaupunkikonsernin yli 3 M€:n (alv 0 %) suuruisten toimitilainvestointihankkeiden tarveselvitysten ja kustannusarvioiden hyväksymisestä sekä kohdan 30 mukaan useampaa kuin yhtä toimialaa koskevien tai kaupunkitasoista linjausta vaativien investointihankkeiden ja kustannusarvioiden hyväksymisestä.



Toimitilahankkeiden valmisteluprosessi ja toimitiloista luopumisen periaatteet on kuvattu tarkemmin tilakeskuksen ohjeessa ”Menettelytapaohjeet uusia toimitiloja hankittaessa (2014)”.

**Alueelliset esiselvitykset.** Tilakeskus laatii yhdessä toimialojen kanssa alueellisia esiselvityksiä palveluverkosta sellaisilla alueilla, joilla se väestön voimakkaan kasvun tai toimitilaverkon kunnan vuoksi on tarpeen.

# OSA 1: KAUPUNKI KASVAA

## 2 STRATEGISET LINJAUKSET JA TOIMINTAYMPÄRISTÖN MUUTOSTEKIJÄT

### 2.1 KAUPUNGIN STRATEGIAN PALVELUVERKKOA KOSKEVAT LINJAUKSET

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 11.12.2017 kaupungin uuden valtuustokauden strategian vuosille 2018–2021. Strategiassa on määritelty kaupungin arvoiksi avoimuus, rohkeus, vastuullisuus ja yhteisöllisyys. Valtuustokauden strategian painopisteet ovat: *turvaamme talouden tasapainon, tiivistämme kaupunkia lähiluontoa vaalien, lisäämme kaupungin elinvoimaa ja vetovoimaa, edistämme asukkaiden hyvinvointia, olemme edelläkävijöitä palvelujen kehittämisessä, sekä johdamme uudistuen ja osallistuen.*

Vantaan selvästi kiihtyneen kasvun ja suurten liikenneinvestointien päättymisen myötä valtuustokauden strategiassa investointikattoa on nostettu emokaupungin peruspalveluinvestointien osalta. Investointikatossa pysyminen edellyttää tavoitteellista palveluverkkosuunnittelua sekä investointiohjelman priorisoimista ja investointien toteuttamisen optimointia. Lisäksi talouden tasapainon turvaamiseksi tuottavuutta parannetaan ja toimitilojen tilatehokkuutta kehitetään edelleen.

Strategian mukaisesti Vantaan kaupunkikeskusten kehittämismahdollisuudet hyödynnetään tehokkaasti, erityisesti asemien läheisyydessä. Kaupunkirakenteen tiivistymisen vaikutukset ja mahdollisuudet tulee huomioida myös palveluverkkosuunnittelussa. Keskusta-alueilla puistot ja väljemmillä asuinalueilla lähimetsät ulkoilureitteineen tarjoavat paikkoja virkistymiseen ja rauhoittumiseen. Kaupunki turvaa kasvavan väestön liikuntamahdollisuudet rakentamalla uusia lähiliikunta-paikkoja ja ylläpitämällä jo olemassa olevia.

Strategiassa korostetaan terveiden toimitilojen olevan tärkeä osa kaupunkilaisten hyvinvointia. Valtuustokauden tavoitteena onkin nopeuttaa toimitilojen sisäilmaongelmien selvittämistä, parantaa sisäilmakorjausten jälkeistä käyttäjätyytyväisyyttä sekä tehostaa korjattujen tilojen sisäilmaolosuhteisiin vaikuttavien tekijöiden seurantaa.

Palvelujen kehittämisessä Vantaan kaupungin strategisena tavoitteena on kehittää sähköistä asiointia sekä automatisoida palveluprosesseja ajasta ja paikasta riippumattomaksi itsepalveluksi. Tavoitteena on tuottaa kuntalaisille ja organisaatioasiakkaille helppokäyttöisiä sähköisiä asiointikanavia. Sähköisten palvelujen kehittäminen ja muut toimitilojen käyttöön ja käyttötapoihin vaikuttavat muutostekijät tulee huomioida alusta lähtien toimitilahankkeiden suunnittelussa.

## 2.2 KAUPUNKITASOISET PALVELUVERKKOJA KOSKEVAT TOIMINTAYMPÄRISTÖN MUUTOSTEKIJÄT

**Maakunta- ja soteuudistus.** Hallitus on antanut esityksen laiksi maakuntalain, sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain ja pelastustoimen järjestämisestä annetun lain voimaannpanosta. Sote-uudistukseen liittyy useita lakeja, jotka vaikuttavat palvelujen järjestämiseen ja tuottamiseen. Näitä ovat muun muassa sote-järjestämislaki, voimaannpanolaki, maakuntalaki, maakuntien toiminnan rahoitusta koskeva sääntely, kunnan peruspalvelujen valtionosuuslaki ja valinnanvapauslaki. Lakiehdotusten mukaan uusille maakunnille siirtyvät 1.1.2020 alkaen sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävät, pelastustoimi sekä ympäristöterveydenhuolto. Näiden tehtävien mukainen henkilöstö siirtyy myös maakunnille 1.1.2020.

Maakuntien tilakeskus Oy on maakunta- ja soteuudistuksen osana perustettu valtakunnallinen palvelukeskus, jonka tehtävänä on huolehtia kaikista tulevien maakuntien tarvitsemista tiloista – erikoissairaanhoidon, terveyskeskusten ja sosiaalipalvelujen tiloista pelastusasemiin ja toimistoihin. Lakiesityksen mukaan kunnan järjestämän perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon, sosiaalitoimen ja pelastustoimen toimitilat siirtyisivät maakunnan hallintaan 1.1.2020 alkaen.

Esityksen mukaan maakunnan ja kunnan välillä solmitaan kunnan omistamien toimitilojen hallinnasta vuokrasopimus siten, että se on voimassa vähintään 31.12.2022 saakka (siirtymäkauden vuokrasopimus). Kaupungin ja maakunnan välisiin vuokrasopimuksiin liittyvän siirtymäkauden jälkeen on mahdollista, että palveluverkot muuttuvat siten, että osa kaupungin omistamista sote-tiloista jää tyhjilleen. Tällaisten kohteiden määrä on todennäköisesti pieni ja niiden osalta ratkaisut voidaan tehdä kohdekohtaisesti.

Lakiesityksessä todetaan myös, että maakunnalle siirtyisivät myös esimerkiksi sosiaalihuoltolain 21 §:n mukaisiin asumispalveluihin liittyvät vuokrasopimukset, joissa kunta on ensin vuokrannut tietyt asunnot kiinteistön omistajalta ja sen jälkeen vuokrannut ne edelleen varsinaisille asukkaille. Vastaavia asumiseen liittyviä säännöksiä on myös muissa laeissa, kuten lastensuojelulaissa, kehitysvammalaissa ja vammaislaissa. Näissä tapauksissa maakunnalle siirtyisi sekä kunnan ja kiinteistön omistajan välinen sopimus, että kunnan ja asukkaan välille solmittu huoneenvuokrasopimus. Vantaalla tällaisia sopimuksia on noin 300.

Maakunta- ja soteuudistuksen tuomia muutoksia on vaikea nykytiedolla täysin ennustaa. Käynnissä oleva uudistus vaikuttaa olennaisesti terveyspalvelujen lisäksi myös vanhus- ja vammaispalvelujen sekä muiden sosiaalihuollon palvelujen palveluverkon toteuttamiseen. Mikäli uudistukseen liittyvät lait toteutuvat luonnosten mukaisesti, sosiaalihuollon palvelujen tuottajia tulee olemaan maakunnassa huomattavasti nykyistä enemmän. Riskinä voi olla palvelujen pirstaloituminen. Oletettavaa kuitenkin on, että kuntalaisten palvelutarve on vastaava tai kasvaa ja tuottajien lisääntyminen voi myös laajentaa palveluverkkoa. Mahdollisuus asioida kuntarajan toisella puolella voi vastata esimerkiksi Vantaan raja-alueilla asuvien palvelutarpeeseen nykypalveluverkkoa paremmin. Myös lähipalvelujen järjestäminen tullee esille.

Maakunta- ja soteuudistuksessa maakunnille siirtyvien toimintojen osalta niihin liittyvät toimitilainvestoinnit toteutus- ja rahoitusratkaisuihin tulee jatkossa tekemään maakuntahallinto.

**Digitaalisten palvelut osana palveluverkkoa.** Sähköisten palvelujen kehittäminen on olennainen keino palvelujen toteuttamiseksi kustannustehokkaasti. Kuntalaisten odotukset julkisten ja kuntalaisille suunnattujen palvelujen saatavuuden ja käytettävyyden osalta tulee huomioida entistä vahvemmin. Näin ollen palvelujen tulee olla mobiileja ja niitä on voitava käyttää ajasta ja paikasta riippumatta. Jatkossa voidaankin kenties käyttää myös digitaalinen palveluverkko käsitettä joidenkin palvelujen kohdalla. Tarvittaessa tulee edelleen olla saatavissa myös henkilökohtaista asiointipalvelua.

**Keskeisiä uusia digitalisaatiohankkeita.** Vuonna 2018 kaupungissa käynnistyy mobiilipalvelujen digisuunnitelmien laatiminen. Suunnitelmassa selvitetään nykyisten sähköisten palvelujen lähtötilanne, rakennetaan tavoittila sekä suunnitellaan konkreettinen ja toteuttamiskelpoinen etenevistapa. Aluksi suunnitelmat laaditaan kirjastolle, liikuntapalveluille, perusopetukselle ja työllisyyspalveluille. Digisuunnitelmia tehdään yhdessä asukkaiden, palvelujen käyttäjien ja henkilöstön kanssa.

Apotti eli pääkaupunkiseudun yhteinen sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmä lisää digitaalisia palveluja. Apotti mahdollistaa yhtenäisen tiedonsiirron ja vaatii onnistuakseen yhtenäiset toimintamallit sekä yhtenäiset prosessit. Sen kautta on mahdollista tehdä sähköinen ajanvaraus ja tarkastella omia terveys- sekä sairaustietoja. Apotin myötä mahdollistuvat myös yhteydenottoa helpottavat monikanavaiset palvelut, sähköiset lomakkeet, sähköisen hoidon tai palvelun tarpeen arvioinnit, etävastaanotot, etätulkkipalvelut, erilaiset sairautta tai sairastumisen riskiä ilmaisevat testit sekä etäkuntoutus ja etäkotihoito. Apotti otetaan käyttöön Vantaalla 11/2018.

MATTI on maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialan yhteinen toimintamalli ja tietojärjestelmä, jonka käyttöönotto on vaiheistettu kolmeen julkaisuun: ensimmäinen vuonna 2018 ja viimeinen vuoteen 2020 mennessä. MATTI sisältää maankäytön suunnittelun ja kuntateknisen infon elinkaaren hallinnan sekä kartta- ja paikkatiedon tuotannon ja hallinnan. Tulevaisuudessa maankäytön koko elinkaaren tiedot kaavoituksesta, suunnittelusta ja rakentamisesta ylläpitoon saakka muodostavat digitaalisesti hallittavan ja paikkatietoon perustuvan kokonaisuuden. MATTI on ensisijaisesti toimialan sisäisen toiminnan tehostamiseen keskittyvä hanke ja paikkatietokohteiden ylläpitojärjestelmä, jonka tietosisältöön on liitettävissä erilaisia kuntalaisia palvelevia ratkaisuja. Tavoitteena on, että tulevaisuudessa kansalaiset ja muut toimijat osallistuvat yhdessä kaupungin viranomaisten kanssa kaupungin suunnitteluun ja tiedon tuottamiseen virtuaalisen kaupunkimallin kautta. MATTI-järjestelmän avulla tulevaisuudessa pyritään myös hallitumpaan maankäytön toteuttamisen ohjelmointiin ja palveluverkon suunnitteluun.

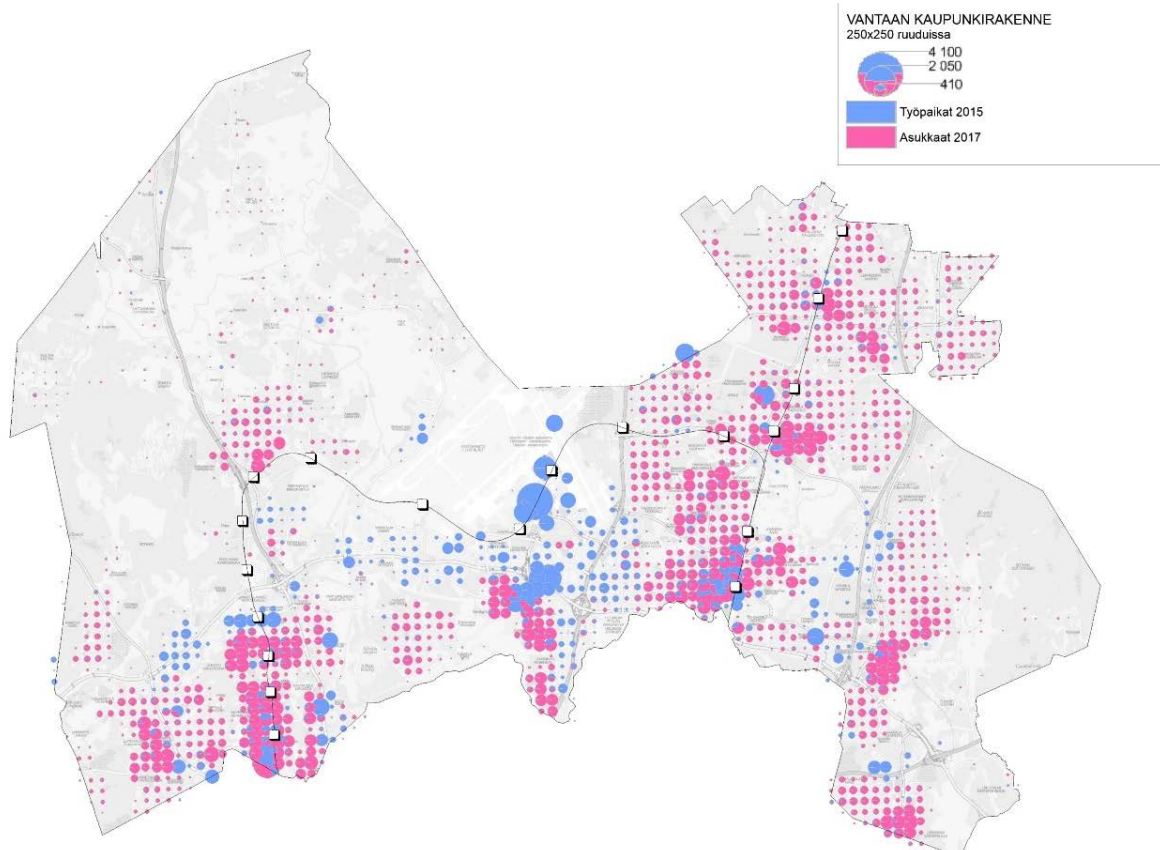
**Resurssiviisauden tiekartta.** Hupenevat luonnonvarat, etenevä ilmastonmuutos ja köyhtyvä luonnon monimuotoisuus pakottavat kaupungit ympäri maailman miettimään uusia tapoja toimia luonnonvaroja säästämällä ja vähäpäästöisesti. Kaupunkien yhdyskuntarakenne vaikuttaa merkittävästi elämäntapoihin ja valintoihin, kuten liikumistarpeisiin ja kulkutapavalintoihin sekä asumismuotoon ja sitä kautta energiankulutukseen. Resurssiviisauden tiekartan tavoitteena on hiilineutraali Vantaa vuonna 2030, jossa materiaalit kiertävät eikä jätettä toimiteta kaatopaikoille. Lisäksi luonnonvaroja kulutetaan resurssiviisaassa kaupungissa yhden maapallon verran. Vantaan resurssiviisauden tiekartta ohjaa kaupungin kehitystä kohti päästötöntä, jätteetöntä ja luonnonvaroja kestävästi käytettävää kaupunkia, jossa ei ylikuluteta.

## 3 KAUPUNKIRAKENNE JA YLEISKAAVATYÖ

### 3.1 KAUPUNKIRAKENTEEN NYKYTILA

Vantaan kaupunkirakenteen rungon muodostavat radat, asemanseudut, Helsinki-Vantaan lentoasema, kaupunkia halkovat moottoritiet sekä Kehä III. Väestö keskittyy vahvasti asemanseuduille ja vajaa puolet kaupunkilaisista asuukin alle kilometrin etäisyydellä rautatieasemasta. Radanvarren alueet ovat myös selkeästi tiiviimmin rakennettuja kuin asuinalueet keskimäärin. Korkeamman tehokkuuden alueita löytyy kerrostalovaltaisilta alueilta Hakunilasta, Länsimäestä, Pakkalasta sekä Pähkinärinteestä.

Merkittävimmät työpaikka-alueet sijaitsevat suurten väylien varsilla, lentoaseman läheisyydessä sekä Tikkurilan ja Myyrmäen kaupunkikeskustoissa. Teollisuuden ja kaupan työpaikat keskittyvät vahvasti Aviapoliksen sekä Myyrmäen suuralueille. Aviapoliksen alueella sijaitsee myös huomattava osa kuljetuksen ja varastoinnin työpaikoista, kun taas Tikkurilaan on keskittynyt erityisesti julkisen hallinnon työpaikkoja. Teollisuus on keskittynyt vahvasti Kehä III:n sekä säteittäisten moottoriteiden varsille, kun liike- ja julkiset rakennukset sijaitsevat tasaisemmin niin keskusta-alueilla kuin väylien varsillakin. Työpaikkamäärät Kivistön, Korson, Koivukylän sekä Hakunilan suuralueille ovat pieniä kolmeen edellä mainittuun alueeseen verrattuna.



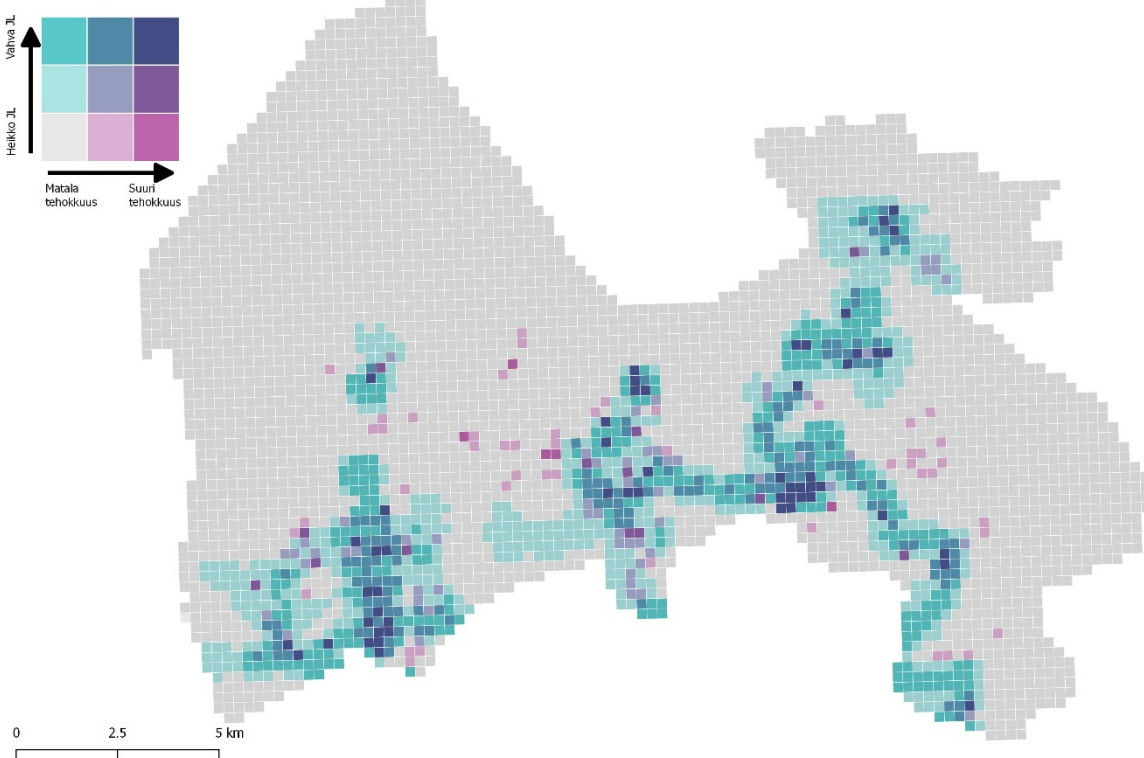
Kuva 2. Asukkaat ja työpaikat Vantaalla.

Luonteenomaista Vantaan asunto- ja työpaikkarakenteelle on niiden sijaitseminen hyvin vahvasti erillään toisistaan. Sekä työpaikkoja että asumista sisältäviä sekoittuneita alueita on hyvin vähän, joista selkeimpänä poikkeuksena esiin nousee Tikkurilan keskusta.

Vantaa on pientalovaltainen kaupunki, vaikka noin puolet kaupungin väestöstä asuu kerrostalo-asunnoissa. Laajemmat kerrostalovaltaiset alueet sijaitsevat etenkin kehäradan varrella, Tikkurilan, Koivukylän, Korson ja Hakunilan keskusta-alueilla sekä Länsimäen, Pakkalan, Metsolan ja Pähkinärinteen alueilla. Muualla asuinalueet ovat pääosin pientalovaltaisia.

Päärata ja vuonna 2015 liikennöintinsä aloittanut kehärata tarjoavat asemanseutujen asukkaille sekä yrityksille erinomaisen joukkoliikenteen palvelutason, mahdollistaen kestävien kulkumuotojen kilpailukykyisyyden suhteessa henkilöautoon. Näiden intensiivisten joukkoliikenteen vyöhykkeiden ohella iso osa Vantaata kuuluu ns. joukkoliikennevyöhykkeeseen, jossa busseihin perustuva joukkoliikenne tarjoaa kattavat liikkumismahdollisuudet ruuhka-aikaan. Joukkoliikenteen palvelutaso on nykyisellään hyvä etenkin asemanseuduilla sekä vahvaan bussiliikenteeseen perustuvilla käytävillä. Maankäytön tehokkuus näillä alueilla on monin paikoin alhainen ja tiivistämisen potentiaalia löytyy runsaasti. Joukkoliikennekaupungin ohella Vantaalta löytyy kohtuullisesti myös henkilöautoiluun tukeutuvia väljemmin rakennettuja pientaloalueita eri puolilta kaupunkia.

### Joukkoliikenteen palvelutaso ja maankäytön tehokkuus

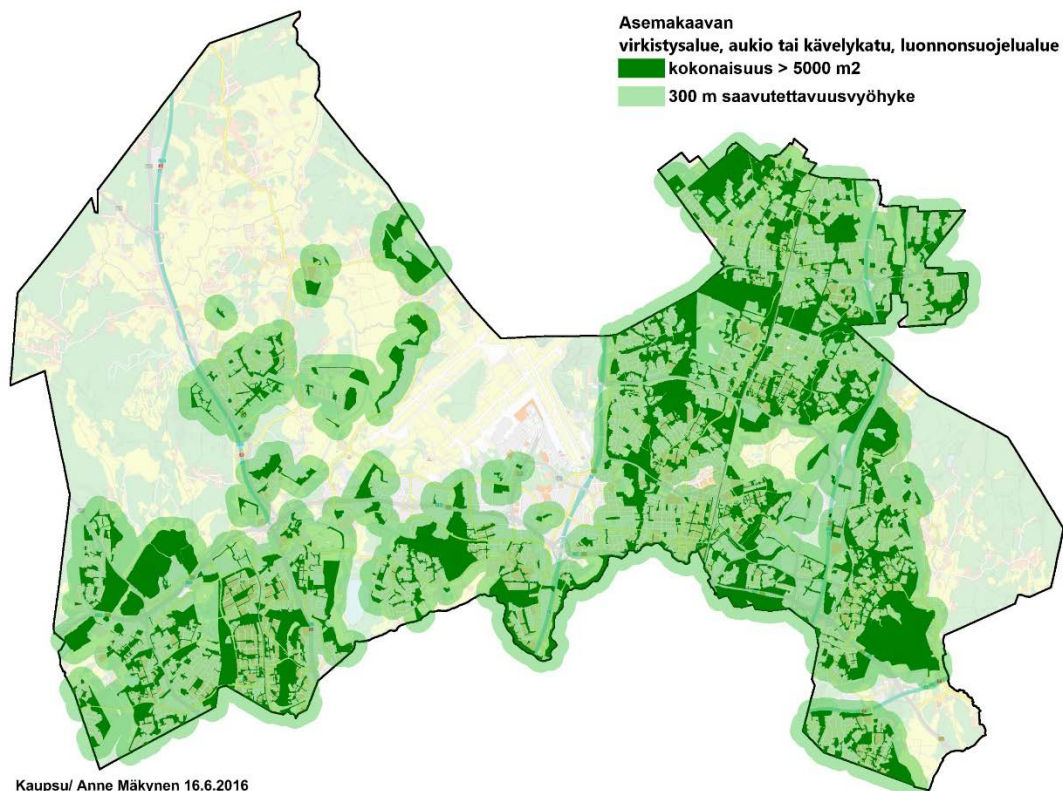


Kuva 3. Joukkoliikenteen palvelutaso ja maankäytön tehokkuus

Vantaan seudullisesti merkittäviin viheralueisiin kuuluvat Sotunginmetsä Itä-Vantaalla sekä Petikonmetsä Länsi-Vantaalla, jotka liittyvät osiksi Sipoonkorven ja Nuuksion kansallispuistoja seudulli-

sin viheryhteyksin. Myös Vantaanjoki ja Keravanjoki ranta-alueineen ovat osa tätä verkostoa. Vantaalla on myös runsaasti vihreää kaupunkirakenteen sisässä asuinalueilla. Tämä on merkittävä lisä alueen asukkaiden virkistysmahdollisuuksille.

Vantaan viheralueverkosto on hyvin kattava, mutta eri puolilla kaupunkia viheralueiden määrä vaihtelee paljon kaupunkirakenteen muodostumisen historiasta ja eri aikojen kaupunkisuunnitteluperiaatteista johtuen. Siellä, missä viheralueita on vähän, tulee niiden esteettiseen ja toiminnalliseen laatuun panostaa. Erityisesti keskusta-alueille, joita perustellusti on tavoitteena tiivistää ja tehostaa, tarvitaan vastapainoksi hyviä kaupunkipuistoja. (Mäkynen 2017: 9).

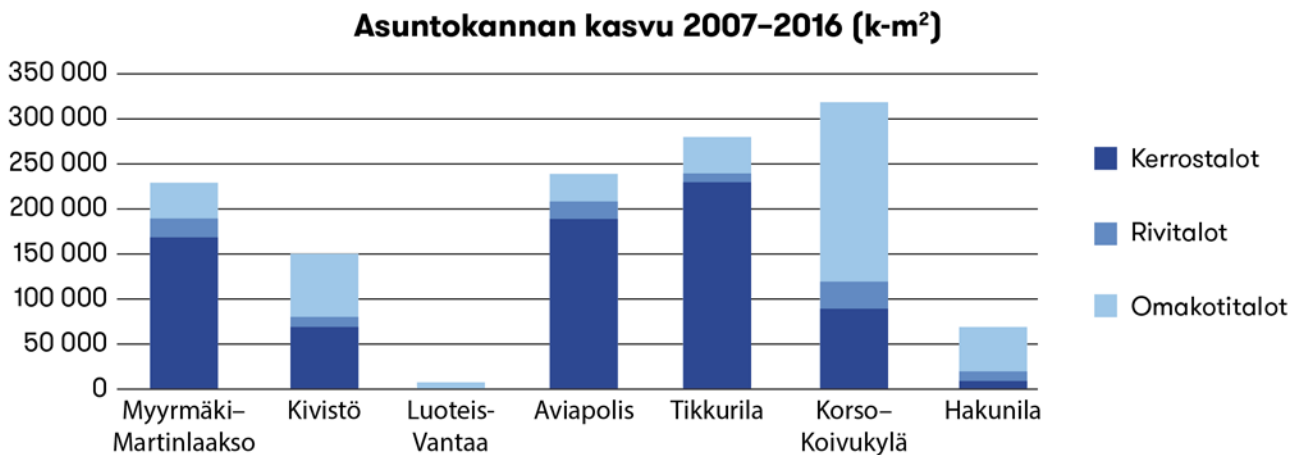


Kuva 4. Asemakaavoitetun virkistysalueiden, aukioiden ja kävelykatujen sekä luonnonsuojelualueiden verkoston saavutettavuus 300 metrin saavutettavuusvyöhykkeellä (Mäkynen 2017).

**Kaupunkirakenteen kehitys viimeisen 10 vuoden aikana.** Viimeisen 10 vuoden ajan rakentaminen on keskittynyt etenkin Aviapoliksen suuralueelle, jonne on kyseisenä ajanjaksona rakennettu noin 33 % kaikesta uudisrakentamisesta. Tällä ajanjaksolla Aviapolikseen on rakennettu paljon erityisesti toimistorakennuksia. Viimeisen kymmenen vuoden aikana erityisesti Korson ja Koivukylän alueelle on suhteessa rakennettu enemmän asuinrakennuksia - pääasiassa pientaloja, mutta kerosaloissa mitattuna Aviapoliksen, Tikkurilan ja Myyrmäen suuralueille on rakennettu eniten asuimista. Asuinrakentamisen osuus Myyrmäen, Aviapoliksen ja Tikkurilan suuralueilla kaikesta uudisrakentamisesta näinä vuosina on ollut noin 50 % ja muilla suuralueilla noin 70 %.

Merkittävin väestönkasvu on keskittynyt Pakkalan, Tammiston ja Ylästön alueille, joiden väestömäärä on kasvanut yli 10 000 asukkaalla. Samanaikaisesti alueelle on syntynyt lähes 10 000 uutta

työpaikkaa, Aviapoliksen ollessa yksi nopeimmin kasvavista työpaikka-alueista pääkaupunkiseudulla.



Kuva 5. Asuntokannan kasvu vuosina 2007-2016.

**Kaupunkirakenteen kehitys palvelujen näkökulmasta.** Vantaan yleiskaavassa on osoitettu runsaasti alueita palvelurakentamiselle. Palvelujen alueet on luokiteltu kolmeen luokkaan *palvelujen alue* P1 ja P2 sekä *julkisten palvelujen ja hallinnon alue* PY. PY on varattu vain julkisille palveluille ja alueelle voi sijoittaa myös palveluasuntoja. P1 ja P2 -merkintöjen keskeinen ero on se, että ensimmäisen alueelle voi sijoittua urheilulaitoksia ja jälkimmäiselle asuintiloja. Käytännössä PY-alueilla sijaitsee kouluja, sairaaloita ja vankila, P1-alueilla urheilu- ja kulttuurikeskittymiä ja P2-alueilla kartanoita ja muita toimintoja. Lisäksi keskustatoimintojen alueille (C) ja keskustatoimintojen alakeskuksiin (c) pyritään ohjaamaan palveluja.

Uusilla, vielä voimakkaasti kasvavilla alueilla yleiskaavan aluevarauksilla on haluttu varata riittävästi tilaa palveluille. Vanhemmilla alueilla varaukset ovat luonteeltaan toteavia. Yleiskaavan valmistumisen jälkeen useilla alueilla on ilmennyt toiveita asuntorakentamiseen ja useammalle alueelle asumisen mahdollistava kaava on jo vahvistunut tai tekeillä.

Vantaalle on asemakaavoitettu vuoden 2007 jälkeen kaikkiaan 220 000 k-m<sup>2</sup>. Eniten kerrosalaa, reilut 85 000 kerrosneliometriä on kaavoitettu asumiseen. Myös urheilu-, liike- ja toimitilaa on kaavoitettu selkeästi enemmän kuin perinteistä palvelutilaa (asemakaavan käyttötarkoitukset Y ja P), jota on asemakaavoitettu vajaat 40 000 k-m<sup>2</sup>. Vaikka rakennusoikeutta on asemakaavoitettu yleiskaavan palvelutoimintojen alueille yli 200 000 k-m<sup>2</sup>, on alueille rakennettu vuoden 2008 jälkeen vain vajaat 30 000 k-m<sup>2</sup>. Puolet rakentamisesta on ollut tavallista asuinrakentamista. Yleiskaavan P1- ja P2-varaukset eivät siis ole juurikaan onnistuneet synnyttämään yleiskaavassa niille kaavailtua rakentamista.

Palvelurakennuksista selvästi eniten on rakennettu päiväkoteja, joita rakennettiin yhteensä 19 kappaletta. Näistä 15 sijoittuu yleiskaavan A-merkinnälle ja loput C-, PY-, tai c-merkinnälle. Päiväkodit tarvitsevat suhteellisen pienen tontin ja hyvän sijainnin suhteessa asuinrakenteeseen, joten on perusteltua, että ne sijoittuvat yleiskaavan A-alueille.

Koulut ovat puolestaan isompia ja laajemman vaikutusalueen omaavia yksiköitä, joiden sijainnin ohjaaminen on nähty Vantaalla yleiskaavalliseksi asiaksi. Tarkasteluajanjaksolla on rakennettu viisi koulurakennusta, joista kaksi on sijoittunut yleiskaavan PY-alueille ja kolme A-alueille. Tavoitteen



julkisten palvelujen keskittämisestä keskustatoimintojen alakeskuksiin yhdessä yksityisten palvelujen kanssa voidaan katsoa toteutuneen vain osittain. Alakeskuksiin on sijoittunut vain yksi hotelli ja yksi päiväkot.

Keskustat ovat kehittyneet viimeisen kahdeksan vuoden aikana Tikkurilaa ja Koivukylää lukuun ottamatta pääosin yleiskaavan keskustatoiminnoille varattujen alueiden ulkopuolella. Keskusta-alueille on rakennettu ja kaavoitettu tarkastelujaksolla suurimmaksi osaksi asumista. Kivistöä ja Pakkalaa lukuun ottamatta uutta toimitilaa on kaavoitettu varsin niukasti. Toiminnallisen rakenteen monipuolistamisessa ei kaikkialla ole onnistuttu. Esimerkiksi Tikkurilassa uudet rakennukset rakentuvat paljolti vanhojen toimitilakiinteistöjen paikalle yksipuolistaen ja keskittäen toiminnallista rakennetta.

Kaupunkiympäristön laadun voidaan katsoa parantuneen keskusta-alueilla, joissa uusi rakentaminen ja uudet kehityssuunnitelmat ovat ulottuneet ydinkeskustan alueelle. Uuden rakentamisen vähäisyydestä sekä muiden toimenpiteiden puutteesta johtuen kaupunkiympäristön laatu on parantunut ehkä vain noin puolessa keskusta-alueista. Toisaalta esimerkiksi Myyrmäessä aktiivinen kansanliike on monin paikoin onnistunut parantamaan keskusta-alueen viihtyisyyttä.

**Palvelurakentamisen tonttivarannot.** Kaupungin asemakaavojen Y-tonttitilannetta on tarkasteltu 2014 valmistuneessa selvityksessä. Nykytilanne ei merkittävästi eroa selvityksen tilanteesta. Selvityksen mukaan laskennallisesti tarkasteltuna asemakaavoitettuja Y-tontteja ja niillä sijaitsevaa rakennusoikeutta on vielä kohtuullisesti jäljellä Aviapoliksen suuraluetta lukuun ottamatta. Toisaalta useammallakin suuralueella tyhjien Y-tonttien ja laskennallisen varannon määrä hyvillä sijainneilla on vähäinen. Rakennusoikeudesta huolimatta tontin hyödyntäminen on paikoin haasteellista johtuen esimerkiksi rakennettavuudesta, tontin koosta, maastonmuodoista tai erilaisista rakentamisrajoitteista.

Kaupunkikeskusten ja kaupunkirakenteen tiivistymisen ja tehokkuuksien nousemisen myötä etsitään nykyistä enemmän monikäyttöisiä ratkaisuja. Todennäköisesti tästä seuraa myös monikäyttöisten tonttien vaihtoehdot oman tontin sijaan. Samalla oleellista on kaavoituksen keinoin varmistaa myös laajennusmahdollisuudet hyvillä paikoilla sijaitseville tonteilla, vaikka tulevaisuuden tarpeet eivät olisikaan vielä tiedossa.

Täydennysrakentamisen yhteydessä tulee arvioida kriittisesti olemassa olevien tonttien sijaintia ja ominaisuuksia sekä mahdollisesti löytää palveluvarauksille uudet, paremmat paikat. Tällä on merkitystä arjen sujuvuuden ohella myös kaupungin talouden kannalta, sillä joukkoliikenteen järjestäminen yksittäisen palvelun tarpeisiin on kustannustehotonta. Kaupunkirakenteen eri toimintojen kaavoituksessa oleellista on myös hankkeiden toteutuksen aikataulut ja rahoituksen oikea-aikaisuus palvelutarpeen kasvaessa.

## 3.2 YLEISKAAVATYÖN AIKATAULU JA ARVIOINTITYÖN PÄÄKOHDAT

Vantaan seuraava koko kaupungin yleiskaava laaditaan valtuustokauden 2017–2020 aikana. Suunnittelualueena tulee olemaan koko kaupunki. Työ käynnistyi kaupunginhallituksen 22.5.2017 § 59 päätöksellä.

## NELJÄN VUODEN PROSESSI

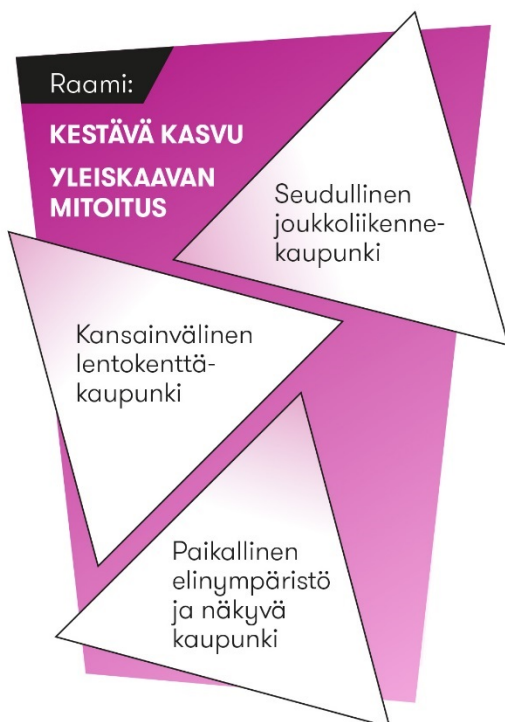


Kuva 6. Yleiskaavaprosessin aikataulu

Vuonna 2016 laadittiin ”Vantaan yleiskaavojen ajantasaisuuden arviointi” – selvitys, missä tarkasteltiin yleiskaavojen toteutumista, suunnitteluympäristössä tapahtuneita muutoksia sekä alustavasti myös syitä yleiskaavaprosessin käynnistämiseksi. Tämä selvitys sekä voimassa olevan yleiskaavan aineistot toimivat vahvana lähtökohtana uudelle yleiskaavatyölle.

Helsingin seutu kasvaa voimakkaasti ja kaupunkien tulee varautua kasvuun. Osin tästä syystä seudullisen suunnittelun painoarvo on jatkuvasti noussut. Uudenmaanliitto on käynnistänyt 2016 seuraavan kokonaismaakuntakaavan Uusimaa 2050 -kaavan laadinnan. Se laaditaan kaksitasoisena siten, että kokonaiskaavan rinnalle tulee kolme alueellista vaihekaavaa. Yksi alueista on Helsingin seutu, jolle laaditaan parhaillaan myös uutta MAL2019 -suunnitelmaa aiempien liikennejärjestelmä- ja maankäyttösuunnitelmien jatkoksi.

Lisäksi yleiskaavan laadinnan lähtökohtina huomioidaan seudullisia ohjelmia ja sopimuksia, joista muun muassa Pääkaupunkiseudun ilmastostrategia 2030 ja Pääkaupunkiseudun ilmastonmuutokseen sopeutumisen strategia sisältävät tärkeitä yhteisiä linjauksia.



**Yleiskaavan tavoitteet.** Tavoitetilan hahmottamisessa ensimmäinen askel on yleiskaavan tavoitteet, jotka on määritelty kolmeen mittakaavaltaan erilaiseen ryhmään, jotka kaikki kuvaavat tulevaisuuden kaupunkia. Vantaa on vuonna 2050 kansainvälinen lentokenttäkaupunki, seudullinen joukkoliikennekaupunki sekä paikallinen elinympäristö ja näkyvä kotikaupunki. Tavoitteiden reunaehtona on kasvun kestävyys niin ekologisesti, kulttuurisesti, sosiaalisesti kuin taloudellisestikin. Paikallisen elinympäristön ja näkyvän kaupungin tavoitteilla halutaan kehittää asukkaille, työntekijöille ja vierailijoille houkuttelevampaa ja sujuvasti toimivaa elinympäristöä. Seudullisen joukkoliikennekaupungin tavoitteilla halutaan ylläpitää ja parantaa liikenne-, joukkoliikenne- ja viherverkostojen toimivuutta kasvavassa kaupungissa. Kansainvälisen lentokenttäkaupungin tavoitteilla keskitytään elinkeinokehittämiseen sekä lentokentän toimintaedellytyksiin.

Yleiskaavan päivittämistyössä jatketaan nyt voimassa olevan yleiskaavan tavoitetta kaupunkirakenteen tiivistämisestä ja täydentämisestä. Voimakkaasta kasvuskenaarioista huolimatta uusia

kaupunkirakenteen avauksia ei olla tekemässä ja kasvu halutaan sijoittaa olemassa olevaan rakenteeseen. Olemassa olevia keskustoja kehitetään nykyistä monipuolisemmiksi asumisen, työnteon ja palvelujen alueiksi. Kaupunkirakenteen tiivistäminen asettaa haasteita myös palvelurakentamiselle. Kaupungin kehityksen ohjaaminen nykyisen rakenteeseen, keskustoihin sekä joukkoliikennevyöhykkeille kasvattaa luonnollisesti myös palvelutarpeita näillä alueilla. Tämä tukee nykyisten palvelujen toimintaedellytyksiä sekä mahdollistaa sen, että palvelut ovat hyvin saavutettavissa kestävin liikkumismuodoin. Toisaalta kaupungin tiivistyminen tuottaa haasteita palvelujen sijoittamiselle, koska uuden Y-tonttivarannon löytäminen on entistä vaikeampaa. Esimerkiksi palvelujen toteuttaminen pienemmille tonteille sekä erilaiset hybridiratkaisut, jotka yhdistävät erilaisia toimintoja samaan rakennukseen, voisivat olla yksi tapa vastata tiivistyvän kaupungin palvelujen toteuttamiseen.

Kaupunkirakenteen sosiaaliseen eheyteen kiinnitetään erityistä huomiota ohjaamalla kasvua tasapainoisesti eri alueille, jotta alueellisen eriarvoistumisen kehitys saadaan pysähtymään. Kehäradan ja keskustojen kerrostalovaltaisen kehityksen lisäksi kaupunkirakenteen monipuolisuudesta huolehditaan turvaamalla pientalotuotantoon sopivien tonttien riittävyys.

**Elinympäristötavoite.** Yhä useamman vantaalaisen asuessa tiivisti rakennetuilla alueilla, tulee kaupungin vastavuoroisesti taata näillä alueilla tiiviin asumisen edut. Samalla pientalovaltaisilla alueilla tulee pitää huolta näiden alueiden arvoista, ja toisaalta tunnistaa, että siellä ei välttämättä löydy tiiviiseen elinympäristöön liittyviä etuja. Kaupungin työkaluksi tähän on kehitteillä elinympäristötavoitteeksi nimetty mittaristo.

Elinympäristötavoite on kaupungin eri alueille määriteltävä kokonaisvaltainen tavoite eri toimintojen saavutettavuudesta, käytettävyydestä sekä ympäristön laadusta ja ylläpidon tasosta. Elinympäristötavoitteella voidaan käytännössä tuoda tiedoksi asukkaille kaupungin mahdollisuudet erilaisien aluetyyppien palvelutason toteutuksesta. Elinympäristötavoitteen alle on mahdollista kytkeä kaupungin eri prosessit ja palvelut yhteen yhteisen päämäärän tavoittelussa sekä kohdentaa toimenpiteitä alueittain. Elinympäristötavoite muodostuu keskeisesti palvelujen saavutettavuudesta, liikkumismahdollisuuksista, erilaisista virkistysmahdollisuuksista sekä kaupunkiympäristön ilmeestä.

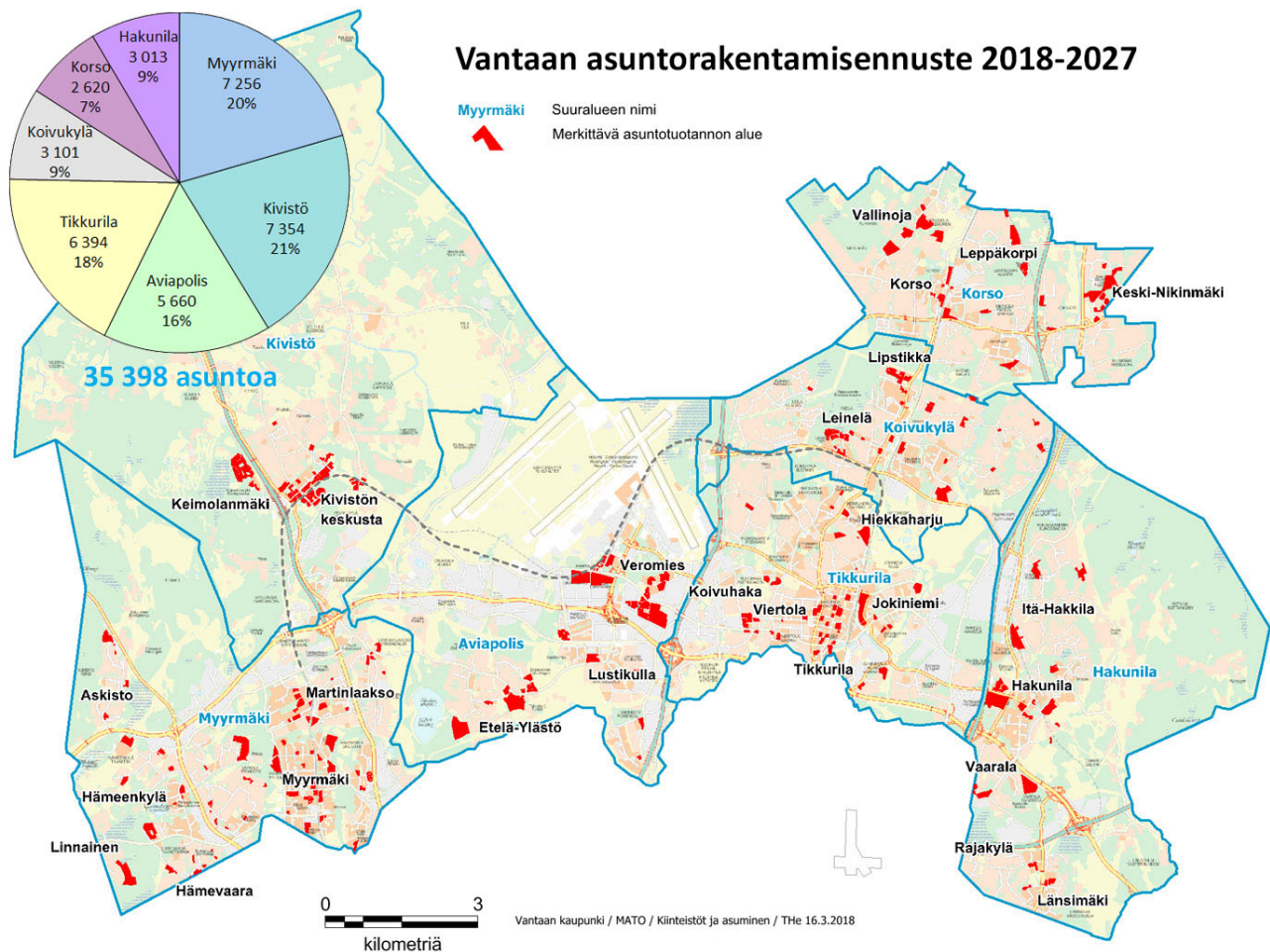
## 4 VÄESTÖNKEHITYS JA PALVELUKYSYNNÄN MUUTOS

### 4.1 ASUNTORAKENTAMINEN

Vantaan viime vuosina toteuttama maa- ja asuntopoliittikka yhdessä joustavasti toimivan kaavoituksen ja rakennusvalvonnan kanssa on siivittänyt kaupungin ennätysmäiseen asuntopolitiikan rakentamisvauhtiin. Vantaalle laaditaan parhaillaan uusia maa- ja asuntopoliittisia linjauksia, jotka löytävät monia yhtymäkohtia Vantaan strategiassa päätettyihin painopistealueisiin ja niiden tavoitteisiin, kuten kaupungin tiivistämiseen lähiluontoa vaalien, asukkaiden hyvinvoinnin edistämiseen, palvelujen kehittämiseen, kaupungin elinvoiman ja vetovoiman lisäämiseen sekä talouden tasapainon turvaamiseen.

Vantaalla tehdään maa- ja asuntopoliittisten toimenpiteiden toteuttamista ja seurantaan varten vuosittain asuntorakentamisennuste, jossa arvioidaan kaavavarannon ja käynnissä olevien asuntorakentamisen hankkeiden pohjalta mahdollisimman realistinen arvio valmistuvien asuntojen kersosalasta ja määrästä kaupunginosittain seuraavalle kymmenelle vuodelle. Asuntorakentamisennuste on tärkeä aineisto myös kaupungin ikäryhmittäiselle väestöennusteelle, joka puolestaan on palveluverkon tulevien investointien suunnittelussa keskeinen lähtökohta.

Vuosituhanne alusta lähtien asuntorakentaminen on keskittynyt Vantaalla yhä vahvemmin Kehäradan varren keskuksiin ja suuntaus jatkuu vahvana myös tulevaisuudessa. Kehäradan liikenteen käynnistymisellä 2015 on ollut rakentamista kiihdyttävä vaikutus ja asuntorakentaminen sijoittuu Vantaalla pääsääntöisesti ratojen ja hyvien joukkoliikenneyhteyksien varteen. Suurimpia uusia kokonaisuuksia kehäradan varrella ovat Kivistö ja Leinela. Kokonaan uusien asuntoalueiden sijaan Vantaan asuntorakentaminen perustuu seuraavien 10 vuoden ajan vahvasti täydennysrakentamiseen, jotta jo tehdyt kuntatekniikan ja palveluverkon investoinnit voidaan hyödyntää mahdollisimman hyvin. Samalla tuetaan asuinalueiden väestöpohjan kasvua, jotta myös uusien palvelujen synnylle luodaan mahdollisuuksia.



Kuva 7. Vantaan asuntorakentamisennuste 2018–2027

Helsingin seudun maankäytön, asumisen ja liikenteen (MAL) -sopimuksessa 2016–2019 Vantaan vuosittaiseksi asuntotuotantotavoitteeksi on asetettu 2 400 asuntoa. Vuonna 2016 kaupunkiin val-

mistui lähes 3 000 ja vuonna 2017 lähes 3 300 asuntoa. Tulevina vuosina asuntorakentamisennusteen arvioiden mukaan voimakas kasvu jatkuu ja seuraavan viiden vuoden aikana Vantaalle valmistuu noin 4 000 asuntoa vuosittain. Ennusteen mukaisesti Vantaalle on mahdollista rakentaa yhteensä noin 35 400 asuntoa vuoden 2027 loppuun mennessä eli asuntoja rakentuu tällä hetkellä kaupunkiin enemmän kuin vuosikymmeniin. Asuntojen suurta määrää kasvattaa osaltaan asuntorakentamisen keskittyminen pääasiassa kerrostaloihin ja ainakin lähivuosina pieniin asuntoihin, erityisesti yksiöihin ja kaksioihin.

Uutta asuntorakentamista kohdentuu runsaasti kaikille Vantaan suuralueille seuraavien kymmenen vuoden aikana täydentämään ja osin laajentamaan nykyistä kaupunkirakennetta. Voimakainta asuntorakentaminen on tulevana vuosikymmenenä radanvarren keskuksissa eli Myyrmässä, Tikkurilassa, Kivistössä ja Aviapoliksessa. Kivistön (21 %), Myyrmäen (20 %), Tikkurilan (18 %) ja Aviapoliksen (16 %) suuralueille sijoittuu ennusteen mukaan yhteensä noin 75 % uudesta asuntotuotannosta. Loput noin 25 % uudesta asuntotuotannosta sijoittuu Koivukylän (9 %), Hakunilan (9 %) ja Korson (7 %) suuralueille. Myyrmäen ja Tikkurilan suuralueilla rakentaminen painottuu vahvasti täydennysrakentamiseen, kun taas Kivistön suuralueella kaupunkirakenne laajenee kehäradan varrella Lapinkylään ja Aviapoliksessa Veromieheen.

Länsi-Vantaalla suurimpia asuntorakentamiskohteita ovat Myyrmäen ja Martinlaakson keskusta-alueiden täydennysrakentaminen, Kivistön keskusta, Lapinkylän asemanseutu sekä Keimolanmäen pohjoisosa. Keski-Vantaalla uutena asuntorakentamisen voimakkaan kasvun alueena on Veromies Aviapolis-aseman ympärillä, jossa teollisuus- ja logistiikka-alueet väistyvät uuden tehokkaamman asunto- ja työpaikkarakentamisen tieltä. Tikkurilassa asuntorakentaminen painottuu keskusta-alueen täydennysrakentamiseen ja asuinalueiden laajentamiseen Koivuhaassa, Hiekkaharjussa ja Jokiniemessä. Itä-Vantaalla Korson, Koivukylän ja Hakunilan keskustat uudistuvat ja Leinelän, Lipstikan ja Kaskelanrinteen asuinalueet täydentyvät. Myös Vaaralassa ja Länsimäessä on merkittäviä asuntorakentamiskohteita lähivuosina.

Suurimpien asuntorakentamiskohteiden lisäksi kaikkialla Vantaalla jatketaan pientaloalueiden täydennysrakentamista. Keskuksissa ja kerrostaloalueilla yleistyy tulevina vuosina myös purkava uudistaminen. Se tarjoaa mahdollisuuksia täydennysrakentamiseen ja rakennustehokkuuden nostamiseen nykyisessä kaupunkirakenteessa. Purkavassa uudistamisessa kiinnitetään erityistä huomiota asuntojen rahoitus- ja hallintamuotojakauman sekä asuntokannan monipuolistamiseen asuinalueiden sosiaalisen eheyden varmistamiseksi.

## 4.2 VÄESTÖN MÄÄRÄN JA IKÄRAKENTEEN KEHITYS ALUEILLA

Vuoden 2017 väestöennuste koostuu koko kaupungin ennusteesta vuosille 2017–2045 ja osa-alueennusteesta vuosille 2017–2027. Molemmat ennusteet sisältävät tiedot sukupuolittain ja ikäryhmittäin. Ennusteessa käytetään sekä Tilastokeskuksen väestörakenne- ja muutostietoja, että kuntarekisterin tietoja väestömuutoksista ja rakentamisesta. Väestö- ja rakentamisennusteiden tarkempi kuvaus löytyy liitteestä 1.

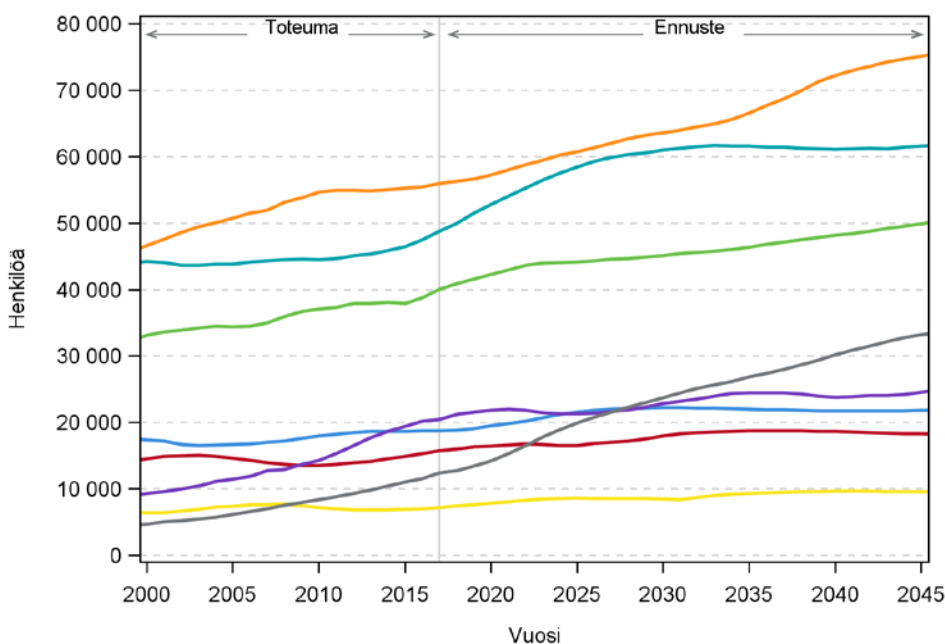
**Koko kaupungin väestökehitys vuosina 2017–2045.** Vuoden 2017 alussa Vantaalla asukkaita oli 219 341 henkeä. Vantaan väestön määrän ennustetaan lisääntyvän lähivuosina lähes 2 prosenttia vuodessa, mutta myöhemmin kasvun ennustetaan laskevan alle prosenttiin vuodessa. Vuoteen 2025 mennessä väestön määrä kasvaa reiluun 251 000 asukkaaseen, ja vuonna 2045 asukkaita olisi ennusteen mukaan jo 294 000.

Alle kouluikäisten, 0–6-vuotiaiden määrän odotetaan kasvavan noin 3 000 lapsella vuoteen 2045 mennessä. Vuoden 2017 alussa lapsia oli 18 800, ja vuonna 2045 heitä olisi 21 800. Ikäryhmän osuus koko väestöstä laskee nykyisestä 8,6 prosentista 7,4 prosenttiin.

Alakouluikäisiä, 7–12-vuotiaita lapsia oli vuoden 2017 alussa noin 15 700, ja ennustekauden lopulla heitä on 18 300, joten kasvua ennustekauden aikana on 2 600 lasta. Alakouluikäisten osuus väestöstä laskee yhdellä prosenttiyksiköllä nykyisestä 7,2 prosentista 6,2 prosenttiin. Yläkouluikäisten, 13–15-vuotiaiden, määrä lisääntyy ennustekauden aikana noin 2 300 lapsella nykyisestä 7 200 lapsesta, mutta ikäryhmän osuus koko väestöstä pysyy lähes vakiona, noin 3,3 prosentissa.

Työikäisten, 16–64-vuotiaiden määrä kasvaa muuttoliikkeen seurauksena noin 42 000 asukkaalla vuoteen 2045 mennessä. Huomattavasta ikäryhmän koon lisäyksestä huolimatta sen osuus väestöstä laskee 66,0 prosentista 63,5 prosenttiin. Vuonna 2017 työikäisiä oli 144 800 asukasta, ja ennustekauden lopulla ikäryhmään kuuluu 186 600 henkeä.

Suhteellisesti eniten kasvava ikäryhmä ennustekauden aikana ovat 65 vuotta täyttäneet, joiden osuus väestöstä kasvaa nykyisestä vajaasta 15 prosentista vajaaseen 20 prosenttiin. Vuonna 2017 ryhmään kuului 32 800 asukasta, ja ennusteen mukaan 65 vuotta täyttäneitä on 57 800 asukasta vuonna 2045. Vanhimman ikäryhmän kasvusta 4 100 henkeä tulee 65–74-vuotiaiden määrän lisäyksestä, 11 200 henkeä 75–84-vuotiaiden määrän lisäyksestä ja 9 600 henkeä 85 vuotta täyttäneiden määrän lisäyksestä.



Kuva 7. Ikäryhmien koon kehitys vuosina 2000–2017 ja ennuste vuosille 2018–2045.

**Väestömäärän kehitys osa-alueilla.** Myyrmäen suuralueen väestön määrä kasvaa vuosina 2017–2026 noin 6 800 asukkaalla. Vuoden 2027 alussa alueella asuu vajaat 61 900 asukasta, joten alueen osuus Vantaan väestöstä on noin neljäsosa. Kaupunginosista eniten kasvavat Myyrmäki, Martinlaakso, Kaivoksela ja Hämeenkylä. Muissa kaupunginosissa muutokset ovat pienempiä.

Kivistön suuralueen kasvu kohdistuu Kivistön ja Keimolan kaupunginosiin runsaan uudisrakentamisen myötä. Koko suuralueen väestön määrä lisääntyy nykyisestä 11 700 asukkaasta 20 500 asukkaaseen, eli kasvua tulee noin 8 800 henkeä.

Aviapoliksen suuralueella asukkaiden määrä lisääntyy noin 5 500 hengellä vuoteen 2027 mennessä, joten väestön määrä kasvaa 24 600 asukkaaseen. Kaupunginosista eniten kasvaa Veromies. Myös Ylästöön ja Pakkalaan tulee jonkin verran lisää asukkaita.

Tikkurilan suuralueen väestön määrä lisääntyy nykyisestä 42 000 asukkaasta 49 200 asukkaaseen. Voimakkainta kasvu on Tikkurilan kaupunginosassa, mutta kasvua tulee myös Viertolan, Jokiniemen, Koivuhaan ja Hiekkaharjun kaupunginosiin.

Koivukylän suuralue kasvaa vuosina 2017–2016 noin 3 900 asukkaalla, joten vuonna 2027 alueella asuu 31 900 asukasta. Eniten väestön määrä lisääntyy Koivukylän, Asolan ja Havukosken kaupunginosissa.

Korson suuralueen väestön määrä kasvaa ennustekauden aikana noin 2 800 asukkaalla nykyisestä 29 700 asukkaasta. Selkeimmät kasvukohteet ovat Nikinmäen, Korson ja Vallinojan kaupunginosat.

Hakunilan suuralueen kasvu kohdistuu selkeimmin Hakunilan kaupunginosaan, mutta myös Vaaralaan tulee hieman lisää asukkaita. Kaikkiaan suuralueen väestön määrä lisääntyy 2 500 hengellä vuosina 2017–2026, joten vuoden 2027 alussa alueella on 32 000 asukasta.

**Alle kouluikäisten (0–6-vuotiaiden) määrän kehitys osa-alueittain.** Myyrmäen suuralueella alle kouluikäisten määrä kasvaa 400 lapsella vuoteen 2027 mennessä. Eniten kasvua on Myyrmäen, Kaivokselan ja Martinlaakson kaupunginosissa. Askiston ja Vantaanlaakson kaupunginosissa 0–6-vuotiaiden määrä laskee hieman.

Kivistön suuralueella suurin kasvu kohdistuu Kivistön ja Keimolan kaupunginosiin. Kivistön kaupunginosassa alle kouluikäisten määrä kasvaa yli 1 000 lapsella ja Keimolassa 400 lapsella. Kasvun myötä suuralueen lasten määrä yli kaksinkertaistuu 1 100 lapsesta 2 500 lapseen.

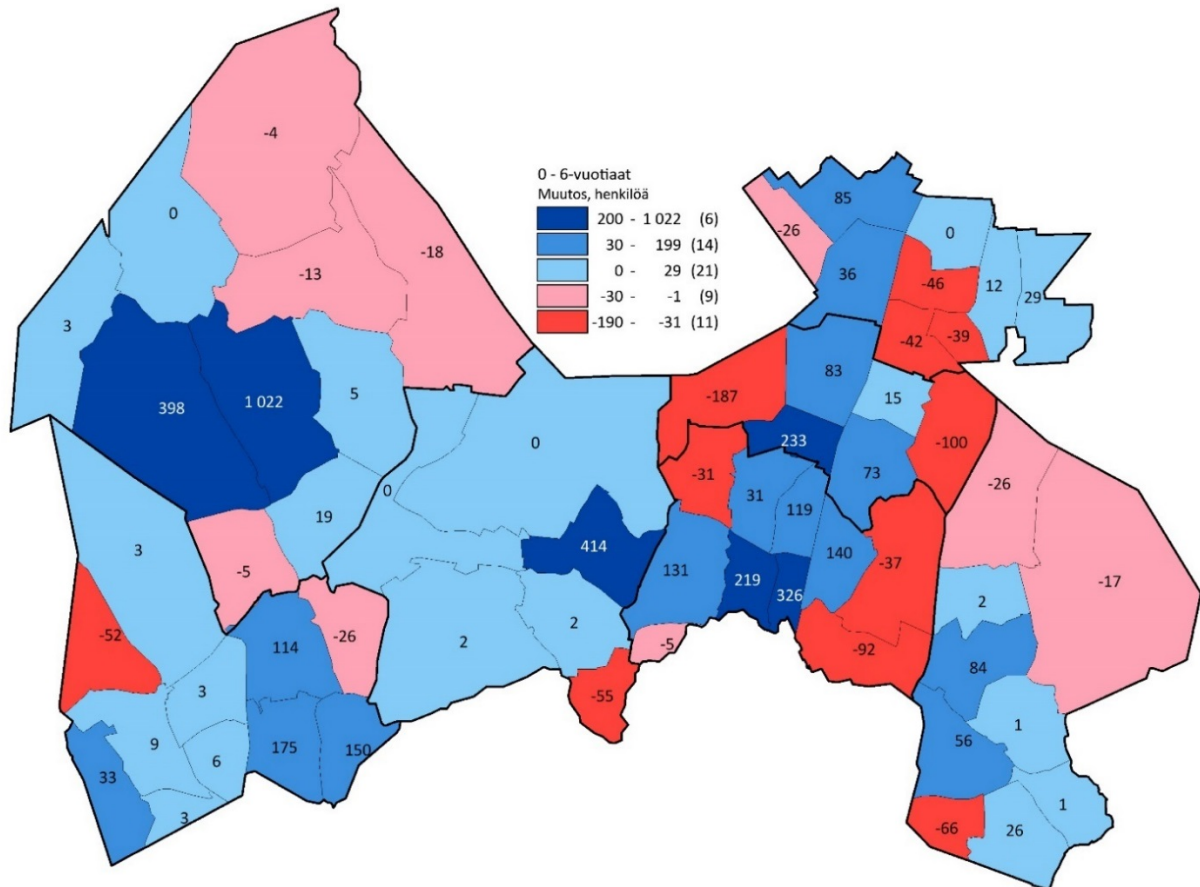
Aviapoliksen suuralueelle 0–6-vuotiaiden määrä lisääntyy 350 lapsella. Vuonna 2027 alueella on 2 600 alle kouluikäistä lasta. Runsaan uudisrakentamisen myötä Veromiehen kaupunginosaan ennustetaan yli 400 lapsen lisäystä, kun taas Tammiston kaupunginosassa lasten määrä pienenee 50 lapsella.

Tikkurilan suuralueella lasten määrä kohoaa nykyisestä 3 200 lapsesta 4 000 lapseen. Tikkurilan kaupunginosassa kasvu on yli 300 lasta, Viertolan kaupunginosassa yli 200 lasta ja Jokiniemen, Koivuhaan ja Hiekkaharjun kaupunginosissa yli 100 lasta. Kuninkaalan kaupunginosassa määrä laskee lähes 100 lapsella.

Koivukylän suuralueella alle kouluikäisten määrä kasvaa 100 lapsella nykyisestä 2 500 lapsesta. Koivukylän kaupunginosassa kasvu on yli 200 lasta, mutta Ilolassa määrä laskee lähes 200 lapsella ja Päiväkummussakin 100 lapsella.

Korson suuralueella 0–6-vuotiaiden lasten määrän muutokset ovat pieniä, ja koko suuralueen lasten määrä pysyy nykyisellä 2 600 lapsen tasolla. Huomattavin muutos tapahtuu Vallinojan kaupunginosassa, jossa lasten määrä kasvaa vajaalla 100 hengellä.

Hakunilan suuralueella alle kouluikäisten määrä kasvaa reilulla 50 lapsella. Eniten kasvaa Hakunilan kaupunginosan lasten määrä, vajaalla 100 lapsella. Rajakylän kaupunginosassa lasten määrä laskee reilulla 50 hengellä.



Kuva 8. 0–6-vuotiaiden määrän muutos vuosina 2017–2027.

**Oppivelvollisuusikäisten (7–15-vuotiaiden) määrän kehitys osa-alueittain.** Myyrmäen suuralueella alakouluikäisten (7–12-vuotiaiden) määrä kasvaa lähes 500 lapsella ja yläkouluikäisten (13–15-vuotiaiden) reilulla 400 lapsella. Alakouluikäisten määrän kasvu painottuu Kaivokselan ja Myyrmäen kaupunginosiin ja yläkouluikäisten Myyrmäen ja Martinlaakson kaupunginosiin.

Kivistön suuralueella kouluikäisten määrän kasvu painottuu alakouluikäisiin, joiden määrä lisääntyy yli 400 lapsella, kun taas yläkouluikäisten määrä kasvaa vain reilulla 100 lapsella. Alakouluikäisissä kasvu on suurinta Kivistön ja Keimolan kaupunginosissa, kun taas yläkouluikäisten kasvu tulee Kivistön kaupunginosasta.



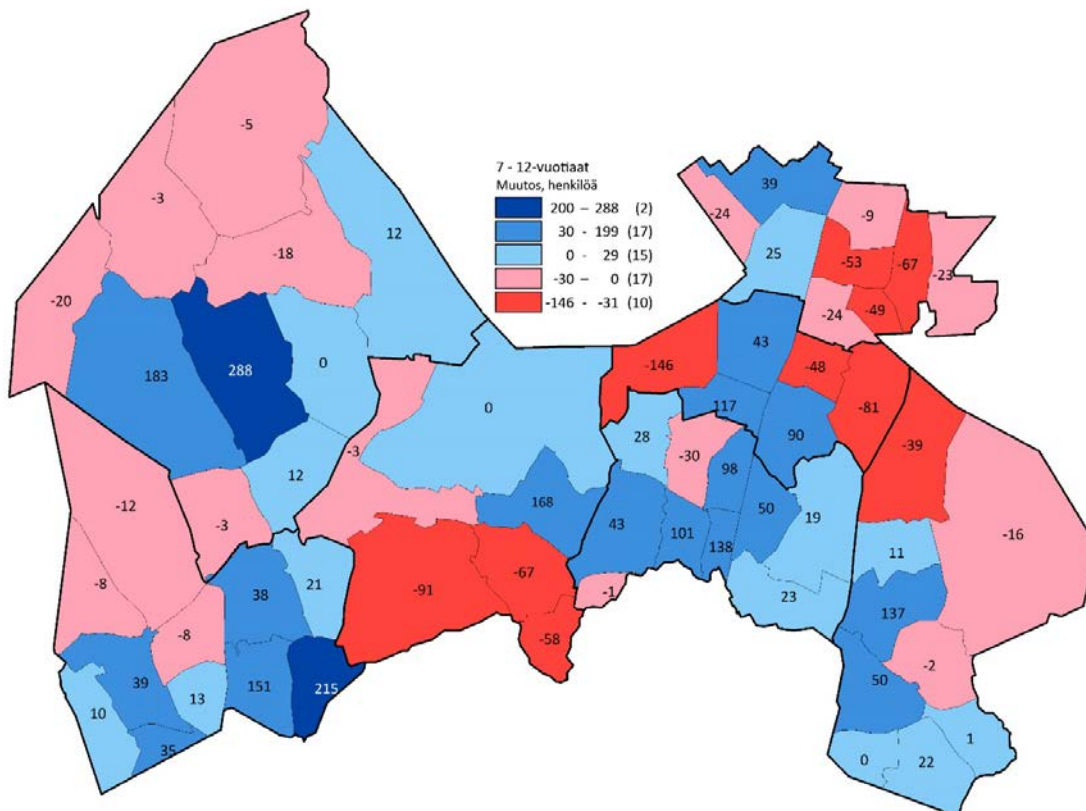
Aviopoliksen suuralueella alakouluikäisten määrä laskee noin 50 lapsella vuosina 2017–2027 ja yläkouluikäisten määrä kasvaa 100 lapsella. Alakouluikäisten määrä kasvaa Veromiehen kaupunginosassa, mutta laskee Ylästön, Pakkalan ja Tammiston kaupunginosissa. Yläkouluikäisissä suurin muutos tapahtuu Veromiehen kaupunginosassa, jossa ikäryhmän koko kasvaa reilulla 50 lapsella.

Tikkurilan suuralueella alakouluikäisten määrä kohoaa eniten Tikkurilan, Viertolan ja Hiekkaharjun kaupunginosissa. Yhteensä suuralueella 7–12-vuotiaiden määrä lisääntyy vajaalla 500 lapsella. Yläkouluikäisten määrä kasvaa maltillisemmin, noin 200 lapsella, eikä kasvu kohdistu selkeästi mihinkään yksittäiseen kaupunginosaan.

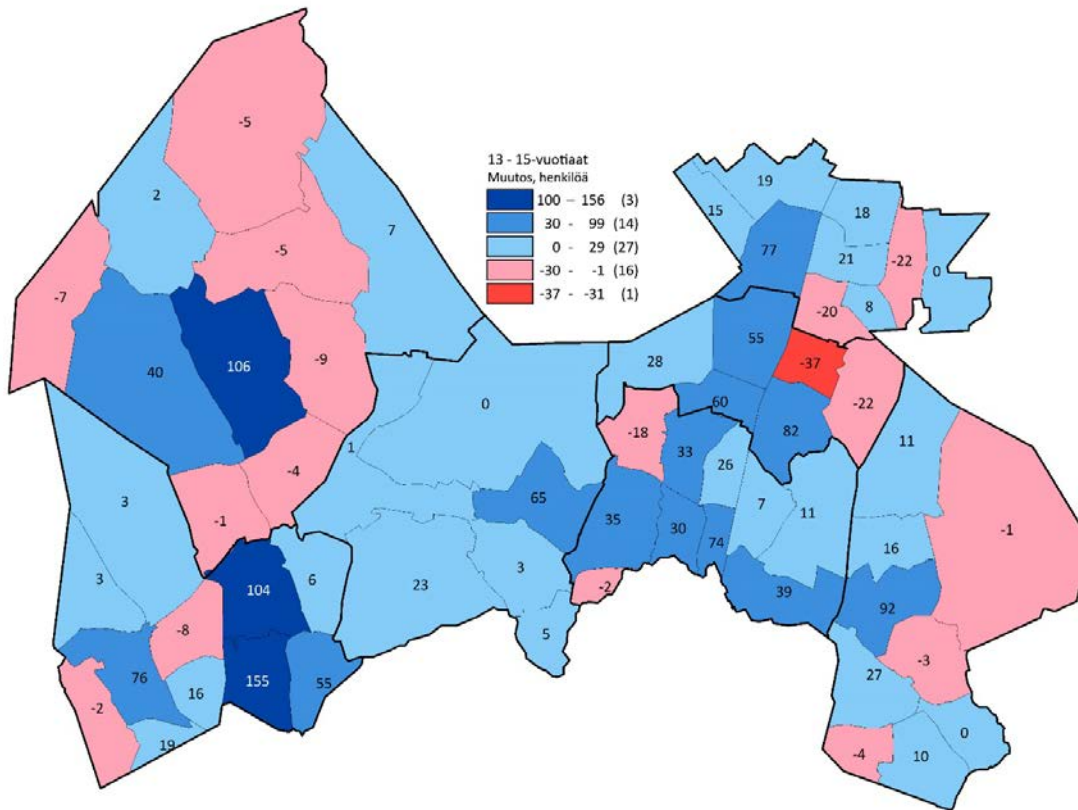
Koivukylän suuralueella alakouluikäisten määrä on ennustekauden lopulla nykyisellä tasolla. Kaupunginosista eniten kasvavat Koivukylän ja Havukosken kaupunginosat, kun taas Ilolan ja Päiväkummun kaupunginosissa alakouluikäisten lasten määrä vähenee. Yläkouluikäisten määrä kasvaa suuralueella 150 lapsella. Eniten kasvua on Havukosken kaupunginosassa.

Korson suuralueella alakouluikäisten määrä laskee lähes 200 lapsella ja yläkouluikäisten määrä kasvaa 100 lapsella. 7–12-vuotiaiden määrä pienenee Korson ja Vallinojan kaupunginosia lukuun ottamatta kaikissa kaupunginosissa. Yläkouluikäisten määrässä suurin lisäys tapahtuu Korson kaupunginosassa.

Hakunilan suuralueella sekä ala- että yläkouluikäisten määrät kasvavat 150 lapsella. Suurin lisäys molemmissa ryhmissä kohdistuu Hakunilan kaupunginosaan.



Kuva 9. 7–12-vuotiaiden määrän muutos vuosina 2017–2027.



Kuva 10. 13–15-vuotiaiden määrän muutos vuosina 2017–2027.

**Työikäisten (16–64-vuotiaiden) määrän kehitys osa-alueittain.** Myyrmäen suuralueella 16–64-vuotiaiden määrä kasvaa yli tuhannella asukkaalla Myyrmäen ja Martinlaakson kaupunginosissa. Kaikkiaan alueen työikäisten määrä kasvaa 3 400 asukkaalla, ja vuonna 2027 heitä on 38 400 henkeä.

Kivistön suuralueen työikäisten määrä kasvaa suuralueista eniten, 5 800 asukkaalla. Kivistön kaupunginosassa 16–64-vuotiaiden asukkaiden määrä kasvaa 4 600 hengellä, ja Keimolan 1 100 hengellä.

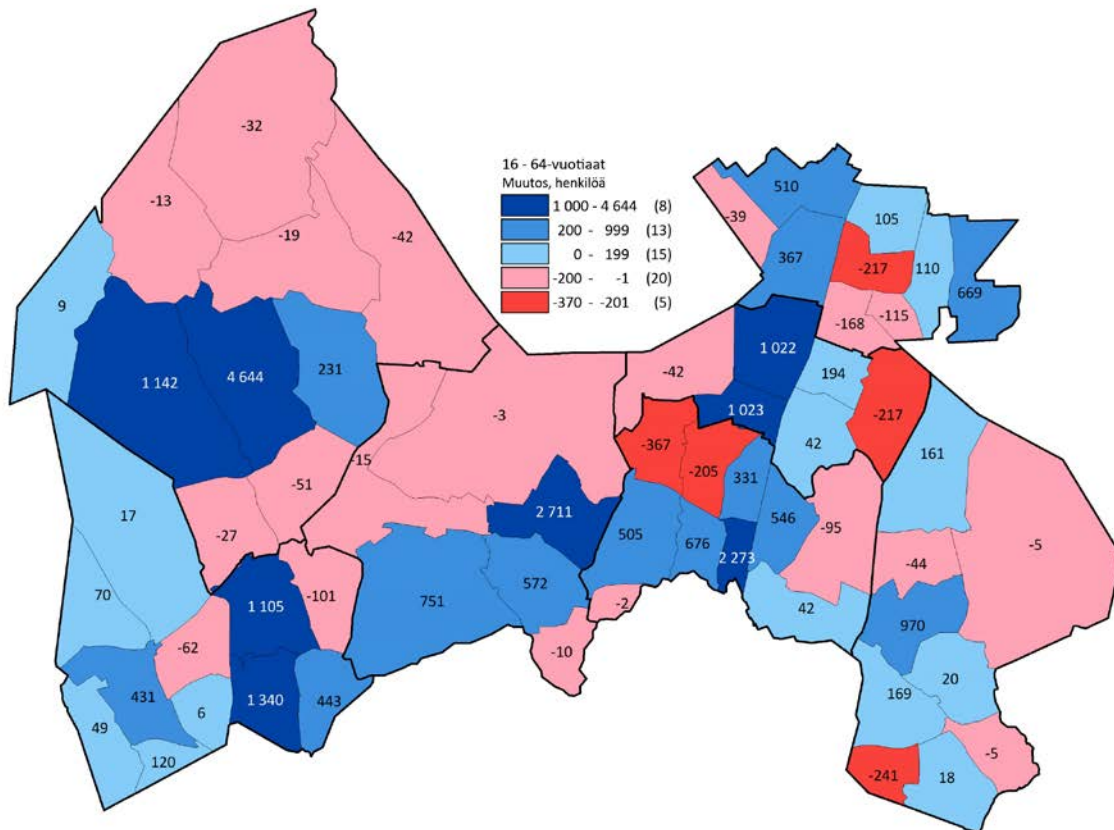
Aviapoloksen suuralueella kasvua on työikäisissä 4 000 henkeä. Veromiehen kaupunginosassa kasvua on 2 700 henkeä, ja Ylästön kaupunginosassa reilu 700 henkeä.

Tikkurilan suuralueen työikäisten määrä kohoaa hieman Aviapolista vähemmän, 3 700 asukkaalla. Suurinta kasvu on Tikkurilan kaupunginosassa, lähes 2 300 asukasta. Ruskeasannan ja Simonkylän kaupunginosissa työikäisten määrä laskee hieman.

Koivukylän suuralueella sekä Koivukylän että Asolan työikäisen väestön määrä lisääntyy 1 000 asukkaalla. Päiväkummun kaupunginosassa työikäisten määrä laskee 200 asukkaalla. Yhteensä Koivukylän suuralueen kasvu on 2 000 henkeä.

Korson suuralueella 16–64-vuotiaiden ikäryhmä lisääntyy 1 200 hengellä. Eniten kasvavat Nikinmäen ja Vallinojan kaupunginosat.

Hakunilan suuralueen työikäisen väestön määrän kasvu keskittyy Hakunilan kaupunginosaan. Rajakylän kaupunginosassa ikäryhmän koko pienenee hieman. Kaikkiaan suuralueella työikäisten määrä kasvaa 1 000 hengellä, mikä on suuralueista vähiten.



Kuva 11. 16–64-vuotiaiden määrän muutos vuosina 2017–2027.

**Ikääntyneiden (65 vuotta täyttäneiden) määrän kehitys osa-alueittain.** Myyrmäen suuralueella 65 vuotta täyttäneiden määrä lisääntyy 2 100 asukkaalla vuoteen 2027 mennessä. Ikäryhmän koon kasvu kohdistuu erityisesti 75 vuotta täyttäneiden määrään, joka kasvaa 3 000 asukkaalla. Tästä yli 85-vuotiaiden osuus on 1 000 asukasta. 65–75-vuotiaiden määrä sen sijaan laskee. Kaupunginosista eniten 65 vuotta täyttäneiden ryhmä kasvaa Hämeenkylässä, 650 asukkaalla.

Kivistön suuralueen 65 vuotta täyttäneiden määrä lisääntyy 950 asukkaalla, josta 400 on yli 75-vuotiaita. Eniten yli 65-vuotiaiden määrä kasvaa Kivistön kaupunginosassa, 500 hengellä.

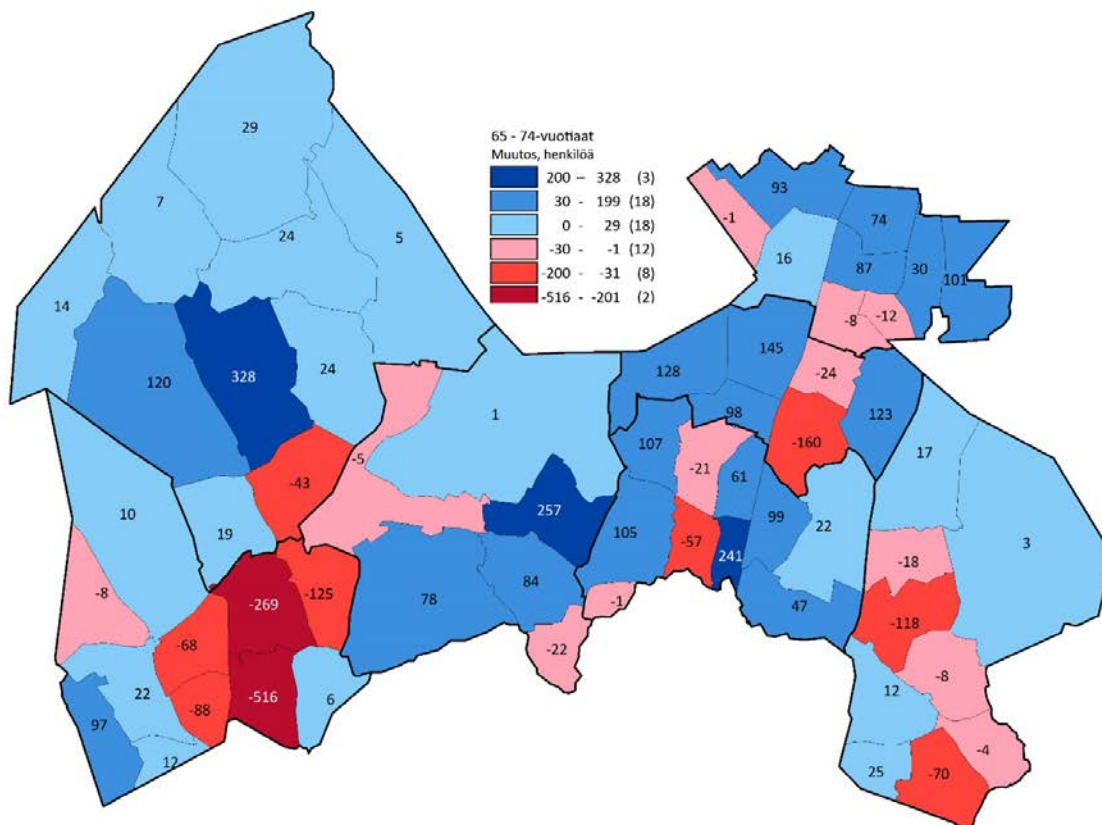
Aviapoliksen suuralueella 65–74-vuotiaiden määrä lisääntyy 400 asukkaalla ja 75 vuotta täyttäneiden määrä 700 asukkaalla. Eniten kasvua 65 vuotta täyttäneiden ikäryhmässä on Pakkalan ja Veromiehen kaupunginosissa, molemmissa noin 400 asukasta.

Tikkurilan suuralueella 65 vuotta täyttäneiden määrä kasvaa vuoteen 2027 mennessä 2 000 asukkaalla, josta 1 400 kuuluu 75 vuotta täyttäneiden ikäryhmään. Yli 85-vuotiaiden osuus kasvusta on 450 asukasta. Kaupunginosista eniten kasvaa Tikkurila, jossa 65 vuotta täyttäneiden määrä lisääntyy 500 asukkaalla.

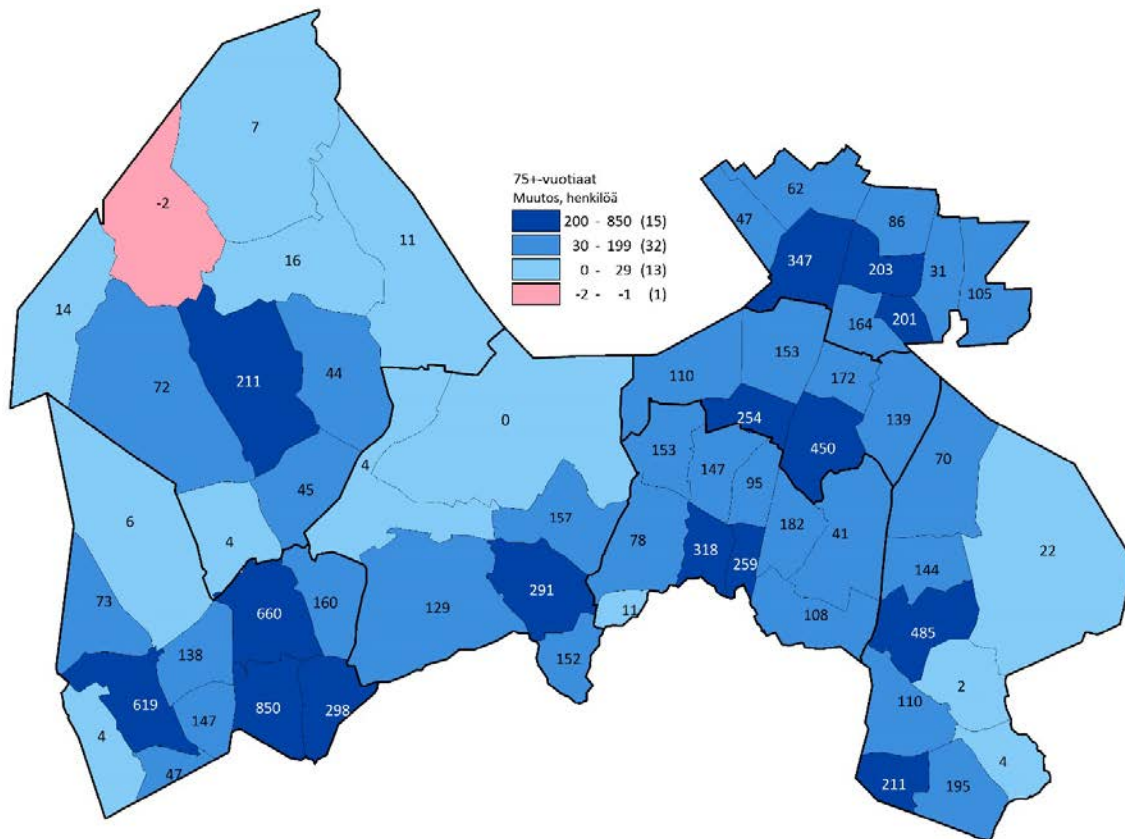
Koivukylän suuralueella 65–74-vuotiaiden määrä kohoaa 300 asukkaalla, 75–84-vuotiaiden määrä 1 000 asukkaalla ja yli 85-vuotiaiden määrä 300 asukkaalla. Kasvua tulee tasaisesti kaikkiin kaupunginosiin.

Korson suuralueella 65 vuotta täyttäneiden määrä kasvaa 1 600 asukkaalla, josta 950 on 75–84-vuotiaita ja 300 henkeä yli 85-vuotiaita. Eniten kasvua on Korson ja Metsolan kaupunginosissa.

Hakunilan suuralueen 65–74-vuotiaiden määrä laskee noin 150 asukkaalla, mutta vastaavasti 75–84-vuotiaiden määrä nousee 1 000 asukkaalla ja 85 vuotta täyttäneiden määrä 250 asukkaalla. Voimakkainta ikääntyneiden määrän kasvu on Hakunilan ja Rajakylän kaupunginosissa.



Kuva 12. 65–74-vuotiaiden määrän muutos vuosina 2017–2027.



Kuva 13. 75 vuotta täyttäneiden määrän muutos vuosina 2017–2027.

### 4.3 PALVELUKYSYNNÄN MUUTOS

Kaupungin kasvaessa voimakkaasti tulee ottaa huomioon sivistystoimen palvelutarpeen kasvu ja kasvun vaatimat investointitarpeet. Varhaiskasvatuspalvelujen kysyntään vaikuttaa pääsääntöisesti lasten määrän kasvu. Lisäksi palvelukysyntään vaikuttavat mahdolliset lainsäädännön muutokset sekä asiakaskäyttäytyminen. Julkista palvelua täydentää yksityinen palvelu.

Perusopetusikäisten lasten ja nuorten määrän kasvaessa myös perusopetuksen palvelujen tarve kasvaa samassa suhteessa. Nuoriso- ja aikuiskoulutuksen osalta palvelukysynnän oletetaan kasvavan väestönkasvun lisäksi myös työelämän muutoksen ja aikuisväestön uudelleen kouluttautumistarpeen vuoksi. Kirjasto- ja vapaa-ajan palvelujen kysyntä kasvaa niin ikään väestönkasvun myötä.

Väestömäärän lisääntyminen tulee ottaa huomioon myös sosiaali- ja terveydenhuollon palveluverkon suunnittelussa. Tikkurilan alueella väestömäärä kasvaa voimakkaimmin ja väestömäärän kasvu Kivistössä vaatii myös palvelujen lisäämistä alueelle. Lasten ja lapsiperheiden määrän kasvu lisää neuvolapalvelujen, koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelujen sekä sosiaalipalvelujen tarvetta ja kysyntää.

Väestön nopea ikääntyminen lisää vanhuspalvelujen tarvetta. Ikääntyvän ja monikulttuurisen väestön lisääntyessä myös palveluohjauksen tarve tulee kasvamaan. Kotiin vietävät palvelut ovat lisäänty-

neet viime vuosina laitospalvelutarjonnan vähentyessä. Kotiympäristössä tuotettujen palvelujen kysyntä ja tarjonta kasvavat edelleen. Sairaalaapaikkojen tarpeen arvioidaan sen sijaan kasvavan hitaammin kuin vanhusväestön määrä ja sairaansijojen määrän säilyvän siksi ennallaan.

Digitaalisten palvelujen kysyntä kasvaa ja siihen vastataan palveluja kehittämällä. Kaupungin palvelutuotanto tehostuu, kun palveluja tuotetaan digitaalisesti. Tulevaisuudessa yhä useampia palveluja tarjotaan niitä tarvitseville asiakkaille ajasta ja paikasta riippumatta. Myös työntekijöiden resursointi helpottuu ja palvelujen kysynnän ennustaminen mahdollistaa tasalaatuisen palvelujen tuottamisen.

## 4.4 PALVELURAKENTAMISEN TONTTITARPEEN MUUTOKSET

Vantaa on viime vuosien ajan kasvanut voimakkaasti. Kaupunginosakeskuksissa, erityisesti Myyrmäessä ja Tikkurilassa, on rakennettu runsaasti asumista ja kaupunkirakenne on tiivistynyt. Rakentaminen keskittyy jatkossakin kaupunginosakeskuksiin ja liikenteen solmukohtiin. Nopea kasvu ja kaupunkirakenteen tiivistyminen ovat tuoneet mukanaan haasteen löytää nykyaikaiselle julkiselle rakentamiselle sopivia asemakaavoitettuja palvelurakentamiseen osoitettuja Y-tontteja maantieteellisesti keskeisiltä paikoilta ja hyvien liikenneyhteyksien varrelta.

Toimialat ovat strategioissaan linjanneet uusien palvelurakennusten koon aiempaa suuremmaksi. Palvelujen toimitilojen tuottamisessa tavoitteena on toteuttaa tilat yhteishankkeina joko toimialojen sisällä tai useamman toimialan välisenä. Useimmat vanhemmissa kaavoissa esitetyt Y-tontit ovat nykyiselle palvelutoiminnalle liian pieniä ja sijaitsevat palveluntarpeeseen nähden epäsuotuisasti. Lisäksi niitä on tarpeeseen nähden liian vähän erityisesti tiivistyville keskusta-alueilla. Uudishankkeiden taloussuunnitelman mukaisen toteuttamisen edellytyksenä on, että hankkeille löytyy sopivan kokoinen ja rakentamiseen soveltuva tontti niin uusilla kaavoitettavilla alueilla kuin täydennysrakentamisalueillakin.

## 4.5 VÄESTÖNKEHITYKSEN VAIKUTUS KAUPUNGIN TALOUTEEN

Kaupungin väkiluvun ja asuntomäärän kasvu tuo kaupungille lisää tuloja. Viime vuosina Vantaan saamasta muuttovoitosta valtaosa on muodostunut työikäisestä väestöstä. Uudet työssä käyvät asukkaat lisäävät kaupungin saamia kunnallisveroja vantaalaisten verotettavien tulojen kokonaismäärän kasvaessa. Uusien asukkaiden myötä rakennettavat ja laajennettavat kiinteistöt puolestaan lisäävät kaupungin saamia kiinteistöveroja. Lisäksi kasvulla on myönteistä vaikutusta kaupungin saamaan osuuteen yhteisöveroista yritystoiminnan vilkastumisen myötä. Kaupunki saa tuloja myös asuntotontteja myymällä tai vuokraamalla sekä omien palvelujensa osalta lisääntyvistä palvelumaksuista.

Viime vuosina noin 85 prosenttia kaupungin kokonaisverotuloista on muodostunut kunnallisverotuloista, mistä johtuen vantaalaisten työllisyyden ja ansiotulojen kehitys ovat keskeisessä roolissa kaupungin tulopohjan ja talouden tasapainon kehittymisen kannalta. Yhteisöverotuloihin vaikuttavat vantaalaisten yritysten menestyminen ja tuloksenteleminen. Useammalla paikkakunnalla toimivien yritysten maksamat yhteisöverot kuntien osalta jaetaan työpaikkojen sijaintien suhteessa. Kaupungin elinkeinorakenne vaikuttaa olennaisesti kaupungin yhteisöverotulojen tasoon suhteessa muihin kuntiin.

Tulopohjan vahvistamisen ohella kaupungin kasvu lisää kuitenkin myös kaupungin menoja. Uudet asuinalueet tarvitsevat toimivat liikenneyhteydet, kunnallistekniikan ja joukkoliikenteen järjestelyt. Lisäksi uudet asukkaat tarvitsevat kaupungin palveluja, jolloin joudutaan rakentamaan tai laajentamaan esimerkiksi päiväkotia, kouluja ja vapaa-ajan palveluja. Näillä tarpeilla on vaikutusta kaupungin investointi- ja käyttötalousmenoihin. Koska kaupunki kaavoittaa ensisijaisesti omistamiin maita, syntyy kaupungille tarve kasvua ylläpitääkseen hankkia lisää maa-alueita kaavoitettavaksi.

Kaupungille kasvusta aiheutuvien investointimenojen määrä riippuu kunnallistekniikan investointien osalta muun muassa siitä, miten pitkälti rakentaminen tukeutuu kaupungin olemassa olevaan infrastruktuuriin. Toimitilainvestointeihin vaikuttavat puolestaan olemassa olevaan palveluverkoon tukeutumisen lisäksi myös asuntorakentamisen myötä tapahtuvan muuttoliikkeen vaikutukset alueen väestöön: nuorimpien ikäluokkien palvelutarpeet tulevat vastaan nopeimmin lisääntyneenä päivähoidon kysyntänä ja viiveellä koulupaikkojen tarpeena. Palvelutarvetta tulee kuitenkin arvioida kokonaisuutena, sillä pääsääntöisesti uudisrakentamisen muuttoliikevaikutuksia voimakkaammin palvelutarpeeseen vaikuttavat muutokset olemassa olevassa asuntokannassa ja väestössä. Luonnollisesti myös olemassa olevan palveluverkon ja toimitilojen kunto, saavutettavuus ja kehittämistarpeet on otettava huomioon suunnittelussa.

Vantaan kaupungin asuntotuotantotavoite noudattaa valtion ja Helsingin seudun kuntien välisen maankäytön, asumisen ja liikenteen sopimuksen 2016–2019 (MAL-sopimus) mukaista asuntotuotantotavoitetta. Kaupunki voi kaavoituksen ja maanmyynnin toimenpitein vaikuttaa asuntotuotantoon. Lisäksi rakentamattomien tonttien kiinteistöveroprosenttia säätämällä voidaan vaikuttaa muun muassa tonttimaan hankintaan. Asuntotuotantoa pyritään voimakkaasti suuntaamaan alueille, joissa liikenne- ja joukkoliikenneverkko, kaupungin palveluverkko ja kunnallistekniikka ovat jo olemassa. Erityisesti keskustojen täydennysrakentaminen ja joukkoliikennereittien varrella sijaitsevien väljien pientaloalueiden tiivistäminen mahdollistavat asuntotuotannon, jonka kaupungin kuluja lisäävät vaikutukset jäävät selvästi uusien asuinalueiden kuluja pienemmiksi. Uusien asuinalueiden avaamisen ajoituksella voidaan säädellä kaupungin kasvua ja sen hallittavuutta.

Kaupungin tulee kasvaa hallitusti. Kaupungin toimintaympäristöä, tulopohjan kehittymistä ja investointien rahoituskykyä pitää arvioida jatkuvasti, sillä verotulojen ja valtionosuuksien kasvu seuraavat muuttoliikettä viiveellä ja toisaalta kaupungin kasvuun liittyvät kustannukset muodostuvat selvästi etupainotteisesti tuloihin nähden. Valmistetta oleva maakunta- ja soteuudistus korostaa talouden tasapainon turvaamisen merkitystä entisestään kaupungin toiminnan ja rahoituksen volyymien laskiessa olennaisesti samalla, kun kaupungin riippuvuus valtionrahoituksesta kasvaa merkittävästi, ja kun kaupungin lainakanta ja investointitasot pysyvät ennallaan.

Kaavoituksen valmistelun ja päätöksenteon yhteydessä on oltava käytettävissä riittävät vaikutusarvioinnit myös kaupungin talouden ja palveluverkon osalta. Oleellista on, että päätöksenteko perustuu ajantasaiseen ja laadukkaaseen tietopohjaan ja se, että hahmotetaan kaupungin kehittämistä ja rakentamista koskevien päätösten kokonaisvaltaiset vaikutukset. Hallittavuuden ja rahoituksen näkökulmasta kasvun kohtuullisuus ja tasaisuus ovat tavoiteltavia asioita. Kaupungin kehittämisessä ja suunnittelussa on huolehdittava siitä, että Vantaan asuinalueet ovat seudullisesti vetovoimaisia ja kilpailukykyisiä.

## 5 KAUPUNGIN KIINTEISTÖOMAISUUDEN ARVO JA KUNTO

Vantaan kaupunki on muiden suurempien kuntien tavoin seurannut kiinteistövarallisuuden arvon kehitystä sekä sen laskennallista korjausvelkaa ja perusparannustarvetta Trellumin kiinteistöjen arvonmäärityksen ja korjausvelkaindeksilaskennan avulla. Korjausvelan laskenta pohjautuu rakennusten teknisten ja jälleenhankinta-arvojen kautta saataviin nyky- ja tavoitekuntoa kuvaaviin tunnuslukuihin (kla), jolloin se mahdollistaa omaisuuden liittyvien korjausvelan sekä muiden investointitarpeiden karkean tason tarkastelun ja laskennan suurista omaisuseristä.

Rakennusten teknisten ja jälleenhankinta-arvojen vuosittaisen päivittämisen kautta voidaan myös laskea, miten korjausvelka sekä perusparannustarve ovat muuttuneet omaisuuteen kohdistuvien toimenpiteiden eli investointien, kulumisen sekä mahdollisten myyntien ja purkujen seurauksena. Korjausvelkaindeksistä on vuosien saatossa kehittynyt kokonaisvaltainen omaisuudenhallinnan työkalu, joka tuottaa tietoa kiinteistöomaisuudesta ja sen kehityksestä omaisuuteen tehtyjen toimenpiteiden tuloksena.

Vantaan kaupungin käytössä olevien tilojen kokonaismäärä on noin 800 rakennusta, joiden kokonaispinta-ala on yli 800 000 m<sup>2</sup>. Seurannassa on vuonna 2016 ollut mukana kaikkiaan 530 rakennusta, joiden yhteenlaskettu pinta-ala on noin 560 000 m<sup>2</sup>. Tämän kiinteistöomaisuuden jälleenhankinta-arvoksi on arvioitu noin 1,2 mrd euroa ja tekniseksi arvoksi noin 0,96 mrd euroa. Rakennusten keskimääräinen kuntoluokka on ollut noin 78 %. Seurannassa olevista rakennuksista reilu kolmannes (36 %) ja pinta-alaosuudeltaan 9 % on kunnoltaan heikkoja (kla < 50 %).

Korjausvelan absoluuttinen rahamäärä vuoden 2016 lopussa oli reilut 69 miljoonaa euroa keskimääräisen neliöhinnan ollessa 123 €/m<sup>2</sup> ja perusparannustarpeen puolestaan noin 125,5 miljoonaa euroa ja sen neliöhinnan ollessa 237 €/m<sup>2</sup>.

Rakennuskannan pinta-ala on painottunut 1960–1980 luvulla rakennettuihin rakennuksiin, jolloin valmistui noin 36 % koko kaupungin omistamien rakennusten pinta-alasta. Määrällisesti eniten rakennuksia on valmistunut 1980–2000 välisenä aikana. Rakennusten lukumäärästä vuosien 1980–2000 aikana on valmistunut reilu viidennes koko Vantaan kaupungin rakennuksista ja pinta-alalla mitattuna vajaa kolmannes.

Vantaan kaupungin korjausvelasta 37 % ja perusparannustarpeesta 35 % on vuosien 1960–1980 välillä valmistuneissa rakennuksissa. Näinä vuosina valmistuneiden rakennusten pinta-alasta lähes 20 % on kunnoltaan alle 60 %, tyydyttäväkuntoisia noin 20 % (kla 60–75 %) ja hyväkuntoisia noin 60 % (kla > 75 %).

Vantaan kaupungilla on siis suurehko määrä pieniä heikkokuntoisia rakennuksia, mikä näkyy myös omaisuuden kuntoprofiilissa, jossa kuntoluokaltaan alle 50 % rakennusten keskimääräinen pinta-ala on 265 m<sup>2</sup>, kun seuraavaksi keskimääräiseltä pinta-alaltaan seuraavaksi pienimmässä (kla 50–60 %) samainen pinta-ala on 1 190 m<sup>2</sup>.



Korjausvelan korkein reaalihintana oli vuonna 2005 lähes 86 miljoonaa euroa, josta laskua vuoteen 2016 asti on tullut reilut 17 miljoonaa euroa. Vastaavasti perusparannustarpeen koko seurantajakson korkein reaalihintana oli vuonna 2007 lähes 171 miljoonaa euroa, josta vuoteen 2017 mennessä laskua on tullut noin 46 miljoonaa euroa.

Korjausvelkaa vähentävät alle 75 % ja perusparannustarvetta alle 60 % kuntoluokan rakennuksiin kohdistuvat investoinnit sekä myynnit ja purut. Vuonna 2016 toteutettu perusparannusinvestointitaso (20,8 milj.€) oli likimain kulumista vastaava (20,7 milj.€) ja edelleen rakennusten myyntien ja purkujen kautta korjausvelka pysy lähes ennallaan ja perusparannustarve aleni yli viisi miljoonaa euroa.

Vantaan kaupungin omistaman rakennuskannan voidaan todeta olevan kansallisessa vertailussa melko hyväkuntoista ja korjausvelka on kohtuullisella tasolla. Rakennuskanta on suhteellisen nuorta ja vuosituhannen alussa toteutetut määrällisesti ja sisällöltään laajat perusparannukset kantavat vertailuissa vielä lähivuosinakin.

## 6 KAUPUNKI KASVAA – YHTEENVETO

**Valtuustokauden strategia 2018–2021.** Kaupunginvaltuusto hyväksyi 11.12.2017 kaupungin uuden valtuustokauden strategian vuosille 2018–2021. Strategian talousohjelma perustuu talouden tasapainottamisen jatkamiseen. Vantaan selvästi kiihtyneen kasvun ja suurten liikenneinvestointien päättymisen myötä valtuustokauden strategiassa investointikattoa on nostettu emokaupungin peruspalveluinvestointien osalta. Investointikatossa pysyminen edellyttää tavoitteellista palveluverkkosuunnittelua sekä investointiohjelman priorisoimista ja investointien toteuttamisen optimointia. Lisäksi talouden tasapainon turvaamiseksi tuottavuutta parannetaan ja toimitilojen tilatehokkuutta kehitetään edelleen.

**Maakunta- ja sote-uudistus muutostekijänä.** Maakuntauudistuksen ja sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisen ratkaisun mukaisesti kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävät ja henkilöstö siirtyvät maakunnille 1.1.2020. Uudistukseen liittyy useita lakeja, jotka vaikuttavat palvelujen järjestämiseen ja tuottamiseen. Maakunta- ja soteuudistus vaikuttaa toteutuessaan huomattavasti Vantaan kaupungin organisaatioon, toimintaan ja talouteen. Uudistuksen myötä kaupungin toiminnan ja rahoituksen volyymit laskevat merkittävästi, mutta kaupungin miljarditason lainakanta jää ennalleen, myöskään voimakkaasti kasvavan kaupungin investointitaso ei muutu olennaisesti rakenneuudistuksessa.

**Digitaaliset palvelut muutostekijänä.** Sähköisten palvelujen kehittäminen on olennainen osa palvelujen tuottamisessa. Palvelujen tulee olla mobiileja ja niitä on voitava käyttää ajasta ja paikasta riippumatta. Kuntalaisten odotukset julkisten ja kuntalaisille suunnattujen palvelujen käytettävyyden osalta tulee huomioida entistä vahvemmin osana palvelujen kehittämistä. Tarvittaessa tulee edelleen olla saatavissa myös henkilökohtaista asiointipalvelua.

**Resurssiviisauden tiekartta.** Resurssiviisauden tiekartan tavoitteena on hiilineutraali Vantaa vuonna 2030, jossa materiaalit kiertävät eikä jätettä toimiteta kaatopaikoille. Vantaan resurssiviisauden tiekartta ohjaa kaupungin kehitystä kohti päästötöntä, jätteenöntä ja luonnonvaroja kestävästi käyttävää kaupunkia, jossa ei ylikuluteta.

**Kaupunkirakenne.** Vantaan kaupunkirakenteen rungon muodostavat radat, asemanseudut, Helsinki-Vantaan lentoasema, kaupunkia halkovat moottoritiet sekä Kehä III. Väestö keskittyy vahvasti asemanseuduille ja vajaa puolet kaupunkilaisista asuukin alle kilometrin etäisyydellä rautatieasemasta.

**Yleiskaavatyö.** Vantaan seuraava koko kaupungin yleiskaava laaditaan valtuustokauden 2017–2020 aikana. Suunnittelualueena on koko kaupunki. Yleiskaavan päivittämistyössä jatketaan nyt voimassa olevan yleiskaavan tavoitetta kaupunkirakenteen tiivistämisestä ja täydentämisestä. Voimakkaasta kasvuskenaarioista huolimatta uusia kaupunkirakenteen avauksia ei olla tekemässä ja kasvu halutaan sijoittaa olemassa olevaan rakenteeseen. Olemassa olevia keskustoja kehitetään nykyistä monipuolisemmiksi asumisen, työnteon ja palvelujen alueiksi. Kaupunkirakenteen tiivistäminen asettaa haasteita myös palvelurakentamiselle.

Koko Helsingin seutu kasvaa voimakkaasti ja kaupunkien tulee varautua kasvuun. Osin tästä syystä on seudullisen suunnittelun painoarvo jatkuvasti noussut. Uudenmaanliitto on käynnistänyt 2016 seuraavan kokonaisuusmaakuntakaavan Uusimaa 2050 -kaavan laadinnan. Kaavaa laaditaan kaksitasoisena siten, että koko Uudenmaan alueelle tulee yksi strateginen rakennekaava sekä kolme seuduttaista vaihekaavaa. Vantaa kuuluu Helsingin seudun vaihekaavan alueeseen, mikä on sama 14 kunnan alue kuin MAL2019 -suunnitelmassa. Uusimaa-kaavan on tarkoitus valmistuessaan korvata kaikki voimassa olevat Uudenmaan maakuntakaavat.

**Asuntorakentamisennuste.** Tulevina vuosina asuntorakentamisennusteen arvioiden mukaan voimakas kasvu jatkuu ja seuraavan viiden vuoden aikana Vantaalle valmistuu noin 4 000 asuntoa vuosittain. Ennusteen mukaisesti Vantaalle on mahdollista rakentaa yhteensä noin 35 400 asuntoa vuoden 2027 loppuun mennessä eli asuntoja rakentuu tällä hetkellä kaupunkiin enemmän kuin vuosikymmeniin. Uutta asuntorakentamista kohdentuu runsaasti kaikille Vantaan suuralueille seuraavien kymmenen vuoden aikana täydentämään ja osin laajentamaan nykyistä kaupunkirakennetta. Voimakkainta asuntorakentaminen on tulevana vuosikymmenenä radanvarren keskuksissa eli Myyrmäessä, Tikkurilassa, Kivistössä ja Aviapoliksessa. Näille suuralueille sijoittuu ennusteen mukaan yhteensä noin 75 % uudesta asuntotuotannosta.

**Väestönkasvu ja palvelutarpeen muutos.** Väestön kasvu on voimakasta. Väestöennusteen mukaan Vantaan väestön määrä tulee lisääntymään noin kahden prosentin vuosivauhdilla lähivuosina ja sen jälkeen kasvuvauhti on noin prosentin verran vuosittain vuoteen 2045 mennessä. Palveluverkkoja kehitetään vastaamaan eri ikä- ja asiakasryhmien palvelutarpeita kaupungin talouden reunaehtojen puitteissa.

**Väestönkasvu ja kaupungin talous.** Kaupungin väkiluvun ja asuntomäärän kasvu tuo kaupungille lisää tuloja. Viime vuosina Vantaan saamasta muuttovoitosta valtaosa on muodostunut työikäisestä väestöstä. Uudet työssä käyvät asukkaat lisäävät kaupungin saamia kunnallisveroja vantaalaisten verotettavien tulojen kokonaismäärän kasvaessa. Tulopohjan vahvistamisen ohella kaupungin kasvu lisää kuitenkin myös kaupungin menoja. Uudet asuinalueet tarvitsevat toimivat liikenneyhteydet, kunnallistekniikan ja joukkoliikenteen järjestelyt. Lisäksi uudet asukkaat tarvitsevat kaupungin palveluja, jolloin joudutaan rakentamaan tai laajentamaan esimerkiksi päiväkotia, kouluja ja vapaa-ajan palveluja. Näillä tarpeilla on vaikutusta kaupungin investointi- ja käyttötalouksien menoihin.

**Kaavoitus ja kaupungin talous.** Kaavoituksen valmistelun ja päätöksenteon yhteydessä on oltava käytettävissä riittävät vaikutusarvioinnit myös kaupungin talouden ja palveluverkon osalta. Päätöksenteon on perustuttava ajantasaiseen ja laadukkaaseen tietopohjaan ja on hahmotettava kaupungin kehittämistä ja rakentumista koskevien päätösten kokonaisvaltaiset vaikutukset. Kasvun kohtuullisuus ja tasaisuus ovat tavoiteltavia asioita hallittavuuden ja rahoituksen näkökulmasta.

**Kiinteistöomaisuuden kunto ja arvo.** Vantaan kaupungin omistama rakennuskanta on kansallisessa vertailussa melko hyväkuntoista ja korjausvelka on kohtuullisella tasolla. Rakennuskanta on suhteellisen nuorta ja vuosituhannen alussa toteutetut määrällisesti ja sisällöltään laajat perusrannukset kantavat vertailuissa vielä lähivuosinakin.

## OSA 2: KAUPUNGIN PALVELUVERKOT KEHITTYVÄT

### 7 TOIMITILAINVESTOINTIEN SÄÄSTÖMAHDOLLISUUDET

Kaupungin hankejohtoryhmä antoi tilakeskukselle tehtäväksi 30.8.2016 selvittää, millä keinoin on mahdollista saada aikaan säästöjä tulevissa toimitilainvestoinneissa. Työryhmä nimettiin kaupunginjohtajan päätöksellä 9.1.2017 ja tehtäväksi annettiin selvittää rakennushankkeiden/ -investointien säästömahdollisuuksia ja antaa ehdotuksia toimenpiteistä, joilla rakennusinvestointien kustannuspainetta kaupungin talouteen kevennetään. Tilakeskus on laatinut yhdessä toimialojen edustajien kanssa raportin, jonka keskeiset toimenpiteet on käyty läpi tässä luvussa. Kaupunkitasoisen palveluverkkosuunnitelman keskeisenä teemana on, että toimialalla näiden säästökeinojen soveltamismahdollisuuksia arvioidaan toimialatasoisesti ja niihin sitoudutaan tulevissa toimitilanhankkeissa.

Palveluverkkosuunnitteluun kuuluvana keskeisenä tehtävänä on ratkaista palvelujen vaatimien tilojen järjestämistapa. Yhtäältä uudet palvelunavaukset kuin muutokset palvelutarjonnassa edellyttävät lähes poikkeuksetta muutoksia toimitilaverkossa tai vähintään yksittäisissä toimitiloissa. Palvelujen kehittäminen tai uudelleen järjestelyt tulisi aina nähdä mahdollisuutena toimitilaverkon tiivistämiseen ja tilankäytön tehostamiseen.

Kasvava kaupunki ja lisääntyvät palvelut tarvitsevat yhä enemmän tiloja. Toimitilojen investiohjelma perustuu toimialojen vuosittain tarkentamiin investointiesityksiin. Esitysten taustalla on palvelukohtainen palveluverkkotarkastelu, jossa tilatarpeet syntyvät palvelu- ja väestörakenteiden muuttuessa. Investointitason nousu on seurausta kaupungin poikkeuksellisen voimakkaasta kasvusta, joka edellyttää uusien palvelurakennusten rakentamisesta uusille ja tiivistyville asuinalueille. Lisäksi vanhempia rakennuksia joudutaan korvaamaan uusilla tai korjaamaan laajemmin muun muassa sisäilmaongelmien takia.

Koska hankkeiden määrä on voimakkaassa kasvussa, on rahoitusvaihtoehtoja ja hankekustannuksia arvioitava entistä tarkemmin. Rahoitustavasta riippumatta kaikki hanke- ja tilakustannukset kasvattavat toimialojen käyttötalousmenoja.

#### 7.1 TILATARPEET JA TILOJEN JÄRJESTÄMINEN

Palvelustrategisilla valinnoilla vaikutetaan oleellisesti tilatarpeisiin, rakentamisen investointitasoon ja käyttötalousmenoihin. Kasvavan kaupungin on pohdittava, miten palvelut olisi kustannustehokkaimmin järjestettävissä laadusta tinkimättä. Kaupungin tulee hyödyntää mahdollisuutensa kasvun ohjaamiseen. Keskustojen tiivistyessä, kaupungin kasvaessa ja investointitason pysyessä niukkana on pohdittava, minkälaisen lupauksen elinympäristöstä Vantaa pystyy tarjoamaan asukkailleen eri

alueilla. Valinnat tulisi tehdä kaupunkistrategiaan, palveluverkkosuunnitteluun ja uuteen yleiskäytävyyöhön liittyvänä. Asettamalla erityyppisille alueille erilaiset tavoitteet, voidaan investoinnit kohdentaa eri asioihin kokonaisuuden kannalta kustannustehokkaasti.

**Palvelujen yksityistäminen.** Toimialat voivat edistää yksityisten palvelujen toteuttamista. Kaupungin omia investointeja voidaan vähentää yksityistämällä palveluja tiloihin. Yksityisiä toimijoita löytyy erityisesti liikuntapaikkahankkeisiin, päivähoiton palveluihin ja erityisasumiseen. Yksityisen palvelutuotannon varaan rakennettuihin peruspalveluihin liittyy omat riskinsä muun muassa palvelujen hinnoitteluun ja katkeamattomuuteen, minkä vuoksi kunnan omaa palvelua ei ole syytä korvata kokonaan yksityisellä. Toimialat määrittelevät yksityisen palvelun enimmäisosuuden palveluistaan.

**Palvelujen ja tilojen uudelleenjärjestelyt.** Uusien palveluavausten lisäksi olemassa olevia palveluja on mahdollista järjestää uudella tavalla. Esimerkiksi kaupungin ateriatuotanto ja aterioiden jakelu kannattaa ratkaista laajempaan kokonaisuutena, sillä nykyinen palveluverkko on syntynyt nykymuotoonsa yksittäisten hankkeiden ja paikallisten tarpeiden myötä. Keittiöverkko ja palvelutuotantotapa on tarpeen uudistaa kapasiteetin loppuessa ja keittiöihin liittyvän akuutin korjaustarpeen vuoksi.

Palveluverkkosuunnittelulla ja alueellisilla toimitilaverkkotarkasteluilla voidaan selvittää mahdollisuuksia toimitilaverkon harventamiseen. Erityisesti huonokuntoisia ja merkittäviä korjausinvestointeja vaativia kiinteistöjä tulisi tarkastella kriittisesti ja selvittää omien tilojen myynti tai purkamahdollisuudet ja vuokratiloista luopuminen palveluja uudelleen järjestämällä. Korvaamalla vanhoja kiinteistöjä uusien tilatehokkuusvaatimusten mukaisilla tiloilla vastataan paremmin nykytarpeisiin ja vähennetään pitkällä tähtäimellä kiinteistömenoja palveluvolyymien pysyessä samana.

**Tilatehokkuuden parantaminen ja yhteiskäytön edistäminen.** Tilatehokkuuden parantamiseen tähtääviä toimenpiteitä tulee jatkaa toimialojen välisenä yhteistyönä. Uudet digitaaliset tilankäytön hallintajärjestelmät tarjoavat tehokkaan työkalun tilankäytön seuraamiseen ja mittaamiseen. Tehostamistoimet ovat tunnistettavissa tulosten perusteella ja niiden täytäntöönpano edellyttää sekä tilojenkäyttäjien että tilahallinnan aktiivista otetta.

Hankkeiden määrää voidaan vähentää suosimalla yhteishankkeita toimialojen sisällä ja toimialojen välillä. Osa uusista tilatarpeista pyritään ratkaisemaan sijoittamalla uusia toimintoja olemassa oleviin tiloihin nykyisten toimintojen lomaan. Tilojen yhteiskäytön edistäminen edellyttää varausjärjestelmän tehokasta käyttöä ja järjestelmän kehittämistä.

Täydennysrakentaminen on useimmiten edullinen vaihtoehto, jos olemassa olevia tiloja saadaan hyödynnettyä uudella tavalla. Täydennysrakentamista edistetään kartoittamalla vanhoilla asuinalueilla rakennettujen Y-tonttien lisärakentamismahdollisuudet. Hybridihankkeiden mahdollisuudet kannattaa tutkia kaavoituksen yhteydessä tavoiteltaessa erityisen tiivistä kaupunkirakennetta lähinnä asemien läheisyydessä. Kaupunki voi velvoittaa sijoittamaan julkisiin palveluihin soveltuvaa vuokratilaa yksityisten hankkeiden yhteyteen, jolloin kaupungin omat investointipaineet helpottavat. Vastaavasti olemassa olevia liikunta- ja harrastetiloja voitaisiin vuokrata yksityisiltä koulu- ja päiväkotikäyttöön päivän ajaksi, kun yksityinen käyttö on vähäisempää.

## 7.2 INVESTOINTITASON HALLINTA

Toimitilahankkeiden rahoittamiseen on olemassa vaihtoehtoja, jotka vaikuttavat kaupungin oman investointiohjelman tasoon. Kohteet voidaan toteuttaa omaan, konserniyhtiön tai ulkopuolisen rahoitus-, vakuutus- tai rakennusyhtiön taseeseen.

Omaan taseeseen rakentaminen merkitsee kaupungin lainamäärän kasvua, mutta toisaalta selkeästi edullisinta rahoituskustannusta. Kaupunki saa aina pitkäaikaista lainarahoitusta merkittävästi halvemmalla kuin rakennusyhtiöt tai investorit, eikä kaupunki aseta itselleen pääoman tuottovaatimusta. Omistajuuden myötä omistajariski ja ylläpitovastuu jäävät kaupungille, mutta toisaalta kaupungille jää myös mahdollisuus tehdä muutoksia kiinteistöön ja sen käyttötarpeisiin joustavammin ja edullisemmin sen elinkaaren aikana.

Konserniyhtiön taseeseen rakennettaessa kaupunki on yleensä lainan takaajana ja tämä vaihtoehto lisää konsernin lainamäärää. Huomioitavaa on, että kaupungin yhtiöllä on mahdollisuus vähentää korkomenoja verotuksessa, jolloin efektiivinen korko voi jopa alittaa kaupungin korkokustannuksen. Tässäkään vaihtoehdossa ei ole varsinaista oman pääoman tuottovaatimusta tai se on huomattavasti alhaisempi kuin muilla investoreilla. Omistajariskit säilyvät kaupunkikonsernilla ja ylläpitovastuu kuten omissa kiinteistöissä, mutta koska omistajuus säilyy kaupunkikonsernilla ja yhtiö on omistajaohjauksen piirissä, kaupunki säilyttää itsellään kiinteistön omistajuuteen liittyvän potentiaalin kuten omaan taseeseen rakennettaessa.

Hankkeet voidaan toteuttaa rahoitus-, vakuutus- tai rakennusyhtiön rahoittamina, jolloin pääomakustannukset peritään kaupungilta vuokrana. Selkeästi korkeampi lainan marginaali ja oman pääoman tuottovaatimus näkyvät vuokrassa ja vuokra-aika on yleensä erittäin pitkä. Omistajariskit ovat sovittavissa tapauskohtaisesti ja ylläpitovastuu pääomavuokrakohteissa on kaupungilla. Vaikka tämä vaihtoehto ei suoraan lisää kaupungin tai konsernin lainakantaa, mutta pitkäaikaisina vastuina kaupungin velkaisuutta arvioidessa se rinnastetaan taseessa olevaan pitkäaikaiseen velkapäömaan.

**Yksityisen rahoituksen hyödyntäminen.** Kaupungin palvelujen tarvitsemien tilojen toteuttaminen kokonaan yksityisrahoitteisena on haasteellista. Malli on sovellettavissa lähinnä suuremmissa liikuntapaikkahankkeissa, joissa tilakustannuksia vastaavia käyttömaksuja on mahdollisuus kerätä tilojen käyttäjiltä. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että myös palvelujen järjestäminen annetaan yksityisten yritysten vastuulle.

Toisaalta kaupungin hankkeisiin on suhteellisen helppoa saada pääomasijoittajia vuokrasopimusajan ollessa riittävän pitkä. Koska investorit ovat erityisesti kiinnostuneita suurimmista hankkeista, voidaan tällä keventää investointiohjelmia tuntuvasti. Vastaavasti korkea rahoituksen hinta sekä oman pääoman tuottovaatimus tekevät tästä vaihtoehdosta käyttötalouspuolen tarkastelussa kalliimman.

**Tilojen vuokraaminen.** Vuokraus/leasing on kelvollinen ratkaisu ainakin uusien alueiden ensikerlaiseen rakentamiseen, mikäli pidetään kiinni lähipalveluperiaatteesta, mutta on epävarmuutta syntyvien asiakastarpeiden ajoittumisesta. Ratkaisulla voidaan ostaa aikaa lopullisen investoinnin oikealle kohdentamiselle. Vuokrakohte on periaatteessa laajennettavissa/supistettavissa tarpeessa syntyvien piikkien mukaan. Toisaalta vahvan väestökasvun kaupungissa tilatarve on jatkuva, joten tarve edellä mainituille joustolle voi olla kyseenalaista.

Vuokra-ajan pituudella on oleellinen merkitys taloudellisuuteen. Nyrkkisääntönä voidaan todeta, että 1 M€:n investointi vastaa noin 80 000 euron vuosivuokraa. Vuokrahankkeiden etuna on yleensä nopea toteutus ja tarpeen mukainen jousto. Lisäksi vuokralaisella ei ole omistajariskiä ja ylläpitovastuu voidaan sopia vuokranantajalle tai vuokralaiselle. Tehdyissä karkeissa vertailuissa hankkeen vuokratustannukset ylittävät omistamisen kustannukset noin 13 vuoden käytön jälkeen.

**Suhdanteiden hyödyntäminen.** Rakennusala on erittäin suhdanneherkkä ja tarjouksiin perustuvat rakentamiskustannukset voivat nousta selvästi yleiseen rakennuskustannusindeksiin perustuvien tavoitehintojen. Rakentamisen hintaa kuvaava rakennuskustannusindeksi oli noussut vain 0,2 % vuoden 2017 toukokuussa edellisen vuoden vastaavaan aikaan verrattuna. Samaan aikaan toimitilarakentamisen osaindeksi tarjouspuolella oli noussut 17,8 % (Lähde: Rakennus- ja kiinteistöalan suhdannekatsaus, Rapal)

Suhdanteiden hyödyntämisen suurimpana esteenä on hankkeiden ajoituksen joustamattomuus. Hankkeet on sijoitettu investointiohjelmaan väestöennusteisiin perustuvien ja alueellisten palveluverkkotarkastelujen perusteella. Hankkeiden valmistumisajankohdat on valittu mahdollisimman tarkkaan syntyvän tilatarpeen mukaan. Korjaushankkeiden ajoituksen määräävät pitkälti ennakoitujen korjaustarpeet ja toisaalta väistötilajärjestelyt. Kun vielä vuosittaiselle investointitasolle on asetettu raamit, ei investointiohjelmassa olevia hankkeita ole helposti siirrettävissä suotuisampiin markkinatilanteisiin.

Joustoa voidaan kuitenkin parantaa muun muassa:

1. rahaston pääomittamisella
2. konseptoiduilla suunnitteluratkaisuilla
3. riittäväällä palvelurakentamisen kaavavarannolla.

Siirtämällä mahdollisesti käyttämättä jääneitä investointimäärärahoja esimerkiksi olemassa olevaan keskustojen kehittämisrahastoon tai mahdollisesti kokonaan uuteen toimitilarakentamista varten perustettavaan rahastoon, mahdollistettaisiin muun muassa ennakoivien ja pitkän tähtäimen suunnitteluun perustuvien peruskorjausten toteuttaminen rakentamisen matalasuhdanteen aikaan.

Konseptoidut suunnitteluratkaisut edesauttavat hankkeiden liikkeelle panoa tilanteissa, joissa urakoitsijoiden tarjoushalukkuus on korkealla ja tarjoushinnat ovat edullisia, vaikka hetkellisesti. Myös riittävästä kaavavarannosta huolehtiminen on tärkeää, jotta valmiudet hankkeiden toteuttamiseen oikea-aikaisesti säilyvät.

**Olemassa olevan kiinteistökannan ja infran hyödyntäminen.** Uuden toimitilan rakentaminen rakentamattomalle tontille on lähes poikkeuksetta kalliimpaa kuin käyttökelpoisen vanhan kiinteistön hyödyntäminen. Kaupungin strategian mukaisesti täydennysrakentamista tulisi suosia kasvavilla asuinalueilla. Tiivis kaupunkirakenne on kokonaistaloudellisesti tehokas ja ympäristöä säästävä. Toimitilojen laajentaminen olemassa olevien rakennusten yhteyteen mahdollistaa samalla vanhojen tilojen ja palvelujen käytön tehostamisen. Päiväkotij- ja koulutonteilla on useimmiten käyttämätöntä rakennusoikeutta ja täydennysrakentamiseen on jopa varauduttu.

Markkinoilla on toimijoita, jotka tarjoavat joustavia tilaelementtiratkaisuja myös täydennysrakentamiseen. Lisätilatarpeen ollessa tilapäistä, vuokrattavat tilaelementit tarjoavat joustavan ja kilpailukykyisen vaihtoehdon pysyville rakennuksille.

Toimitilaverkkoselvitykset auttavat oman kiinteistökannan kehittämisessä ja kustannustehokkaan täydennysrakentamisen suunnittelussa. Eri käyttötarkoituksessa olevia kiinteistöjä tulee tarkastella avoimesti ja rohkeasti uusia toiminnallisuuksia ja muutosmahdollisuuksia etsien. Peruspalvelujen käyttöajan ulkopuolella oleva tilakapasiteetti tulisi tunnistaa ja ohjata vähemmän aikasidonnaista toimintaa näihin ajankohtiin. Yhteis- ja vuoroittaisen käytön lisääminen on ratkaisu, mikä suoraan vähentää investointipainetta.

**Tilatarpeiden ennakkoinnin ja hankevalmiuksien parantaminen.** Hankkeiden toteuttaminen kiireellä tulee yleensä aina tilaajalle kalliimmaksi. Tarjous ja toteutusajan kiristäminen hinnoitellaan korkeammalle, koska myös urakoitsija joutuu maksamaan työstä enemmän. Tarjoajia on yleensä myös vähemmän, jolloin tarjoushintojen on taipumusta nousta urakoitsijoille edullisessa markkinatilanteessa.

Kiireen ja pakkotilanteen torjumiseksi huolellinen palveluverkkotarkastelu on eduksi. Palveluverkkosuunnittelun ja alueellisten selvitysten perusteella investointiohjelma pidetään ajan tasalla ja hankkeiden valmistelu päästään aloittamaan ajoissa. Valmiudet hankkeiden nopeaan käynnistämiseen ja läpivientiin luodaan riittäväillä rakennuttajaresursseilla. Nykyisillä resursseilla joustoa ei enää ole ja pelkästään työohjelman mukaisten hankkeiden toteutus aikataulussa on haasteellista.

**Asemakaavoitus.** Tiukka käyttötarkoitusta ja suunnitteluratkaisuja ohjaava kaavoitus voi muodostua kustannuksia lisääväksi tekijäksi. Palveluverkkosuunnitelman perusteella arvioidut toimitilojen optimaaliset sijainnit eivät välttämättä kohtaa Y-tonttivarannon kanssa, jolloin toimitilat joudutaan mahdollisesti sijoittamaan epätarkoituksenmukaisesti. Joustavammat asemakaavat mahdollistaisivat tonttien monipuolisemman käytön ja sen myötä yhteiskäytön lisääntyminen saattaisi tuoda kustannusetua niin talonrakentamisessa kuin infrankin toteuttamisessa.

**Toteutustapa ja urakkamuoto.** Rakennushankkeen toteutustavan/urakkamuodon valinnalla voidaan vaikuttaa ja vahvistaa asetettujen tavoitteiden täyttymistä. Eri urakkamuodot erottuvat toisistaan yhtäältä vastuun laajuuden ja toisaalta maksuperusteiden tai näiden erilaisten variaatioiden perusteella. Urakkamuodon vaikutusta rakennushankkeen hintaan usein yliarvioidaan, mikäli hankkeen sisältö, laatu ja elinkaarikustannukset vakioidaan. Poikkeuksena voidaan pitää matalasuhdanteessa KVR-pohjaisia (kokonaisvastuu-urakka) malleja, jolloin kireä kilpailutilanne yhdistettynä urakoitsijan tiukkaan suunnittelunohjaukseen yleensä edesauttaa poikkeuksellisen edullisten tarjousten saamista. Myös korkeasuhdanteen aikaan KVR-urakkamuoto näyttäisi tuottavan kokonaistaloudellisia tarjouksia, mikä selittynee urakoitsijan suuremmista mahdollisuuksista vaikuttaa oman suunnittelun ohjauksen kautta rakentamiskustannuksiin.

Urakkamuodolla voidaan sen sijaan eniten vaikuttaa hankkeen kokonaisläpimenoaikaan, toteutuvien riskien hinnoittelun avoimuuteen, syntyvään ”loppulaatuun” sekä urakoitsijan takuuvastuiden laajuuteen. Lisäksi on huomioitava myös erilaisten toteutustapojen vaatimat erilaiset rakennuttaja-/tilaajaresurssit. Tilakeskuksen henkilöstöresursseissa ei ole joustoa, joten investointiohjelmaan sisältyvien hankkeiden toteutusmallien valinnassa pitää huomioida myös henkilöresurssien riittävyys ohjelman toteuttamiseen.



## 7.3 RAKENTAMISKUSTANNUSTEN HALLINTA JA SÄÄSTÖKEINOT

Rakentamiskustannusten seuranta on ollut systemaattista ja tilasuunnittelua on kehitetty sekä toiminnallisista että taloudellisista lähtökohdista. Hankekustannuksia on arvioitava kriittisesti myös jatkossa ja kustannuksiin vaikuttavat tekijät on tunnistettava mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Tonttivarantoa on oltava riittävästi, rakennuspaikat on valittava harkiten, rakennustuotannon on oltava tehokasta, suunnitteluratkaisut kustannustehokkaita ja käytännöllisiä samalla kun rakentamisen on oltava kestävä ja energiatehokasta. Koska valtaosa tulevista hankkeista toteutetaan koulun ja varhaiskasvatuksen käyttöön, kannattaa näiden tilaohjelmiin kiinnittää erityistä huomiota.

**Tonttivarannon kehittäminen.** Rakentamispaikkojen riittävyyden ohella erityistä huomiota tulisi kiinnittää tonttien rakentamiskelpoisuuteen. Yhä useammin hankkeen kustannuksia ovat lisänneet huonot pohjaolosuhteet tai kunnallistekniikkaan liittyvät haasteet (esimerkiksi putkijohtojen siirto tai kaukolämmön puuttuminen) sekä erityisjärjestelyjä vaativat liikenneyhteydet.

**Rakentamisen konseptointi ja tilaratkaisujen standardointi.** Tyyppiratkaisujen hyödyntäminen tiivistyvässä kaupunkirakenteessa on haastavaa. On kuitenkin olemassa alueita ja rakennuspaikkoja, joissa vakioidut suunnitteluratkaisut ja tilamallit soveltuvat käytettäväksi pienin muutoksin.

Rakentamisen konseptoinnin ei tarvitse tarkoittaa täydellistä standardointia. Hankkeiden osapuolten (kaavoitus, rakennusvalvonta, käyttäjä ja tilakeskus) kesken voidaan määritellä kohteet, joihin panostetaan muita enemmän esimerkiksi kaupunkikuvaperustein. Kun rakentamispaikka tai muut toiminnalliset vaatimukset eivät tätä edellytä, toteutetaan rakennus ja tilat niin sanotulla standarditasolla, hyväksi ja edulliseksi todetuilla vakioratkaisuilla.

Erityisvarusteltujen tilojen rakentamista voidaan tarkastella alueellisesti, jolloin kaikkein kalleimpia tiloja ei välttämättä tarvitse toteuttaa kaikkien hankkeiden yhteydessä. Tämä tarkoittaisi luonnollisesti tilojen käyttäjiltä uudenlaista asennetta ja toimintakulttuuria tilojen yhteiskäytön toteuttamiseksi.

**Tuotantolähtöiset ja yksinkertaiset suunnitteluratkaisut.** Perussääntönä voidaan pitää, että yksinkertaiset ratkaisut ovat myös edullisia. Pitkän aikavälin parhaita suunnitteluratkaisuja ja hyviä kokemuksia tulisi paremmin hyödyntää tulevilla hankkeilla. Vaikka kaupungin omilla suunnitteluohjeilla on pyritty ohjaamaan suunnittelua tähän suuntaan, on edelleen uuden kokeilu ja jopa erikoisuuden tavoittelu yleistä. Turvallisten ratkaisujen etsiminen olemassa olevasta rakennuskannasta ja toisaalta riskiratkaisujen tunnistaminen tulisi olla aktiivisempaa. Onnistuneiden ratkaisujen monistaminen ei saisi olla kiellettyä tekijänoikeuksiin vedoten ja toisaalta riskiratkaisuksi osoittautuneita rakenteita ei saisi missään tapauksissa hyväksyä.

Rakentamisen hintaan vaikuttaa oleellisesti myös se, kuinka hyvin rakennustuotanto pystyy vastaamaan suunnitteluratkaisujen toteuttamiseen. Saavutettavissa olevat hyödyt ovat tunnistettavissa parhaiten tuotantolähtöisyyttä tukevilla integroiduilla projektitoteutusmalleilla ja perinteisissä kvr-hankkeissa.

**Kestävät ja elinkaaritaloudelliset ratkaisut.** Sekä uudisrakentamisessa että korjauksissa on pyrittävä kestäviin ja elinkaaritaloudellisesti järkeviin ratkaisuihin. Uudisrakentamisessa ei voida tinkiä esimerkiksi materiaalien laadussa investointisäästöjä tavoiteltaessa. Korjausten on oltava tarkkaan

harkittuja ja todellisia tarpeita vastaavia. Tärkeintä olisi huolehtia riittävästä korjaustasosta, jotta tilojen käytettävyys turvattaisiin nykyistä pidemmäksi ajaksi. Korjausvelkaa vastaavat osakorjaukset johtavat lyhyellä tähtämellä uusiutuviin korjaustarpeisiin, joiden haittavaikutukset toiminnalle voivat muodostua kohtuuttomaksi.

Vastaavasti pitää todeta, että 1980–90 lukujen toimitilakanta on jo korjausiässä, jotta kiinteistöjen käytölle ei teknisen kunnan takia synny ongelmia. Tämän olevan rakennuskannan ikä aiheuttaa väistämättä investointipaineita tulevana vuosikymmenenä.

Kestävään rakentamiseen kuuluu rakennusosien käyttöiän hyödyntäminen niin, että kunnossa olevia osia ei uusita tai korjata ennen aikaisesti. Mikäli elinkaarta on vielä jäljellä, rakennusmateriaalien ja laitteiden uusiokäyttömahdollisuudet tulee selvittää tapauskohtaisesti.

**Vakioidut kalusteratkaisut ja kierrätys.** Toimitilojen kalustehankinnat liittyvät oleellisesti uudisrakentamiseen ja merkittävimpiin korjaus- ja muutostöihin. Tilojen ja niiden kalustuksen monikäyttöisyyden edistämiseksi tulisi suosia vakioituja kalusteratkaisuja ja -kokonaisuuksia, jolloin kierrätettävyys ja joustava käyttö paranevat. Tyyppituotteet ovat yleensä erikoiskalusteita edullisempia ja kalustamisen kustannukset ovat paremmin ennakoitavissa. Toimiala- ja käyttäjäkohtaisista kalustehankinnoista tulisi siirtyä kaupunkitasoisesti keskitettyyn ja koordinoituun kalustesuunnitteluun ja hankintaan, mikä edellyttäisi oman sisustus/kalustussuunnittelijan rekrytointia. Valmiudet kalusteiden kierrätykseen on rakennettu työllisyyspalvelujen toimesta jo aikaisemmin, ja kierrätyksen edistäminen edellyttäisi nyt vahvempaa otetta hankkeiden yhteydessä.

**Optimaaliset hankekoot.** Kokemusten perusteella tiedetään, että hankekoolla on merkitystä kustannustasoon. Liian pienissä rakennuskohteissa yleiskustannukset nostavat neliöhintoja ja erityistilat voivat jäädä tehottomaan käyttöön. Suurimpien hankkeiden toteuttaminen onnistuu vain suurimmilta rakennusliikkeiltä, jolloin organisaation hallinnon kustannukset nostavat hintatasoa.

Hankekoon optimointi täydennysrakentamisen ja yhteishankkeiden mahdollisuudet hyödyntäen tehdään tapauskohtaisesti. Hankekustannusten lisäksi tulee arvioida myös toimintamenojen muuttuminen hankekoon mukana.

**Mallinnuksen hyödyntäminen.** Mallinnusta käytetään jo vakituisesti kaikessa uudisrakentamisessa, mutta sen hyödyntämisessä erityisesti hankevalmistelussa ja luonnosvaiheen suunnittelussa on vielä kehitettävää. Varhaisemmalla mallintamisella vaihtoehtoisten suunnitteluratkaisujen hinnoittelu tarkentuu ja sitä kautta päätöksentekoon saadaan luotettavampaa tietoa kustannusvaikutuksista. Kustannusten kehittymistä voidaan seurata jatkuvasti suunnittelun edetessä ja puuttuminen kustannuspoikkeamiin helpottuu.

Mallintamisen avulla tilatehokkuuden ja toiminnallisuuden varmistaminen onnistuu paremmin ja suunnitteluvirheet tulee minimoitua. Käytännössä tulokset näkyvät suoraan lisä- ja muutostyökustannusten vähentymisenä.

# 8 KAUPUNGIN PALVELUVERKKOJEN NYKYTILA JA KEHITTÄMISTOIMENPITEET

## 8.1 SIVISTYSTOIMEN PALVELUT

### 8.1.1 Suomen ja ruotsinkielinen varhaiskasvatus

#### *8.1.1.1 Palveluverkon nykytila*

Varhaiskasvatuksen kunnallinen palveluverkko muodostuu varhaiskasvatuksen toimintayksiköistä, joita on yhteensä 87. Suomenkielisiä toimintayksiköitä on 84 ja ruotsinkielisiä kolme. Toimintayksikköön voi kuulua yksi tai useampi päiväkotitoimintayksikkö, ryhmäperhepäiväkotitoimintayksikkö, perhepäivähoitajatoimintayksikkö, avoin päiväkotitoimintayksikkö, asukaspuisto tai kerho. Päiväkodiksi määritellään kiinteistö tai huoneisto, jossa on kotialueita samalla tontilla yhdessä tai useammassa rakennuksessa. Mikäli tontilla on useampi rakennus, nimitetään päärakennusta päiväkodiksi ja toista rakennusta lisärakennukseksi. Päiväkotitilaksi määritellään kotialue, mikä on erillään päiväkodista tai on muun toiminnan yhteydessä (esimerkiksi esiopetusryhmä koululla). Kunnallisia päiväkoteja on Vantaalla yhteensä 124, joista neljä on ruotsinkielisiä. Lisärakennuksia on yhteensä 12. Päiväkotitiloja on 17, joista 9 on koululla toimivia esiopetusryhmiä. Ryhmäperhepäiväkoteja on yhteensä 13 ja kunnallisia perhepäivähoitajia 47.

Suomenkieliset varhaiskasvatuspalvelut on järjestetty lähipalveluperiaatteella, ruotsinkielinen varhaiskasvatus keskitetysti Itä- ja Länsi-Vantaalle. Varhaiskasvatuksen rinnalla tarjotaan lisäksi muita palveluja, kuten kerhoja, asukaspuisto- ja avointa päiväkotitoimintaa.

Varhaiskasvatusta järjestävät myös yksityisen varhaiskasvatuksen palvelun tuottajat palvelusetelillä ja yksityisen hoidon tuella. Yksityisten palvelujen määrä vaihtelee suuralueittain. Tällä hetkellä Vantaalla on 23 yksityistä suomenkielistä ja viisi ruotsinkielistä päiväkotia, neljä suomenkielistä ja yksi ruotsinkielinen ryhmäperhepäiväkotitoimintayksikkö sekä noin 30 yksityistä perhepäivähoitajaa.

Nykyinen palveluverkko on melko kattava, mutta sitä rasittavat perusparannusten tarpeessa olevat ja sisäilmaongelmista kärsivät rakennukset sekä usein vuokra- tai osaketiloissa edelleen toimivat toiminnallisesti huonot, pienet ja epätaloudelliset tilat. Päiväkotien korjausvelkaa on kasvattanut se, että talouden tasapainottamis- ja velkaohjelman aikana ei ole toteutettu kokonaisvaltaisia peruskorjauksia, vaan korjaukset ovat painottuneet vain teknisiin korjaustarpeisiin.

Palveluverkossa on eroja suuralueittain ja kaupunginosittain. Joillain alueella, muun muassa Myrskylässä ja Länsimäessä palveluverkon nykytila on alimittainen. Tällöin lapsimäärän kasvu rasittaa aluetta enemmän kuin muilla alueilla. Subjektiviivisen päivähoito-oikeuden laajeneminen kattamaan koko päivähoitoikäisten ikäluokan 1990-luvulla toi paineita nopeisiin tilaratkaisuihin. Erityisesti Tikurilan ja Hakunilan alueella on edelleen pieniä, toiminnallisesti huonoja ja epätaloudellisia tiloja.

Toiminnallisesti päiväkotien välillä on suuria eroja. Uudet tilat sekä osa vanhemmista päiväkodeista vastaa hyvin nykypedagogiikan vaateisiin. Osassa päiväkodeista muun muassa pienryhmäpainotteisen toiminnan järjestäminen ja eri-ikäisten lasten huomioiminen on haasteellista. Osassa

tiloista hankaluutena on, että sinne varattua henkilöstökapasiteettia ei voi hyödyntää täysimääräisesti, koska tiloihin ei voi sijoittaa henkilöstön ja lasten välisen suhdeluvun mukaista lasten maksimimäärää.

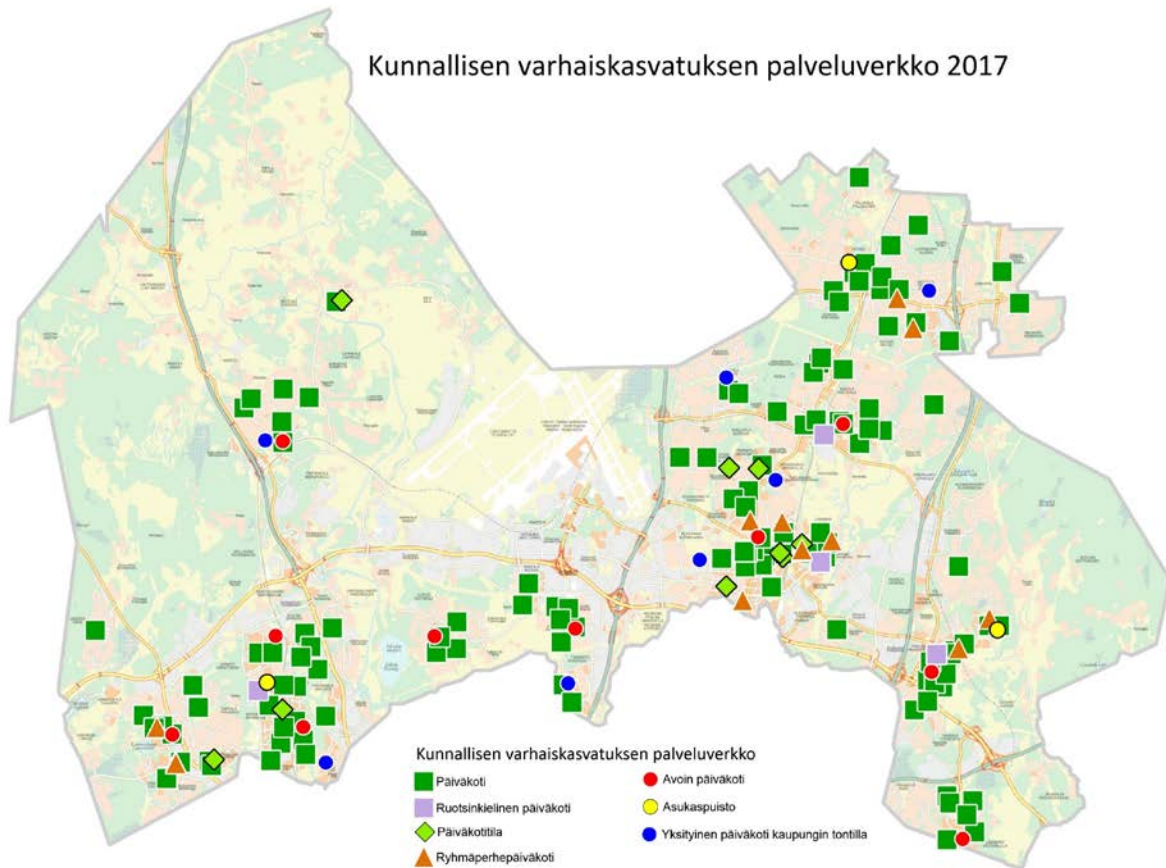
Päiväkotien tilaratkaisut ovat muuttuneet perinteisistä päiväkodeista useamman ryhmätilan koti-alueiksi ja siitä edelleen nykypäivän avoimemmiksi tilaratkaisuiksi. Nykytilojen tavoitteena on vastata varhaiskasvatuksen pedagogisiin tarpeisiin monipuolisilla oppimisympäristöillä. Myös päiväkotien koko on kasvanut viiden vuosikymmenen aikana pienistä 30–40 lapsen päiväkodeista, 1990–2000 lukujen noin sadan lapsen päiväkoteihin ja edelleen nykyhetken noin 160–192 tilapaikan tai suurempiinkin päiväkoteihin.

Palveluverkko on muodostunut periaatteella, että suomenkieliset varhaiskasvatuspalvelut toteutetaan lähipalveluna. Lähipalvelun kriteerinä on saavutettavuus, joka tarkoittaa, että 70 prosentille käyttäjistä palveluun olisi matkaa enintään 1,5 km tai määritelty riittävä joukkoliikennetiheys. Riittävä joukkoliikennetiheys on 30 minuutin välein, kuitenkin niin, että haja-asutusalueilla joukkoliikennetiheys on enintään 60 minuutin välein.

Lapsen varhaiskasvatukseen ottamisessa pyritään aina ottamaan huomioon vanhempien toiveet varhaiskasvatuspaikasta sekä perheen mahdollisuus kuljettaa lapsi varhaiskasvatukseen. Päiväkotien optimikoon kasvaessa 1990-luvun lopulta hoitopaikan saavutettavuus on edelleen toteutunut kriteerien mukaisesti. Ympäri vuorokautisen ja iltahoidon sekä ruotsinkielisten palvelujen keskittäminen Länsi- ja Itä-Vantaalle aiheuttaa joillekin perheille pitkän matkan varhaiskasvatukseen. Palvelujen keskittämisessä on pyritty ottamaan huomioon niiden hyvä saavutettavuus joukkoliikennevälineillä.

Kymmenen viimeisen vuoden aikana yhä suurempina toteutetut päiväkodit on pyritty keskittämään maantieteellisesti keskeisille paikoille, hyvien liikennetihteyksien varrelle. Tavoitetta on vaikeuttanut asemakaavoitettujen Y-tonttien määrä, koko sekä niiden sijoittuminen ja soveltumattomuus varhaiskasvatukselle.

Varhaiskasvatuksen palveluverkko on kattava ja se on täydessä käytössä. Varhaiskasvatuksessa seurataan kuukausittain päiväkotien täyttö- ja käyttöasteita. Vuonna 2017 päiväkotien käyttöaste on ollut keskimäärin 88,3 %. Tilojen käytön näkökulmasta olennaisempaa on seurata täyttöasteita eli sitä, miten paljon toimitiloihin on sijoitettu lapsia suhteessa sovittuun kapasiteettiin. Samana ajankohtana päiväkotien täyttöaste on ollut keskimäärin 98,0 %.



Kuva 14. Suomen ja ruotsinkielisen varhaiskasvatuksen palveluverkon nykytila 2017.

### 8.1.1.2 Palveluverkon kehittämistarpeet ja suunnitellut palveluverkkomuutokset

Varhaiskasvatuspalvelut järjestetään pääsääntöisesti lähipalveluna myös uusilla asuinalueilla. Varhaiskasvatuspalveluista lähipalveluna järjestettäviä palveluja ovat lasten koko- ja osa-aikainen varhaiskasvatus, esiopetus sekä avoin päiväkoti- ja kerhotoiminta. Ilta- ja ympärivuorokautista varhaiskasvatusta järjestetään keskitetysti kahdeksassa toimipaikassa eri puolilla Vantaata. Asukaspuistotoimintaa on kolmella alueella.

Varhaiskasvatuksen strategia on lisätä yksityisen varhaiskasvatuksen osuutta maltillisesti. Tavoitteena on, että palvelusetelillä tai yksityisen hoidon tuella järjestetyssä varhaiskasvatuksessa olevien lasten osuus on enintään 18 % vuoden 2021 lopussa (14,0 % marraskuun tilanteessa 2017). Yksityinen varhaiskasvatus vähentää kaupungin investointipainetta ja tuo perheille vaihtoehtoja kunnallisten palvelujen rinnalle.

#### Keskeiset palveluverkon kehittämiseen vaikuttavat tekijät

Palveluverkon ja vuotuisen toimitilainvestointiohjelman suunnittelun lähtökohtana on varhaiskasvatuksen palvelutarve, nykyisen palveluverkon kunto, tarkoituksenmukaisuus ja toimivuus sekä väestöennusteen mukainen lasten määrän muutos.

Vantaalla oli väestötietojen mukaan 1.1.2017 noin 16 600 varhaiskasvatuskäistä (10 kuukautta – 6 vuotta) lasta. Lasten määrä jatkaa kasvua voimakkaasti tulevina vuosina. Väestöennusteen 2017–

2027 mukaan varhaiskasvatusikäisten lasten määrän ennustetaan kasvavan Vantaalla noin 2 700 lapsella. Suurinta lasten määrän kasvu on Kivistön (noin 1 200 lasta), Tikkurilan (noin 700), Myyrmäen (noin 400) sekä Aviapoliksen (noin 250) suuralueilla. Hakunilan, Koivukylän ja Korson suuralueilla lasten määrän ennustetaan pysyvän suunnilleen nykyisellä tasolla. Varhaiskasvatusikäisistä lapsista noin 63 % käyttää tällä hetkellä kunnallista varhaiskasvatusta (joista ruotsinkielisiä 1,6 %). Yksityistä varhaiskasvatusta käyttää tällä hetkellä 11 % varhaiskasvatusikäisistä lapsista.

Uusia päiväkoteja tarvitaan Vantaan väestöennusteen 2017–2027 mukaan seuraavan kymmenen vuoden aikana noin 16–18. Varhaiskasvatus on päiväkotipainotteista. Vuonna 2017 95 % hoidossa olevista lapsista oli päiväkodeissa (kunnallisissa ja yksityisissä yhteensä). Määrä kasvaa edelleen, kun ryhmäperhepäiväkodeista luovutaan vähitellen ja perhepäivähoitajat eläköityvät. Perhepäivähoidon lisääminen ei ole realistinen ratkaisu päiväkotirakentamisen vähentämiseksi. Perhepäivähoitajia ei ole saatavissa erilaisista rekrytointikeinoista huolimatta.

Investointisuunnitelmaa tarkistetaan vuosittain tilakeskuksen johdolla tehtyjen alueellisten päiväkotiverkkoselvityksen mukaisilla päiväkotihankkeilla. Lisäksi hankkeiden määrää tulee tarkistaa vuosittain väestöennusteen muutoksista johtuen.

Palveluverkkoa kehitetään systemaattisesti, jotta kiireellisiltä tilaratkaisuilta vältytään. Kiireellisiltä investointitarpeilta ei kuitenkaan ole aina mahdollista välttyä. Äkilliset muutokset kiinteistöjen kunnossa ja käytössä, asiakaskäyttäytyminen sekä mahdolliset lakimuutokset saattavat aiheuttaa nopeitakin muutoksia palvelutarpeeseen.

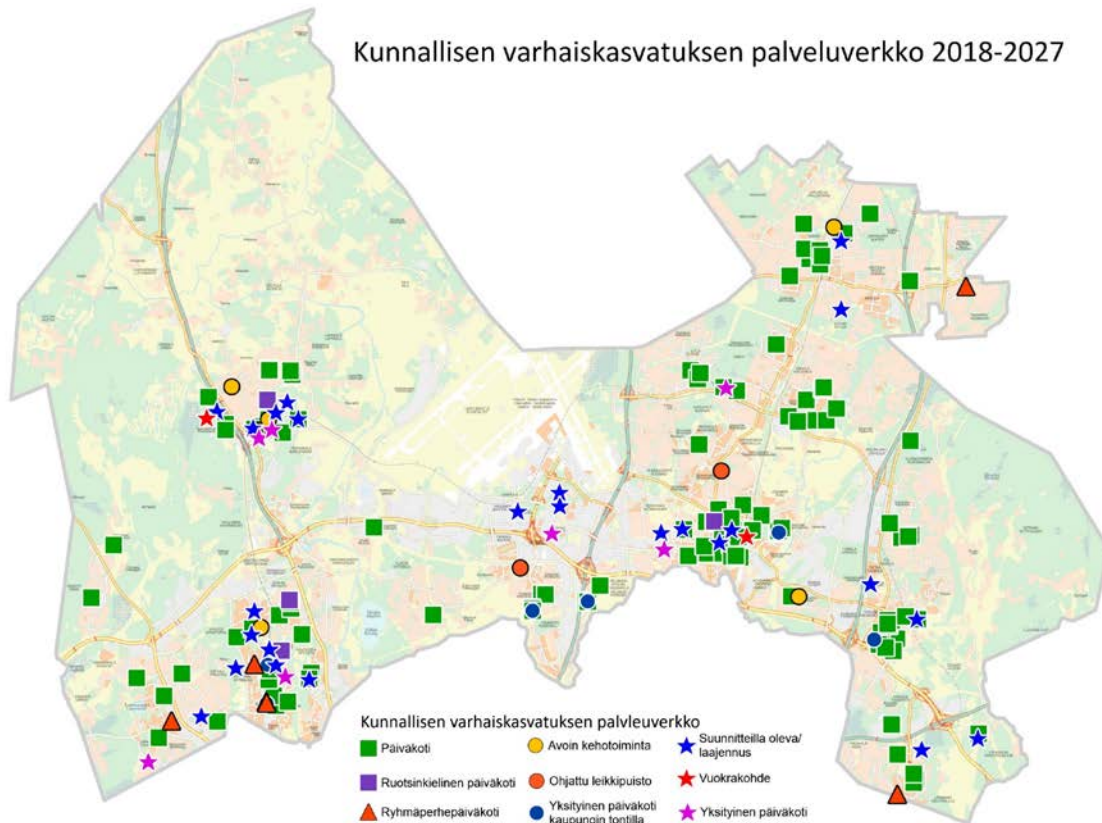
Vantaan kaupunginvaltuusto päätti talousarvion hyväksymisen yhteydessä 13.11.2017 § 9, että jokaisella vantaalaisella lapsella on oikeus kokoaikaiseen varhaiskasvatuspalveluun 1.8.2018 lukien. Päätös vaikuttaa noin 1 600 lapseen varhaiskasvatusoikeuteen. Varhaiskasvatuksen alustavan arvion mukaan muutoksesta johtuva tilojen lisätarve koskee reilua 400 lasta. Hoitopaikkatarve kohdistuu Myyrmäen, Tikkurilan, Hakunilan ja Aviapoliksen alueille. Tilojen tarve on 1.8.2018 alkaen.

**Lainsäädännön muutokset.** Laki lasten päivähoidosta (36/1973) muuttui 1.8.2015 varhaiskasvatuslaiksi. Laissa todetaan, että varhaiskasvatuksen ryhmät tulee muodostaa siten, että varhaiskasvatukselle säädetyt tavoitteet voidaan saavuttaa. Tilojen suunnittelussa ja käytössä tulee huomioida pedagogisen toiminnan järjestäminen. Päiväkodin yhdessä ryhmässä saa olla yhtä aikaa läsnä enintään kolmea hoito- ja kasvatustehtävissä olevaa henkilöä vastaava määrä lapsia.

Varhaiskasvatusympäristön on oltava kehittävä, oppimista edistävä sekä terveellinen ja turvallinen lapsen ikä ja kehitys huomioon ottaen. Toimitilojen ja toimintavälineiden on oltava asianmukaisia ja niissä on huomioitava esteettömyys.

**Kuntien välinen yhteistyö.** Pääkaupunkiseudun kuntien (Espoo, Helsinki, Kauniainen ja Vantaa) välillä on sovittu palvelujen järjestämisestä varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa. Sopimus turvaa perheen muuttotilanteessa lapsen varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen jatkumisen aiemmassa asuinkunnassa perheen niin halutessa. Perhe voi myös hakea lapselle hoitopaikkaa toisesta kunnasta. Nykyisellään Vantaalla on varhaiskasvatuksessa keskimäärin noin 40 lasta muista kunnista ja vantaalaisia lapsia on varhaiskasvatuksessa muissa kunnissa keskimäärin 50. Palvelujen yhteiskäytöllä ei ole merkittäviä vaikutuksia palveluverkon suunnitteluun. Kuntarajojen ylittävää palvelua





Kuva 15. Suomen ja ruotsinkielisen varhaiskasvatuksen palveluverkon tavoitetilä 2018–2027.

### Tulevaisuuden palveluverkko

Varhaiskasvatuksen lähipalveluperiaate säilyy ennallaan. Tulevaisuuden palveluverkko täydentyy edelleen uusilla päiväkodeilla lasten määrän kasvusta johtuen etenkin Kivistön, Tikkurilan, Myyrmäen sekä Aviapoliksen suuralueilla. Lisäksi toteutetaan alueellisten päiväkotiverkkoselvitysten mukaisia uudishankkeita korvaamaan nykyisiä huonokuntoisia tiloja. Martinlaaksossa ja Itä-Vantaalla toteutetaan uudet korvaavat tilat ruotsinkieliselle varhaiskasvatukselle. Ruotsinkielisen väestön lisääntyessä tarkistetaan palvelutarvetta. Englanninkielistä varhaiskasvatusta kehitetään osana tavanomaista palveluverkkoa lisäämällä englannin kielirikasteista esiopetusta ja varhaiskasvatusta.

Yksityistä varhaiskasvatuspalvelua lisätään varhaiskasvatuksen linjausten mukaisesti. Palvelun osuutta kasvatetaan pääsääntöisesti uusilla rakentuvilla alueilla, mutta myös täydennysrakennusalueilla.

Korjaushankkeista ainakin osa tulee toteuttaa kokonaisvaltaisina peruskorjauksina. Myös rakennusten ja pihojen kunnossapitoon tulee kiinnittää huomiota nykyistä enemmän.

Alueellisia tilakeskuksen johdolla toteutettuja päiväkotiverkkoselvityksiä jatketaan. Selvitykset ja niissä esille tulleet hanketarpeet ohjaavat osaltaan investointisuunnittelua. Mahdolliset väestönusteen voimakkaat muutokset sekä lainsäädännön muutokset voivat edelleen tuoda äkillisiäkin muutoksia investointiesitykseen.



Varhaiskasvatus jatkaa yhdessä tilakeskuksen kanssa moduulipäiväkotikonseptin kehittämistä sekä niiden toteuttamista. Päiväkotien nykyistä tilaohjelmaa arvioidaan ja kehitetään vastaamaan entistä paremmin varhaiskasvatuksen pedagogiikan ja oppimisympäristön vaateisiin.

## 8.1.2 Suomen- ja ruotsinkielinen perusopetus

### 8.1.2.1 Palveluverkon nykytila

Perusopetuksen kouluverkkoon kuuluu 46 koulua, joista suomenkielisiä on 42 ja ruotsinkielisiä 4. Koulut ovat hallinnollisia yksiköjä. Seitsemässä koulussa on erillisiä opetuspisteitä. Koulun pihapiirissä voi olla useita rakennuksia. Koulukiinteistöt ovat pääsääntöisesti kaupungin tai kaupungin omistamien yhtiöiden omistuksessa.

Suomenkieliset koulut:

- alakouluja/vuosiluokkien 1–4 kouluja on yhteensä 2
- alakouluja/vuosiluokkien 1–5 kouluja on yhteensä 3, joista yhdessä on kaksi erillään olevaa opetuspistettä
- alakouluja/vuosiluokkien 1–6 kouluja on yhteensä 18, joista yhdessä on kaksi erillään olevaa opetuspistettä
- yläkouluja/vuosiluokkien 5–9 kouluja yhteensä 2
- yläkouluja/vuosiluokkien 6–9 kouluja yhteensä 3
- yläkouluja/vuosiluokkien 7–9 kouluja yhteensä 4, joista yhdessä on kaksi erillään olevaa opetuspistettä
- yhtenäiskouluja/vuosiluokkien 1–9 kouluja yhteensä 10, joista kolmessa on kaksi erillään olevaa opetuspistettä

Koulurakennusten korjauksista johtuen suomenkielisen perusopetuksen toimintaa on väistötiloissa muun muassa entisissä toimistotiloissa Sanomalassa Vantaankoskella, entisen Tuomelan koulun tiloissa Hämeenkylässä sekä Metropolia ammattikorkeakoululta vapautuneissa tiloissa Lummetiellä Tikkurilassa.

Ruotsinkieliset:

- alakouluja/vuosiluokkien 1–6 kouluja on 3, joista yhdessä erillään oleva opetuspiste
- yläkouluja/vuosiluokkien 7–9 kouluja on yksi

**Suomenkielinen kouluverkko.** Nykyinen kouluverkko on kattava. Kouluverkko on rakentunut pitkän aikavälin aikana, näin ollen kaksi koulua voi sijaita melko lähekkäin peruskoulu-uudistuksesta johtuen (oppikoulut, kansalaiskoulut).

Suomenkielisessä perusopetuksessa toteutetaan lähikouluperiaatetta. Oppilaiden koulumatkat ovat pääsääntöisesti alle kolme kilometriä ja yhtenä oppilaaksioton periaatteena on oppilaan turvallinen ja lyhyt koulumatka. Oppilaaksioton kriteereistä päättää opetuslautakunta.

Suomenkieliset koulut on jaettu kolmeen oppilaaksiottoalueeseen. Aluejako on yhteneväinen aluepäällikköjen toiminta-alueiden kanssa ja kullakin oppilaaksiottoalueella on 12–17 koulua. Suomenkielisissä kouluissa vuonna 2017 oli keskimäärin 524 oppilasta.

Vantaalla voi opiskella perusopetuksessa kokonaan englannin kielellä, osittain saksan kielellä tai ruotsin kielikylyvyssä. Perusopetuksen voi käydä englannin kielellä Kaivokselan koulussa (vuosiluokat 1–6), Rekolanmäen koulussa (vuosiluokat 1–6) ja Vantaan kansainvälisessä koulussa (vuosiluokat 1–9). Kielikylypyopetusta ruotsin kielellä annetaan Uomarinteen koulussa (vuosiluokat 1–6) ja Viertolan koulussa (vuosiluokat 1–6) sekä osittaista kielikylypyopetusta Kilterin koulussa (vuosiluokat 7–9). Musiikkiluokkatoimintaa järjestetään Aurinkokiven, Hämeenkyvän, Lehtikuusen, Martinlaakson, Mikkolan, Peltolan, Simonkallion, Vantaankosken ja Ylästön kouluissa.

Oppilaiden kolmiportainen tuki järjestetään pääsääntöisesti lähikouluissa, mukaan lukien erityinen tuki. Jokaisella alueella on vaativan tason erityisopetuksen etappi- ja pajaryhmiä ja jalkautuvaa etappi- ja pajatoimintaa. Kaupunkitasoiset polikliinisen opetuksen ryhmät sijaitsevat Viertolan koulussa. Vammaisopetusta järjestetään Jokiniemen, Koivukylän, Martinlaakson, Rekolanmäen ja Viertolan kouluissa.

Montessoriluokkia on Kuusikon koulussa. Lisäksi Vantaalla toimii yksi yksityinen koulu, jossa noudatetaan steinerpedagogiikkaa.

**Ruotsinkielinen kouluverkko.** Vuosiluokkien 1–6 kouluja on neljä, joissa kaikissa järjestetään myös esiopetusta tällä hetkellä. Koulut sijaitsevat Hakunilan, Tikkurilan, Aviapoliksen ja Myyrmäen suuralueilla. Aviapoliksen alueella sijaitseva Kyrkobyn koulu kuuluu hallinnollisesti Tikkurilan suuralueella sijaitsevaan Dickursbyn kouluun. Vanhimmat koulut ovat Kyrkobyn koulu, jonka päärakennus on rakennettu vuonna 1837 ja Västersundomin koulu, jonka päärakennus on rakennettu vuonna 1899. Vuosiluokkien 7–9 koulu sijaitsee samassa kiinteistössä lukion kanssa Aviapoliksen suuralueella.

Ruotsinkielistä kouluverkkoa on myös tarkasteltu siten, että on selvitetty mahdollisuuksia rakentaa yhteisiä kampuksia, joissa on sekä päivähoiton että koulun palveluja samalla tontilla.

**Palveluverkon nykytila.** Suomenkielinen peruskouluverkko on kattava. Suomenkieliset peruskoulupalvelut on toteutettu lähikouluperiaatteella. Koulukuljetuksen piirissä on vain 3,4 % yleisopetuksen oppilaista. Pääsääntöisesti oppilaat kulkevat kouluun kävellen tai pyöräillen.

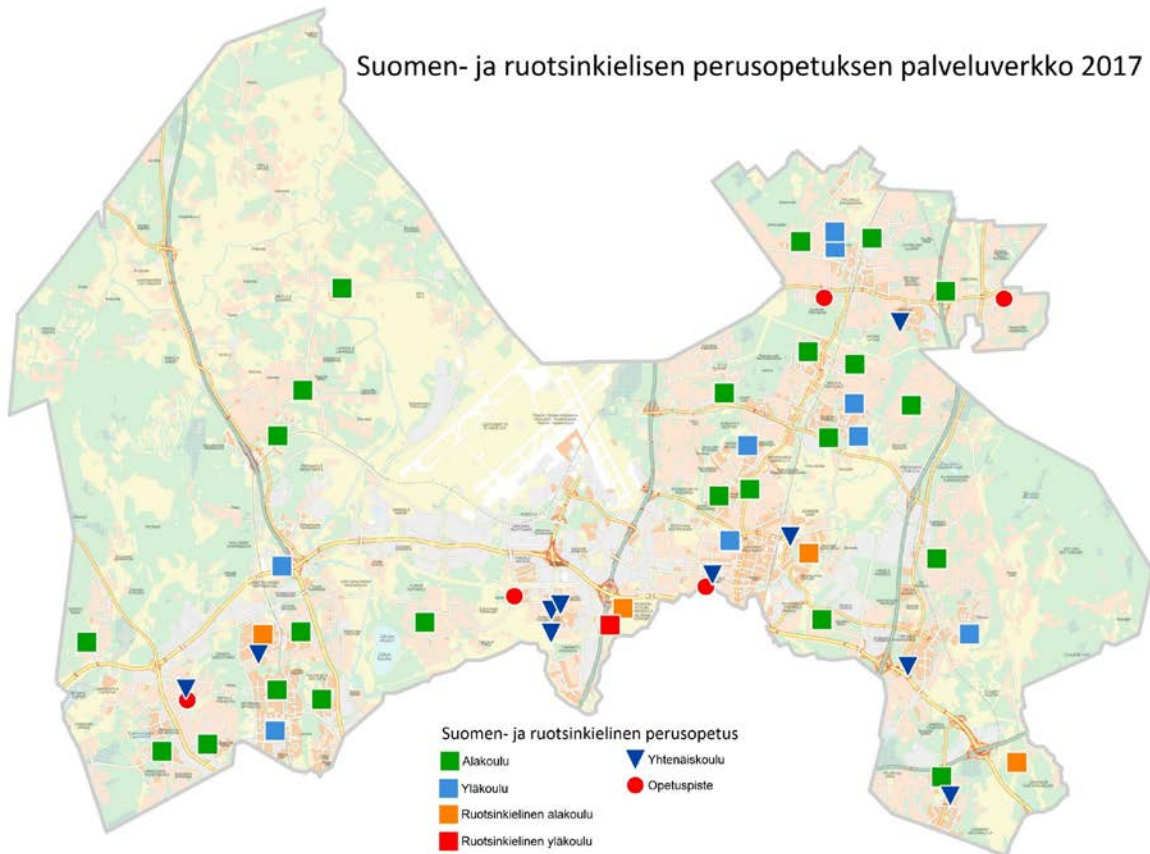
Ruotsinkielisissä kouluissa on koulukuljetuksen piirissä 41 % vuosiluokkien 1–6 oppilaista. Osalla oppilaista koulumatkat ovat pitkiä, mikä näkyy sekä bussiliikenteen että taksikuljetusten kustannuksissa.

Sivistystoimi tekee yhteistyötä joukkoliikenteen suunnittelijoiden kanssa, jotta haja-asutusalueilla asuvien oppilaiden joukkoliikenneyhteydet ovat mahdollisimman sujuvat

Koulukiinteistöissä esiintyy sisäilmaongelmia ja kouluissa on myös runsaasti peruskorjaustarpeita, mikä vaikuttaa myös korjausten aikana tarvittaviin väistötiloihin. Kaupungin väestönkasvun myötä myös oppilasmäärä kasvaa, joten tulevaisuudessa nykyisistä koulutiloista ei pääsääntöisesti ole mahdollista järjestää väistötiloja tilankäyttöä tiivistämällä.

Valtakunnallisesti voidaan arvioida, että vantaalainen suomenkielinen kouluverkko on tehokas ja taloudellinen. Koulujen keskimääräisesti suurempi keskikoko takaa, että opetus pystytään järjestämään toiminnallisesti ja taloudellisesti järkevästi.

Kasvava oppilasmäärä voidaan ottaa vastaan siten, että uudet alueet tarvitsevat uudisrakentamista.



Kuva 16. Suomen ja ruotsinkielisen perusopetuksen palveluverkon nykytila 2017.

### 8.1.2.2 Palveluverkon kehittämistarpeet ja suunnitellut palveluverkkomuutokset

Suomenkielisessä perusopetuksessa toteutetaan lähikouluperiaatetta. Vuosiluokkien 1–6 opetustilat suunnitellaan ryhmätilaperiaatteella. Vuosiluokkien 7–9 opetuksessa käytetään edelleen ainekohtaisia opetustiloja. Mikäli ruotsinkielisen väestön määrä lisääntyy, kasvavaan palvelutarpeeseen vastataan.

#### Keskeiset palveluverkon kehittämiseen vaikuttavat tekijät

Palveluverkon ja vuotuisen toimitilainvestointiohjelman suunnittelun lähtökohtana on nykyinen palveluverkko, väestöennusteen mukainen oppilasmäärän muutos sekä tilojen kunto. Lisäksi investointiohjelma sovitetaan kaupungin investointimäärärahoihin.

Väestöennusteen 2017–2027 mukaan perusopetusikäisten määrä kasvaa vuoteen 2027 mennessä noin 2 400 henkilöllä. Kasvu vastaa kolmen suurehkon yhtenäiskoulun oppilasmäärää. Suurimpia kasvualueita ovat Myyrmäen (809), Tikkurilan (726) ja Kivistön (665) suuralueet. Aviapoliksen (-27) ja Korson (-128) suuralueilla oppilasmäärän kasvu on taittumassa ennusteajanjaksolla.

**Lainsäädännön muutokset.** Valtion rahoituksen turvin kerhotoimintaa on lisätty viime vuosina merkittävästi. Oppilaiden liikunnan lisäämisessä on kouluilla ollut tukena Liikkuvan koulun toiminta. Lisäksi koulujen pihoja on kehitetty suunnitelmallisesti.

**Digitaalisten palvelujen kehittäminen.** Sähköisiä palveluja ovat muun muassa peruskouluun ilmoittautuminen, aamu- ja iltapäivätoimintaan hakeutuminen sekä hakemukset koulukuljetuksiin.

Valtakunnallisissa tieto- ja viestintätekniiikan opetusikäikäytön suunnitelmissa teknisen oppimisympäristön kehittäminen on määritelty keskeiseksi kehittämiskohteeksi. Päiväkodeilla, kouluilla ja oppilaitoksilla on oltava tasa-arvoiset mahdollisuudet hyödyntää tieto- ja viestintätekniiikkaa ja sähköisiä oppimateriaaleja sekä muita e-aineistoja oppijoiden oppimisen tukena.

### **Kehittämistarpeet ja suunnitellut palveluverkkomuutokset**

Suomenkielisten koulujen vuosiluokkajako tulee muuttumaan 1.8.2018 siten, että Länsimäen koulu muuttuu 1–9 koulusta asteittain 5–9 kouluksi ja Rajakylän koulu muuttuu asteittain 1–6 koulusta 1–4 kouluksi. 1.8.2019 Vantaankosken koulusta luovutaan ja Aurinkokiven sekä Ylästön kouluista tulee 1–9 luokkien kouluja. 1.8.2021 Korson koulun toiminta lakkaa ja Leppäkorven koulu muuttuu vuosiluokkien 1–9 kouluksi. Lisäksi suunnitteilla on Kivimäen koulun muuttuminen 1–9 kouluksi 1.8.2021 alkaen ja uuden vuosiluokkien 1–6 koulun perustaminen Myyrmäen alueelle 1.8.2025. Kanniston koulu on suunniteltu laajennettavaksi yhtenäiskouluksi 1.8.2025 alkaen. Lisäksi 1.8.2026 valmistuu Keimolanmäen vuosiluokkien 1–6 koulu.

Uusista kouluyksiköistä tehdään pääsääntöisesti kooltaan sellaisia, että vuosiluokat 1–6 ovat kooltaan vähintään noin 300 oppilasta ja vuosiluokat 7–9 vähintään 350 oppilasta. Riittävän suuri yksikkökokoo mahdollistaa opetuksen monipuolisen ja joustavan toteuttamisen ja ryhmittelyn sekä riittävän valinnaisuuden. Yhtenäiskouluja pyritään rakentamaan aina, kun se on toiminnallisesti ja taloudellisesti mahdollista. Suunnittelussa suositaan yhtenäiskouluja, joiden kokoluokka on 500–900 oppilasta.

Koulurakentamisessa siirrytään kotiluokka-ajattelusta ryhmätila-ajatteluun, jossa tilakokonaisuutta ajatellaan moduulina. Moduulissa tiloja voidaan jakaa päivän mittaan joustavasti tukemaan erilaisia opetus- ja oppimistuokioita. Moduulissa työskentelee esim. 80–100 oppilasta ja 4–5 opettajaa. Osa aineopetuksesta toteutetaan edelleen erityistyöskentelytiloissa/erikoisluokissa. Vuosina 2016–2017 on laadittu toiminnan tarpeista sekä tilaohjelmarunko tukemaan uusien koulujen toteuttamista, että vantaalainen koulusuunnitteluohje. Käynnissä on myös valtakunnallisen RT-ohjekortin päivitystyö.

Olemassa olevissa kouluissa muokataan tilaratkaisuja mahdollisuuksien mukaan kohti ryhmätila-ajattelua, joka tukee pari- ja tiimiopettajuutta.

Tiloja voidaan käyttää myös aamu- ja iltapäivätoimintaan. Koulurakennusta ajatellaan monitoimitalona, jossa monitila-ajattelu tarjoaa tilat myös organisaation ulkopuolisille käyttäjille koulun aktiivisen toiminta-ajan ulkopuolella. Esimerkiksi nuorisotoimen toiminnalliset tarpeet voidaan ottaa huomioon suunnittelemalla tilat monikäyttöisiksi yhteiskäyttötiloiksi. Taiteen perusopetuksessa hyödynnetään koulujen ja oppilaitosten tiloja.

Edellä esitetyt periaatteet koskevat myös ruotsinkielisiä koulutiloja.

Lisärakentamista tarvitaan ennen kaikkea uusilla alueilla Kivistön ja Aviapoliksen (Veromiehen kaupunginosan) alueilla. Lisäksi jo olemassa olevien alueiden täydennysrakentamisen ja keskusta-alueiden kehittämisen myötä myös näiden alueiden palveluverkon kapasiteetti on ylittymässä oppilasmäärän kasvusta johtuen. Erityisesti Myyrmäen suuralueella tarvitaan lisärakentamista, mutta myös muiden kehitettävien ja kasvavien alueiden asukas- ja oppilasmäärän kehitystä suhteessa käytettävissä olevaan tilakapasiteettiin seurataan vuosittain. Aviapoliksen Veromiehen kaupunginosan uudisrakentamistarpeita ja aikatauluja selvitetään uusimman väestöennusteen mukaisesti.

Suomenkielisessä perusopetuksessa on tehty laaja selvitys alueittain koulujen maksimioppilasmäärästä sekä tulevasta oppilasmääräkehityksestä koulujen tiloihin nähden. Selvityksessä painotettiin tilojen ohella myös opetuksen muuttuneita järjestelyitä siten, että koulujen tilankäyttöä muutetaan yleisesti vallitsevista käytännöistä. Esimerkiksi tilojen päivittäistä käyttöaikaa laajennetaan ja opetus ei tapahdu aina ”kotiluokassa” tai samassa aineopetusluokassa. Selvityksessä painotettiin tilojen monikäyttöisyyttä, koko koulun tarkastelua oppimisen tiloina, toiminnan järjestämistä uuden oppimisen mukaisin järjestelyin sekä tilojen päivittäisen käyttöasteen ja käyttöajan laajentamista.

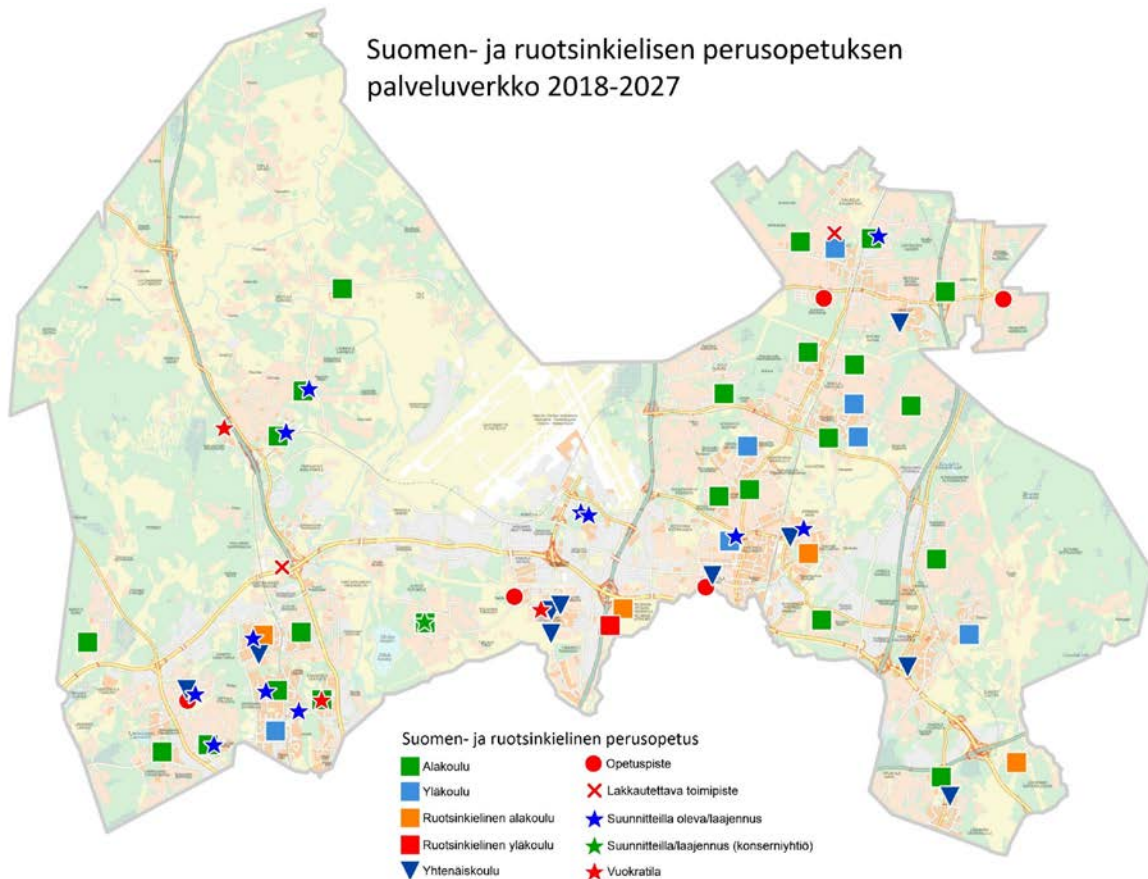
Alueellinen selvitys Aviapoliksen suuralueen kouluverkosta tulee laatia, jotta uuden, rakentuvan alueen palveluverkon kokonaisuus suhteessa nykyiseen Pakkalan, Tammiston ja Ylästön kaupunginosissa olevaan kouluverkkoon saadaan toteutettua tasapainoisesti sekä palvelujen tarjonnan että saavutettavuuden osalta.

Opetuslautakunnan 12.9.2016 § 11 päätöksen mukaisesti Lounais-Vantaan kouluverkkoratkaisut selvitetään Hämeenkyliän ja Rajatorpan koulujen valmistuttua vuoden 2021 kesällä valmistuvan väestöennusteen pohjalta. Sivistystoimi tulee tekemään syksyllä 2021 Lounais-Vantaan kouluverkkoselvityksen ja sen pohjalta valmistellaan päätösesitykset Lounais-Vantaan kouluverkosta vuoden 2021 lopulla.

Lisäksi selvitetään mahdollisuudet käsityötilojen yhteiskäyttöön ja yhteisen kurssitarjonnan kehittämiseen helposti keskenään saavutettavien toimipisteiden välillä. Tällöin osasta kouluja vapautuu tiloja joustavammin myös muun kuin käsityöopetuksen käyttöön.

Olemassa olevista koulukäyttöä varten varatuista tonteista ei tulisi luopua väestönkasvun vuoksi. Täydennysrakentamisen alueilla nykyisen palveluverkon kapasiteetti ei välttämättä riitä vastaamaan oppilasmäärän kasvuun. Kivistön ja Aviapoliksen/Veromiehen alueille on yleiskaavassa/kaavarungossa esitetty varaukset perusopetuksen Y-tonteille.

Tulevien peruskorjaushankkeiden yhteydessä tulee selvittää mahdollisuudet vaihtoehtoisesti toteuttaa hanke uudisrakennuksena.



Kuva 17. Suomen ja ruotsinkielisen perusopetuksen palveluverkon tavoitetila 2018–2027.

### Tulevaisuuden palveluverkko

Uusi oppimiskäsitys ja opetussuunnitelma mahdollistavat joustavan tilojen käytön, mikä parhaimmillaan edistää tehokasta ja verkostomaista tilojen käyttöä. Tulevaisuuden palveluverkon tulee olla joustava ja mahdollistaa tilojen yhteiskäyttöä.

Tulevaisuuden kouluverkon tulee omalta osaltaan vähentää alueellista eriytymistä. Verkostomaisella tilojen käytöllä ja sitä kautta alueellisesti perustettavilla ryhmillä voidaan myös parantaa tiettyjen oppiaineiden kurssitarjontaa.

Koulujen yhteydessä olevien liikuntasalien on oltava tarpeeksi suuria (vähintään 500 m<sup>2</sup>), jotta ne palvelevat vapaa-ajan käytön tarpeita, mutta myös koulun ja opetustoiminnan tarpeita yhä suurenevissa yksiköissä.

Asuinalueiden eriytymisen lisääntyessä muun muassa maahanmuuttajaväestön määrän kasvaessa tulee tehdä yhä tiiviimpää yhteistyötä kaavoituksen, asuntorakentamisen ja palvelujen järjestäjien kesken. Asuinalueiden eriytymiskehityksen hillintään ja hallintaan voi kukin toimija omalta osaltaan vaikuttaa, mutta mikään niistä ei voi tehdä sitä yksin. Lisäksi kehitetään alueellista moniammatillista verkostotyötä ja kolmannen sektorin kanssa tehtävää yhteistyötä.

Mikäli ruotsinkielisen väestön määrä ja ruotsinkielisten palvelujen tarve kasvaa, ruotsinkielisissä kouluissa on vielä tilaa uusille oppilaille ja tilankäyttöä on mahdollista tehostaa sekä sijoittaa ruotsinkielisiä opetusryhmiä suomenkielisiin kouluihin.

## 8.1.3 Nuoriso- ja aikuiskoulutus (suomen- ja ruotsinkielinen)

### 8.1.3.1 Palveluverkon nykytila




**Lukiokoulutus.** Vantaalla on viisi suomenkielistä lukiota ja yksi ruotsinkielinen lukio. Suomenkieliset lukiot ovat kooltaan 430–1163 opiskelijan oppilaitoksia, keskipitkinä 729 opiskelijaa. Kolmessa lukiossa (Sotungin lukio, Tikkurilan lukio, Martinlaakson lukio) on lisäksi myös opetusta aikuisopiskelijoille.

Martinlaakson lukio sijaitsee Mercuria Kauppiaitten Kauppaoppilaitoksen kanssa samassa kiinteistössä. Sotungin lukio toimii samassa kiinteistössä peruskoulun kanssa ja Lumon lukio Lumon monitoimitalossa. Tikkurilan lukio ja Vaskivuoren lukio toimivat erillisissä kiinteistöissä.

Nykyinen lukioverkko on muodostunut 1990-luvulla ja 2000-luvun alkupuolella, kun lukioita yhdistettiin siten, että yhdeksästä lukiosta tiivistettiin viiteen lukioon. Lukioverkon kehittämisen lähtökohdaksi on ollut lukioiden sijoittuminen hyvien liikenneyhteyksien varrelle sekä riittävän suuret oppilaitokset. Suomenkielisistä lukioista neljä sijaitsee juna-aseman läheisyydessä siten, että kolme lukiota sijaitsee kehäradan varrella. Ainoastaan Sotungin lukioon on rajalliset kulkuyhteydet julkisilla liikennevälineillä.

Vantaan lukiot ovat kooltaan suuria, keskimääräinen koko vuonna 2017 suomenkielisissä lukioissa oli 711 opiskelijaa.

Suhteutettaessa oppilaitoksen opiskelijamäärä käytettävissä oleviin neliöihin, saadaan oppilaitosten käyttöastetta kuvaava luku. Opetushallituksen vuonna 1995 laatimien lukion tilantarpeen tunnuslukujen mukaan neliöitä/opiskelija tulisi olla opiskelijamäärästä riippuen 5,7–6,9. Lumon ja Martinlaakson lukioita lukuun ottamatta kaikkien lukioiden käytettävissä olevat tilat ylittävät tilantarpeen suositukset. Tilojen käytön tehostamismahdollisuudet on selvitettävä kasvavan opiskelijamäärän kasvun johdosta. Tosin lukiorakennukset ovat tehokkaassa käytössä, koska opetuksen lisäksi opiskelijat käyttävät tiloja oppituntien jälkeen ryhmätöihin ja harjoituksiin. Lisäksi Martinlaakson ja Tikkurilan lukion tiloissa järjestetään klo 17.00–20.00 iltaopetusta aikuisopiskelijoille.

	<b>Tikkurila</b>	<b>Sotunki</b>	<b>Lumo</b>	<b>Vaskivuori</b>	<b>Martinlaakso</b>
	1 163	429	568	1017	469
	9 343	3 449	3 550	7 738	3 190
	<b>8,03</b>	<b>8,04</b>	<b>6,25</b>	<b>7,61</b>	<b>6,80</b>

Kuva 18. Vantaan lukioiden opiskelijamäärät, pinta-alat (pois lukien keittiöt) ja pinta-alat opiskelijaa kohden.





Kuva 19. Lukioiden palveluverkon nykytila 2017.

**Ammatillinen koulutus.** Vantaan kaupunki toimii ammatillisen koulutuksen järjestäjänä. Oppilaitoksia on yksi, Vantaan ammattiopisto Varia. Varia toimii neljässä toimipisteessä, jotka ovat sijoittuneet maantieteellisesti tasaisesti eri puolille Vantaata. Oppisopimustoimisto sijaitsee Leijassa. Ammatillisen koulutuksen verkko on toimiva, mutta jotain koulutusaloja joudutaan järjestämään sekä idässä että lännessä. Lisäksi Vantaalla toimii kaupungin yli 90 prosenttisesti omistama Mercuria Kauppiaitten kauppaoppilaitos Oy. Ammatillisen koulutuksen verkkoa on suunniteltu pitkäjänteisesti. Toimipisteiden määrä on vähentynyt kahdeksasta neljään. Tavoitteena on ollut yksikköjen taloudellinen tehokkuus, opetusalojen tarkoituksenmukainen sijoittelu ja hyvät joukkoliikenneyhteydet.

Vantaalla ei ole ruotsinkielistä ammatillista oppilaitosta, vaan Vantaa on osakkaana Helsingissä sijaitsevassa Yrkesinstitutet Practicumissa.

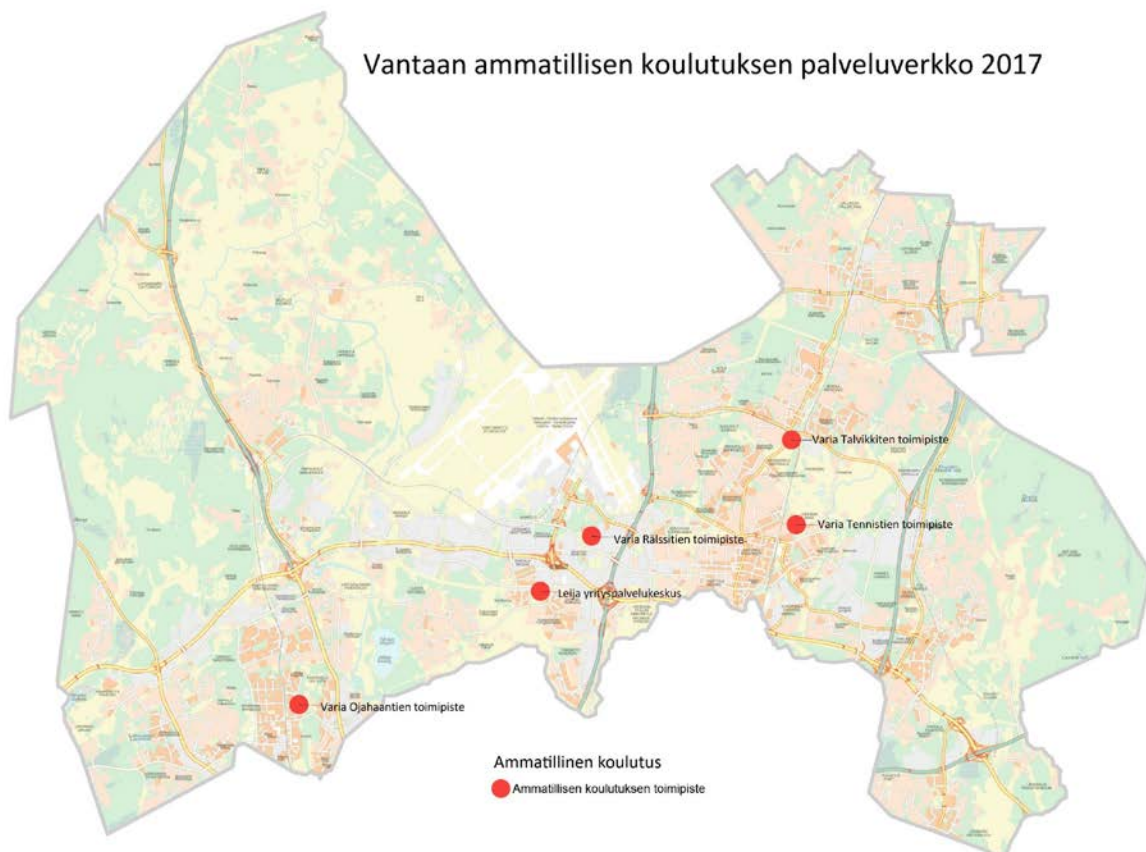
Variassa on tällä hetkellä käytössä keskimäärin 16,2 htm<sup>2</sup>/opiskelija. Neliömäärä vaihtelee aloittain ja tutkinnoittain.



	Hiekkaharjun toimipiste	Koivukylän toimipiste	Aviapoliksen toimipiste	Myyrmäen toimipiste	Varia yhteensä
	1 190	490	780	730	3 190
	21 500	5 500	11 600	11 900	50 500
	<b>18,06</b>	<b>11,24</b>	<b>14,87</b>	<b>16,30</b>	<b>15,83</b>

Kuva 20. Vantaan ammatillisen koulutuksen toimipisteet, oppilaitosten pinta-alat ja pinta-ala opiskelijaa kohden.

Tämän lisäksi oppisopimusopiskelijoita sekä perusopetuksen lisäopetuksen opiskelijoita on yhteensä noin 600 opiskelijaa.



Kuva 21. Ammatillisen koulutuksen palveluverkon nykytila 2017.

**Vantaan aikuisopisto.** Vantaan aikuisopisto järjestää kansalaisopisto-opetusta, aikuisten perusopetusta sekä maahanmuuttajien kotouttavaa koulutusta. Aikuisopiston omat päätoimipisteet ovat Vantaan opistotalo (Lummetie 5), opiston taidekeskus (Lummetie 4) sekä Myyrinki (Liesitori)

1). Näiden lisäksi opetusta järjestetään yli 50 opetuspisteessä eri puolilla Vantaata – enimmäkseen koulujen tiloissa iltaisin.

Palveluverkko on kehittynyt omien tilojen osalta vuosien aikana lähinnä tarjoutuneiden tilaisuuksien hyödyntämisen myötä. Kouluilla ja muualla järjestettävän opetuksen sijaintiin vaikuttavat muun muassa tilojen saatavuus, tilojen käyttökelpoisuus sekä asiakkaiden toiveet.

Aikuisopiston omien tilojen käyttöaste on erittäin korkea, koska opiston toiminta jakaantuu kello 8.00–21.30 välille. Aikuisten perusopetus ja maahanmuuttajakoulutus käyttävät pääosin tiloja aamulla ja päivällä, kun taas kansalaisopiston toiminta painottuu iltaan ja viikonloppuihin. Tilojen käyttöastetta ei juuri pysty nostamaan.

### 8.1.3.2 Palveluverkon kehittämistarpeet ja suunnitellut palveluverkkomuutokset

Toisen asteen oppilaitosten palveluverkon kehittämisessä yksi tärkeistä lähtökohdista on, että oppilaitosten tulee sijaita hyvien julkisten liikenneyhteyksien varrella. Fyysiset tilat tulee rakentaa siten, että niitä voidaan muunnella joustavasti muuttuvien oppimisympäristövaatimusten mukaisiksi. Uusien tilojen suunnittelussa selvitetään tilojen yhteiskäytön mahdollisuuksia yritysten kanssa.

Uusien toisen asteen oppilaitostilojen tarve kasvaa tulevina vuosina, kun nuorten määrä kasvaa niin Vantaalla kuin koko pääkaupunkiseudulla. Ammatillisen koulutuksen tilatarpeisiin vaikuttavat myös työelämän tarpeet. Tilatehokkuutta tulee lisätä opiskelijamäärän kasvaessa. Aikuisopisto haluaa tarjota koulutusta lähipalveluna. Tämän johdosta on tärkeää, että opetusta voidaan jatkossakin antaa laajasti eri kaupunginosissa. Asukasmäärän kasvaessa eri kaupunginosiin rakennettavia uusia tiloja tulee hyödyntää myös aikuisopiston opetuksen järjestämispaikkoina.

#### **Keskeiset palveluverkon kehittämiseen vaikuttavat tekijät**

Vantaan väestöennusteen mukaan nuorten määrä kasvaa noin 1 630 henkilöllä vuosina 2017–2027. Luku perustuu väestöennusteen 15–17-vuotiaiden ikäluokkia koskeviin tietoihin. Tästä määrästä noin 50 % on lukiokoulutuksen kohderyhmää ja noin 50 % ammatillisen koulutuksen kohderyhmää. Ammatillisessa koulutuksessa myös aikuisten koulutustarpeen odotetaan lisääntyvän merkittävästi seuraavan kymmenen vuoden aikana.

**Lukiokoulutus.** Ikäluokkien kasvaessa Vantaan lukioiden nykyinen palveluverkko ei riitä ennusteiden mukaisille opiskelijamäärille. Palveluverkossa on tehty vuodelle 2026 varaus 1 000 opiskelijan Kivistön lukiosta, mutta nyt on päädytty esittämään uuden lukion rakentamista Aviapolikseen. Uudesta lukiosta olisi tarkoitus rakentaa kansainvälisyyspainotteinen lukio, jossa tehdään tiivistä yhteistyötä myös alueen yritysten kanssa. Oppilaitoksen sijainnista päätettäessä on hyvä huomioida myös, mitä palveluja on lähialueella. Lukion rakentaminen on tarkoitus aloittaa vuonna 2024.

Perusopetuksen päättävien ikäluokat kasvavat tasaisesti vuodesta 2018 lähtien, joten ennen uuden lukion valmistumista tulee selvittää nykyisten lukiotilojen käytön tehostaminen ja mikäli tehostaminen ei riitä, lukiokoulutuksen käyttöön voi olla tarpeen hankkia väliaikaisia opiskelutiloja. Palveluverkon kehittämisessä on tärkeää ottaa huomioon myös nykyisten kiinteistöjen ylläpidosta huolehtiminen. Sisäilmaongelmia tulee pyrkiä ennaltaehkäisemään ja mahdollisiin ilmenneisiin ongelmiin pitää pystyä reagoimaan nopealla aikataululla.

Lukiokoulutuksessa otettiin vuonna 2016 käyttöön uudet opetussuunnitelmat. Uusi opetussuunnitelma edellyttää lukion tiloilta digitaalisten mahdollisuuksien joustavaa hyödyntämistä sekä muunneltavuutta ja joustavuutta. Opiskeluympäristöjen tulee olla vuorovaikutusta, yhteisöllisyyttä sekä itsenäistä työskentelyä tukevia ja ratkaisuissa tulee ottaa huomioon, että oppimista tapahtuu mitä moninaisimmissa tilanteissa ja paikoissa. Opiskeluympäristöjä laajennetaan oppilaitoksen ulkopuolelle myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen. Yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja muiden oppilaitosten, kirjastojen, liikunta- ja luontokeskusten, taide- ja kulttuurilaitosten, työelämän ja yritysten sekä muiden tahojen tarjoamia opiskeluympäristöjä hyödynnetään monin tavoin.

Vuonna 2016 käynnistynyt ylioppilaskirjoitusten digitalisoituminen asettaa myös omat vaatimuksensa lukiokoulutuksen tiloille. Digitaalisten ylioppilaskirjoitusten järjestäminen edellyttää riittävää sähkönsyöttöä kirjoituksiin varatuissa tiloissa. Digitaaliseen koeympäristöön rakennetaan langallinen suljettu verkko. Koeympäristö on käytössä noin kaksi viikkoa lukukausittain eikä ympäristöä voida purkaa ylioppilaskokeiden välissä. Tila, jossa ylioppilaskirjoitukset järjestetään, tulee saada lukittua, sillä laitteistoa säilytetään tilassa läpi kirjoitusten. Fyysisesti sähköinen koeympäristö vie suurin piirtein yhtä paljon tilaa kuin paperikokeiden järjestäminen.

Lukiokoulutusta ollaan uudistamassa vuonna 2017 käynnistyneessä opetus- ja kulttuuriministeriön Uusi lukio -kehittämisohjelmassa. Uudistus pitää sisällään lukiolain ja lukion toiminnallisen uudistamisen, ja sen tavoitteena on muun muassa sujuvoittaa siirtymistä toisen asteen opinnoista korkea-asteelle. Uudistuksen myötä lukiokoulutuksen ja korkeakoulujen välisen yhteistyön kehittämiseksi on entistä suurempi tarve.

**Ammatillinen koulutus.** Ammatillisen koulutuksen koulutuspaikkoja lisätään ja tilatehokkuutta kasvatetaan. Valtakunnalliset uudistukset ja työelämän muutostarpeet huomioidaan ammatillisen koulutuksen suunnittelussa. Ammatillisen koulutuksen määrään vaikuttavat peruskoulun päättävien nuorten määrän kehitys ja työelämän tarpeet sekä oppilaitoksen vetovoima.

Vehkalan alueelle suunnitellaan ammatillisen koulutuksen toimipisteen sijoittamista. Tavoitteena on, että 2020-luvun loppupuolella Varian käytössä on kaksi toimipistettä, toinen Vehkalassa ja toinen Hiekkaharjussa. Tilankäytön tehostamisen tavoitteena on, että m<sup>2</sup>/opiskelija laskee kolmannesosan. Kolmantena tavoitteena on, että samaa koulutusta ei järjestetä enää muutosten jälkeen kahdessa toimipisteessä, vaan kaikki saman alan koulutukset keskitettäisiin yhteen paikkaan. Vehkalan toimipiste on ehdotettu rakennettavaksi kahdessa vaiheessa. Ensimmäinen vaihe valmistuisi 2020-luvun alkupuolella. Samalla luovuttaisiin Myyrmäen toimipisteestä. Siellä nyt järjestettävä koulutus siirrettäisiin Vehkalaan, Aviapolikseen ja Hiekkaharjuun. Koulutusten siirtäminen edellyttää myös muutoksia olemassa oleviin tiloihin. Toinen vaihe valmistuisi 2028, jolloin luovuttaisiin myös Aviapoliksen ja Koivukylän toimipisteistä.

Ammatillisen peruskoulutuksen koulutuspaikkojen määrän oletetaan lisääntyvän pääkaupunkiseudulla usealla tuhannella paikalla seuraavan kymmenen vuoden aikana. Vantaan osuus lisäyksestä on arvioitu olevan 100–200 koulutuspaikkaa/vuosi. 1.1.2018 voimaan tuleva uusi koulutuksen ja tutkintojen järjestämislupa sisältää aikaisempaa laajemman koulutustehtävän, muun muassa työvoimapolitiittisen koulutuksen.

Ammatillisen koulutuksen koulutuspaikkojen määrää säätelee valtio. Ammatillisen koulutuksen suunnittelu ei ole kuntakohtaista, vaan koulutuksen ennakointia tehdään pääkaupunkiseudun ja

Uudenmaan alueen puitteissa. Ammatilliseen koulutukseen hakeutuminen on asuinpaikasta riippumatonta ja koulutukseen haetaan yli kuntarajojen. Varian opiskelijoista noin neljännes tulee Vantaan ulkopuolelta.

Tällä hetkellä sähköisenä valtakunnallisena palveluna on esimerkiksi yhteishaku toisen asteen koulutukseen. Yhteishaun lisäksi toimii oppilaitoksen järjestämä jatkuva haku, joka on niin ikään sähköinen. Robotiikka, simulaatiot ja verkko-oppiminen lisääntyvät ammatillisessa koulutuksessa merkittävästi seuraavan kymmenen vuoden aikana.

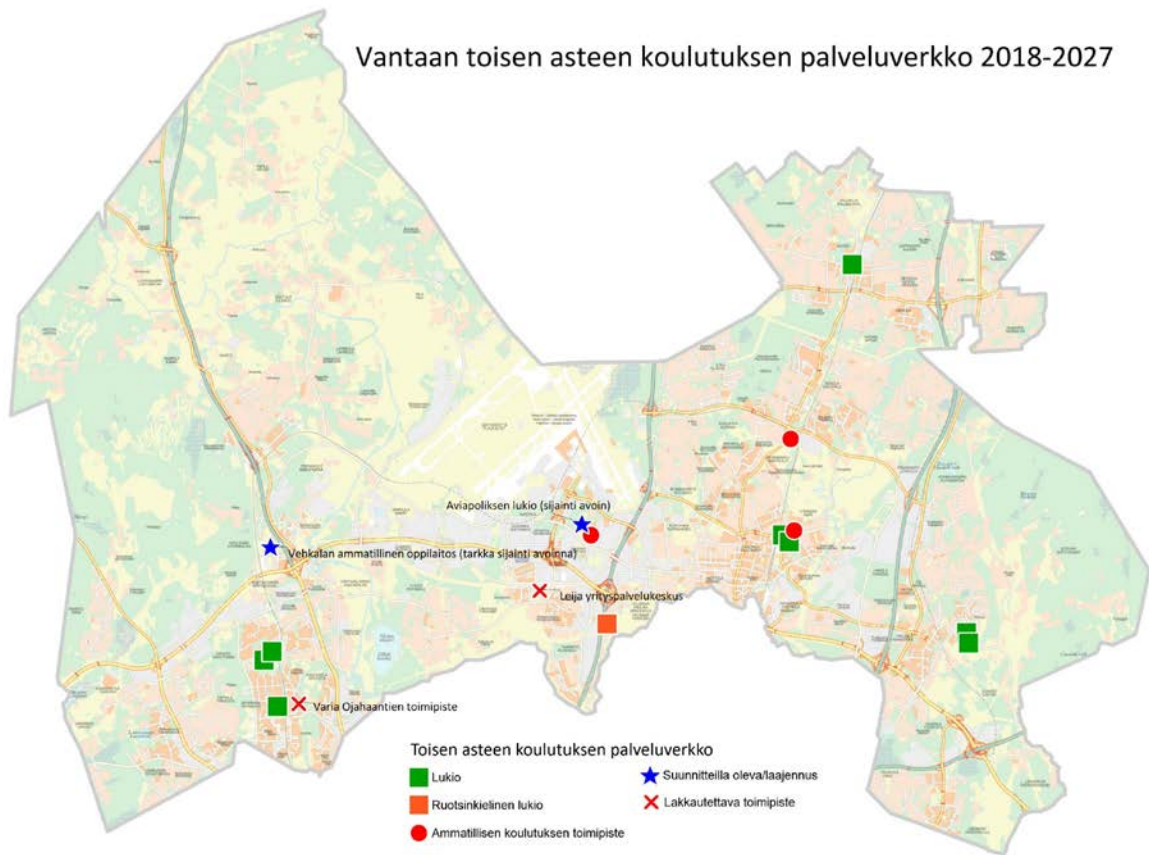
Pääkaupunkiseudulla tehdään yhteistyötä ammatillisen koulutuksen suunnittelussa, jotta koulutustarjonta jakaantuisi pääkaupunkiseudulla mielekkäästi ja että tarjontaa olisi riittävästi. Ammatillisen koulutuksen palvelutarpeen ennakointiin on luotu malli, johon osallistuvat sekä yksityiset että kunnalliset koulutuksen järjestäjät.

Ammatillisen koulutuksen tilat eivät ole kaikilta osin kunnossa. Aviapoliksen kiinteistössä on sisäilmaongelmia, Koivukylän toimipisteen tilat tulevat lähivuosina peruskorjausikään ja Myyrmäen kiinteistöä ei peruskorjata vaan siihen tehdään välttämättömät korjaustyöt, jotta rakennusta voidaan käyttää, kunnes saadaan rakennettua korvaavat tilat.

**Vantaan aikuisopisto.** Aikuisopisto haluaa tarjota koulutusta lähipalveluna. Tämän johdosta on tärkeää, että opetusta voidaan jatkossakin antaa laajasti eri kaupunginosissa. Asukasmäärän lisääntyminen asuntorakentamisen myötä johtaa väistämättä myös aikuisopiston palvelujen kysynnän kasvamiseen sekä valtaväestön että maahanmuuttajien koulutuksen osalta.

Opiston hallinnon ja suunnittelun käytössä olevia tiloja on järkevää keskittää tästä syntyvän synergiahäyödyn johdosta. Lisäksi muutoin paljon yksinään työtä tekeville työntekijöille on eduksi, kun he tapaavat toisiaan työskennellessään samoissa tiloissa.

Pohdinta Iso-Myyrin kiinteistössä sijaitsevien tilojen korvaamisesta muilla tiloilla kiinteistön purkamisen jälkeen on käynnistynyt. Länsi-Vantaan toimintojen turvaamiseksi on tärkeää, että näille tiloille löytyy sijainniltaan keskeiset ja asianmukaiset tilat.



Kuva 22. Toisen asteen koulutuksen tulevaisuuden palveluverkko 2018–2027.

### Tulevaisuuden palveluverkko

**Lukiokoulutus.** Lukiokoulutuksen palveluverkon osalta selvitetään kuinka paljon lukiot pystyvät lisäämään opiskelijamääräänsä nykyisestä ja pystytäänkö siten lisäämään aloituspaikkoja suhteessa perusopetuksen päättävien ikäluokan kasvuun vai tarvitaanko lukiokoulutuksen käyttöön väliaikaisia lisätiloja, kunnes Aviapolikseen saadaan rakennettua uusi lukio.

Sotungin lukion ja Sotungin peruskoulun käytössä olevan kiinteistön tilojen riittävyttä tulee seurata ja arvioida alueen väestön määrän kasvaessa. Vaikka lukiokoulutus ei ole paikallista vaan palvelee laajempaa aluetta, tarvitaan Sotungin tai Hakunilan alueelle lukiokoulutusta alueellisen kattavuuden näkökulmasta myös jatkossa. Sotungin lukion urheilupainotuksen näkökulmasta nykyinen sijainti on lukiolle erinomainen alueen kattavien urheilumaastojen ja liikuntatilojen ansiosta. Lähivuosina Sotungissa voi kuitenkin olla tarvetta esimerkiksi nykyisen kiinteistön laajentamiselle tai erillisen rakennuksen rakentamiselle lukiokoulutuksen käyttöön. Alueella on myös mahdollisesti tulevaisuudessa perusopetuksella laajennustarpeita, mikä tulee huomioida kaavoituksessa.

Pidemmällä aikavälillä pohdittavaksi lukioverkon kehittämisessä voidaan ottaa tarkasteluun lännen lukioiden yhteistyön tiivistäminen ja esimerkiksi niin sanotun Kampuslukion kehittäminen. Lisäksi Kivistöön tulee varata asemakaavassa Y-tontti koulutukselle kasvavan kaupungin tarpeisiin.

**Ammatillinen koulutus.** Variassa luovutaan Länsi-Vantaa–Itä-Vantaa jaosta tarjonnan ja tilojen suunnittelussa, koska kehärata mahdollistaa liikkumisen aiempaa paremmin. Samaa koulutusta

tarjotaan vain yhdessä toimipisteessä. Keskimääräinen tilantarve m<sup>2</sup>/opiskelija pienenee kymmenen neliöön/opiskelija.

Tavoitteena on rakentaa vaiheittain kaksi kampusaluetta kehäradan varrelle Vehkalaan ja Varian Hiekkaharjun toimipisteeseen, jossa kummassakin opiskelee noin 2000–2500 opiskelijaa. Opetus, ohjaus ja opiskelijoiden tukipalvelut järjestetään niissä siten, että opiskelu on mahdollista ympäri vuoden. Yhteisiä oppimistiloja yritysten ja muiden sidosryhmien kanssa hyödynnetään nykyistä tehokkaammin.

**Vantaan aikuisopisto.** Uusien koulu- ja monitoimirakennushankkeiden yhteydessä varmistetaan Aikuisopiston tarpeet esimerkiksi säilytystilojen suunnittelussa.

## 8.1.4 Nuorisopalvelut

### 8.1.4.1 Palveluverkon nykytila

Nuorisotilojen palveluverkon muodostaa 13 nuorisotilaa. Palveluverkko on muodostunut tarvelähtöisesti asuinalueiden rakentumisen ja laajentumisen myötä siten, että suurimmilla asuinalueilla on nuorisotila. Nuorisotiloissa on alueen nuorille voitu tarjota harrastustoimintaa, ohjausta ja kasvun tukea sekä luoda edellytyksiä nuorten osallisuudelle ja omaehtoiselle toiminnalle. Nuorisotilat toimivat myös monipuolisina kohtauspaikkoina alueiden kansalaistoiminnalle, asukkaiden toimintaryhmille ja järjestöille.

Useat nuorisotilat sijaitsevat muiden kaupungin palvelujen yhteydessä. Martinlaakson nuorisotila, Kanniston nuorisotila sekä Mikkolan nuorisotila koulujen yhteydessä, kun taas Länsimäen nuorisotila ja Pähkinänteen nuorisotila sijaitsevat kirjastojen yhteydessä. Länsimäen nuorisotilaan on myös rakennettu toimintatilat avoimelle päiväkotitoiminnalle. Korson nuorisotilan siirtyminen Lumoon on valmisteilla.

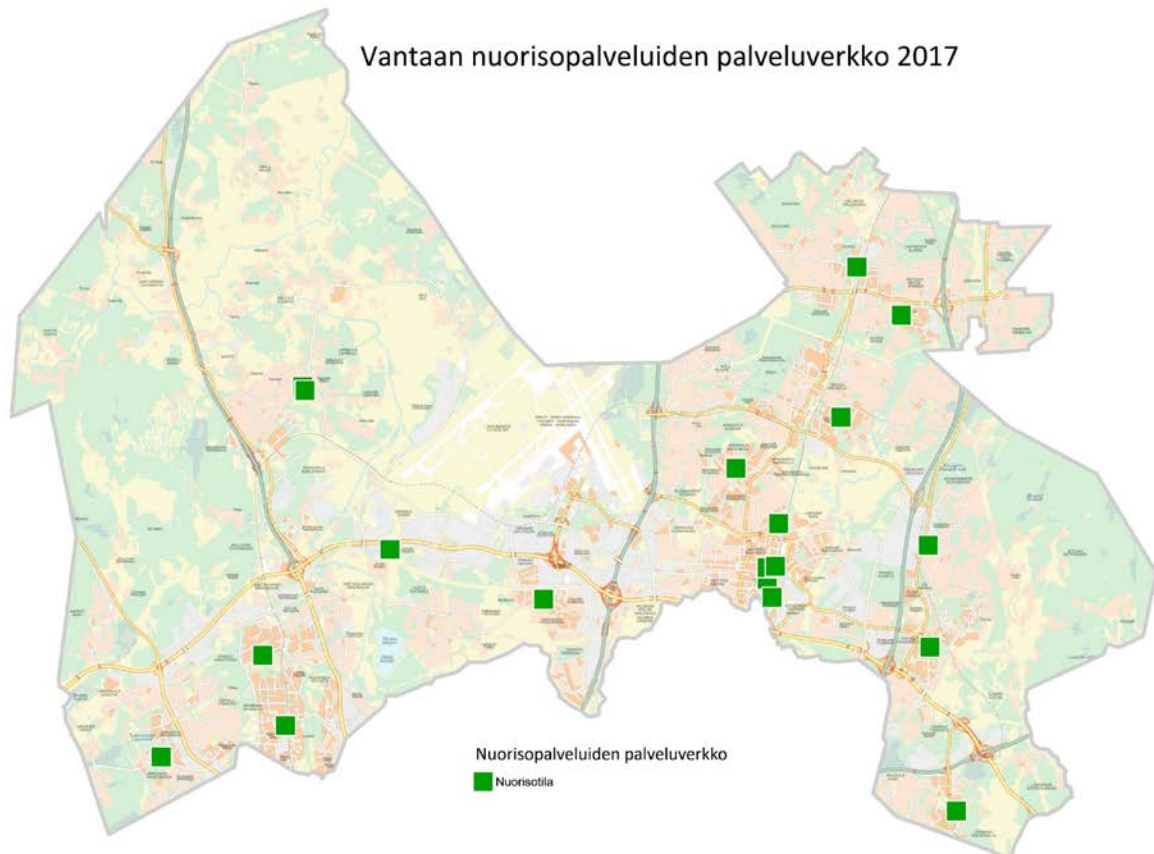
Erytisnuorisotyöntekijät jalkautuvat muun muassa nuorten kohtaamispaikoille, asemille, kauppakeskuksiin, puistoihin sekä työskentelevät myös nuorisotaloilla nuorten kasvua tukien, nuorten ryhmiä ohjaten sekä yksilötyötä tehden.

Nuorten monitoimitalo Vernissa toimii Vantaan kulttuurisen nuorisotyön keskuksena, jossa järjestetään lisäksi viikoittain lukuisia juhlia, konsertteja, teatteriesityksiä, seminaareja ja muita tapahtumia kaikenikäisille vantaalaisille.

Nuorten työpajatoiminnan tilat sijaitsevat neljässä toimipisteessä. Auto- ja metallipajan tilojen yhteydessä on myös iltatoimintaa; nuorten avointa moottoripajatoimintaa. Pajatalolla nuorten työpajojen tilojen yhteydessä on toiminut iltaisin Tikkurilan nuorisotila. Opistotalolla nuorten työpaja toimii samoissa tiloissa aikuisopiston kanssa, työpaja päiväaikoina, aikuisopisto iltaisin. Vantaan nuorten työpajatoiminnan keskeinen tavoite on nuorten ohjautuminen koulutukseen. Työpajatoiminta tarjoaa säännöllisen päivittäisen pajatoiminnan lisäksi nuorelle monipuolista tukea. Nuoria löydetään etsivän nuorisotyön ammattilaisten avulla pajatoiminnan tai muiden palvelujen pariin. Nuoret suorittavat peruskoulua loppuun, parantavat peruskoulun arvosanoja, saavat työapajatoiminnan sairaanhoitajan ja kuraattorin tukea, käyvät tutustumassa työ- ja opiskelupaikoihin jne.

Suuri osa työpajanuorista lähtee suorittamaan toisen asteen opintoja, työllistyy tai sijoittuu muuten myönteiseen tilanteeseen, osa nuorista jatkaa uudelleen työajatoiminnassa saadakseen lisää valmiuksia opiskelujen aloittamiseen. Etsivän nuorisotyön ja nuorten työpajatoiminnan tarve on edelleen kasvava, nuorten osattomuuden, syrjäytymisen riskien ja polarisaation lisääntyessä.

Nykyinen palveluverkko on ollut kattavuudeltaan kohtuullinen, mutta osa tiloista kaipaa peruskorjauksia tai korvaavia tiloja ja suurille rakentuville alueille, kuten Aviapolikseen ja Kivistöön tarvitaan tilat. Tikkurilan keskustassa on otettu käyttöön Pajataloa korvaavat, uuden nuorisotilan ja työpajatoiminnan tilat vuoden 2018 alussa.



Kuva 23. Nuorisopalvelujen palveluverkon nykytila 2017.

#### 8.1.4.2 Palveluverkon kehittämistarpeet ja suunnitellut palveluverkkomuutokset

Nuorisotyön tarkoituksena on muun muassa tukea nuorten kasvua, kehitystä, sosiaalista vahvistumista ja itsenäistymistä sekä edistää nuorten osallisuutta ja aktiivista kansalaisuutta. Nuorisolaissa nuorisotyö on määritelty kuntien peruspalveluksi ja nuorisotyön palveluverkon perusteita ovat muun muassa maksuttomuus ja nuorten osallisuus.

Nuorisotilat ja nuorisotyö ovat lähipalveluja, sillä useat nuoret viettävät suuren osan vapaa-aikastaan lähinnä omalla asuinalueellaan, mutta yhä suuremmissa määrin nuoret myös liikkuvat Vantaan eri alueilla sekä laajemmin pääkaupunkiseudulla.

### **Keskeiset palveluverkon kehittämiseen vaikuttavat tekijät**

Kehäradan valmistumisen myötä nuorten liikkuminen vapaa-ajan harrastuksiin, töihin ja opiskelemaan koko pääkaupunkiseudulla on mahdollistunut ja lisääntynyt merkittävästi.

Nuorille suunnattuja kaupallisia vapaa-ajan palveluja tulee yhä enemmän ja tässä toimintaympäristössä nuorisotyöllä on kuitenkin suuri rooli sekä todennäköisesti edelleen kasvava merkitys. Nuorisotyö tarjoaa nuorelle kasvun tukea, nuorisotyöntekijän ammatillista taitoa kuulla nuorta, olla luotettava tuki ja turva nuorelle, auttaa nuorta silloin, kun nuori apua tarvitsee. Nuorisotyön maksuttomat matalan kynnyksen nuorisotyöllisesti ohjatut sosiaalista vahvistumista edistävät harrastustoiminnat ja muut nuorisotyön muodot tulevat olemaan yhä tarpeellisempia ja suosituimpia. Tätä nuorisotyön perustehtävää tarvitaan asuinalueilla tehtävässä työssä, liikkuvassa nuorisotyössä sekä kauppakeskusten ja asemien yhteydessä olevissa nuorisotyön palveluverkon tiloissa.

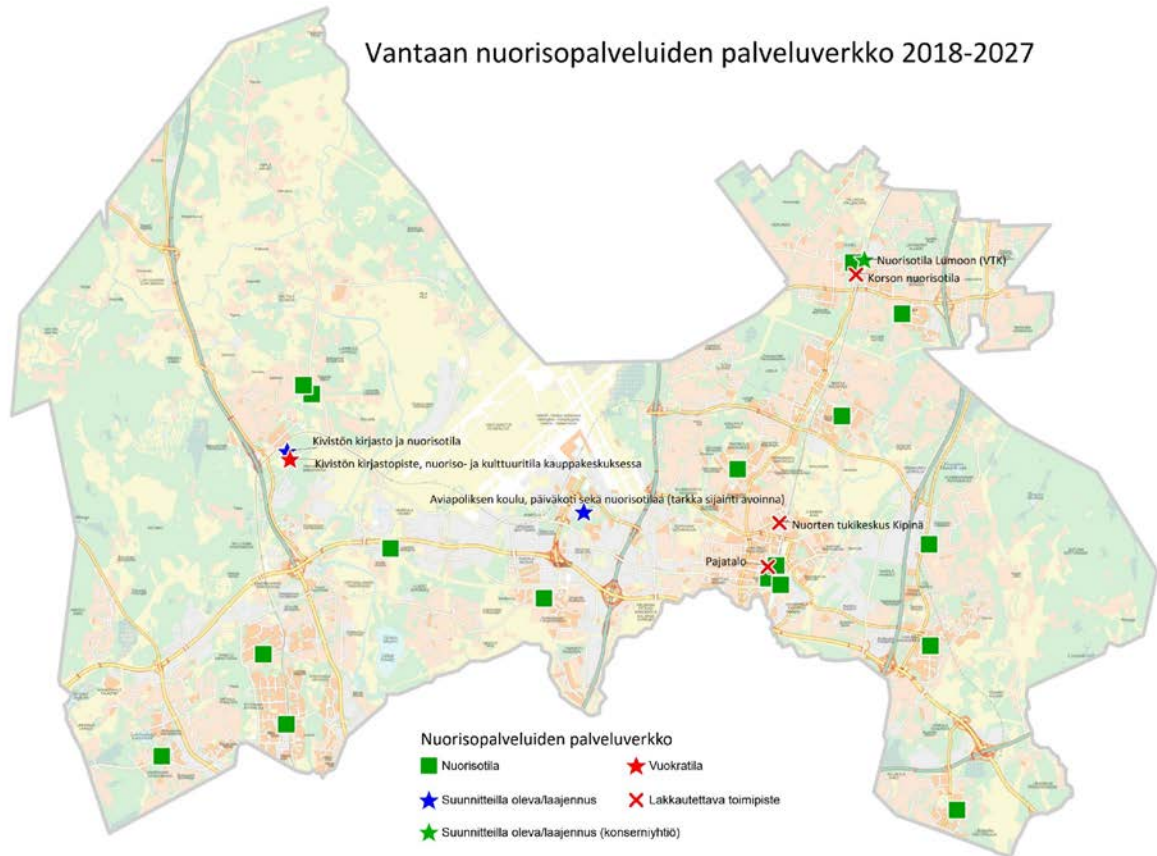
**Digitaalisten palvelujen kehittäminen.** Nuorisotyön muodot ja välineet kehittyvät myös digitalisaation myötä. Nuorisotyötä tehdään myös sosiaalisessa mediassa ja nuorisotyön sähköisiä palveluja kehitetään Vantaalla ja valtakunnallisesti, vuorovaikutus nuorten kanssa saa uusia toisiaan täydentäviä muotoja ja toimintaympäristöjä.

### **Kehittämistarpeet ja suunnitellut palveluverkkomuutokset**

Palveluverkon kehittämisen haasteena on edelleen alueellisen nuorisotyön lähipalvelun, jalkautuvan nuorisotyön sekä asemien ja kauppakeskusten yhteyteen rakennettavien nuorisotyön tilojen ja palvelujen toteuttaminen toimintaympäristön muutoksessa.

Vuosina 2018–2021 on varauduttu nuorisotilojen toteuttamiseen Kivistön kauppakeskukseen ja Aviapoliksen Veromiehen kaupunginosan ensimmäiseen kouluhankkeeseen. Lisäksi Lumon monitoimitalon ja Jokivarren koulun Nikinmäen opetuspisteeseen toteutetaan nuorisotilat tilamuutoksin. Kaikki edellä mainitut hankkeet toteutetaan siten, että ne tukevat sivistystoimen tulosaluearajat ylittävää tilojen yhteiskäyttöä. Lisäksi Myyrmäen keskustan kehittämistoimenpiteiden seurauksena aiheutuu myös muutoksia alueen nuorisotilaverkkoon alueen rakennuksia uudistettaessa.





Kuva 24. Nuorisopalvelujen tulevaisuuden palveluverkko 2018–2027.

### Tulevaisuuden palveluverkko

Toimintaympäristön huolellinen analysointi ja muutosten ennakointi, nuorten osallisuus, kumppanuudet ja palvelujen tuottaminen monialaisesti ovat nuorisotyön strategisen ja tulevaisuuden palveluverkkosuunnittelun kokonaisuuden peruslähtökohtia.

Tulevaisuuden nuorisotiloilta edellytetään hyvää muunneltavuutta sekä soveltuvuutta kehittyviin ja muuttuviin tarpeisiin. Tilojen nopea muunneltavuus antaa mahdollisuuksia tilojen käytön tehokkuuteen sekä tilojen hyvään toimivuuteen ja viihtyvyyteen. Tiloja tullaan käyttämään kaikkina viikonpäivinä ja kaikkina vuorokaudenaikoina. Tilojen muunneltavuus mahdollistaa useiden ryhmien toiminnan samanaikaisesti sekä myös isomprien tapahtumien järjestämisen tilakokonaisuudessa.

Maantieteellisesti nuorisotyön ja tiloihin resursoinnin painopisteinä tulee olemaan erityisesti kasvavat Vantaan keskukset; Tikkurila, Aviapolis ja Myyrmäki-Martinlaakso. Myös Korson, Koivukylän ja Hakunilan alueilla on tulevaisuudessa lisääntyviä nuorisotyön tarpeita. Nuoret tulevat liikkumaan yhä enemmän muun muassa kehäradalla ja viettämään vapaa aikaa myös asemien ja kaupakeskusten tiloissa ja läheisyydessä. Nuorisotilojen sijoittumisella kaupakeskusten, asemien tai muiden palvelujen läheisyyteen on keskeinen tekijä tilojen ja toiminnan vetovoimaisuudelle. Tilojen tulee olla keskeisillä paikoilla ja tilojen käytettävyyden helppoa kaikkina vuorokaudenaikoina.

Pienempien alueiden alueellisen nuorisotyön resursseista tullaan huolehtimaan, nuorisotyön lähipalvelutarve tulee myös säilymään. Vantaan hyvistä liikenneyhteyksistä huolimatta merkittävä osa nuorista viettää suuren osana vapaa-ajastaan omilla asuinalueillaan.

## 8.1.5 Kirjastopalvelut

### 8.1.5.1 Palveluverkon nykytila

Kirjaston lakisääteiset tehtävät lisääntyivät uuden lain myötä 1.1.2017. Kirjaston tehtävä on paitsi edistää lukuharrastusta kaikkien ikäryhmien parissa, toimia myös kaikille avoimena yhteisöllisenä keskuksena, oppimisen paikkana ja työtilana. Esimerkiksi tietotekniikkataitojen edistäminen tukee asukkaiden työllistymismahdollisuuksia ja kansalaistaitoja, ja siten koko kaupungin elinvoimaisuutta.

Alueiden yleinen hyvinvointi ja työllisyys korreloivat kirjastojen käytön kanssa. Mitä parempi sijainti kirjastolla on, sitä houkuttelevampi ja enemmän käytetty se on.

Kirjaston kymmenen toimipistettä ja sata kirjastoauton pysäkkiä tarjoavat lainattavia ja kirjastoissa käytettäviä aineistoja, tietotekniikkaa ja niiden käytön opastusta. Lainoja annetaan vuodessa noin 3 miljoonaa, joista vuonna 2017 noin 15 % oli tietoverkkojen kautta välitettyjä e-aineistolainoja. Kävijöitä kirjastoissa on vuosittain noin 2 miljoonaa.



Kuva 25. Kirjastopalvelujen palveluverkko 2017.

### 8.1.5.2 Palveluverkon kehittämistarpeet ja suunnitellut palveluverkkomuutokset

Kirjasto on luonteeltaan lähipalvelu. Lähikirjaston merkitys on suuri muun muassa pienten lasten ja ikääntyneiden oppimisen, hyvinvoinnin ja elämänlaadun kannalta. Näin ollen kasvavalle Kivistön alueelle on tarkoituksenmukaista toteuttaa kirjastopalvelut. Kirjaston palveluverkkoa on syytä kehittää kirjastojen toimintaa valvovan ministeriön ohjeiden mukaiseen suuntaan.

#### **Keskeiset palveluverkon kehittämiseen vaikuttavat tekijät**

Opetus- ja kulttuuriministeriön suosituksen mukaan 80 prosentille kunnan asukkaista joko kirjaston olisi sijaittava alle kahden kilometrin päässä kotoa tai kirjastoauton pysäkin alle kilometrin päässä kotoa. Saman suosituksen mukaan kirjastotilaa tulisi olla tarjolla 100 m<sup>2</sup> tuhatta asukasta kohti, ja koko maan kunnista 75 % ylittää tähän. Vantaalla on kirjastotilaa tällä hetkellä 11 800 m<sup>2</sup>, eli 53 m<sup>2</sup> tuhatta asukasta kohti.

Tilanne Vantaalla vaihtelee suuralueittain. Kivistön suuralueella ei ole vielä lainkaan kirjastotilaa, Koivukylän suuralueella 13 m<sup>2</sup> ja Aviapoliksen ja Korson suuralueilla noin 26 m<sup>2</sup> tuhatta asukasta kohti. Paras tilanne on Tikkurilan suuralueella, jossa neliöitä on 78 tuhatta asukasta kohti.

#### **Kehittämistarpeet ja suunnitellut palveluverkkomuutokset**

Vantaan 10 kirjastoa ja kaksi kirjastoautoa eivät riitä kattamaan uusien tai kasvavien kaupunginosien tarpeita. Parhaillaan käynnissä on Kivistön kauppakeskukseen sijoittuvan, mahdollisesti vuonna 2020 avattavan kirjaston sekä Koivukylään sijoittuvan, 2020 avattavan kirjaston suunnittelu. Kirjastojen toteutus riippuu muusta rakentamisesta, eikä kummankaan toteutuminen ole vielä varmaa.

Kirjasto tekee edellä mainituista syistä vuoden 2018 kuluessa erillisen, laajan nykytilan arvioinnin, ehdotuksen tai vaihtoehtoja kaupungin kirjastopoliittisiksi tavoitteiksi sekä niihin kytkeytyvän palveluverkkosuunnitelman.



Kuva 26. Kirjastopalvelujen tulevaisuuden palveluverkko 2018–2027.

### Tulevaisuuden palveluverkko

Tavoitteena on, että suunnitelmakauden päättyessä Vantaalla on kirjastotiloja opetusministeriön 2010 julkaiseman Yleisten kirjastojen laatusuosituksen mukaisesti 100 m<sup>2</sup> tuhatta asukasta kohti. Tavoitteena on myös se, että matka kirjastoon olisi alle kahden kilometrin mittainen yli 80 prosentilla asukkaista.

Nykyisten väestöennusteiden valossa tämä tarkoittaisi yhteensä noin 25 000 m<sup>2</sup> kirjastotilaa. Pääkaupunkiseudulla voitaneen hyvien liikenneyhteyksien ja tiheän asutuksen vuoksi tyytyä noin 75 m<sup>2</sup> tilaan tuhatta asukasta kohti, jolloin Vantaalla olisi suurin piirtein saman tasoinen kirjastoverkko kuin Helsingissä ja Espoossa. Tällä alemmallakin tasolla lisätilan tarve olisi noin 5 000 m<sup>2</sup>, josta Kivistön ja Koivukylän kirjastojen lisätilat ovat lähes puolet tarpeesta.

Kirjastojen käytöstä tiedetään myös, että kirjaston etäisyyden kasvaessa yli kahteen kilometriin kotoa, putoaa kirjastonkäyttö merkittävästi. Tästä syystä on kirjastojen käyttöasteen kannalta tärkeää huolehtia ensisijaisesti riittävän tiheästä palveluverkosta, ja vasta toissijaisesti suurempien, täyden palvelun ja valikoiman kirjastojen rakentamisesta.

## 8.1.6 Kulttuuripalvelut

### 8.1.6.1 Palveluverkon nykytila

Vantaan kulttuuripalvelut vastaa kaupungin kulttuuripalvelujen ja taiteen perusopetuksen järjestämisestä eri puolella kaupunkia. Kulttuuripalvelujen palveluverkko painottuu Tikkurilaan, Myyrmäkeen, Martinlaaksoon, Korsoon ja Hakunilaan. Lastenkulttuurin osalta palveluverkko käsittää päiväkodit ja koulut. Taiteen perusopetuksen laitoksien sekä Vantaan taidemuseon osalta palveluverkkoa on kehitetty. Vantaan musiikkiopistoon liitettiin vuonna 2011 Musikinstitutet Kungsvägen i Vanda, joka näin ollen muodostaa musiikkiopiston ruotsinkielisen toiminnan ytimen Vanda musikinstitut (VMI). Vantaan taidemuseo on huolehtinut siitä, että uudet ja vanhat asuinalueet ovat saaneet julkisia taideteoksia osaksi katukuvaa. Uusi galleriatila Galleria K mahdollistaa taidemuseon palvelut myös Tikkurilassa.

**Vantaan kaupunginmuseo.** Vantaan kaupunginmuseo on vantaalaisen kulttuuriperinnön ja kulttuuriympäristön hoitaja. Museo sijaitsee Tikkurilassa, vuonna 1862 valmistuneessa historiallisessa rautatieasemarakennuksessa, joka asettaa haasteita ja rajoitteita näyttelytoiminnalle, esimerkiksi perusnäyttelyn järjestämiseksi.

**Vantaan taidemuseo Artsi.** Vantaan taidemuseo järjestää vaihtuvia kotimaisen ja ulkomaisen nykytaiteen näyttelyitä sekä vastaa kaupungin julkisesta taiteesta. Museo sijaitsee Myyrmäkitalossa Myyrmäessä. Syksyllä 2013 Tikkurilaan avattu Galleria K kuuluu taidemuseon hallintaan.

Taidemuseon nykyinen näyttelytila ei sovellu taidenäyttelytilaksi ilmankosteus- ja lämpötilavaihteluiden sekä kattovuotojen vuoksi.

Varasto- ja valmistelutilat ovat yhteensä vajaat 350 m<sup>2</sup>. Nykytilat eivät mahdollista teosten, eivätkä lainkaan kaupungin taidekokoelman, kunnollista varastointia eivätkä myöskään anna mahdollisuuksia konservoida kokoelman tai näyttelyiden teoksia. Kaupungin taidekokoelmaa on varastoituna yksityisessä, kokonaan ulkopuolisessa yrityksessä ja myös teosten konservointi on ulkoistettu.

**Lastenkulttuuri ja kulttuurituotanto.** Lastenkulttuuri tarjoaa monimuotoista palvelua ympäri kaupunkia sekä suomeksi että ruotsiksi. Toimintaa on Lasten taidetalo Pessissä Tikkurilassa ja Toteemissa Myyrmäessä. Toimintaa on myös Lumossa Korsossa ja Kulttuuritalo Martinuksessa Martinlaaksossa sekä kaupungin kirjastoissa, nuorisotaloilla, kouluissa ja päiväkodeissa.

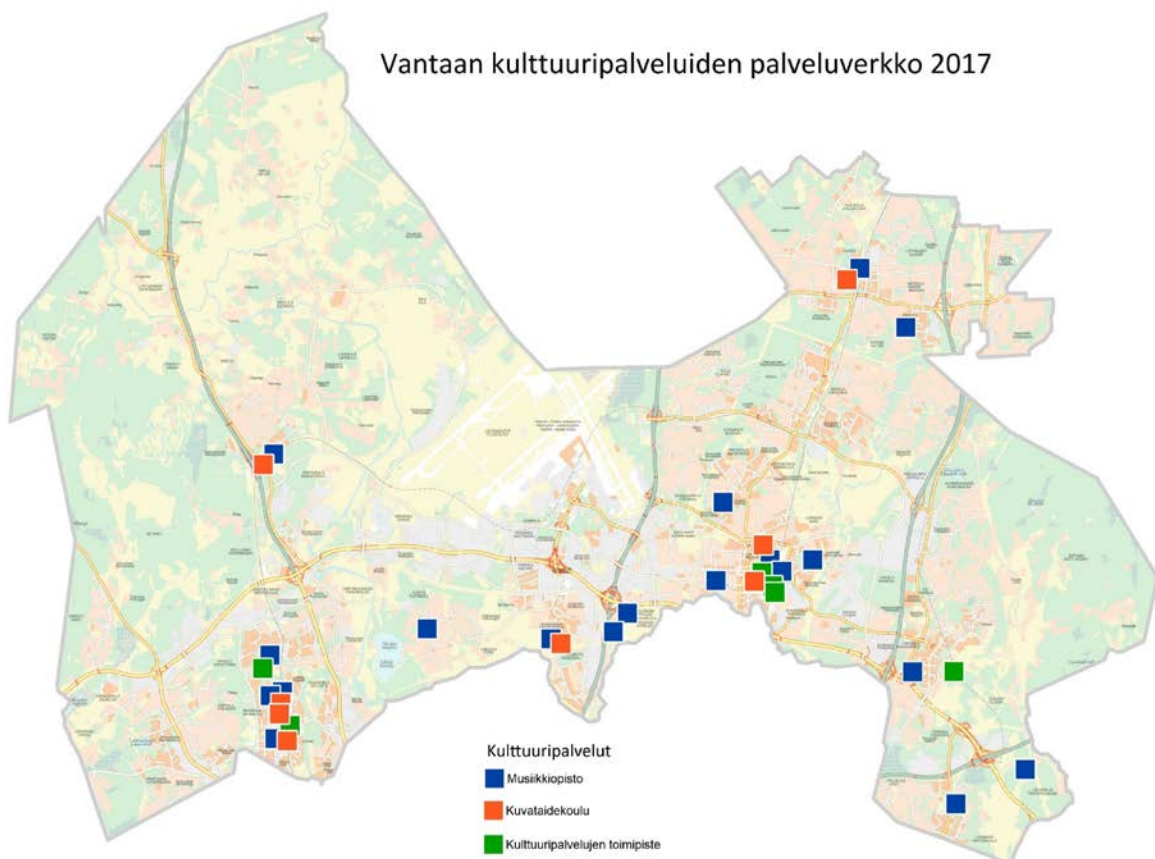
Kulttuurituotanto huolehtii siitä, että kulttuurielämyksiä on tarjolla koko kaupungin alueella. Vuotuisesti toistuvilla tapahtumilla, seniorikulttuuritoiminnalla, palvelutalojen kulttuuritarjonnalla, elokuva-sarjoilla sekä kulttuurin avustuksilla mahdollistetaan kulttuurin saavutettavuus. Yksiköllä on toimipisteet Tikkurilassa ja Korsossa. Tapahtumia järjestetään myös siellä, missä ihmiset arjessa liikkuvat (kehäradan asemat, torit, kävelykadut).

**Kulttuuritalo Martinus.** Kulttuuritalo Martinus tarjoaa ajanmukaiset ja viihtyisät puitteet erilaisille tilaisuuksille. Konserttisalissa nautitaan klassisesta musiikista, jazzista ja iskelmäkonserteista kuin tanssi- ja teatteriesityksistäkin. Moderni lämpiö tarjoaa tilat erilaisille juhlille ja pienimuotoisille esityksille ja muille tapahtumille.

**Vantaan musiikkiopisto.** Vantaan musiikkiopisto tarjoaa taiteen perusopetusta kaikissa soittimissa, laulussa ja musiikin perusteissa sekä yksilö- että ryhmäopetuksena. Lisäksi opisto tarjoaa monipuolista soitin- ja musiikkivalmennusta, musiikkileikkikoulutoimintaa ja avointa opetusta sekä suomeksi (Vantaan musiikkiopisto–VMO) että ruotsiksi (Vanda musikinstitut–VMI). Yksiköllä on opetuspisteitä eri puolilla kaupunkia yli 20 toimipisteessä (kolmessa päätoimipisteessä sekä oppilaitosten ja päiväkotien yhteydessä). Hallinnolliset tilat sijaitsevat Tikkurilassa (VMO) ja Myyrmäessä (VMI).

**Vantaan kuvataidekoulu.** Vantaan kuvataidekoulu tarjoaa taiteen perusopetusta 5–20-vuotiaille vantaalaisille lapsille ja nuorille sekä lyhytkursseja lapsille ja perheille. Yksiköllä on opetuspisteitä eri puolilla kaupunkia. Hallinnolliset tilat sijaitsevat Tikkurilassa.

**Palvelujen käyttöasteen alueittainen tarkastelu.** Käyttöaste on pääsääntöisesti hyvä. Kulttuuritalo Martinusta voidaan myydä ulkopuoliseen käyttöön nykyistäkin enemmän edellyttäen, että vuokraaja tarvitessaan palkkaa ääni-, valo- ja näyttämötekniikan. Taidetalo Toteemin ja Taidetalo Pesin käyttöasteet ovat hyvät. Ulkopuolisia käyttäjiä on paljon, muun muassa taiteen perusopetus ja erilaiset kulttuuritarjontaa tarjoavat yhdistykset ja järjestöt.



Kuva 27. Kulttuuripalvelujen palveluverkko 2017.

### 8.1.6.2 Palveluverkon kehittämistarpeet ja suunnitellut palveluverkkomuutokset

Kulttuuripalveluja tarjotaan kulttuuritaloissa, kirjastoissa sekä muissa kaupungin toimipisteissä. Tikkurilan keskustan kulttuuripalvelujen palveluverkkoa kehitetään, lisäksi Kivistöön tulee yhteiskäyttötilat, joissa kulttuuripalvelut on mukana. Aviapolikseen tarvitaan myös tilat kulttuurille.

Palveluverkon nykytila on riittämätön lisääntyneelle kysynnälle ja kulttuurin kuluttamiselle. Lasten kulttuurikeskukset Pessi (Tikkurilassa) ja Toteemi (Myyrmäessä) ovat käyttöasteeseen ja kysyntään nähden jääneet liian pieniksi. Molempien tilat ovat entisiä liikehuoneistoja ja vuokrattu kaupungin ulkopuoliselta toimijalta.

Vantaan taidemuseo Artsin tiloja ei ole alun perin rakennettu taidemuseo käyttöön. Artsin tilojen nykyinen kunto on huono. Näyttelyihin ei saada enää esille paperipohjaisia teoksia, koska ilman kosteus ja lämpötila ovat niille tuhoisia. Myöskään arvokkaimmat teoslainat eivät enää ole mahdollisia.

Rakennukset ovat osittain peruskorjauksen tai muiden korjaustoimenpiteiden tarpeessa. Vantaan Kulttuuritalo Martinus on peruskorjattu. Lastenkulttuurikeskus Orvokin tarvesuunnitelma on hyväksytty vapaa-ajan lautakunnassa, ja se peruskorjataan taiteen perusopetuksen käyttöön seuraavien vuosien kuluessa. Taidetalo Pessi toimii nyt väistötiloissa. Taidetalo Pessi tarvitsee tilat Tikkurilasta.

Tikkurilan keskustan kulttuuripalvelujen palveluverkkoa kehitetään, lisäksi Kivistöön tulee yhteiskäyttötilat, joissa kulttuuripalvelut on osallisena.

Taidemuseo Artsin sijoittuminen tulisi selvittää mahdollisimman pikaisesti. Tulevaisuuden taidemuseon olosuhteissa tulee kiinnittää entistä tarkemmin huomiota riittäviin ja kasvaviin tilatarpeisiin ja oikeaan, taideteoksille sopivaan mikroilmastoon.

Tilojen yhteiseen tehokäyttöön pyritään eri toimijoiden kanssa.

#### **Kehittämistarpeet ja suunnitellut palveluverkkomuutokset**

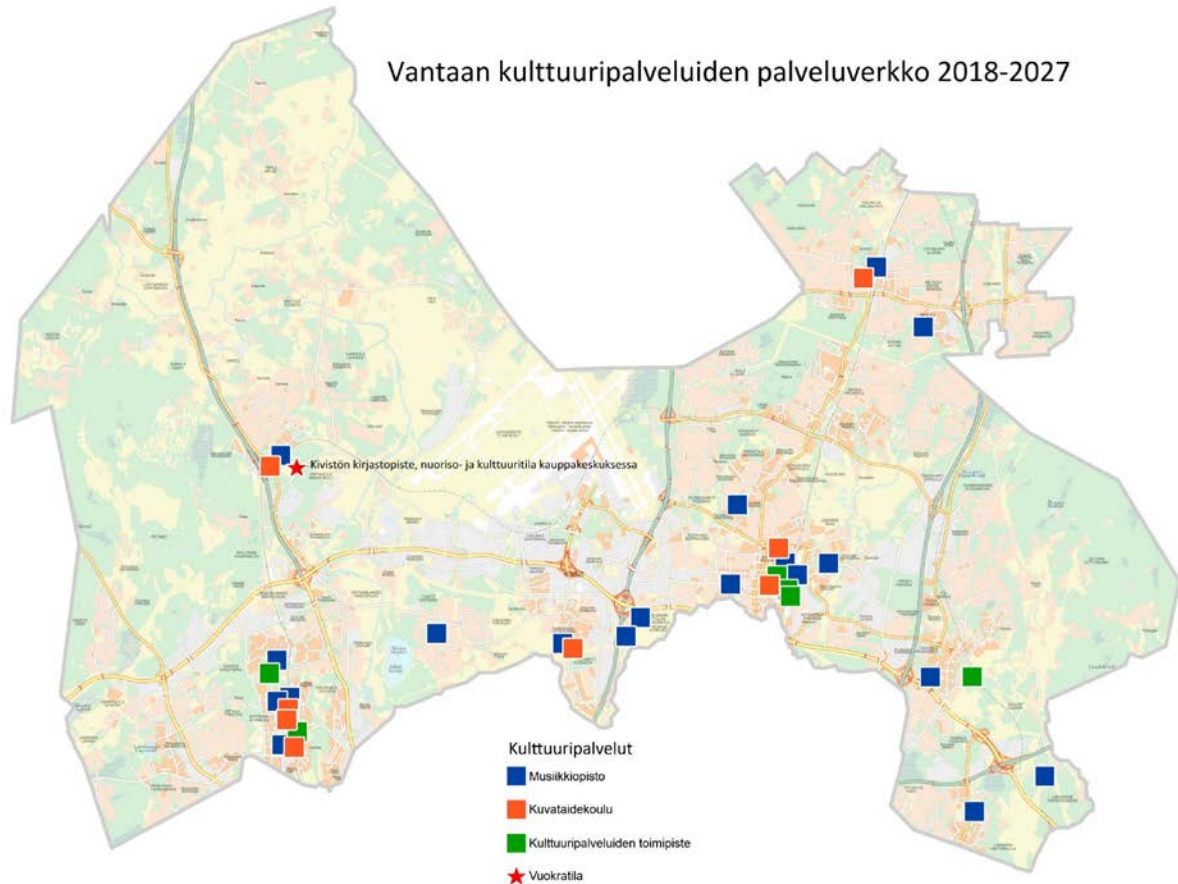
Palveluverkon on tuettava kulttuuristrategian toteutumista. Lähipalveluina toteutetaan lasten- ja nuorten taide- ja kulttuuriharrastustoiminta sekä taiteen perusopetuksen nuorimpien oppilaiden opetus. Aluekeskitymissä tarjotaan edistyneiden oppilaiden taiteen perusopetus, tapahtumatuo- tanto sekä mahdollisuus taide-elämään osallistumiseen. Keskitettynä kulttuuripalveluna järjestetään aikuisten taidelajeittain erikoistunut tuotanto, esimerkiksi teatterit, museot, konsertit ja orkesterit.

Etenkin uusilla ja rakenteilla olevilla alueilla tämän hetkiset palvelut ja olemassa olevat resurssit pitää järjestää uudelleen vastaamaan alueellisia erityispiirteitä. Väestörakenteen muuttuessa käyttäjien tarpeetkin muuttuvat, tämä huomioidaan uusia palveluja suunniteltaessa.

Rakennukset ovat osittain peruskorjauksen tai muiden korjaustoimenpiteiden tarpeessa. Vantaan Kulttuuritalo Martinus on peruskorjattu. Lastenkulttuurikeskus Orvokin tarvesuunnitelma on hy-

väkytty vapaa-ajan lautakunnassa, ja se peruskorjataan taiteen perusopetuksen käyttöön seuraavien vuosien kuluessa. Lisäksi Håkansbölen kartanon päärakennuksen peruskorjauksen suunnittelu ja toteutus on käynnistetty.

Uuden kaupunkistrategian elinvoimaosio painottaa Vantaata suurten tapahtumien kaupunkina. Suurille tapahtumille tulee turvata toimiva infra ja riittävät tilat.



Kuva 28. Kulttuuripalvelujen tulevaisuuden palveluverkko 2018–2027.

### Tulevaisuuden palveluverkko

Kulttuuripalvelujen palveluverkko toimii lähitulevaisuudessa pitkälti jo olemassa olevissa tai suunnitteilla olevissa keskittymissä, eli kulttuuritaloissa, kirjastoissa sekä muissa kaupungin toimipisteissä (päiväkodit, koulut, lasten vastaanottokodit, perhekeskukset, palvelutalot). Kasvavaan kaupunkiin, lasten ja nuorten sekä perheiden kaupunkiin kuuluu kunnolliset ja riittävän tilavat lastenkulttuurikeskukset. Lähitulevaisuudessa lastenkulttuurikeskusten, Toteemin ja Pessin tilatarpeet tulee ratkaista.

Kulttuuripalvelut etsii organisaatiomuutoksella ja resurssien uudelleen järjestelyllä parannuksia palveluverkkoon. Tavoitteena on paremmin kuntalaisia palvelevat kulttuurin palveluverkot, jotka vastaavat joustavasti muuttuviin palvelutarpeisiin. Tilojen yhteiskäyttöä kehittämällä etsitään synergiaetuja eri toimijoiden kanssa. Tavoitteena on myös kehittää lastenkulttuurin palveluverkkoa Tikkurilassa selvittämällä mahdollisuuksia Silkin kiinteistön kunnostamiseksi Tikkurilassa Pessiä korvaaviksi tiloiksi.



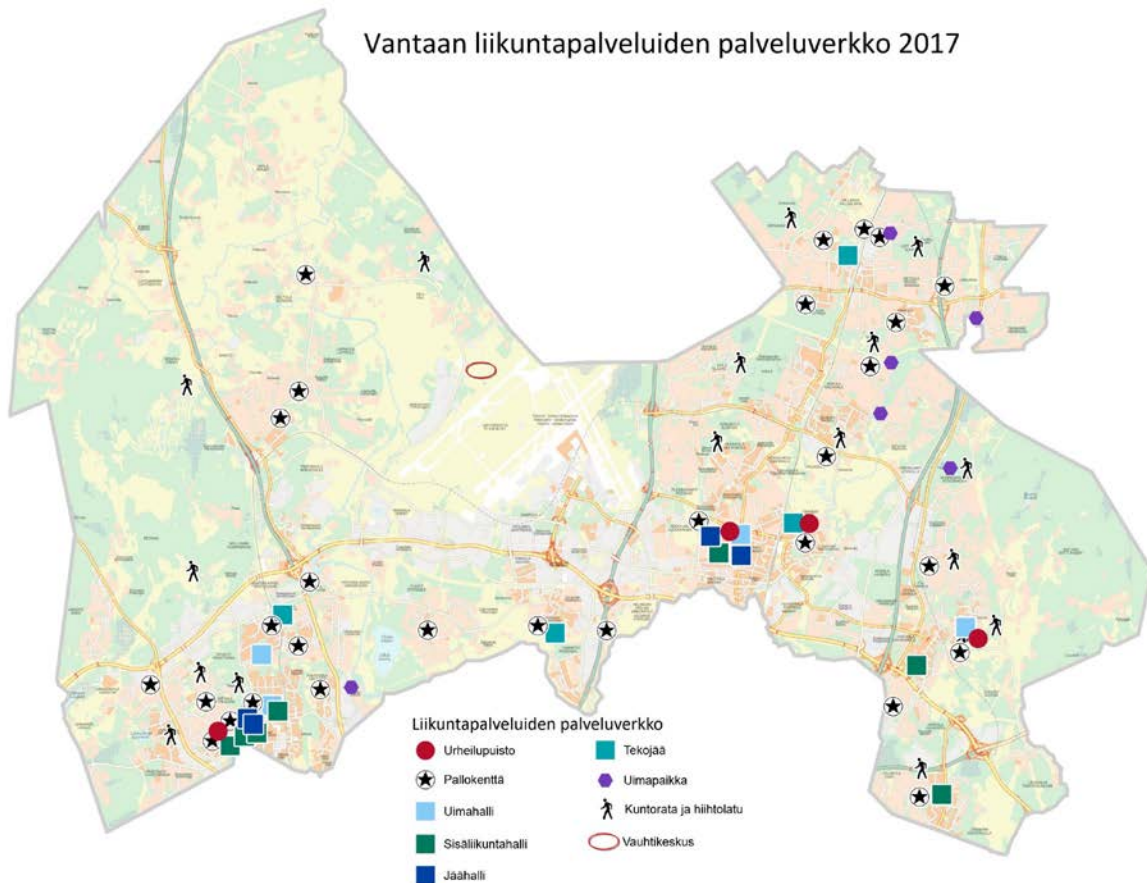
## 8.1.7 Liikuntapalvelut

### 8.1.7.1 Palveluverkon nykytila

Vantaan liikuntapalvelut vastaa kaupungin liikuntapalvelujen kehittämisestä ja järjestämisestä, liikuntapaikkojen ylläpidosta ja kehittämisestä sekä liikuntajärjestöjen ja urheiluseurojen toiminnan tukemisesta. Vantaalla on 699 liikuntapaikkaa, joista 607 on kaupungin omistamia liikuntapaikkoja (Lipas, liikuntapaikat.fi). Näiden lisäksi Vantaalla on monia yksityisiä liikuntapaikkoja, esimerkiksi tekonurmikenttiä, jalkapallo-, salibandy-, tennis- ja sulkapallohalleja, kuntosaleja, golfkenttiä, ratsastustalleja ja kylpylä.



Kuva 29.Vantaan kaupungin liikuntapaikat.



Kuva 30. Liikuntapalvelujen palveluverkko 2017.

Liikuntapalveluissa toimiva tilavarausyksikkö koordinoi sekä kaikkien liikuntapalvelujen tilojen että kaikkien Vantaan päiväkotien, koulujen ja oppilaitosten ja Lumon monitoimitalon tilojen käyttöä. Timmi -tilavarausjärjestelmässä hallinnoidaan yli tuhannen tilan varauksia. Kaikkien tilojen reaaliaikaiset varauksilanteet ovat julkisesti nähtävillä kaupungin nettisivuilla. Sähköinen asiointi mahdollistaa vuorojen hakemisen vapaasti riippumatta paikasta ja ajasta. Järjestelmää kehitetään edelleen tietohallinnon kanssa. Keskitetyn tilavarausyksikön avulla on voitu tehostaa tilojen käyttöä ja yhtenäistää tilojen käyttöön, varaukseen ja laskutukseen liittyviä toimintamalleja.

#### 8.1.7.2 Palveluverkon kehittämistarpeet ja suunnitellut palveluverkkomuutokset

Liikunnan tulevaisuuden palveluverkon painopisteet ja kehittämistarpeet ovat ulkoliikunta- paikkojen ja lähiliikunnan palveluverkon sekä koulujen yhteydessä olevien liikuntasalien kehittäminen, uimahallien peruskorjauksien toteuttaminen, Elmon urheilupuiston toteuttamismahdollisuuksien selvittäminen, Kivistön urheilupuiston suunnittelu, vapaa-aika-, virkistys- ja liikunta-alueiden teemallisen yleiskaavan toteuttaminen sekä yksityisten hankkeiden edistäminen.

### **Keskeiset palveluverkon kehittämiseen vaikuttavat tekijät**

Vantaan kaupungin liikuntapaikkarakentaminen on nojannut vuonna 2009 tehtyyn ja valtuustokausittain päivitettyyn liikuntapaikkasuunnitelmaan. Liikuntapaikkasuunnitelma päivitettiin syksyllä 2017. Suunnitelman tavoitteena on ohjata tulevien vuosien liikuntaympäristön suunnittelua, rakentamista, ylläpitoa ja kehittämistä. Suunnitelmassa esitellään liikunnan tavoitteellinen palveluverkko, nykyisten liikuntapaikkojen kehittämiskohteet sekä uudet rakentamistarpeet.

**Digipalvelujen kehittäminen.** Kevään 2018 aikana laadittiin liikuntapalveluiden digisuunnitelma yhdessä asukkaiden, palvelujen käyttäjien ja henkilöstön kanssa. Suunnitelmassa selvitettiin lähtötilanne, rakennettiin tavoitetila sekä suunniteltiin konkreettinen ja toteuttamiskelpoinen etenevistapa.

### **Kehittämistarpeet ja suunnitellut palveluverkkomuutokset**

**Ulkoliikuntapaikat ja lähiliikunnan palveluverkko.** Lähiliikuntapaikat ja koulujen ja päiväkotien pihat ovat keskeisessä asemassa liikkumiseen aktivoivan arkiympäristön luomisessa. Tavoitteena on toteuttaa näitä paikallisina ja lähiliikuntapuistoja suuralueittain palvelevina liikkumisen paikkoina. Kaikille avoimia ja maksuttomia pelailuun, liikkumiseen ja kuntoiluun soveltuvia monipuolisia liikuntapaikkoja toteutetaan lähelle asuinympäristöjä. Lähiliikuntapaikat mahdollistavat liikkumisen kaikille. Lapset ja nuoret pääsevät itse suunnittelemaan päiväkotien ja koulujen pihoja.

Kuusijärven alueen kehittämistä luontoliikunnan näkökulmasta porttina Sipoonkorven kansallispuistoon pidetään tärkeänä. Alueen täysipainoisen kehittämisen näkökulmasta on tarpeen selvittää hallinnon ja resurssien keskittämistä taholle, jolla on parhaat edellytykset kehittää ja ylläpitää alueen palveluja.

Skeittipaikkojen, frisbeegolfratojen ja kuntoiluportaiden toteuttaminen nähdään houkuttavan liikunnan pariin uusia harrastajia ja ne monipuolistavat merkittäväällä tavalla liikunnan palveluverkkoa. Kuntoilulaitteiden toteuttamista ulkoilureittien ja liikuntapuistojen yhteyteen pidetään tärkeänä.

**Sisäliikuntapaikat.** Koulujen yhteydessä olevat liikuntasalit ovat erittäin merkittävä osa liikunnan palveluverkkoa. Kun opetusverkkoon suunnitellaan muutoksia (uudis-/peruskorjaushankkeet, koulujen lakkautus), on jo suunnittelun alkuvaiheessa otettava nykyistä paremmin huomioon muutosten mahdolliset vaikutukset ja korvaustarpeet liikunnan palveluverkossa. Tässä yhteydessä on tarpeellista selvittää myös mahdolliset kevytrakenteiset liikuntasalien toteuttamisratkaisut. Kun opetusverkko on keskittymässä yhä suurempiin yksiköihin, vaikuttaa tämä myös liikuntasalien käyttöön niin opetustoiminnan järjestämiseen (liikunnan opetus, koulujen juhlat, niiden määrä ja useus) kuin tilojen vapaa-ajan käyttöönkin. Koulujen yhteydessä olevien liikuntasalien on oltava tarpeeksi suuria (vähintään 500 m<sup>2</sup>), jotta ne palvelevat vapaa-ajan käytön tarpeita, mutta myös koulun ja opetustoiminnan tarpeita yhä suurenevissa yksiköissä.

Nykyisten sisäliikuntapaikkojen kunnosta ja kehittämisestä on huolehdittava. Tikkurilan uimahalli peruskorjataan vuonna 2018. Korson koulun yhteydessä olevasta heikkokuntoisesta uimahallista luovutaan koulun purkamisen yhteydessä. Talven 2017–2018 aikana laadittavassa Vantaan vesiliikunnan olosuhteita koskevassa selvityksessä arvioidaan tarkemmin uimahallipalvelujen riittävyyttä, nykyisen uimahalliverkoston kattavuutta ja käyttäjäprofiilia sekä tulevia tarpeita. Tässä yhteydessä selvitetään tarkemmin myös maauimalan mahdollisia sijoituspaikkoja ja arvioidaan sen

investointi- ja käyttötalousmenoja. Vuoden 2018 aikana selvitetään, millä edellytyksillä ja aikataululla voitaisiin käynnistää Elmon urheilupuiston toteuttaminen. Osana tehtävää selvitystä arvioidaan Koillis-Vantaan uimahallin ja jäähallin toteuttaminen sekä kartoitetaan yksityisiä kumppaneita hankkeille.

Suomessa on 211 uimahallia. Yhtä uimahallia kohden asukkaita on 26 110. Vantaalla yhtä uimahallia kohden asukkaita on 43 870, Korson uimahallin poistuttua käytöstä 54 835 (asukasta/uimahalli). Suomessa on 52 asukasta yhtä vesineliötä kohden, Vantaalla 78 (asukasta/m<sup>2</sup>). Korson poistuttua käytöstä Vantaalla on 84 asukasta yhtä vesineliötä kohden. Uimahallien palveluverkkoa kehitetään Tikkurilan ja Myyrmäen uimahallien palveluja kehittämällä ja uusien uimahallien toteuttamisella Koillis-Vantaalle ja Kivistöön.

Suomessa on 226 jäähallia ja 268 katettua kaukaloa. Yhtä katettua kaukaloa kohden Suomessa on keskimäärin 20 560 asukasta (asukasta/katettu kaukalo). Vantaalla yhtä katettua kaukaloa kohden 54 835 asukasta. Uuden jäähallin toteuttamista Elmon urheilupuiston selvitetään vuoden 2018 aikana.

Valtuustokauden aikana on tavoitteena selvittää Vantaalla olevien kallio-/väestösuojatilojen käyttö ja mahdollisuus niiden kehittämiseen liikuntakäyttöä varten.

**Urheilupuistot.** Myyrmäen urheilupuiston yleissuunnitelma päivitettiin vuonna 2017. Tavoitteena on toteuttaa yleissuunnitelman mukaiset toimenpiteet vaiheittain vuosien 2018–2022 aikana. Tikkurilan urheilupuiston yleissuunnitelman päivittäminen on tavoitteena aloittaa vuoden 2018 aikana.

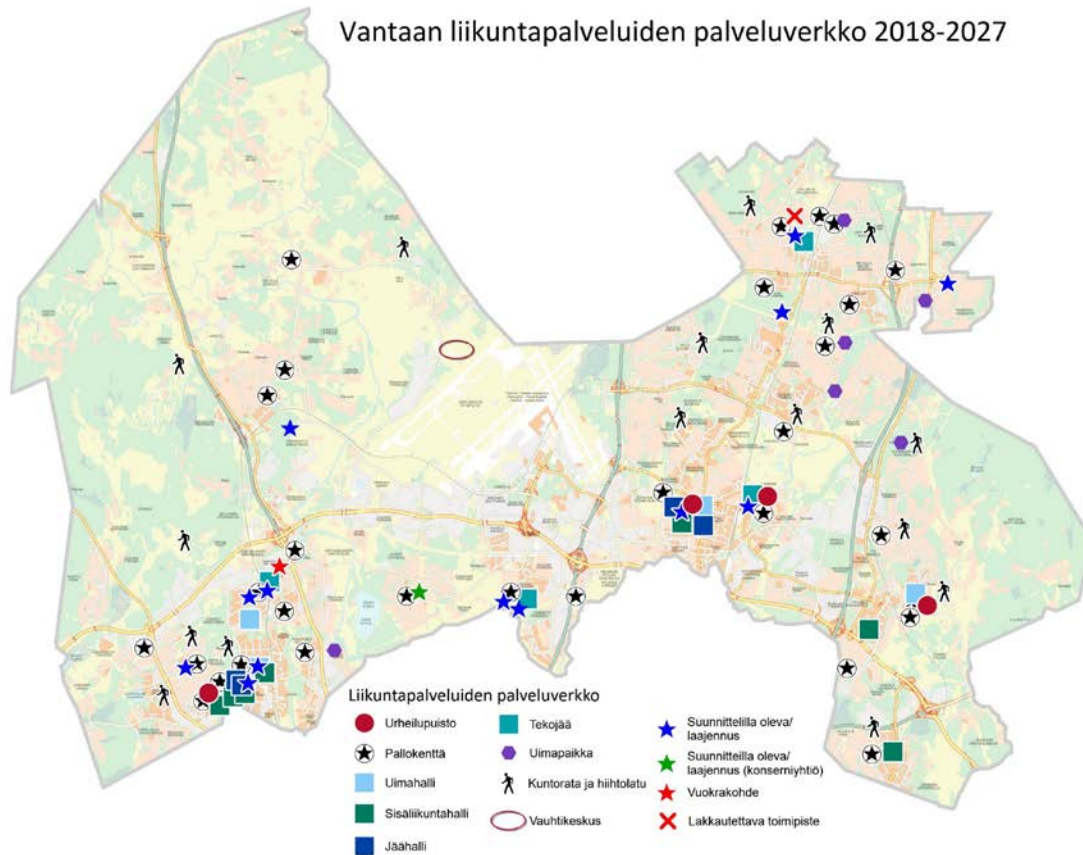
Elmon urheilupuiston toteuttamismahdollisuuksia selvitetään vuoden 2018 aikana. Selvityksen perusteella tehdään määrärahaesitykset investointiohjelmaan. Kivistön urheilupuiston edistämistä jatketaan alueen käytön suunnittelulla ja puiston toteuttaminen käynnistyy valtuustokauden aikana.

Urheilupuistojen toteuttaminen suunnitellulle tasolle edellyttää erillisrahoitusta. Puistojen toteuttaminen ei ole mahdollista nykyisellä urheilualueiden suunnitteluun ja rakentamiseen varatulla määrärahalla.

**Vapaa-aika-, virkistys- ja liikunta-alueiden teemallisen yleiskaavan toteuttaminen.** Yleiskaavalla ohjataan maankäyttöä ja määritellään kaupungin yhteinen tavoitetila tulevaisuuden Vantaasta. Vantaan uusi yleiskaava on tarkoitus laatia kuluvan valtuustokauden 2017–2020 aikana. Osana tätä työtä on tavoitteena laatia vapaa-aika-, virkistys- ja liikunta-alueiden teemallinen yleiskaava.

**Yksityiset hankkeet.** Yksityiset ja kumppanuushankkeet täydentävät kaupungin liikunnan palveluverkkoa. Tavoitellaan ensisijaisesti sisäliikuntahallien ja mahdollisesti jäähallien toteuttamista Elmon ja Kivistön urheilupuistoihin, myös Hakunilan ja Myyrmäen urheilupuistot ovat mahdollisia. Hankkeita tulee voida tukea myös maanvuokrauksen keinoin.

Yksityisten liikuntahankkeiden käsittelyä kaupungin organisaatiossa on selkiytetty. Tavoitteena on ollut vauhdittaa yksityisen investoinnin asemakaava-alueelle (VU- ja Y-alueet) tai kaupungin omistamalle yleiskaava-alueelle (VU,P1 -alueet) suunnitteleman liikuntahankkeen käsittelyä.



Kuva 31. Liikuntapalvelujen tulevaisuuden palveluverkko 2018–2027.

### Tulevaisuuden palveluverkko

Liikunnan tulevaisuuden palveluverkon painopisteet ja kehittämistarpeet ovat ulkoliikuntapaikkojen ja lähiliikunnan palveluverkon sekä koulujen yhteydessä olevien liikuntasalien kehittäminen, uimahallien peruskorjauksien toteuttaminen, Elmon urheilupuiston toteuttamismahdollisuuksien selvittäminen, Kivistön urheilupuiston suunnittelu, vapaa-aika-, virkistys- ja liikunta-alueiden teemallisen yleiskaavan toteuttaminen sekä yksityisten hankkeiden edistäminen. Liikunnan tulevaisuuden palveluverkon painopisteet ja kehittämistarpeet on jaettu viiteen tavoitteeseen.

#### 1. Ulkoliikuntapaikat ja lähiliikunnan palveluverkko

- Lähiliikuntapaikat ja koulujen ja päiväkotien pihat paikallisina.
- Lähiliikuntapuistot suuralueittain.
- Kuusijärven profiilin nosto, alueen hallinnointi ja kehittäminen.
- Skeittipaikat, frisbeegolfradat, kuntoiluportaot, kuntoilulaitteet.

#### 2. Sisäliikuntapaikat

- Koulujen yhteydessä olevat liikuntasalit merkittävänä osana liikunnan palveluverkkoa.
- Uimahallien peruskorjaukset.
- Elmon urheilupuiston uimahalli ja jäähalli, selvitys vuoden 2018 aikana.

3. Urheilupuistot
  - o Yleissuunnitelmien laatiminen ja rahoituksen varmistaminen
  - o Elmon urheilupuiston toteuttaminen, selvitys vuoden 2018 aikana.
  - o Kivistön urheilupuiston suunnittelu.
4. Vapaa-aika-, virkistys- ja liikunta-alueiden teemallinen yleiskaava
  - o Toteutetaan yleiskaavatyön yhteydessä.
5. Yksityiset hankkeet
  - o Täydentävät kaupungin liikunnan palveluverkkoa.
  - o Tavoitellaan ensisijaisesti sisäliikuntahallien ja mahdollisesti jäähallien toteuttamista Elmon ja Kivistön urheilupuistoihin.

### 8.1.8 Toimenpiteet toimialan palveluverkkojen investointikustannusten hallintaan

Sivistystoimi on osallistunut Toimitilainvestointien säästömahdollisuudet -työryhmään ja sitoutunut tämän työryhmän laatimiin toimenpiteisiin investointikustannusten hallitsemiseksi.

Sivistystoimen palvelujen osalta korostuvat etenkin yhteishankkeiden ja optimaalisen kokoisten hankkeiden toteuttaminen. Hankekoko vaikuttaa myös käyttötalouteen. Toimialan palvelujen kokonaisvaltaisessa palveluverkkosuunnittelussa otetaan huomioon olemassa oleva palveluverkko sisältäen myös huonokuntoisista, epätarkoituksenmukaisista ja epätaloudellisista tiloista luopumisen. Myös tähän vastataan optimaalisella ja aiempaa suuremmalla yksikkökoolla sekä yhteishankkeilla.

Nykyisissä sivistystoimen tiloissa on tehty viime vuosina tilankäytön tehostamista. Tarkastelua jatketaan edelleen, mutta voimakkaan väestönkasvun johdosta nykyisten tilojen käytön tehostamisella ei enää voida välttää uudishankkeiden tarvetta.

Sivistystoimen toimialalla kehitetään ja edistetään tulosalueajat ylittävää tilojen yhteiskäyttöä tilojen käyttöaika pidentämällä ja lisäämällä tilojen käyttöä limittäin. Lisäksi toimintatapoja ja palvelujen tuottamista kehitetään tulosalueiden yhteistyönä.

Sivistystoimi edistää yhdessä tilakeskuksen kanssa vakioituja suunnitteluratkaisuja ja tilamalleja. Varhaiskasvatuksessa kehitetään päiväkotien moduulimallia. Perusopetuksessa kehitetään vakioituja tilamalleja uusiin oppimisympäristöihin.

Hankkeissa käytetään teknisesti kestäviä ja elinkaaritaloudellisesti järkeviä, laadukkaita ratkaisuja.

Huonetilaohjelmaa tarkentavien huonekorttien päivytystä jatketaan varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen tilojen osalta. Tilojen ja niiden kalustuksen monikäyttöisyyden edistämiseksi suositaan vakioituja kalusteratkaisuja ja -kokonaisuuksia, jolloin kierrätettävyyden ja joustava käyttö paranevat. Tyyppituotteet ovat yleensä erikoiskalusteita edullisempia ja kalustamisen kustannukset ovat paremmin ennakoitavissa.

## 8.2 SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUT

### 8.2.1 Sosiaaliasemat ja terveysasemat

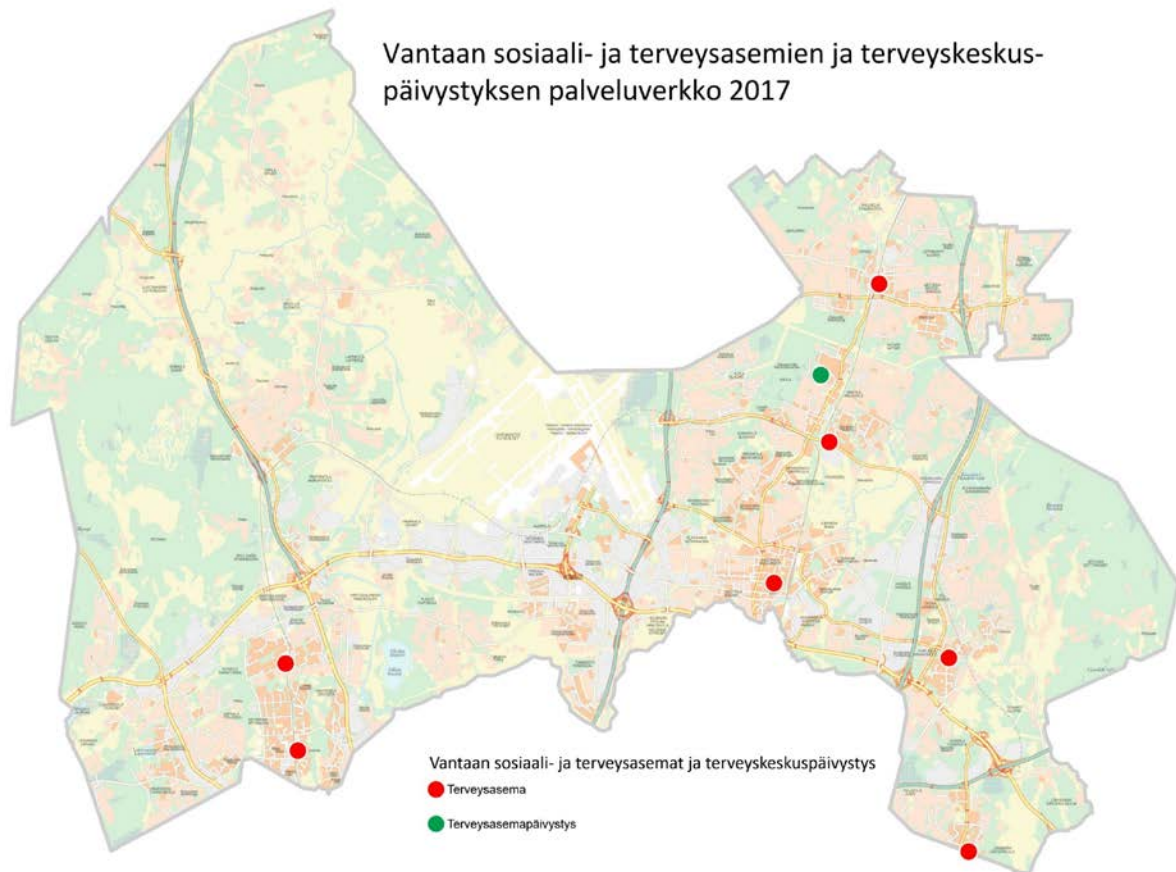
#### 8.2.1.1 Palveluverkon nykytila

Terveysasemapalvelut jakaantuvat kolmeen alueelliseen tulosyksikköön, jotka ovat Länsi-Vantaa, Keski-Vantaa ja Pohjois-Vantaa. Jokaisella alueella on yksi monipuolisemman palveluvalikon terveysasema. Nämä terveysasemat sijaitsevat Myyrmäessä, Tikkurilassa ja Koivukylässä. Näiden lisäksi on suppeamman palvelun terveysasemat Martinlaaksossa, Länsimäessä, Korsossa ja Hakunilassa. Hakunilan ostoskeskuksessa sijaitsevan terveysaseman rakennus tullaan purkamaan, mutta ajankohdasta ei ole tietoa.

Sosiaali- ja terveysasemien palveluvalikoima vaihtelee asemittain. Sosiaali- ja terveysasemien palveluja ovat esimerkiksi: aikuisten ja perheiden sosiaalityön palvelut, apuvälinelainaamo, asiakasvastaava, depressiohoitaja, diabeetikoiden silmänpohjakuvaukset, diabetesyksikkö, ehkäisy- ja perhesuunnitteluneuvola, fysioterapia, haavahoitaja, hoitotarvikejakelu, IBD-vastaanotto, ihomuu-tosvastaanotto, jalkaterapia, kokemusasiatuntija, lastenlääkäri, lastensuojelun avohuolto, lasten terveyskeskuslääkäri, liikunta-apteekki, lääkärin vastaanotto, matalan kynnyksen mielenterveys- ja päihdepalvelupiste, matkailijoiden perus- ja erityisrokotukset, ortopedin vastaanotto, perheneuvola, pienkirurgiset toimenpiteet, psykiatrinen sairaanhoitaja, puheterapia, päiväpoliklinikka, reumavastaanotto, röntgenyksikkö (HUS), sairaanhoitajan ja terveydenhoitajan vastaanotto, siedätys-hoito, skopiayksikkö, suun terveydenhuolto, tartuntatauti- ja hygieniayksikkö, terveysneuvonta, toimintaterapia, täydentävä toimeentulotuki, ultraäänitutkimukset, verenpaineen itsemittaus, yleisen rokotusohjelman mukaiset rokotukset, lasten psykologipalvelut, Vantaan terveys- ja sosiaa-lineuvonta Vinkkari, työterveysyksikkö ja äitiys- ja lastenneuvola.

Virka-ajan ulkopuolinen ja äkillisesti ja vakavasti sairastuneiden päivystys on Vantaalla keskitetty Peijaksen sairaalaan. Kyseessä on erikoissairaanhoidon yleislääketieteen yhteispäivystys, jossa hoidetaan perusterveydenhuollon päivystyshoitoa vaativat potilaat. Erikoissairaanhoidosta vastaa HUS. Pääkaupunkiseudun kunnissa (Helsinki, Espoo, Kauniainen, Vantaa) on sovittu, että potilas voi virka-ajan ulkopuolella asioida missä tahansa alueen päivystyspaikassa. Käytännössä suurin osa potilaista asioi oman kuntansa alueella.

Terveyspalvelujen sähköisiä palveluja ovat muun muassa sähköinen ajanvaraus, Marevan hoitoa saavien palvelut, eResepti, sähköinen hoidon tarpeen arviointi eHTA ja hoitotarvikkeiden tilaaminen. Päiväpoliklinikalle pääsyn tilannetta voi seurata internetissä ja päiväpoliklinikan voi valita ruuhkatilanteen perusteella. Palveluohjaus toteutuu myös keskitetyn puhelinpalvelun kautta.



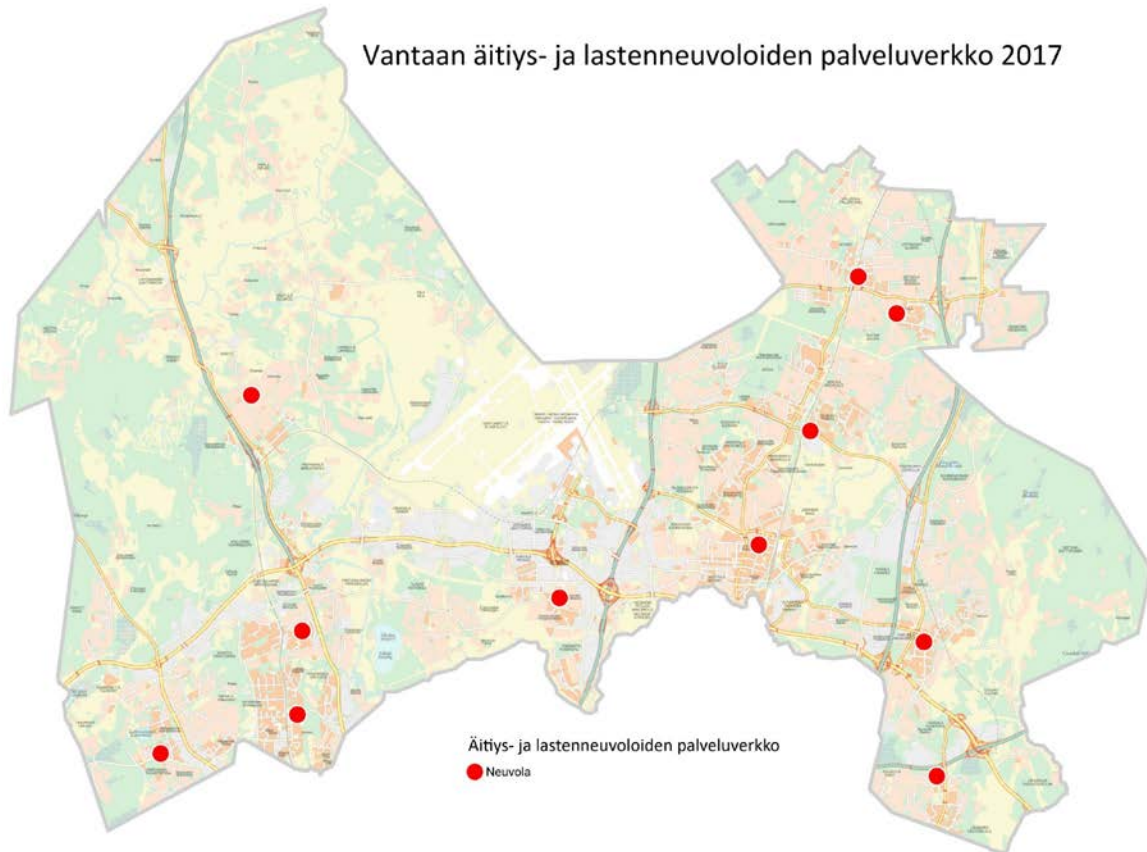
Kuva 32. Sosiaali- ja terveysasemien palveluverkko 2017.

## 8.2.2 Neuvolapalvelut

### 8.2.2.1 Palveluverkon nykytila

Äitiys- ja lastenneuvoloiden palveluverkkoa on keskitetty suunnitelmallisesti pienistä yksiköistä suurempiin, toiminnallisesti vähemmän haavoittuviin yksiköihin (18 vuonna 2006, 11 vuonna 2014–). Näin palvelua ja erilaista ryhmätoimintaa voidaan tarjota perheen omasta neuvolasta ympäri vuoden. Useissa neuvoloissa toimitilat tulevat jatkossa olemaan riittämättömät. Hakunilan ostokeskuksessa sijaitsevan neuvolan rakennus tullaan purkamaan, mutta ajankohdasta ei ole tietoa.





Kuva 33. Neuvoloiden palveluverkko 2017.

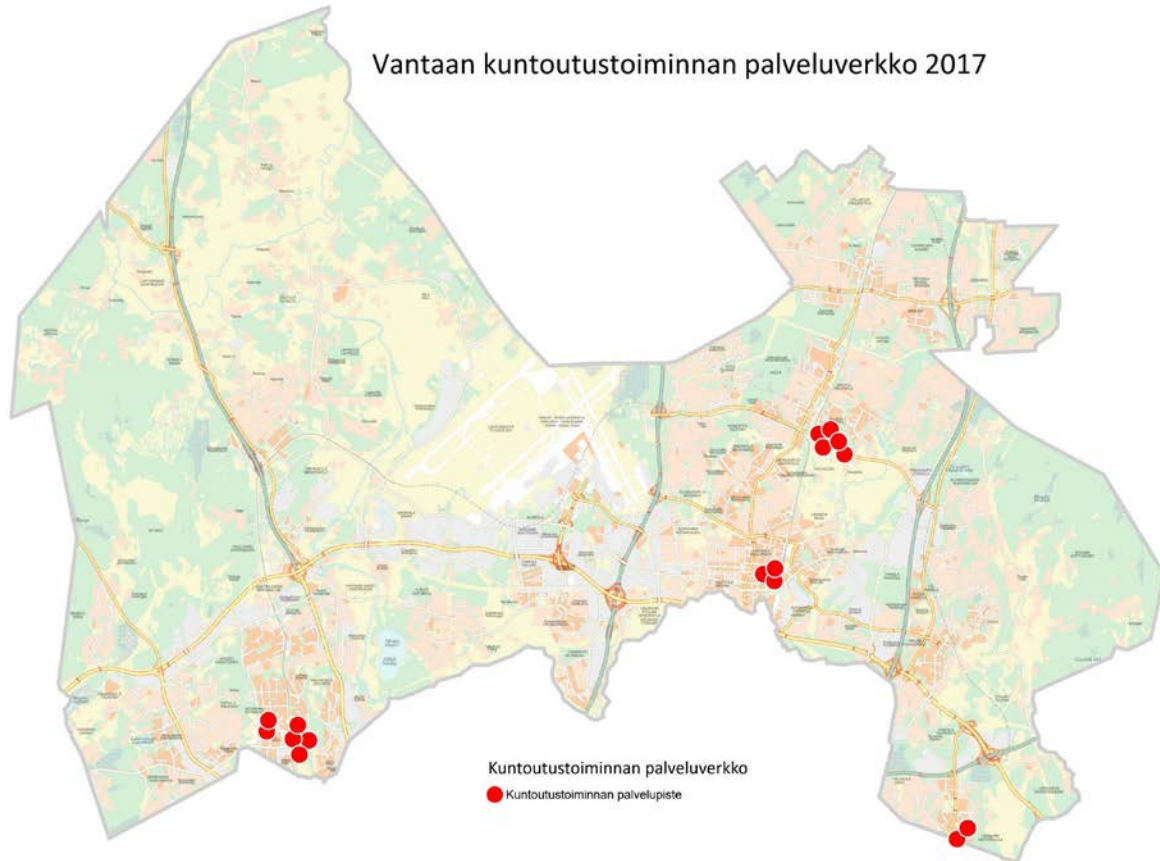
## 8.2.3 Muut terveystalvelut

### 8.2.3.1 Palveluverkon nykytila

**Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto.** Kouluterveydenhuollon palvelut ovat saatavilla pääsääntöisesti koulupäivän aikana koululta tai sen välittömästä läheisyydestä. Palveluihin sisältyvät terveydenhoitajan ja lääkärin vastaanottopalvelut.

Opiskeluterveydenhuollon palvelut järjestetään joko oppilaitoksessa tai keskitetyssä opiskeluterveydenhuollon toimipisteessä. Opiskeluterveydenhuoltoon sisältyvät lisäksi terveysasemapalvelut, suun terveydenhuolto, mielenterveys- ja päihdepalvelut sekä ehkäisyneuvolan palvelut edellä mainittujen toimintojen toimipisteissä.

**Kuntoutuspalvelut.** Fysioterapeutit, puheterapeutit sekä lasten ja aikuisten toimintaterapeutit työskentelevät useissa toimipaikoissa eri puolilla Vantaata. Apuvälinelainausta on keskitetty kahdelle terveysasemalle. Lisäksi apuvälinelainaustoimintaa on Katriinan sairaalassa sairaalasta kotiutuville potilaille. Ravitsemusterapeuttien ja kuulontutkijan toimipaikkana on Tikkurila.



Kuva 34. Kuntoutuspalvelujen palveluverkko 2017.

**Päihdepalvelut.** Ensisijaisesti alkoholia ja lääkkeitä päihteenä käyttäville täysi-ikäisille vantaalaisille ja heidän läheisilleen tarkoitetun A-klinikan toiminta on keskitetty Martinlaaksoon ja Tikkurilaan. Vantaan päihdevieroitusyksikkö on ympärivuorokautinen 18 vuotta täyttäneille vantaalaisille päihdeongelmallisille tarkoitettu katkaisu- ja vieroitushoitoyksikkö. Yksikkö toimii nyt väistötiloissa Helsingissä, mutta tavoitteena on saada uudet tilat remontoimalla Myyrinkodissa vapautuvia tiloja Myyrmäen vanhustenkeskuksen valmistuttua 2019.

H-klinikka on Myyrmäessä sijaitseva huumehoitoklinikka, joka tarjoaa palveluja täysi-ikäisille vantaalaisille. H-klinikkaan voi ottaa yhteyttä, jos on huolissaan omasta tai läheisensä huumeiden käytöstä. Sosiaali- ja terveysneuvontapisteet, Vinkkarit, sijaitsevat Tikkurilassa ja Myyrmäessä. Palvelut on tarkoitettu suonensisäisesti huumeita käyttäville.

Helsingissä sijaitsevan Peliklinikan asiakaspalvelut on suunnattu rahapeliongelmaisille ja heidän läheisilleen.

Vantaan ulkopuolelta ostopalveluna hankittava päihdehuollon kuntouttava laitoshoido on tarkoitettu 17 vuotta täyttäneille vantaalaisille henkilöille, joilla on haitallista päihteen käyttöä tai pelaamista. Kuntouttavaa laitoshoidoa voidaan tarjota tarvittaessa myös asiakkaalle yhdessä perheen kanssa.



Kuva 35. Päihdepalvelujen palveluverkko 2017.

#### 8.2.4 Terveyspalveluverkkojen kehittämistarpeet vantaalaisten näkökulmasta

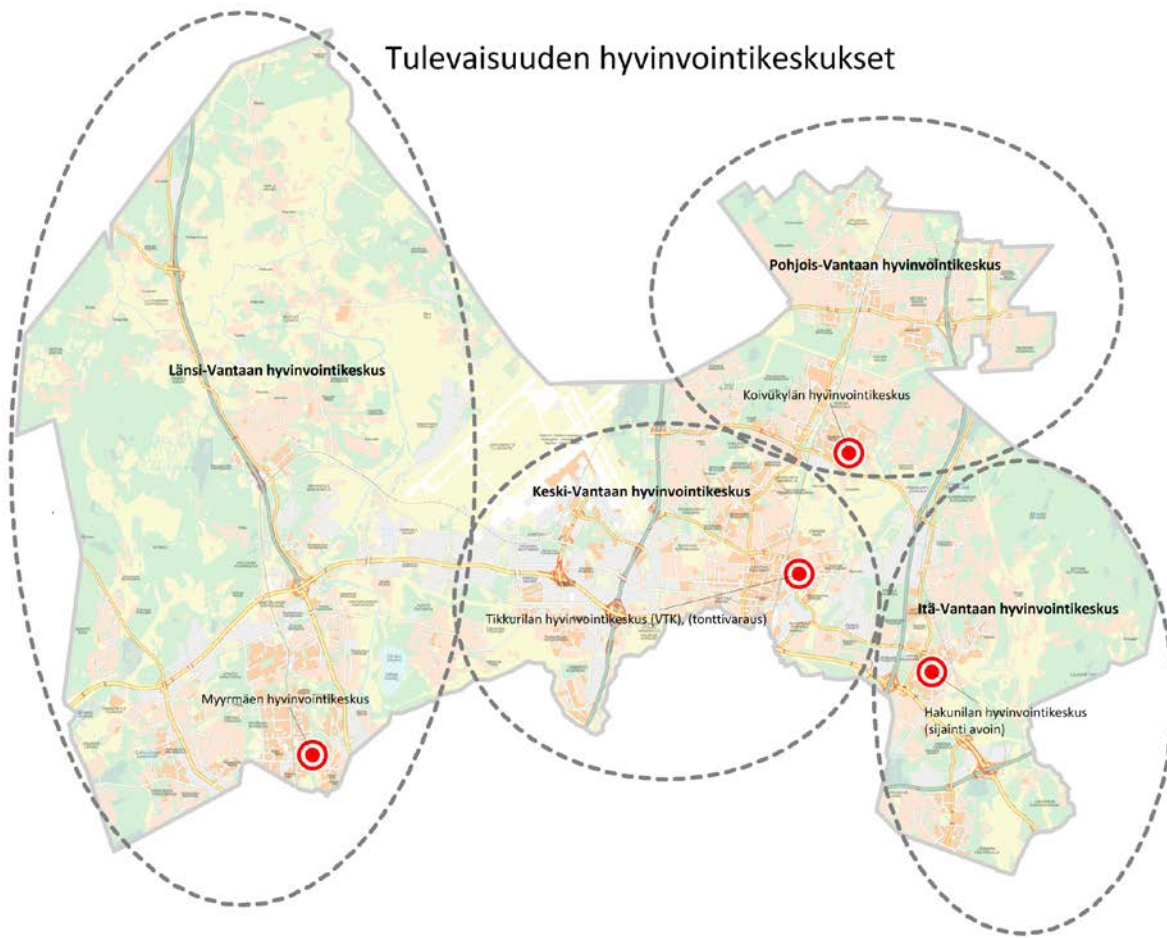
Terveysasemapalvelut tarjotaan jatkossa neljässä alueellisessa hyvinvointikeskuksessa (Länsi-, Keski-, Pohjois- ja Itä-Vantaan hyvinvointikeskus) sekä niiden sotekeskuksissa peruspalveluna hoitaja- ja lääkärivastaanottona.

Neuvolapalvelut ovat perheiden helposti saavutettavissa ja perhekeskus -toimintamallia kehitetään.

Päihdepalvelujen liikkuvia palveluja lisätään.

Kuntoutuspalvelut sijoitetaan hyvinvointikeskuksiin.

Terveyspalvelujen tulosityksiköt tuottavat väestön tarpeen ja lainsäädännön (muun muassa Terveystaloudenhuoltolaki; Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta ja Päihdehuoltolaki) mukaiset perusterveydenhuollon palvelut kuntalaisille.



Kuva 36. Tulevaisuuden hyvinvointikeskukset.

### Palveluverkon kehittämistarpeet

Tavoitteena on tulevaisuudessa keskittää sosiaali- ja terveyspalvelut neljään laajan palvelun alueelliseen hyvinvointikeskukseen, joihin kuuluvat kaikki alueen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut. Yhteisen asiakastietojärjestelmän ohella kehitetään yhteen sovitettuja toimintaprosesseja, palveluohjausta sekä ajanvarausjärjestelmiä.

Hyvinvointikeskuksiin sisältyvät myös sotekeskukset, joissa tarjotaan peruspalveluna hoitaja- ja lääkärivastaanottoa sekä muut alueen sotepalvelut.

Hyvinvointikeskukset ovat:

- 1) Länsi-Vantaa: Myyrmäki ja sen sotekeskukset Martinlaakso ja Kivistö
- 2) Keski-Vantaa: Tikkurila
- 3) Pohjois-Vantaa: Koivukylä ja sen sotekeskus Korso sekä
- 4) Hakunila ja sen sotekeskus Länsimäki.

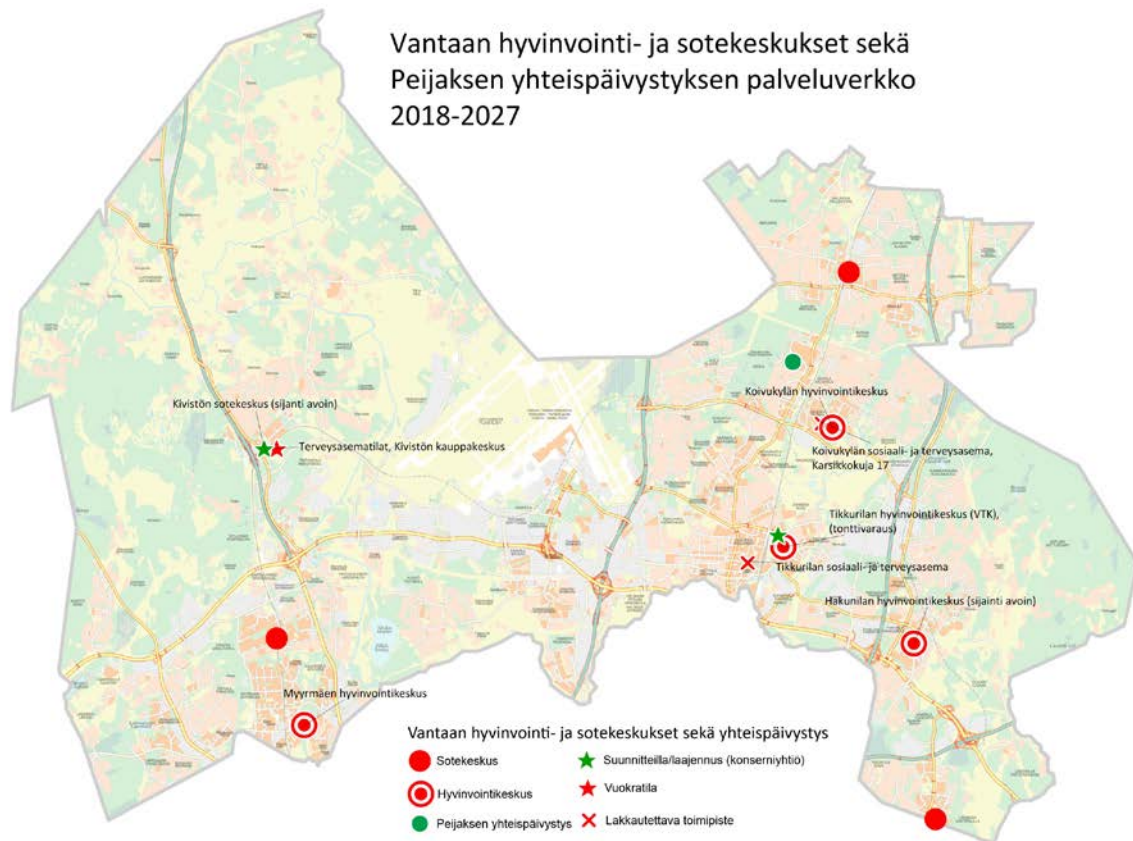
Tikkurilan uuden hyvinvointikeskuksen rakentaminen on välttämätöntä. Nykyisellä Tikkurilan terveysasemalla toteutetaan ainoastaan toimintaa ylläpitäviä korjaustöitä, jotta tilat olisivat käyttökelpoiset hyvinvointikeskuksen valmistumiseen asti. Hankkeelle on alustava tonttivaraus Jokiniemessä, Tikkurilan asemaa vastapäätä. Tikkurilan hyvinvointikeskuksen toiminnan käynnistyessä uusiin tiloihin keskitetään lähinnä eri puolilla Tikkurilaa sijaitsevien sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköiden toimintoja. Myös Aviapoliksen alueelle tarvitaan väestömäärän kasvuun perustuen tonttivarauksia tulevaisuuden sotekeskuksen tarpeita varten.

Myyrmäen hyvinvointikeskuksen kehittäminen on mahdollista laajentamalla kaavamuutoksen kautta nykyistä Myyrmäen sosiaali- ja terveysasemaa. Väestömäärän kasvu Kivistössä vaatii terveyspalvelujen lisäämistä alueelle. Kivistön terveysaseman 1. vaiheeksi on suunniteltu vuoden 2020 lopussa valmistuvasta kauppakeskuksesta vuokrattava toimitila, 2. vaiheen tavoitteena on sotekeskuksen toteuttaminen kauppakeskuksen viereiselle tontille.

Tulevaisuudessa toimitilojen käyttöastetta tullaan tehostamaan myös virka-ajan ulkopuolella. Myös päivystysasetus edellyttää, että kunnan tai kuntayhtymän on huolehdittava siitä, että kiireellistä hoitoa on saatavilla kaikkina vuorokauden aikoina joko kiireettömän hoidon yhteydessä tai erillisessä päivystystä toteuttavassa yksikössä. Päivystyksen toteuttaminen arvioidaan maakunta- ja soteuudistuksen toteuttamisen yhteydessä. Terveysasemilla annettavaa kiirevastaanottoa lisätään vuoden 2018 aikana virka-ajan ulkopuoliseen toimintaan. Psykiatrisen hoidon järjestäminen, esimerkiksi psykiatrisen sairaalan mahdollinen sijoittuminen Vantaalle, edellyttää yhteistä tarkastelua HUS:n kanssa.

Neuvolatoiminnan suunnittelun tavoitteena on niin sanottu perhekeskus -toimintamalli, jossa lapsiperheiden palveluja kootaan yhteen muun muassa avointen päiväkotien tai muiden asukkaiden kokoontumispaikkojen yhteyteen. Näin jo olemassa olevien tilojen yhteiskäyttöä eri toimijoiden ja asiantuntijoiden kesken lisätään mahdollisuuksien mukaan uusia toimintatapoja kehittämällä. Koiraväkylän hyvinvointikeskuksen väestöltään kasvavalle Ilola–Asolan alueelle tarvitaan 2020-luvun alkupuolella uusi neuvola, joka voidaan toteuttaa esimerkiksi ns. monitoimitilan yhteyteen. Kehittämisen lähtökohtana jatkossakin on, että neuvolaverkosto on usein käytettävä palvelu, joka tarjotaan kuntalaisten lähiympäristössä ja johon on helppo hakeutua myös palveluohjauksen kautta.

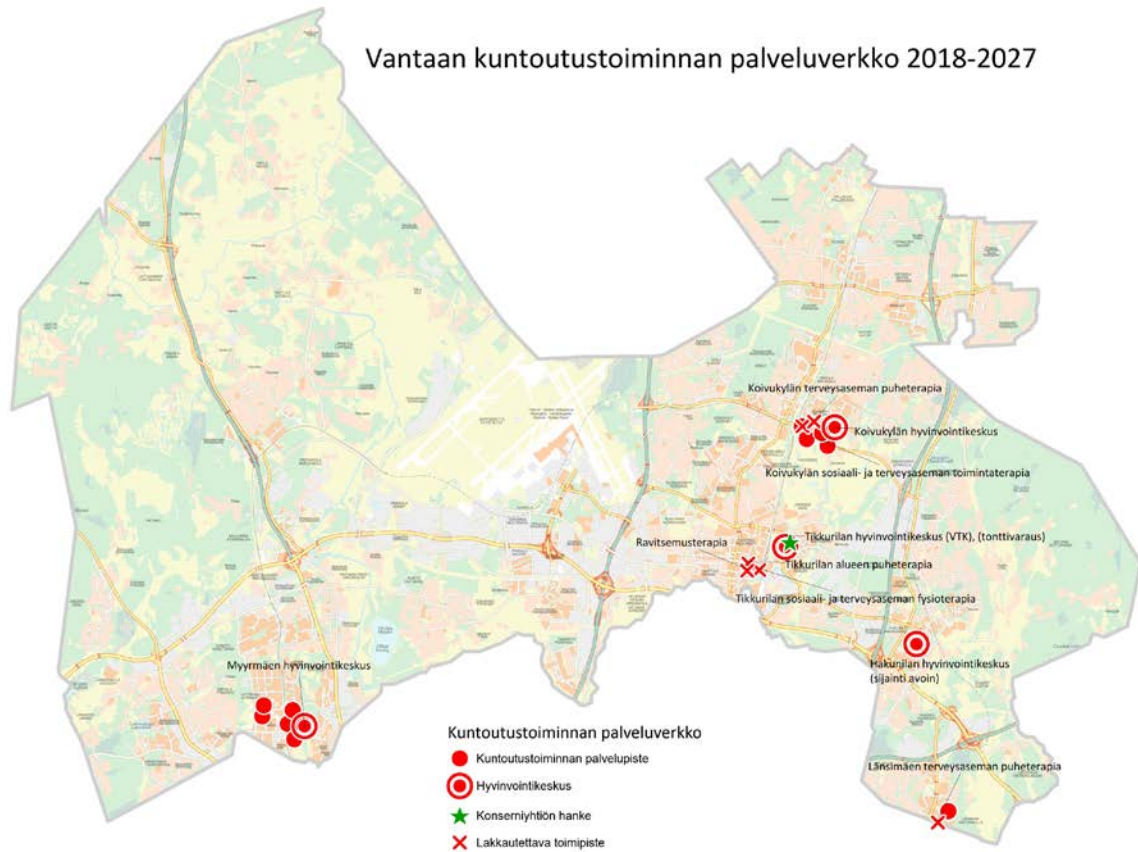
Päihdepalveluissa työote on muuttumassa jalkautuvaksi. Työntekijät liikkuvat asiakkaiden luokse kasvavassa määrin, mutta myös asiakasvastaanottoiloja tullaan edelleen tarvitsemaan muun muassa ryhmähoitoja varten sekä hoidon luottamuksellisuuden varmistamiseksi.



Kuva 37. Hyvinvointikeskusten tulevaisuuden palveluverkko 2018–2027.



Kuva 38. Neuvoloiden tulevaisuuden palveluverkko 2018–2027.



Kuva 39. Kuntoutuspalvelujen tulevaisuuden palveluverkko 2018–2027.



Kuva 40. Päihdepalvelujen tulevaisuuden palveluverkko 2018–2027.

## 8.2.5 Muut sosiaalipalvelut

### 8.2.5.1 Palveluverkon nykytila

Sosiaalihuollon palveluja tarjotaan edellä mainittujen sosiaali- ja terveysasemien (kohta 8.2.1.) lisäksi useissa muissa toimipaikoissa. Valtaosa sosiaalihuollon palveluista järjestetään Tikkurilan suuralueella.

Uusien asiakkaiden palvelut -yksikössä Vernissakadulla kaupunkilaiset saavat sosiaalipalvelujen ohjausta, neuvontaa sekä sosiaalihuolto- tai lastensuojelulain mukaista palvelutarpeen arviota. Vernissakadulla toimivat myös nuorten (alle 25-vuotiaiden) sosiaalipalvelut, nuorten psykososiaaliset palvelut, maahanmuuttajapalvelut, aikuissosiaalityön asumispalvelut, lastensuojelun tukipalvelut, lapsiperheiden varhaisen tuen palvelut sekä sosiaali- ja kriisipäivystys.

Vantaan omista lastensuojelulaitoksista Viertola ja Kuusela toimivat Tikkurilassa, ja Tammirinteen vastaanottokoti Seutulassa. Itä-Vantaan lastensuojelun avohuollon tilat, lastensuojelun sijaishuollon sosiaalityö, talous- ja velkaneuvonta, Keski-Vantaan lasten psykologipalvelut, perheoikeudellisten asioiden yksikkö ja sovittelutoiminnan toimisto sekä maahanmuuttajapalvelujen tuetun asumisen yksikkö sijaitsevat eri puolilla Tikkurilaa.

Eri puolilla Vantaata sijaitsee sekä omia että ostopalveluna hankittuja sosiaalihuoltolain mukaisia asumisen palveluja. Myös vastaanottoperheet sekä useat ostopalvelulaitokset tarjoavat lastensuojelun sijaishuoltoa laajalla alueella.

Lapsiperheiden kotipalvelun toimistot sijaitsevat Martinlaaksossa ja Korsossa. Itse palvelut tuotetaan asiakkaiden kotona. Pakkalassa toimii Länsi-Vantaan perheneuvola sekä varhaisen tuen yksikkö perhekoutsit, jotka jalkautuvat ympäri Vantaata.

Koulun sosiaalityö muodostaa laajan palveluverkon. Ainakin toistaiseksi psykososiaalisiin palveluihin kuuluvat koulukuraattorien palvelut toteutetaan koulujen opiskelijahuollon osana kaikissa esiopetuksen, perusopetuksen ja toisen asteen oppilaitoksissa. Osa oppilashuollon kouluilla ja oppilaitoksissa sijaitsevista tiloista on ahtaita tai toimintaan sopimattomia muun muassa sisäilmaongelmien takia.

Osa palveluista tapahtuu puhelimitse tai sähköpostitse, eikä asiointi aina vaadi toimipisteessä käyntiä. Yksi esimerkki täysin sähköisestä palvelusta on täydentävän toimeentulotuen hakeminen.





Kuva 41. Aikuissosiaalityön palveluverkko 2017.



Kuva 42. Lastensuojelun palveluverkko 2017.



Kuva 43. Psykososiaalisten palvelujen palveluverkko 2017.

### 8.2.5.2 Palveluverkon kehittämistarpeet vantaalaisten näkökulmasta

Sosiaalihuoltolain ja lastensuojelulain mukaiset palvelut tarjotaan ensisijaisesti alueellisissa laajan palvelun hyvinvointikeskuksissa sekä niiden eri puolilla Vantaata sijaitseissa vastaanottotiloissa, kuten esimerkiksi perhekeskusten ja oppilaitosten yhteydessä. Monipuoliset työtilat tukevat palvelujen järjestämistä, tavoitettavuutta ja kohdentumista myös heikommassa asemassa olevien asiakasryhmien kohdalla. Asiakasohjaus ja etsivä työ tukevat palveluverkon kattavuutta. Kotiin vietävät ja digitaaliset palvelut lisääntyvät edelleen.

#### Palveluverkon kehittämistarpeet

Sosiaali- ja terveystieteiden yleinen kehittämisen tarve liittyy asiakkaiden palvelujen integraatioon, joka on mahdollistettava hyvinvointikeskusten toiminnan yhteydessä. Palveluissa on huomioitava koko palveluketjun toimivuus. Väestömäärän kasvu lisää palvelujen kysyntää ja yhteensovitamista. Muun muassa sosiaalihuoltolakiin, lastensuojelulakiin ja kotoutumislakiin perustuva toiminta tulee maakuntamallissa olemaan viranomaistoimintaa, johon kytkeytyy laajempi joukko myös muita palveluntuottajia ja toimijoita. Viranomaistoiminta tapahtuu edelleen lähinnä vastaanottotiloissa, vaikkakin liikkuvan työn osuus tulee lisääntymään.

Tikkurilan uuden hyvinvointikeskuksen valmistuttua kaikki alueen palvelut lastensuojelulaitoksia ja erityisasumisen yksiköjä lukuun ottamatta keskitetään uuteen hyvinvointikeskukseen. Sitä ennen tavoitteena on keskittää lastensuojelun Itä-Vantaan kaksi toimintayksikköä yhteen toimipaikkaan Tikkurilaan vuoden 2018 aikana. Veromiehen kehittyvään kaupunginosaan Huberin alueelle tarvitaan kivijalkatila perhekeskustyyppistä toimintaa varten.

Maahanmuuttajien lisääntyvä määrä lisää peruspalvelujen ja erityispalvelujen tarvetta. Maahanmuuttajapalvelut järjestää myös yhteistyössä kolmannen sektorin, seurakunnan, oppilaitosten ja muiden tahojen kanssa laaja-alaista kotoutumista tukevaa ryhmätoimintaa. Tämä toiminta on myös huomioitava palveluverkon suunnittelussa.

Kuuselan perhekuntoutuskeskuksen uusi laajennusosa mahdollistaa perhekuntoutuksen laajentamisen ja kehittämisen. Koisoniityn asumispalvelukeskuksen suunnitelman tarkentaminen ja keskuksen rakentaminen on tarkoitus aloittaa vuoden 2018 aikana.

Kuraattoripalvelujen mahdollinen siirto osaksi sivistystoimea muuttaa koulun sosiaalityön rakenteita olennaisesti ja siksi muutoksen vaikutuksia on tärkeää arvioida ennakoivasti lasten, nuorten ja perheiden kannalta.

Tulevaisuudessa yhä suurempi osa palveluista voidaan tuottaa etäyhteyksien kautta. Palvelujen saavutettavuutta lisätään kehittämällä sähköisiä palveluja (muun muassa verkkosivustojen esteettömyys, ymmärrettävyys, kielivalikoima) niin, että vahvistetaan haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden mahdollisuutta saavuttaa ne (esimerkiksi maahanmuuttajat, vammaiset henkilöt, lapset, väkivaltaa kokeneet). Lisäksi niin sanottua etsivää työtä kehittämällä voidaan tavoittaa haavoittuvassa asemassa olevia henkilöitä, jotka eivät syystä tai toisesta ole hakeutuneet palveluihin. Palvelutuotannossa pyritään vastaamaan enemmän varhaisen tuen tarpeeseen. Jatkossa painopistettä tullaan myös siirtämään enemmän ennaltaehkäiseviin palveluihin.

Hyvinvoinnin polarisoituminen (eriarvoistuminen ja lapsiperheköyhyys) sekä maahanmuutto lisäävät tarvetta myönteisen erityiskohtelun kohdentamiselle alueille, joilla ilmiöt tulevat voimakkaasti esille.



Kuva 44. Aikuissosiaalityön palveluverkko 2018–2027.



Kuva 45. Lastensuojelun palveluverkko 2018–2027.



Kuva 46. Psykososiaalisten palvelujen palveluverkko 2018–2027.

## 8.2.6 Vanhus- ja vammaispalvelut

### 8.2.6.1 Palveluverkon nykytila

Vanhuspalvelulain (laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista) mukaan laitoshoidon on perusteltua ainoastaan lääketieteellisin ja eräin muin perustein. Tämä on merkinnyt hoiva-asumisen palveluissa laitoshoidon purkamista ja asumisen palvelujärjestelmän luomista.

**Kotona asumisen tuki.** Vanhusten ja vammaisten asiakasohjausyksikön vastuulle kuuluvat asiakasneuvonta, palveluohjaus, palvelutarpeen selvittäminen, sosiaalityö, omaishoidon tuki, vanhusten ja vammaisten liikkumista tukevat palvelut ja kuljetuspalvelut sekä henkilökohtainen apu. Ikäihmisten asiakasohjauksen toimipaikkoja on yksi Länsi-Vantaalla ja toinen Itä-Vantaalla. Vammaispalvelujen asiakasohjauksen työntekijöiden työtila on Myymäessä. Asiakasohjauksen työntekijät tekevät kotikäyntejä asiakkaan luo tai tapaavat asiakkaan eri puolilla Vantaata olevissa asiakastapaamishuoneissa.

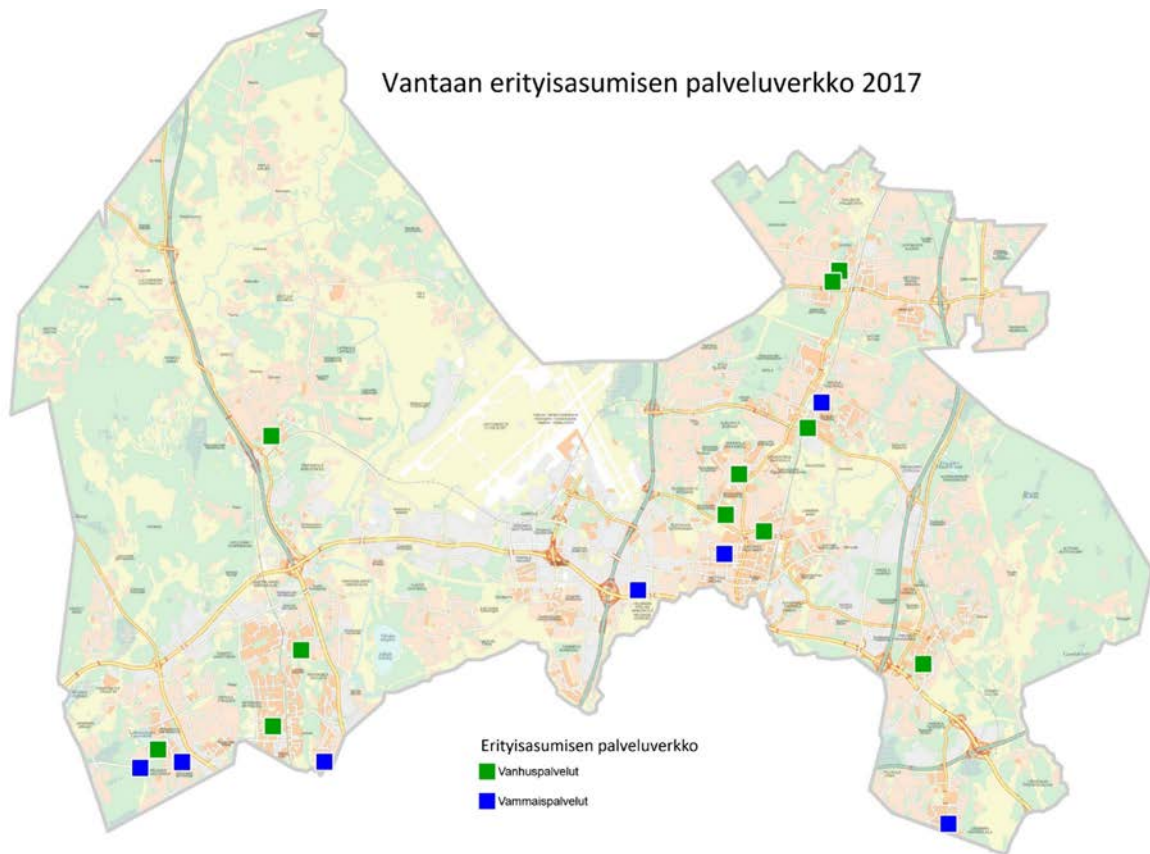
Kotihoidolla on kahdeksan alueellista toimintayksikköä eri puolilla Vantaata ja Tikkurilassa yksi koko Vantaan alueella toimiva akuutti arviointi- ja kotikuntoutusyksikkö. Vanhusten kotihoito tuotetaan pääosin omana toimintana ostopalvelujen täydentäessä omaa tuotantoa. Vantaalla on kolme omaa kehitysvammaisten päivätoiminnan yksikköä. Vammaispalvelulain mukaista päivätoimintaa järjestetään kahdessa yksikössä. Vammaisten päivätoiminnasta noin 50 % hankitaan ostopalveluina.

**Erityisasuminen.** Vantaalla on seitsemän kunnallista palvelutaloa, joista kolmessa henkilökunta on paikalla ympäri vuorokauden. Lisäksi kaupungissa on yksityisiä palvelutaloja, joihin viedään kaupungin kotihoidon palveluja.

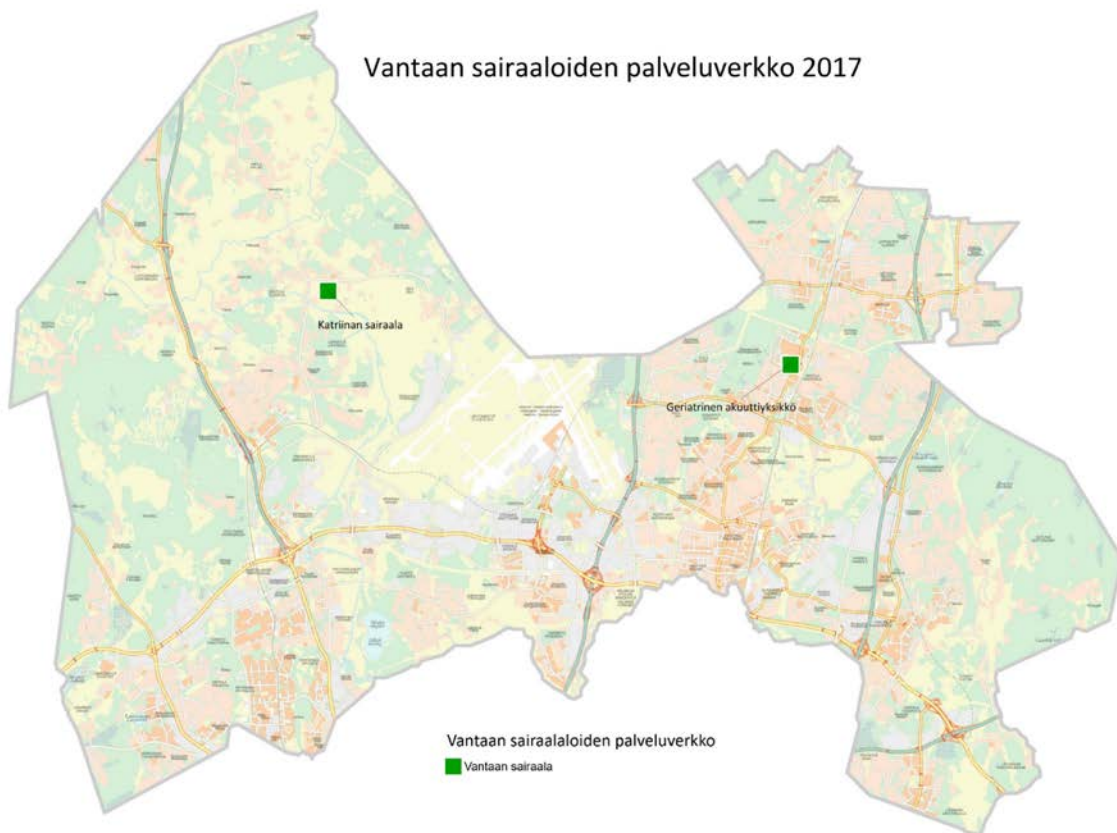
Vanhusten hoiva-asumisen yksiköissä eri puolilla Vantaata järjestetään ympärivuorokautista sekä pitkä- että lyhytaikaista hoiva-asumista tehostetun asumispalvelun hoiva- ja pienryhmäkodeissa sekä laitoshoidossa. Palveluista noin 24 % järjestetään omana toimintana ja 76 % ostopalveluina. Alueellisessa tarkastelussa hoitopaikkoja on riittävästi Koivukylän alueella suhteutettuna 75+ väestöön.

Vammaisille asumispalveluja järjestetään vammaispalvelulain ja kehitysvammaisten erityishuoltolain perusteella. Asiakaspaikoista noin 80 prosenttia hankitaan ostopalveluna, joista puolet sijaitsee Vantaan rajojen ulkopuolella. Kaupungin omana toimintana vaikeavammaisten asumispalvelua järjestetään Tikkurilan Keltamokodissa.

**Vantaan sairaala.** Tällä hetkellä sairaalapaikkoja on 1,5 %/ 75 vuotta täyttäneet, sisältäen myös alle 75-vuotiaiden tarpeen. Sairaalapalvelut tuotetaan omana toimintana Katriinan sairaalassa (7 vuodeosastoa lyhytaikaiseen hoitoon sekä päiväsairaala ja geriatrinen vastaanotto). Peijaksen sairaalan yhteydessä toimii geriatrisen akuuttiyksikön vuodeosastot AKOS 1 ja AKOS 2. Geriatrisilla akuuttiosastoilla hoidetaan pääasiassa päivystyksen kautta sairaalaan ohjautuneita potilaita. Sairaaloimintaan kuuluvat myös kotisairaala ja kotihoidon yöhoito. Katriinan sairaalan potilaista suurin osa tulee jatkohoitoon erikoissairaanhoidosta. Lisäksi lyhytaikaisia kuntoutuspalveluja ostetaan Kaunialan sairaalasta.



Kuva 47. Erityisasumisen palveluverkko 2017.



Kuva 48. Vantaan sairaaloiden palveluverkko 2017. Palveluverkkoon sisältyy myös Kaunialan sairaala Oy (Kylpyläntie 19, 02700 Kaunialainen).

### 8.2.6.2 Palveluverkon kehittämistarpeet vantaalaisten näkökulmasta

Turvataan laadukas, kustannustehokas ja vaikuttava vanhus- ja vammaispalvelujen tarjonta.

#### Palveluverkon kehittämistarpeet

Vanhus- ja vammaispalvelut sisältyvät alueellisiin hyvinvointikeskuksiin: Länsi-Vantaalla Myyrmäen, Keski-Vantaalla Tikkurilan, Pohjois-Vantaalla Koivukylän ja Itä-Vantaalla Hakunilan hyvinvointikeskukseen.

**Kotona asumisen tuki.** Tarve vanhusten kuntouttavalle ja kotona asumista tukevalle päivätoiminnalle tulee kasvamaan. Hakunilan ostoskeskuksessa sijaitsevan päivätoimintakeskuksen ja kotihoiton tilojen rakennukset tullaan purkamaan, mutta ajankohdasta ei ole tietoa. Kotihoidon henkilökunnan tukipisteiden alueellinen sijainti arvioidaan terveysasemien ja vanhustenkeskusten peruskorjaus- ja uudisrakennushankkeiden yhteydessä.

Vammaisten päivätoimintaan tarvitaan Paimenentien toimintakeskusta korvaava tila vuoden 2018 aikana. Vammaisten työllistymistä tukeviin toimintoihin kuuluvalle Käenkukalle tarvitaan myös suuremmat tilat nykyistä keskeisemmältä paikalta.

**Erityisasuminen.** Vanhusten palvelutaloasumisen tavoitteena on, että asuntoja on 2 prosentille 75 vuotta täyttäneistä sisältäen myös nuorempien tarpeen. Tämä merkitsee noin 400 palvelutaloasuntoa vuoteen 2027 mennessä; vuonna 2018 asuntoja on 260. Veturipolun palvelutalo tullaan purkamaan lähivuosina. Tikkurilan ja Hakunilan alueille on tarvetta vanhustenkeskuksille, joiden avulla alueelliset paikkamäärät saadaan tasapainoon. Myyrmäen vanhustenkeskus tulee korvaamaan Veturipolun ja Raikukujan palvelutalot vuonna 2019. Uusi vanhustenkeskus tarvitaan pitämällä aikavälillä myös Kivistöön. Tarvetta on myös eri puolille Vantaata rakenteilla oleville vapaa-rahotteisille palvelutaloasunnoille.

Vanhusten hoiva-asumisen palvelutarve on väestön nopean ikääntymisen vuoksi jatkuvasti kasvava. Hoitopaikoista suuri osa sijaitsee tällä hetkellä Vantaan rajojen ulkopuolella. Tämän hetken arvion mukaan vuonna 2027 tarvitaan yhteensä yli 1 800 hoitopaikkaa eli noin 600 hoivapaikkaa enemmän kuin nykyisin, ja näistä noin kuudesosa lyhytaikaishoitoon.

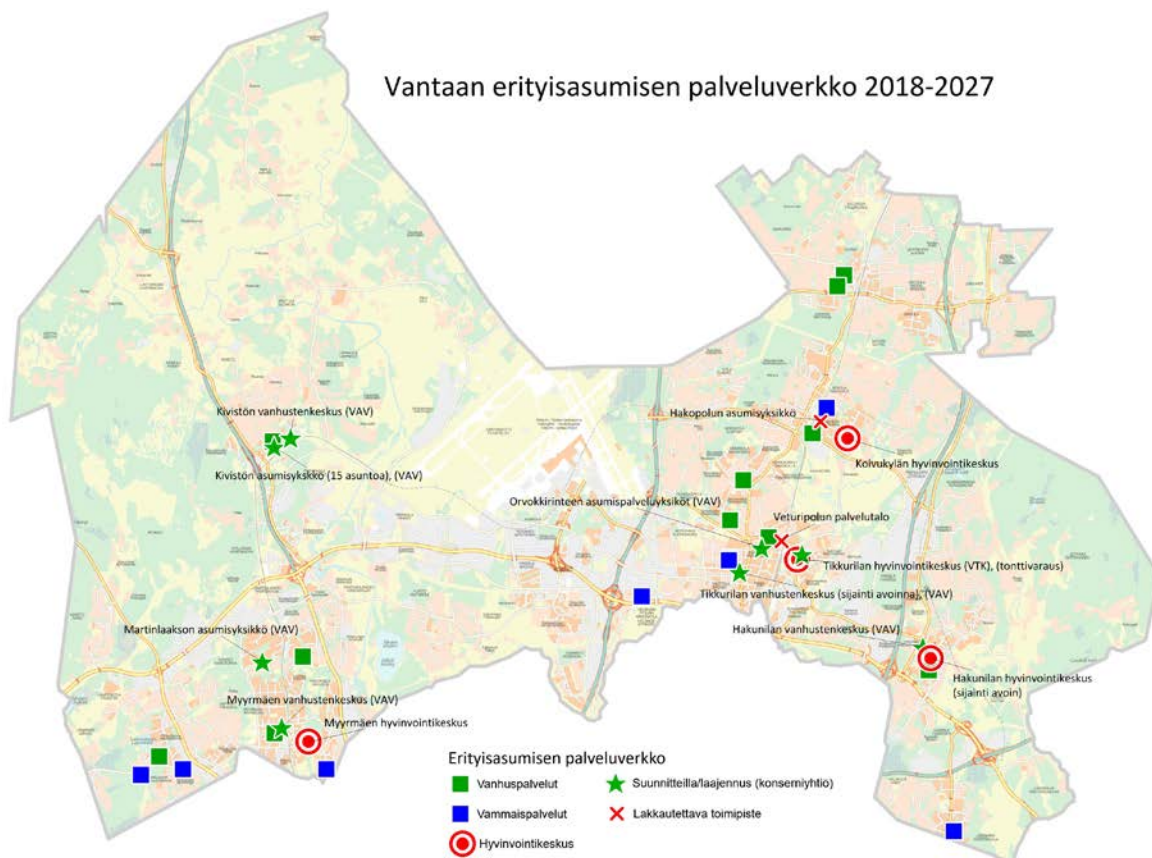
Palveluja ja asumista keskitetään aiempaa enemmän vanhustenkeskuksiin (Ikääntyneen väestön hyvinvointikeskus). Erillisiä palvelutaloja ei enää rakenneta, vaan vanhustenkeskuksiin rakennetaan eritasoista tuettua asumista; palvelutaloasumista sekä hoivakoteja muistisairaille, jotta asukkaiden ei tarvitse toimintakyvyn heiketessä muuttaa pois toiseen yksikköön.

Vammaispalvelut järjestetään jo nykyisin niin sanottua monituottajamallia noudattaen. Vammaispalvelulain mukaista vaikeavammaisten palveluasumista järjestettiin 120 henkilölle vuonna 2017. Jatkossa tarvitaan noin 10 uutta asuntoa/vuosi.

Martinlaaksoon valmistuu vuonna 2018 kehitysvammaisille 15-paikkainen asumisen yksikkö, jonka palvelut tuotetaan omana toimintana. Tämän jälkeen kehitysvammaisten asumiseen tarvitaan noin 15 uutta asuntoa vuosittain. Lisäksi tarvitaan pääosin normaaliin asuntotuotantoon integroituja asumisyksiköitä, jotta asumispalveluja on mahdollista järjestää nykyistä enemmän Vantaalla.

**Vantaan sairaala.** Koska potilaiden hoidon vaativuus kasvaa, siirretään hoitopaikkoja päivystävien sairaaloiden yhteyteen, jolloin laboratorio, röntgen, päivystys ja erikoislääkärikonsultaatiot ovat käytettävissä 24/7. Tavoitteena on lisätä sairaalatoimintaa lähempänä erikoissairaanhoidon toimipaikkoja. Tämä vaatii joko lisärakentamista Peijaksen alueelle tai Peijaksen osastojen siirtymistä erikoissairaanhoidosta perusterveydenhuoltoon. Päiväsairaalatoimintaa kehitetään kuntoutuksen tarpeet huomioiden.

Vantaalla on käytössä Kaunialan sairaalassa yhteensä 140 paikkaa (tilanne 6/2017), joista valtaosa on laitoshoidon paikkoja. Mahdollisesti vapautuvia lisäpaikkoja vuodelle 2018 on 40. Neuvotteluja laitoshoidon muuttamisesta tehostetuksi asumispalveluksi jatketaan ja tavoitteena on Kaunialan toiminnan muuttaminen vastaamaan Vantaan kaupungin tarvetta ja vanhuspalvelulain vaatimuksia.



Kuva 49. Erityisasumisen palveluverkko 2018–2027. Palveluverkkoon sisältyy myös Kaunialan sairaala Oy (Kylpyläntie 19, 02700 Kauniainen).

## 8.2.7 Suun terveydenhuolto

### 8.2.7.1 Palveluverkon nykytila

Suun terveydenhuolto on muun terveydenhuollon ohella muutospaineen alla. Hoituhuoneita on yhteensä 120. Väestö ikääntyy ja sairastavuus lisääntyy. Perinteisellä mallilla hoitoyksiköissä tapahtuva toiminta on tarkkaan aikataulutettu. Tässä on ongelmana usein ajankäytön vaikea ennustettavuus. Todellista potilaaseen käytettävää aikaa ei tiedetä etukäteen. Aikaa on joko liian vähän tai sitä jää käyttämättä. Useassa suun terveydenhuollon yksikössä Suomessa onkin usean vuoden

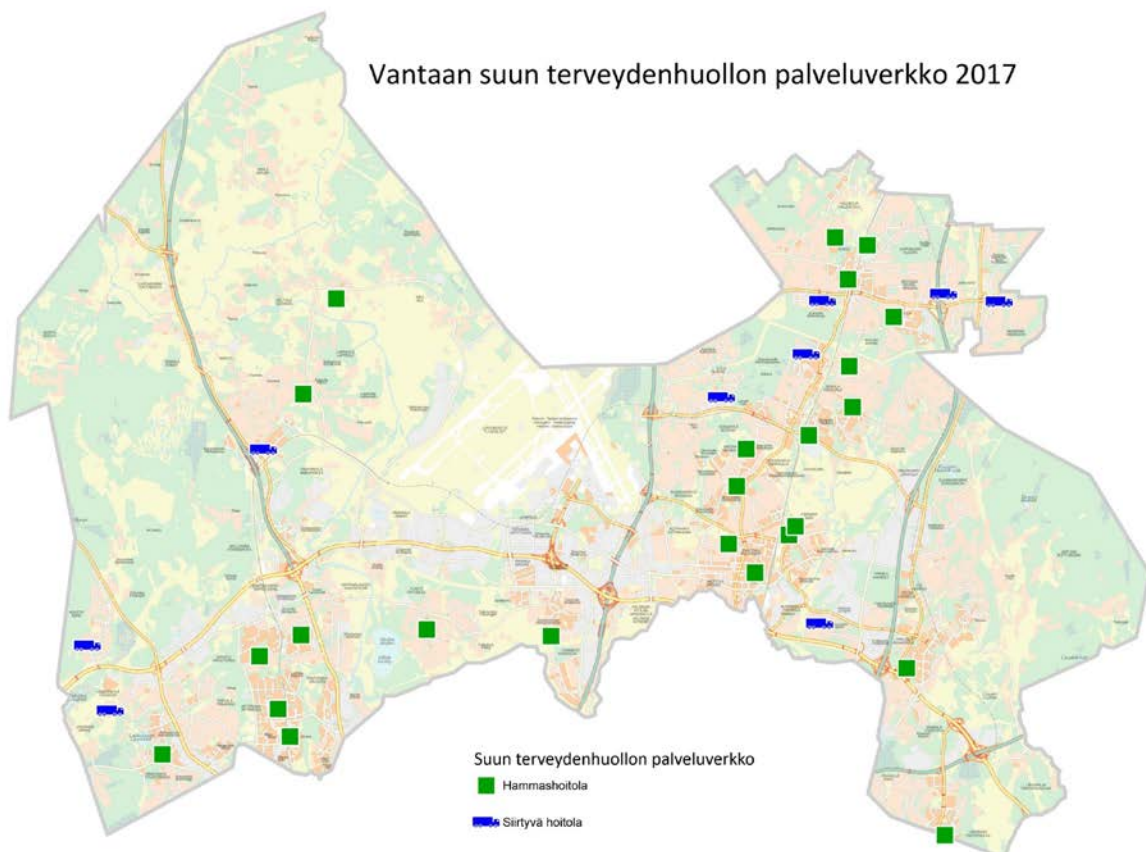


ajan kokeiltu erilaisia monihuonemalleja, joissa tarkoituksena on saattaa kaikki asiantuntijat potilaan luokse samanaikaisesti sekä saada potilaan tarvitsema hoito valmiiksi mahdollisimman nopealla aikataululla ylimääräisten hoitokäyntien supistamiseksi.

Vantaan suun hoidon erikoisyksikkö (VSEY) aloitti toimintansa 1.1.2017 Myyrmäen terveyskeskuksen hammashoitolassa.

**Koululaisten suun terveydenhuolto.** Suun terveydenhuolto on osa koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoa (Terveydenhuoltolaki 1326/2010). Suun ja hampaiden terveystarkastukset toteutetaan Vantaan lasten ja nuorten ehkäisevän suun terveydenhuollon toimintaohjelman 5/2016 mukaisesti, jonka pohjana on asetus lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (Vna 338/2011). Vantaalla toimii tällä hetkellä 29 kouluhammashoitola, joissa tehdään koululaisten suun terveystarkastuksia. Tämän lisäksi Vantaan suun terveydenhuollon liikelaitoksella on käytössä liikkuva hammashoitoyksikkö, joka vastaa toiminnoiltaan perinteistä vastaanottoa. Uutena liikkuvana yksikkönä on otettu koekäyttöön Pop-Up yksikkö.

**Ikääntyneiden suun terveydenhuolto.** Suun ja hampaiston sairaudet ovat yleisiä ikääntyneellä väestöllä, vaikka tilanne onkin viime vuosina parantunut. Ikääntyminen tuo mukanaan muutoksia, jotka vähentävät suun ja hampaiden vastustuskykyä hammassairauksille (muun muassa krooniset sairaudet ja lisääntynyt lääkitys). Suun sairaudet ovat monin osin ehkäistävissä ja hallittavissa. Hyvä suun terveys on osa iäkkään henkilön yleisterveyttä ja elämänlaatua.



Kuva 50. Suun terveydenhuollon palveluverkko 2017.

### 8.2.7.2 Palveluverkon kehittämistarpeet vantaalaisten näkökulmasta

Suun terveydenhuollon palveluverkon keskittäminen alueellisiin hyvinvointikeskuksiin tuo useita taloudellisia ja laadullisia etuja, joilla turvataan oikea-aikaiset ja laadukkaat palvelut. Palveluverkkoa kehitetään ja suun terveydenhuollon palvelujen tarjonta turvataan koko väestölle. Koululaisten ja vanhusten hammashoito järjestetään jatkossakin lähipalveluna liikkuvilla yksiköillä.

#### Palveluverkon kehittämistarpeet

Vantaan suun terveydenhuolto tullaan vuoteen 2026 mennessä keskittämään väestörakenteeseen, väestöennusteeseen ja kulkuyhteyksiin perustuen neljään yhtä suureen 30 hoitoyksikön hoitolaan. Kokonaiskapasiteetti 120 hoitohuoneyksikköä tullaan säilyttämään. Hoitolat sijoittuvat tulevaisuudessa neljään hyvinvointikeskukseen; Tikkurilan, Myyrmäen, Koivukylän ja Hakunilan hyvinvointikeskukseen (Länsimäen sotokeskus). Virka-aikainen päivystys keskitetään kahteen hoitolaan, Tikkurilaan ja Myyrmäkeen.

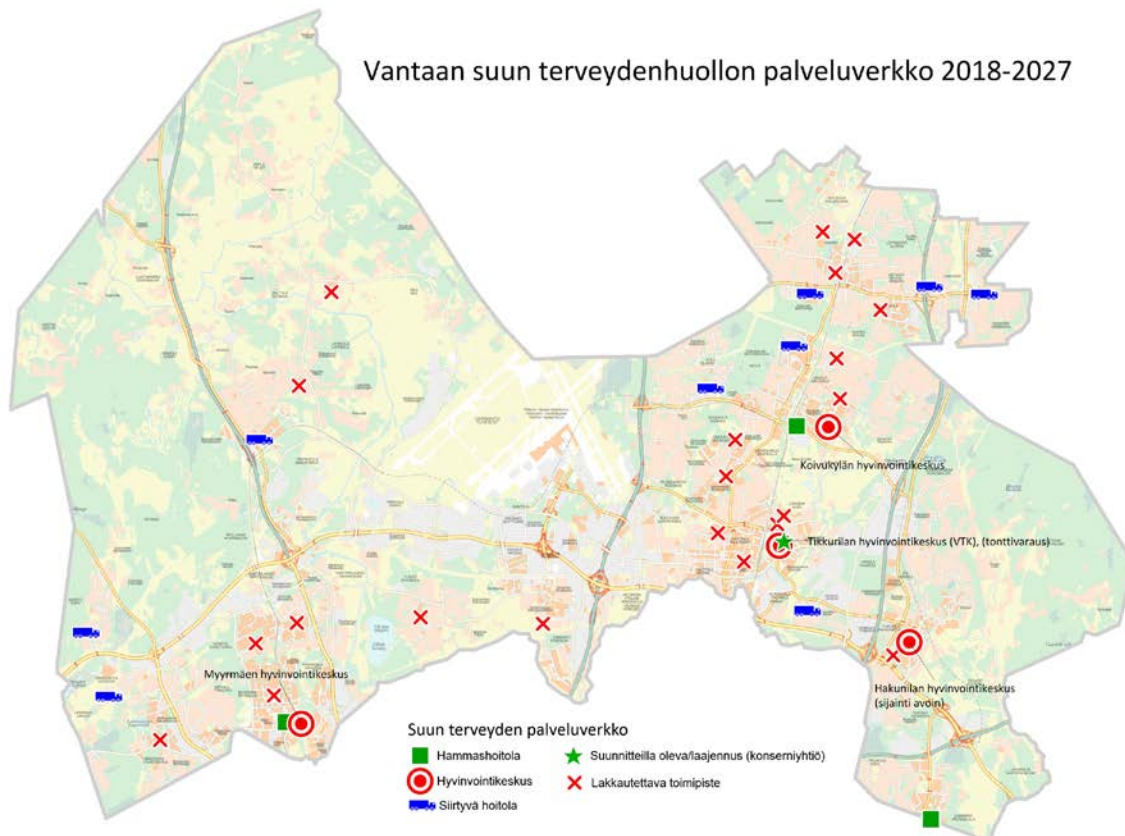
Isoissa hoitolayksiköissä työskentelee useita terveydenhuollon ammattilaisia; välinehuoltoa, hammashoitajia, suuhygienistejä, hammaslääkäreitä sekä erikoishammaslääkäreitä. Henkilöstöä keskitämällä konsultaatiomahdollisuudet paranevat ja välitön tuki on lähellä.

Monihuonetoiminta edellyttää isompia hoitolayksiköitä, joissa on turvattu riittävä määrä hoitoyksiköitä ja henkilökuntaa. Isompi määrä hoitoyksiköitä tuo henkilökunnalle joustoa liikkua hoitoyksiköiden väliä sitomatta itseään ennalta määrättyyn hoitoyksikköön ja aikatauluun. Optimaaliseen monihuonetoimintaan päästään 20 hoitoyksikön hoitoloissa.

**Koululaisten suun terveydenhuolto.** Hammaslääkärin, suuhygienistin ja hammashoitajan suorittamat määräaikaistarkastukset tullaan jatkossakin tekemään kouluissa. Kouluhoitolojen sulkemisen korvaamiseksi otetaan käyttöön henkilöautolla kuljetettavia Pop-Up yksiköitä. Pop-Up -yksiköissä tehdään pääsääntöisesti koululaisten tarkastuksia koulujen osoittamissa tilapäisissä tiloissa esimerkiksi terveydenhoitajan huoneessa tai liikuntasalissa.

Nykyisen voimassa olevan palveluverkkosuunnitelman mukaisesti pienimmät 1–2 hoitoyksikön kouluhoitolat tullaan sulkemaan vaiheittain 2024 mennessä. Uuden palveluverkkosuunnitelman mukaan tullaan sulkemaan myös muut kouluhoitolat hoitolojen keskittyessä vain neljään edellä mainittuun suurempaan hoitolaan (edellä mainitut hoitolat sijaitsevat Tikkurilassa, Myyrmäessä, Länsimäessä sekä Korso–Koivukylä -alueella).

**Ikääntyneiden suun terveydenhuolto.** Vantaan kaupungin suun terveydenhuollon tavoitteena on ylläpitää ja kehittää edelleen avo- ja hoiva-asumisen palvelujen piirissä olevien ikääntyneiden suun terveyttä ja hyvinvointia. Toiminnan tavoitteena on varmistaa edelleen suun terveydenhuollon integroituminen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelukokonaisuuteen sekä vahvistaa monimuotoista osaamista. Palveluverkon keskittämällä ja toimintamallien muutoksella pyritään samanaikaisesti hoitamaan potilaan suu mahdollisimman vähillä käynneillä terveeksi sekä tarjoamaan tarvittaessa joustavampia liikkuvia malleja, joilla suun terveydenhuolto voidaan tuoda tarvittaessa asiakkaan luokse.



Kuva 51. Suun terveydenhuollon palveluverkko 2018–2027.

## 8.2.8 Toimenpiteet toimialan palveluverkkojen investointikustannusten hallintaan

Palveluja kootaan alueellisiin hyvinvointikeskuksiin ja niihin kuuluviin perhe- ja vanhustenkeskuksiin tilojen monikäyttöisyys huomioiden. Tämä mahdollistaa asiakaslähtöisen palvelujen integroinnin, eri toimintojen yhteisen palvelukulttuurin muodostumisen sekä säästää tilakustannuksista, koska tilojen käyttöaste voidaan pitää maksimaalisena. Vaihtoehtona voi tulevaisuudessa olla myös asiakastapaamistilojen sijoittuminen esimerkiksi kauppakeskusten niin sanottuihin palvelutoritiloihin. Aukioloaikoja lisäämällä kyetään hyödyntämään tilojen tehokkaampi käyttö. Palvelujen digitalisointi tulee edelleen osaltaan vähentämään toimitilatarpeita.

## 8.3 KONSERNI- JA ASUKASPALVELUJEN PALVELUT

### 8.3.1 Työllisyyspalvelut

#### 8.3.1.1 Palveluverkon nykytila

Työllisyyspalvelujen pääasiakasryhmiä ovat pitkäaikaistyöttömät ja nuoret työttömät. Toimipaikat sijaitsevat Tikkurilassa, Koivukylässä, Korsossa ja Tuupakassa.

**Työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu TYP.** Työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu (TYP) on kunnan, TE-palvelujen ja Kelan yhteinen lakisääteinen palvelu henkilöille, jotka ovat saaneet työmarkkinatukea vähintään 300 päivää työttömyyden perusteella, olleet työttömänä yhtäjaksoisesti yli 12 kuukautta tai 6 kuukautta, jos henkilö on alle 25-vuotias, ja joilla on monialaisen yhteispalvelun tarve. Asiakkaat ohjataan Vantaan TYP:iin pääasiallisesti TE-palveluista, mutta ohjaus voidaan tehdä myös kunnan toimesta tai Kelasta. Palvelupiste sijaitsee Tikkurilassa Vernissakadulla.

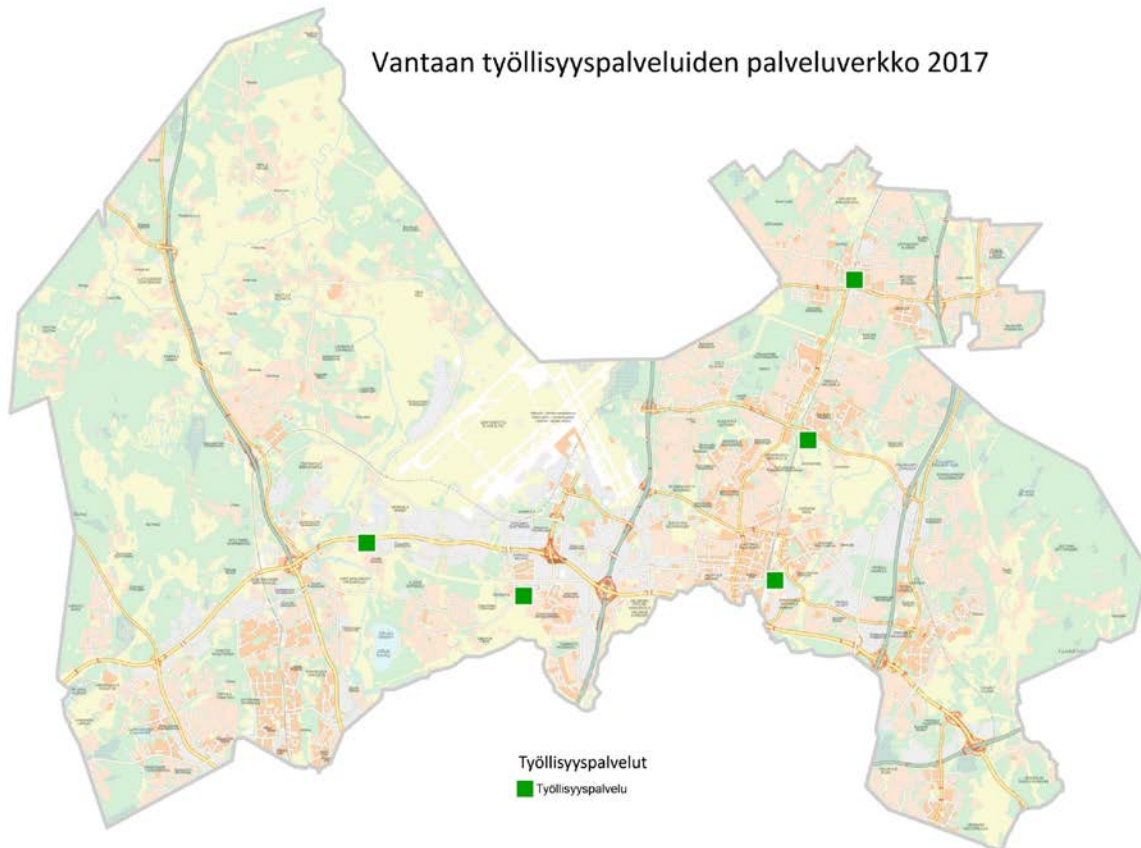
**Nuorten palvelut Ohjaamo.** Nuorten palvelut Ohjaamo on alle 30-vuotiaille vantaalaisille nuorille suunnattu palvelu, joka ohjaa nuoria työhön, koulutukseen ja tarvittaessa muihin palveluihin. Toiminta linkittyy kiinteästi monialaiseen verkostoyhteistyöhön kaupungin eri toimialojen, järjestöjen, TE-palvelujen, työnantajien ja muiden nuorten parissa toimivien tahojen kanssa. Asiakkaat ohjautuvat henkilökohtaiseen ohjaukseen TE-palveluista sekä matalan kynnyksen neuvonnasta tai verkostojen kautta. Nuorten palvelut Ohjaamo on muuttanut Vernissakadulta Lummetielle.

**Kuntouttava työtoiminta.** Kuntouttava työtoiminta on lakisääteinen pitkäaikaistyöttömille suunnattu palvelu, jonka tavoitteena on työllistymismahdollisuuksien ja elämönhallinnan parantaminen. Kuntouttavaan työtoimintaan voi osallistua työllisyyspalvelujen valmennustaloilla, kunnan eri toimipaikoissa, kunnan järjestämässä ostopalvelupaikoissa sekä yhdistyksissä, säätiöissä, valtion virastoissa tai rekisteröidyissä uskonnollisissa yhdyskunnissa. Asiakkaat ohjataan kuntouttavaan työtoimintaan Vantaan TYP:n ja nuorten palvelut Ohjaamon kautta.

**Valmennustalot.** Työllisyyspalveluilla on kolme valmennustaloa. Valmennustalo Koutsi Tuupakassa, valmennustalo Reeli Koivukylässä ja valmennustalo Valo Korsossa. Valmennustaloilla voi osallistua kuntouttavaan työtoimintaan tai työkokeiluun eri aloilla. Toiminta-aloja ovat muun muassa keittiö, kierrätys, kokoonpano, laitoshuolto ja puhtauspalvelut, logistiikka, pesula, remontti sekä tekstiili- ja puutyöt. Valmennustaloilla järjestetään myös kuntouttavan työtoiminnan ryhmätoimintaa. Toiminta valmennustalo Valossa loppuu vuoden 2018 aikana, kun uusi valmennustalo Luxi Lummetiellä Tikkurilassa otetaan käyttöön 2018.

**Yritysohjaamo.** Yritysohjaamo palvelee sekä työnantajia että työnhakijoita edistääkseen työmarkkinoilla tapahtuvaa kohtaantoa. Yritysohjaamo järjestää erilaisia rekrytointitilaisuuksia, kehittää sähköisiä kanavia työmahdollisuuksien esiintuontiin, tekee osaajahakua työnantajille sopivien työntekijöiden löytämiseksi sekä tuottaa tietoa ja neuvontaa työllistämisen tuista. Uraohjaajat ja valmentajat antavat yksilöllistä ohjausta työnhakijoille työ- ja koulutuspaikkojen hakemiseen ja urasuunnitteluun. Yritysohjaamo toimii pääsääntöisesti Vernissakatu 1:ssä ja sillä on työpiste Yrityspalvelukeskus Leijassa Elannontie 3:ssa. Tapahtumia järjestetään tilaisuudesta riippuen eri puolilla Vantaata.

**Työllistämistä edistävät avustukset ja tuet yrityksille ja järjestöille.** Työllistymispalvelut myöntää kaupunginhallituksen päätösten mukaisesti työllistymistä edistäviä avustuksia yrityksille ja järjestöille. Työllistämisyavustusten haku tapahtuu kirjallisesti ja hakemukset palautetaan postitse kirjaimoon. Neuvonta tapahtuu yleensä puhelimitse.



Kuva 52. Työllisyyspalvelujen palveluverkko 2017.

### 8.3.1.2 Palveluverkon kehittämistarpeet ja suunnitellut palveluverkkomuutokset

Konkreettista palveluverkkoa koskevaa muutossuunnitelmaa ryhdytään valmistelemaan heti, kun maakunta- ja soteuudistusta, kasvupalvelu-uudistusta ja pääkaupunkiseudun erillisratkaisua koskevat lait on hyväksytty. Sähköisten palvelujen kehittäminen on keskeinen osa palveluverkkostrategiaa. Valmennustalotoiminnan laajentamistarvetta Länsi-Vantaalle selvitetään.

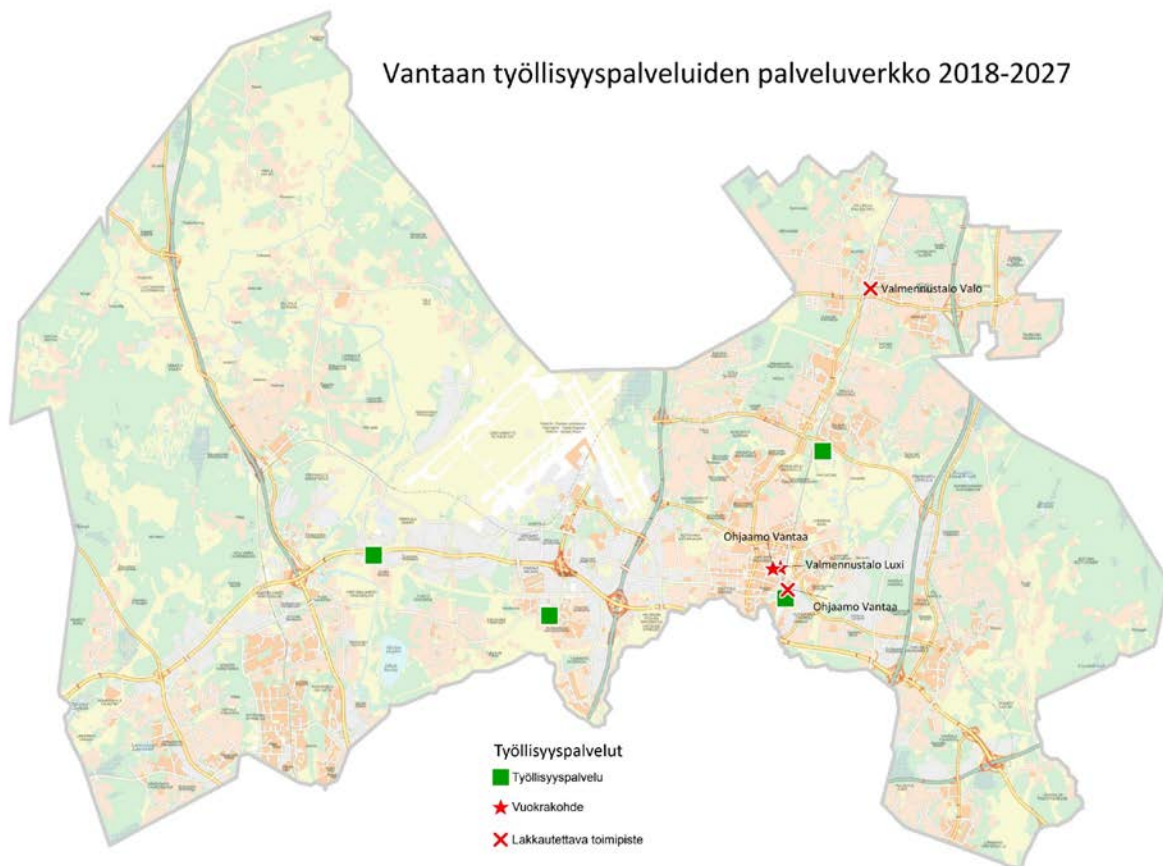
#### Palveluverkon kehittämistarpeet

Nuorten palvelut Ohjaamo uudistuu maaliskuusta 2018 alkaen, kun Ohjaamo-projektin toiminta vakinaistetaan osaksi toimintaa. Samalla toiminnot siirretään uusiin tiloihin Lummetie 2:een Tikkurilassa. Uudet tilat on mitoitettu huomioiden nykyinen henkilöstö, kasvava asiakasmäärätavoite sekä toiminnan tilatarpeet. Palvelua kehitetään tarpeen mukaan.

Lummetie 2:ssa avataan myös uusi valmennustalo Luxi keväällä 2018, kun toiminta valmennustalo Valossa Korsossa loppuu vuoden 2018 aikana tilojen huonokuntoisuuden vuoksi. Valmennustalo

Reelin tiloja laajennetaan vuoden 2018 aikana. Uusien tilojen käyttöönoton yhteydessä valmennustalojen pajatoimintoja uudelleen sijoitetaan niin, että jokaisen valmennustalon toiminnot muodostavat entistä yhtenäisemmän toimintakokonaisuuden. Tarvetta laajentaa valmennustalotoimintaa Länsi-Vantaalle selvitetään.

Työllisyyspalveluilla ei ole käytössä sähköisiä palveluja ja niiden käyttöönotto ja kehittäminen on ensisijaisen tärkeää. Sähköisten palvelujen avulla palvelut ovat helpommin saavutettavissa, asiakasprosessit ovat nopeampia ja tehokkaampia ja tiedonkulku nopeutuu. Sähköisten palvelujen avulla saadaan paremmin tietoa prosessien toimivuudesta, vaikuttavuudesta ja kehittämistarpeista. Alkuvuodesta 2018 työllisyyspalveluille laaditaan digisuunnitelma, jota lähdetään asteittain toteuttamaan vuoden 2018 aikana.



Kuva 53. Työllisyyspalvelujen tulevaisuuden palveluverkko 2018–2027.

### Tulevaisuuden palveluverkko

Valmisteilla olevan maakunta- ja soteuudistuksen ja kasvupalvelu-uudistuksen lakivalmistelu on kesken. Vaikutukset palveluverkkoon tarkentuvat lakivalmistelun myötä.

Työllisyyspalvelujen monitoimitilat Lummetalossa Tikkurilassa tarjoavat monipuolisia ja moderneja työllisyyspalveluja nuorille ja pitkäaikaistyöttömille. Toimipisteet Vernissakadulla Tikkurilassa, Tuupakassa ja Koivukylässä palvelevat edelleen. Valmennustalotoimintaa on myös Länsi-Vantaalla.

Työllisyyspalvelujen palveluverkkoa koskevat suunnitelmat keskittyvät digipalvelujen järjestämiseen, jotka eivät ole paikkasidonnaisia ja, joita voidaan hyödyntää jatkossa organisaatorakenteesta riippumatta. Tulevaisuudessa työllisyyspalveluilla on käytettävissä kattavasti erilaisia digipalveluja.

## 8.3.2 Kuntalaispalvelut

### 8.3.2.1 Palveluverkon nykytila

**Vantaa-info.** Vantaalla on kolme Vantaa-infon toimipistettä. Pisteet sijaitsevat Tikkurilassa Dixin kauppakeskuksessa, Myyrmäessä Myyrmäkitalossa ja Korsossa monitoimitalo LUMO:ssa. Vantaa-infossa tarjotaan kunnan ja valtion neuvonta- ja kassapalveluja sekä neuvontaa ja opastetaan sähköisten palvelujen käytössä. Valtiolliset yhteistyökumppanit ovat Kela, Verohallinto, poliisi, TE-toimisto ja maistraatti. Lisäksi yhteispalvelussa on laajat HSL-matkakorttipalvelut. Vantaa-infolla on sopimus myös Vantaan seurakuntayhtymän, Mannerheimin lastensuojeluliiton sekä SPR:n Korson osaston kanssa. Lisäksi Vantaa-infossa tarjotaan maahanmuuttajien alkukartoituksia sekä kevyempää maahanmuuttajille suunnattua neuvontaa. Pisteissä tarjotaan myös etäpalveluna toteutettavia asiantuntijatapaamisia niin kunnan kuin valtion viranomaistenkin kanssa.

Tikkurilan ja Myyrmäen Vantaa-infoissa on myös näyttelytilaa, jossa esitellään muun muassa nähtävillä olevia kaavoja ja suunnitelmia sekä erilaisia vaihtuvia näyttelyitä. Lisäksi yritykset ja yhdistykset järjestävät tiloissa erilaisia tapahtumia yhteistyössä Vantaa-infojen kanssa. Vantaa-infon puhelinvaihe tarjoaa neuvontaa monikanavaisesti puhelimen, sähköpostin ja tulevaisuudessa chatin avulla.

Osana Vantaa-infoa toimii myös keskitetty maankäytön, rakentamisen ja ympäristön asiakaspalvelu, joka on siirretty 1.2.2018 alkaen konserni- ja asukaspalvelut toimialan alaisuuteen. Kielotie 13:n asiakaspalvelutiloihin on yhdistetty kaupunkisuunnittelun, kaupunkimittauksen, kuntatekniikan keskuksen ja rakennusvalvonnan asiakaspalvelupisteet. Yhdistämisellä pyritään tarjoamaan mahdollisimman laaja-alaisesti ja kustannustehokkaasti asiantuntevaa palvelua kuntalaisille yhdestä palvelupisteestä.

Yhteinen maankäytön asiakaspalvelu palvelee muun muassa rakennuslupiin, erilaisiin katualuelupiin, kiinteistöihin, karttoihin, maanalaisten johtojen sijaintitietoihin ja kaupunkimittaukseen liittyvissä asioissa sekä asemakaava-asioissa. Tiloissa on myös näyttelytilaa, jossa esitellään muun muassa nähtävillä olevia kaavoja ja suunnitelmia.

**Palvelutorit.** Koivukylän palvelutoripilotti käynnistyi Koivukylän kirjaston tiloissa joulukuussa 2017. Kivistön kauppakeskukseen on suunnitteilla kirjaston yhteyteen vastaavan tyyppinen palvelupiste. Palvelutorikonsepti on osa Vantaa-infon sähköisten palvelujen käytön neuvontaa ja tukea.

**Kirjaamo ja arkisto.** Vantaan kaupungin kirjaamo sijaitsee kaupungintalolla. Kirjaamossa kirjataan kaikki kaupungille saapuvat tai sisäisesti vireille tulevat asiat. Kirjaamo huolehtii asian kirjaamisesta, saapuvien asiakirjojen liittämistä diaarin liitteeksi ja toimialat huolehtivat lähtevien asiakirjojen liittämistä diaarin liitteeksi.

Kaupunginarkisto sijaitsee toimistorakennuksessa osoitteessa Kielotie 13. Nykyinen toimistorakennus puretaan vuoden 2019 aikana. Uuden arkiston tilan suunnittelu on aloitettu ja sen on määrä valmistua Hosantie 2:n kiinteistöön loppuvuodesta 2018.

**Talous- ja velkaneuvonta.** Talous- ja velkaneuvonnan palvelupiste sijaitsee Tikkurilassa osoitteessa Asematie 10. Talous- ja velkaneuvonta antaa puhelinneuvontaa ja ajanvarauksella myös henkilökohtaista neuvontaa. Tarkoituksena on yhdessä asiakkaan kanssa kartoittaa mahdollisuuksia ja keinoja taloudellisen tilanteen tasapainottamiseen ja velkojen järjestelemiseen. Palvelut on tarkoitettu vantaalaisille ja ne ovat maksuttomia. Talous- ja velkaneuvonnan palvelu perustuu lakiin talous- ja velkaneuvonnasta.

Talous- ja velkaneuvonnan järjestäminen siirtyy vuoden 2019 alusta alkaen aluehallintovirastoilta sekä kunnilta oikeusapu- ja edunvalvontapiirien tehtäväksi.

**Asukas- ja järjestötilat.** Kuntalaispalvelut vastaa asukastilojen ylläpitämisestä ja järjestötilojen toiminnallisesta hallinnoinnista. Asukastilat ja muut yhteisölliset kokoontumistilat ovat keskeinen osa vantaalaista osallisuusmallia. Asukastilaverkko on muotoutunut vuosien varrella niin, että eri toimialojen hallinnoimia asukastiloja ja toimintoja on keskitetty nykyiselle asukaspalvelujen toimialalle, mikä on ollut luontevaa niin toiminnallisesti kuin hallinnollisesti. Asukkaat ja järjestöt käyttävät myös muiden kaupungin toimijoiden tiloja, kuten nuorisotiloja ja kouluja. Kuntalaispalvelujen asukastilojen toimintaa ohjaa muiden kaupunkitasoisten ohjelmien lisäksi erityinen asukastila-ohjelma, jota tullaan tarvittaessa päivittämään.

Kuntalaispalvelujen hallinnassa olevia asukastiloja ovat Myyrmäessä Myyrinki, Koivukylän alueella Kafnetti ja Tuulikontti, Kivistön Seutulassa Katrinebergin kartano ja Tikkurilassa Silkinporthi. Tikkurilan suuralueen Simonkylässä sijaitseva kansalaistoiminnan keskus Leinikki on palvelusopimuksella annettu Järjestörinki ry:n ylläpidettäväksi. Kivistössä on asukastila Rubiini, joka on palvelusopimuksella annettu Marjaverkko ry:n ylläpidettäväksi. Länsimäessä sijaitsevaa Kilpakujan asukastilaa hallinnoi tilan käyttäjien muodostama talotoimikunta ja Hakunilassa sijaitseva Ystävän Kamari on osoitettu Hakunilan Mielenterveysseuran käyttöön.

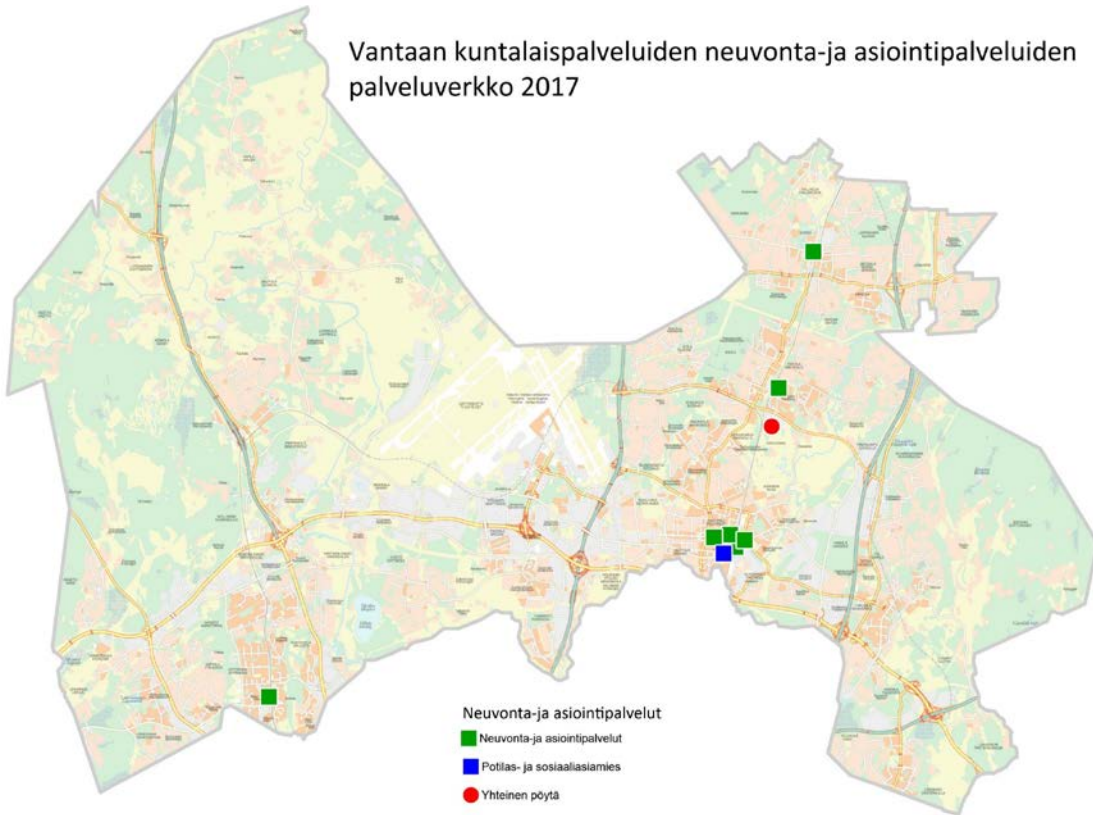
Kuntalaispalveluilla on lisäksi kolme ulosvuokrattavaa torpparakennusta. Hakunilassa sijaitsevaa Skomarsin torppaa vuokrataan järjestöjen ja asukkaiden kokous- ja juhlaikäyttöön. Kesäkautena avoinna oleva Bulders Vantaanlaaksossa on vantaalaisten eläkeläisjärjestöjen käytettävissä ja Siipoon saaristossa sijaitseva Mölandetin Villa Sainio on vantaalaisten yhdistysten sekä Vantaan kaupungin hallintokuntien virkistyskäytössä.

Kuntalaispalvelujen hallinnoitavana on 22 eri järjestöjen nimikkotilaksi vuokrasopimuksella luovutettua rakennusta tai huoneistoa. Rakennuksista osa on vanhoja ja kaavamääräyksissä suojeltavaksi luokiteltuja. Pääasiassa vuokralaiset vastaavat itse tilojen käytön ja ylläpidon kustannuksista. Kaupungilla on tilojen omistajana velvollisuus säilyttää suojellut tilat ja tilat säilyvät parhaiten, kun niissä on aktiivista toimintaa.

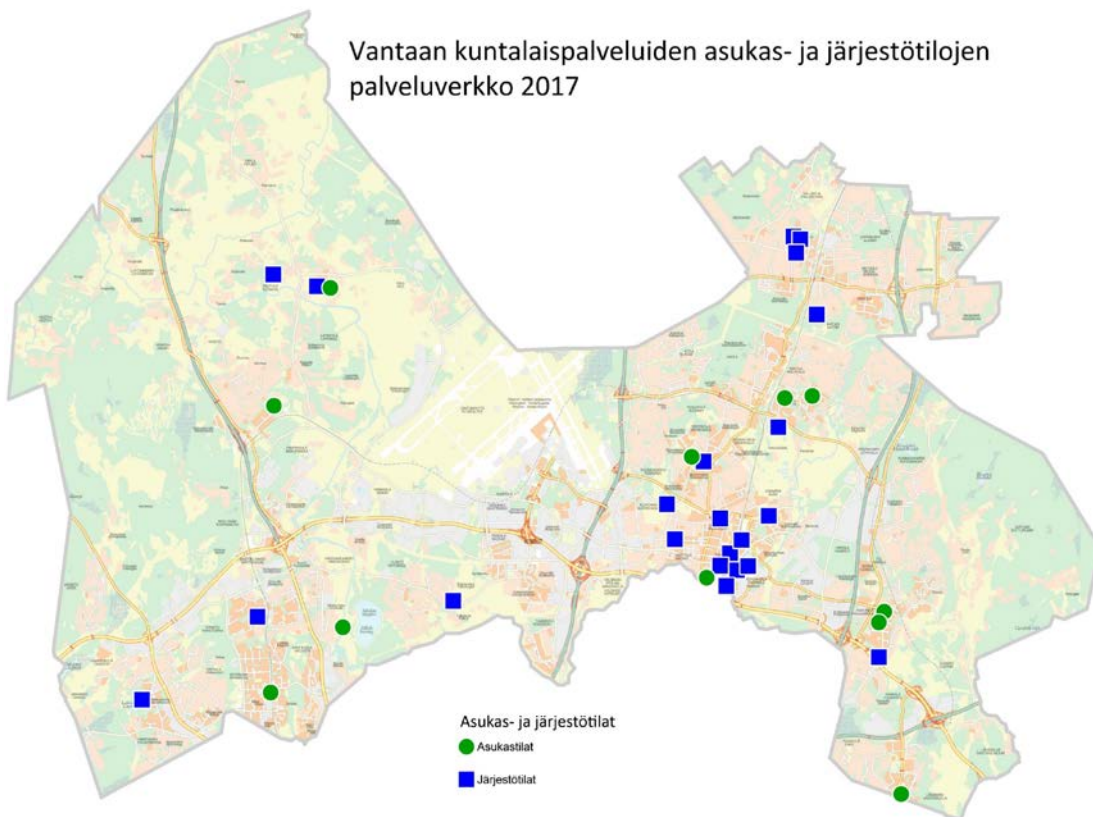
**Yhteinen pöytä.** Yhteisen pöydän hävikkiterminaali sijaitsee Koivukylässä osoitteessa Hosantie 2. Yhteinen pöytä verkostoineen luo mallia vantaalaiselle, yhteisölliselle ruoka-aputoiminnalle ja hä-



vikkiruoan keskitetylle jakelulle. Verkostoon kuuluu noin 30 ruokahävikin lahjoittajaa (kaupat, elintarviketehtaat ja tukut) ja noin 40 vastaanottavaa tahoa eli ruoka-apua Vantaalla jakava järjestöä, kaupungin asukastilaa ja seurakuntaa. Hävikin kuljetuksesta verkostoon vastaa hävikkiterminaali.



Kuva 55. Neuvontapalvelujen palveluverkko 2017.



Kuva 54. Asukaspalvelujen palveluverkko 2017.

### 8.3.2.2 Palveluverkon kehittämistarpeet ja suunnitellut palveluverkkomuutokset

Sähköisten palvelujen käytön neuvonta ja opastus tulevat tulevina vuosina kasvamaan ja kysyntään vastataan räätälöityjen palvelutorien avulla Koivukylässä ja Kivistössä. Monikanavaisen asiointipalvelun myötä uusia Vantaa-infon toimipisteitä ei perusteta jo olemassa olevien lisäksi.

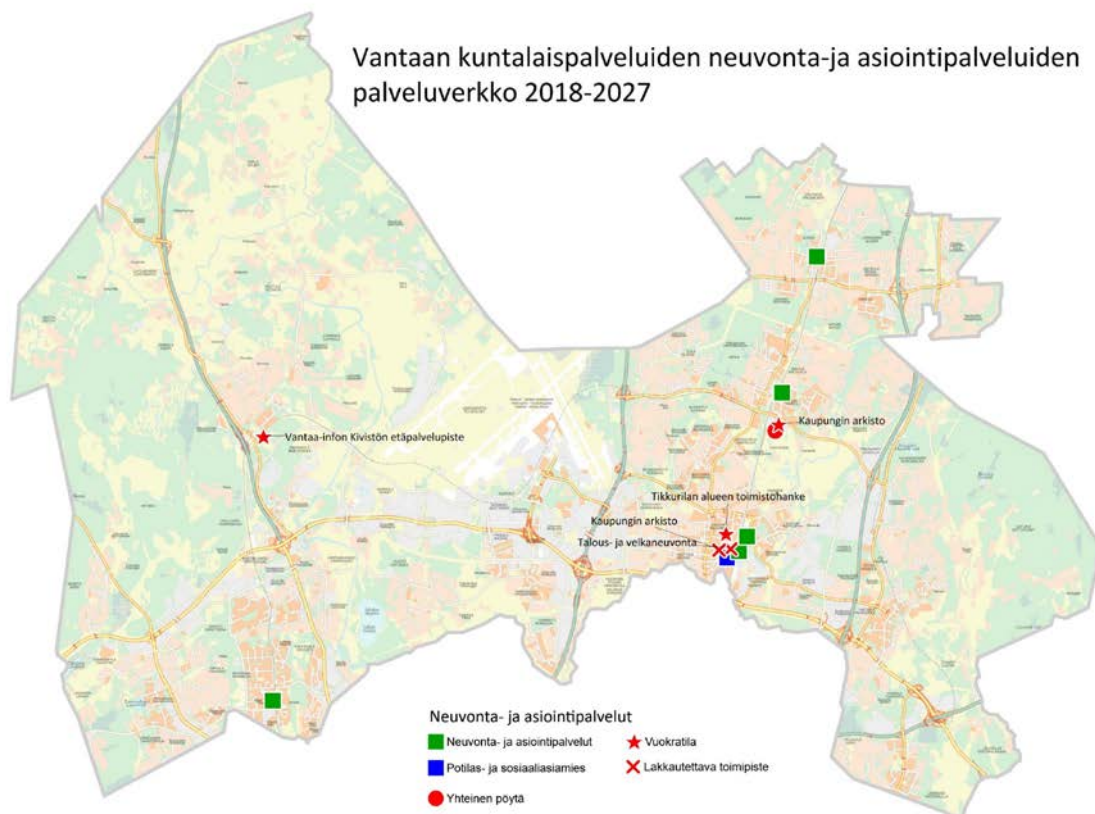
Jokaisella suuralueella tulee olla järjestöjen ja asukkaiden yhteiskäytössä oleva tila. Asukastilojen avoinna pidossa pyritään kumppanuuksiin.

#### Palveluverkon kehittämistarpeet

Monikanavaisen asiointipalvelun myötä uusia Vantaa-infon toimipisteitä ei perusteta jo olemassa olevien lisäksi. Sähköisten palvelujen kehittäminen on keskeinen osa palveluverkkostrategiaa. Nykyisten väestöennusteiden valossa sähköisten palvelujen käytön neuvonta ja opastus tulevat tulevina vuosina kasvamaan. Kysyntään pyritään vastaamaan muun muassa räätälöityjen palvelutorien avulla Koivukylässä ja Kivistössä. Mikäli kirjastohanke toteutuu Koivukylässä vuonna 2020, on palvelutori osa tätä kokonaisuutta.

Talous- ja velkaneuvonnan järjestäminen siirtyy vuoden 2019 alusta alkaen aluehallintovirastoilta sekä kunnilta oikeusapu- ja edunvalvontapiirien tehtäväksi.

Kuntalaispalvelujen asukastilaohjelman mukaisesti jokaisella suuralueella tulee olla asukkaiden ja järjestöjen käytössä oleva tila. Asukastilojen avoinna pidossa pyritään kumppanuuksiin, toisin sanoen tilassa voisi toimia ulkopuolinen kumppani, joka samalla pitäisi avoinna asukastilaa. Uusia

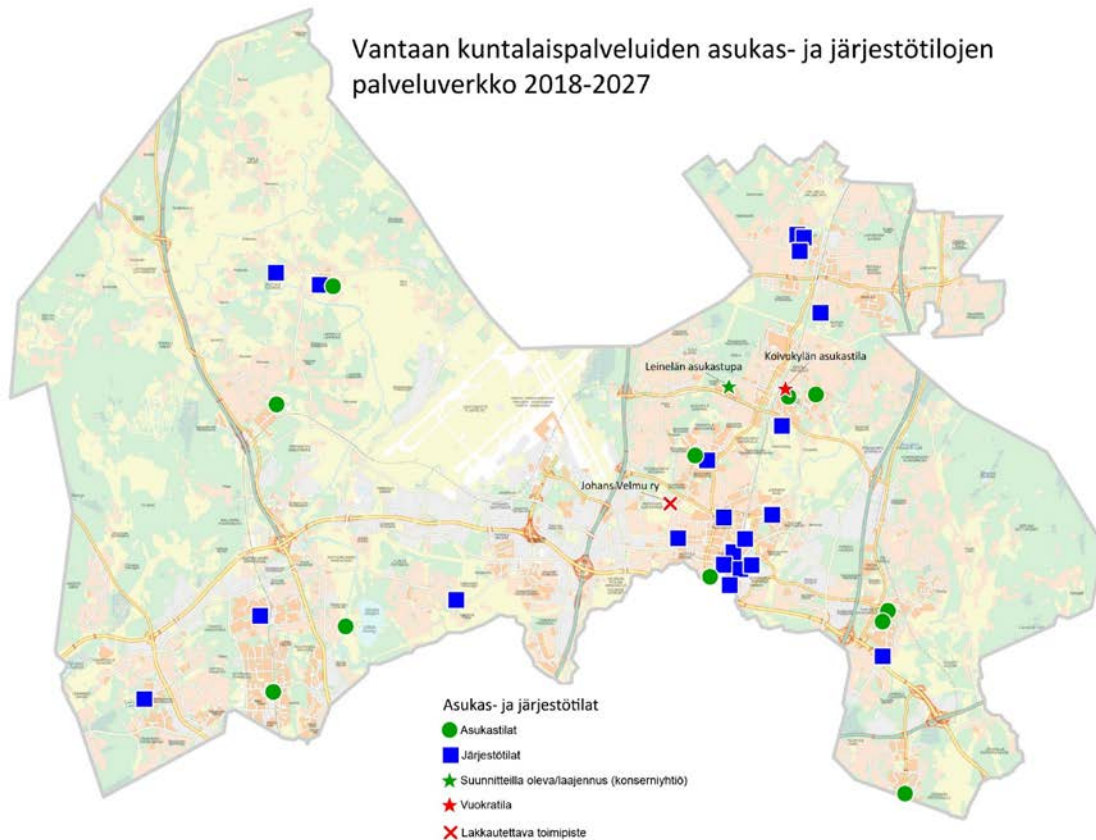


Kuva 56. Neuvontapalvelujen palveluverkko 2018–2027.

asukastiloja on suunnitteilla Leinelään, Koivukylään ja Myyrmäkeen. Lisäksi Hakunilaan on suunnitteilla ME-talon perustaminen yhteistyössä ME-säätiön kanssa. ME-talo on asukaspalvelujen, sivistystoimen ja sosiaali- ja terveydenhuollon toimialojen yhteishanke. Asukastilatoiminnan toteuttamisessa etsitään mahdollisuuksia uusiin kumppanuuksiin. Tikkurilan uuden monitilatoimistotalon valmistuttua kaupungintalon tiloja on mahdollisesti osoitettavissa myös asukkaiden ja järjestöjen käyttöön. Samalla varaudutaan siihen, että Leinikin ja Silkinportin toiminnot voisivat tulevaisuudessa olla yhdistettävissä Tikkurilan keskusta-alueelle paremmin saavutettaviin ja esteettömämpiin tiloihin.

Aviapoliksen alueen kehittämisen yhteydessä on syytä huolehtia myös asukkaiden yhteisöllisistä tilatarpeista. Myös muilla alueilla seurataan väestöennusteita ja käyttäjien toiveita ja pyritään etsimään ratkaisuja muuttuviin tilatarpeisiin. Uusilla alueilla asukastiloja toteutetaan tarvittaessa yhteistyössä vapaa-ajan palvelujen ja kirjaston kanssa. Esimerkiksi suuret eläkeläisryhmät tarvitsevat suuria kokoontumistiloja, joista on ollut eniten pulaa. Uusien tilojen tulee olla monikäyttöisiä, muunneltavia eri kohderyhmille ja eri vuorokaudenaikoina tapahtuvaan toimintaan.

Kuntalaispalvelujen asukastilaohjelman mukaisesti uusia järjestötiloja osoitetaan ainoastaan yhteiskunnallisesti merkittävällä tavalla kaupungin palveluja täydentävään järjestötoimintaan ja tilojen tulee olla ensisijaisesti kaupungin omistustiloja. Tikkurilan alueen järjestötiloista Nicehearts ry:n toiminnalle etsitään uusia tiloja ja Veininmyllyn toimintaa kehitetään Tikkurilan jokirannan uudistumisen yhteydessä. Huonokuntoisten rakennusten osalta tullaan luopumaan Johansin rakennuksesta. Johans on tällä hetkellä vuokrattuna Velmu ry:lle.



Kuva 57. Asukaspalvelujen tulevaisuuden palveluverkko 2018–2027.

### Tulevaisuuden palveluverkko

Kuntalaispalvelujen hallinto tulee sijoittumaan uuteen Tikkurilan monitilatoimistotaloon, jossa on myös asioimispiste. Vantaa-infon kolme nykyistä palvelupistettä on toiminnassa, lisäksi Koivukylässä ja Kivistössä on pienimuotoiset palvelutorit. Kaupunginarkisto sijoittuu Koivukylään Hosantielle.

Jokaisella suuralueella tulee olla asukkaiden ja järjestöjen käytössä oleva tila. Uusia asukastiloja on suunnitteilla Leinelään, Koivukylään uuden kirjaston yhteyteen ja Myyrmäkeen keskusta-alueen kehittyessä. Hakunilaan on suunnitteilla ME-talon perustaminen yhteistyössä ME-säätiön ja kaupungin toimialojen kanssa. Silkinportin ja Leinikin asukastilatoimintojen keskittämistä Tikkurilan alueella selvitetään. Uusilla alueilla kuten Aviapoliksessa asukastilat toteutetaan tarvittaessa yhdessä vapaa-ajan palvelujen ja kirjaston kanssa.

Uusia järjestötiloja osoitetaan vain toimijoille, jotka merkittävällä tavalla täydentävät kaupungin omaa palvelutoimintaa. Järjestötilaverkon kehittäminen painottuu Tikkurilan alueen tiloihin, jossa luovutaan Johansin rakennuksesta, kehitetään Veininmyllyn toimintaa ja etsitään tiloja Nicehearts ry:n toiminnalle.

## 8.3.3 Hankintakeskus

### 8.3.3.1 Palveluverkon nykytila

Hankintakeskus vastaa kaupungin ateria-, puhtaus-, aula- ja vartiointipalvelujen sekä posti- ja kuljetuspalvelujen järjestämisestä. Hankintakeskuksen ostoyksikkö vastaa keskitetysti ateria-, puhtaus-, aula- ja vartiointipalvelujen sekä posti- ja kuljetuspalvelujen tilaamisesta.

Kaupungin tytäryhtiö Vantaan Tilapalvelut Vantti Oy hoitaa 87 % ateriapalvelujen kohteista ja 78 % puhtauspalvelujen sekä kaupungin toimipisteiden aula- ja turvapalvelut kokonaan. Loput ateria- ja puhtauspalvelujen kohteista on ulkopuolisten palveluntuottajien hoidossa. Aikaisemmin kaupungin omana toimintana hoidettu sisäpostin kuljetuspalvelu siirtyi keväällä 2016 Vantaan Tilapalvelut Vantti Oy:n hoidettavaksi.

Ateriapalvelujen palveluverkko sisältää tällä hetkellä 50 valmistuskeittiötä, joista 43 on koulujen keittiötä, 125 palvelukeittiötä sekä 45 ruoan toimituspistettä. Vantaan kaupungin ateriapalveluasiakkaita ovat päiväkotien lapset, koulujen ja toisen asteen oppilaitosten opiskelijat, sairaalan ja palvelutalojen sekä vanhankotien ja muiden toimintayksikköjen asiakkaat, kotiateria-asiakkaat, henkilöstöateria-asiakkaat ja muut mahdolliset asiakasryhmät.

Keittiötyypit Vantaalla:

- **Valmistuskeittiö** valmistaa oman kohteensa ateriat sekä mahdollisesti aterioita myös vähäisessä määrin lähikeittiöille.
- **Palvelukeittiö** valmistaa tarvittavat aamupalat, välipalat sekä aterioiden lisäkkeet (energiälisäke, salaatti). Ruoka kuljetetaan valmistuskeittiöstä kuumana tai kylmänä ja ruokapalvelujen henkilökunta tarvittaessa kuumentaa aterian osat, kypsentää energialisäkkeet, laittaa ruoan tarjolle ja huolehtii astianhuollosta ruokailun jälkeen.

Suurin osa noin 80 % keittiötiloista on hyvässä tai tyydyttävässä kunnossa ja pieni osa noin 10 % välttävässä kunnossa. Välttäväkuntoisissa on sekä kuntoon että toimintaan liittyviä muutostarpeita lähitulevaisuudessa.

Vantaan kaupungin keittiöiden laiteluettelot päivitetään vuosittain. Valmistuskeittiöiden laitekapasiteetti on pääosin 2000-luvun alkupuolelta, joissain kohteissa vieläkin vanhempaa. Laitteiden keski-ikä on 12 vuotta. Palvelukeittiöt ovat hiukan valmistuskeittiöitä uudempia. Niiden laitteet ovat pienempiä ja niitä uusitaan useammin. Näiden keittiöiden laitteiden keski-ikä on noin 8 vuotta.

Vantaan kaupungin keittiöissä valmistetaan yli 41 000 lounasta päivässä. Lisäksi päiväkodeissa, hoitolaitoksissa ja sairaalassa tarjotaan päivän aikana neljä muuta ateriaa (aamupala, välipala, päivällinen ja iltapala). Henkilöstölounaita syödään 114 000 annosta vuodessa. Osan henkilöstölounaista valmistaa Vantaan Tilapalvelut Vantti Oy kaupungin omissa keittiöissä ja osan ulkopuoliset sopimusravintolat sekä muut ateriapalvelutuottajat. Tarjottavat ateriat valmistetaan valmistuskeittiöissä, joista ne toimitetaan päivittäin alueilla sijaitseviin palvelukeittiöihin ja ruoan toimituspisteisiin. Tällä hetkellä kaikki ruoka toimitetaan kuumana kohteisiin (Cook & Service). Kuljetettavia lounaita on päivittäin noin 17 500.

Puhtauspalveluja tuottavat Vantaan Tilapalvelut Vantti Oy:n lisäksi 12 ulkopuolista kilpailutettua palveluntuottajaa. Toimitiloissa palveluntuottajilla on käytössään siivouskomerot sekä sosiaalililat.

Vantaan Tilapalvelut Vantti Oy tuottaa muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta kaikki kaupungin aula- ja turvapalvelut. Koulussa on 1.8.2017 alkaen tehty palvelutuotannon muutos, jossa siirrytään vaiheittain kouluisäntä-/vahtimestaripalveluista vartijapalveluihin. Kaikissa kohteissa on tilat aula- ja turvapalvelujen tuottamista varten.

### *8.3.3.2 Palveluverkon kehittämistarpeet ja suunnitellut palveluverkkomuutokset*

Uusien ruoan valmistustapojen muutosten vaatimat toimenpiteet keittiöiden tuotanto- ja säilytystiloihin ja prosesseihin.

Rakennettavien uudiskohteiden sekä perusparannuskohteiden keittiöiden (sekä valmistus- että palvelukeittiöiden) varustaminen uusille toimintamalleille sopiviksi.

#### **Palveluverkon kehittämistarpeet**

Jatkuva väestömäärän kasvu ja siten tarjottavien aterioiden määrän lisääntyminen edellyttävät koko ateriapalvelutuotannon uudelleen arviointia. Tällä hetkellä valmistuskeittiöiden kapasiteetti on lähes kokonaan käytössä eikä keittiöverkko siten pysty vastaamaan tarvittavaan ateriamäärän kasvuun. Toimintatavan muutos, joka Vantaan kaupungilla on edessä, edellyttää pikaista keittiöverkon kehittämissuunnitelman laatimista.

Lähivuosien kiireelliseen tarpeeseen olisi Tikkurilan alueella mahdollista rakentaa keskuskeittiö, joka valmistaisi ja tuottaisi tuotteita palvelu- ja/tai kuumennuskeittiöihin sekä toimipisteisiin kuljetettavaksi. Keskuskeittiö valmistaisi ja tuottaisi tuotteita palvelu- ja/tai kuumennuskeittiöihin sekä toimituspisteisiin kuljetettavaksi. Tuotteita voitaisiin myös valmistaa ja tuottaa omaan tuotantoon (keittiön yhteydessä toimiviin palveluihin) valmistuskeittiön tavoin. Kuljetettavat tuotteet voitaisiin toimittaa kuumina, kylminä tai jäädytettynä.

Yhden ison keskuskeittiön rakentaminen olisi iso investointi kaupungin kannalta. Cook and service -menetelmän eli lämpimän ruoan valmistuksen ja sen päivittäisen kuljettamisen tarjoilulämpötilassa palvelukeittiöihin tilalle on Suomessakin otettu laajasti käyttöön menetelmiä esimerkiksi Cook and Chill -menetelmä, jossa ruoka kypsennetään ja jäähdytetään kypsennyksen jälkeen välittömästi. Jäähdyttämisen jälkeen ruoka siirretään kylmäsäilytyksen, josta se kuljetetaan palvelukeittiöihin. Palvelukeittiöissä ruoka kuumennetaan uudestaan ja tarjoillaan. Tämä menetelmä vaatii enemmän kylmäsäilytystiloja, mutta mahdollistaa harvemmat kuljetuskerrat ja on siten ympäristöystävällisempi vaihtoehto kuin Cook and Service -menetelmä.

Mikäli valmistavissa keittiöissä toteutetaan Cook and Chill toimintaa, se lisää vastaanottavissa keittiöissä kylmätilojen ja lämmityskapasiteetin tarvetta. Valmistavissa Cook and Chill keittiöissä kylmätilojen kasvun lisäksi lähtevien aterioiden pakkaus ja väliarastointitilojen tarve kasvaa. Toiminnan muutos kuumakuljetuksesta kylmäkuljetukseen johtaa siihen, että huoltoreitit tulevat olemaan monissa nykyisissä kohteissa liian ahtaita ja turvattomia kuorma-autoliikenteen lisääntymiseen ja autojen koon kasvattamiseen (Cook & Service/ Cook and Chill).

Uusien menetelmien, kuten Cook and Chill -menetelmän käyttöönottoa voitaisiin toteuttaa vaiheittain perusparannuksia tehtäessä ja uudisrakennuskohteita rakennettaessa. Uusia toimintamalleja tulee testata. Mahdollista on myös yhteistyökumppanuus elintarviketoimijoiden kanssa siten, että he tuottaisivat jonkun ateriakokonaisuuden esimerkiksi erityisruokavaliot tai joidenkin päivien pääruoan.

Kaupungin oma tytäryhtiö Vantaan Tilapalvelut Vantti Oy on ilmaissut halukkuutensa siirtyä asteittain Cook and Chill -ruoanvalmistusmenetelmän käyttöön. Vaihtoehtoina tuotantotilaratkaisuihin ovat kaupungin omat tuotantotilat, vuokratilat, alihankinta sekä yhteistyökumppanuus. Vuokratilojen osalta tulisi selvittää keittiöiden vuokratilojen mahdollisuudet sekä valmiiden aterioiden alihankinta ulkopuolisilta. Käytössä olevaa keittiökapasiteettiä saataisiin kasvatettua merkittäviä määriä, mikäli tuotantokapasiteetti olisi käytössä esimerkiksi kahdessa vuorossa. Osa palvelutuotannosta tullaan jatkossakin markkinatilanteen seuraamiseksi hankkimaan ostopalveluna.

Mahdollinen maakunta- ja soteuudistus tuo mukanaan omat haasteensa tulevaisuuden palveluverkon suunnitteluun ja toteutukseen.

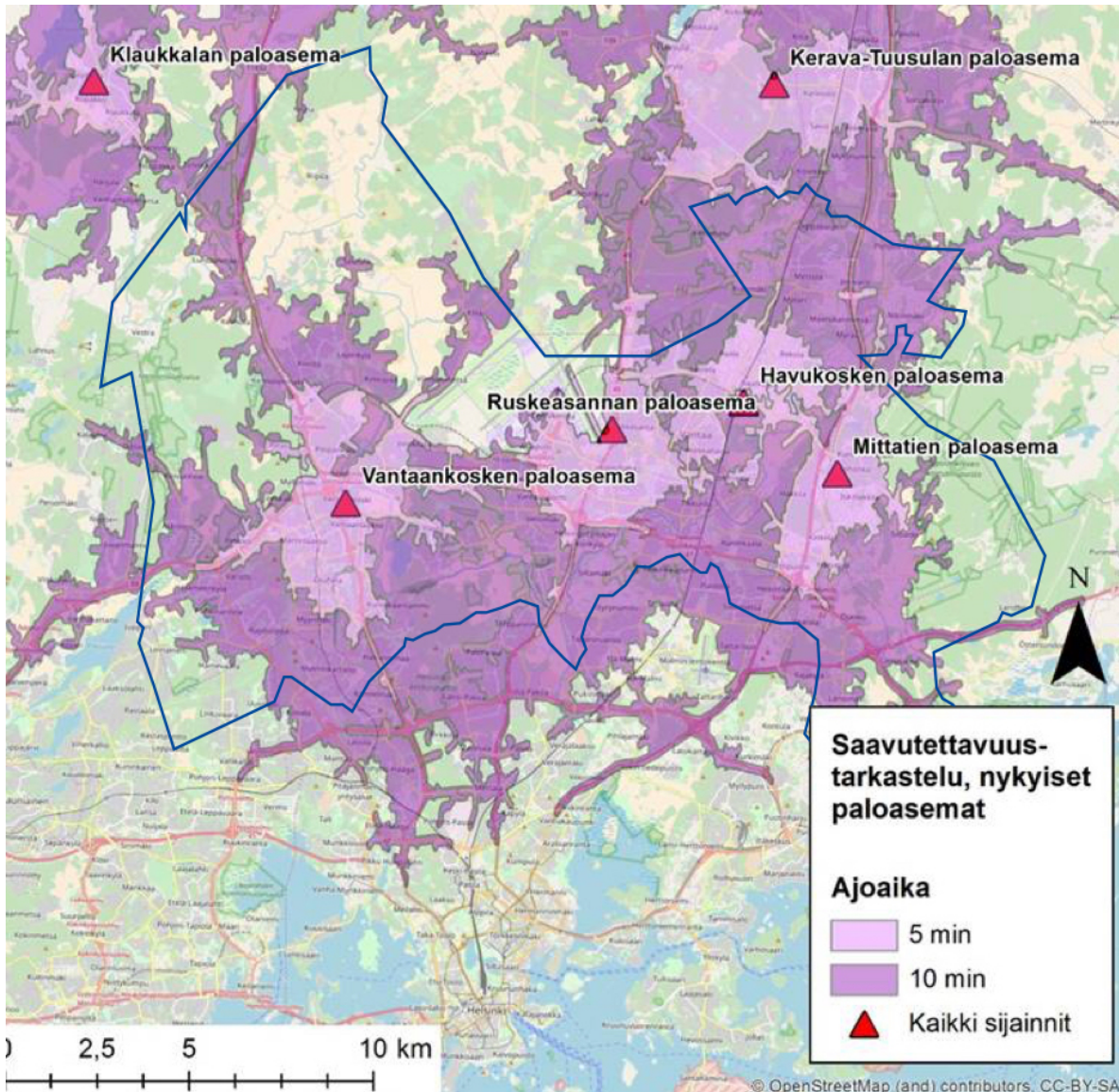
## 8.3.4 Pelastustoimen palvelut

### 8.3.4.1 Palveluverkon nykytila

Keski-Uudenmaan pelastustoimialue käsittää aluekokonaisuuden, johon kuuluvat Hyvinkää, Järvenpää, Kerava, Mäntsälä, Nurmijärvi, Pornainen, Tuusula ja Vantaa. Alueella on kahdeksan välittömässä toimintavalmiudessa olevaa paloasemaa, kaksi kevytpaloasemaa, kolme ensihoitoasemaa ja 31 sopimuspalokuntaa, joista osa on vapaapalokuntia ja osa tehdaspalokuntia. Vantaan alueella on kolme paloasemaa, yksi kevytpaloasema, kaksi ensihoitoasemaa ja 13 sopimuspalokuntaa.

Vantaan paloasemat ovat uusia ja hyvässä kunnossa. Vantaankosken paloaseman peruskorjaus valmistui vuoden 2017 lopulla. Vantaalla otettiin 1.2.2018 käyttöön kevytasema Itä-Hakkilassa Mittatiellä. Asemalla päivystää kevytpelastusyksikkö ja ensihoidon yksikkö.

Keski-Uudenmaan pelastustoimen liikelaitos ei omista eikä investoi kiinteistöihin tai muihin tiloihin, vaan vuokraa tarvitsemansa tilat ensisijaisesti sopijaosapuolina olevilta kunnilta. Kunnat tukevat Keski-Uudenmaan pelastustoimen liikelaitoksen tarvitsemien tilojen hankintaa. Sopijakunnat voivat perustaa yhdessä kiinteistöosakeyhtiön, jonka tarkoituksena on Keski-Uudenmaan pelastustoimen liikelaitoksen paloasemien ja muiden pelastustoimen tilojen omistaminen.



Kuva 58. Vantaan alueen paloasemien saavutettavuus nykytilanteessa 2018

**Ensihoitopalvelun järjestämistapa.** Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä tuottaa alueidensa ensihoitopalvelun sen mukaan, miten on määritetty sairaanhoitoalueiden lautakuntien ja HUS:n hallituksen tekemissä päätöksissä (yhteistoimintasopimus alueellisen pelastustoimen kanssa, omatuotanto, hankintamenettely tai niiden yhdistelmä). Alueellisten pelastuslaitosten kanssa on tehty sopimus ensivasteen toteuttamisesta.

Ensihoitopalvelun tuottamistapa HYKS alueella:

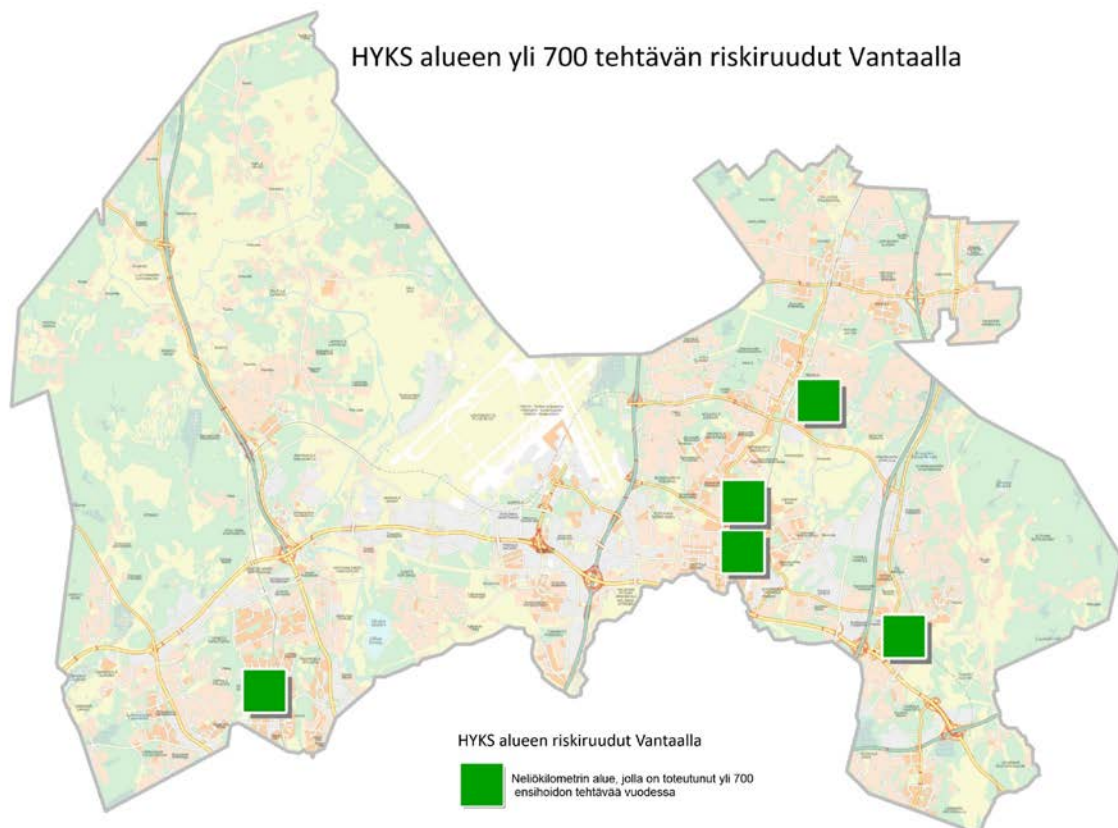
- Yhteistoimintasopimus alueellisten pelastuslaitosten kanssa koskien A–C tehtäviä ja kenttä johtotoimintaa, ostopalvelusopimus koskien D-tehtäviä.
- Ensihoitopalveluun sisältyy ensivaste, ensihoito perus- ja hoitotasolla sekä ensihoidon kenttäjohtaminen. Kuntayhtymällä on ensihoidosta vastaava lääkäri.

(C-tehtävät ovat välittömästi hoidettavia tehtäviä, mutta eivät niin kiireellisiä, että tulisi hoitaa hälytysajona. D-tehtävät ovat täysin kiireettömiä, usein aikatilauskuljetuksia tai potilaiden siirtotehtäviä hoitolaitoksesta toiseen ja voivat odottaa noin 2t tarvittaessa. D-tehtävät hoidetaan Vantaalla HUS:n omalla sairaankuljetuskalustolla tai yksityisen sairaankuljetusyhtiön toimesta.)

**Tavoitteet potilaan tavoittamisajasta.** Palvelun saatavuus riskiluokittain päivittäistehtävissä koko HUS-alueella. Tavoittamisviiveet lasketaan tehtävän vastuun siirtymisestä ensihoitopalvelulle (=hälytysaika) kohteeseen saapumiseen.

Riskialuealuokka	A-tehtävät		B-tehtävät	
	med.	90 %	med.	90 %
Ydintaajama	<b>5 min</b>	<b>9 min</b>	<b>6 min</b>	<b>10 min</b>
Muu taajama	<b>7 min</b>	<b>12 min</b>	<b>8 min</b>	<b>14 min</b>
Asuttu maaseutu	<b>13 min</b>	<b>20 min</b>	<b>15 min</b>	<b>24 min</b>

Vantaan alueen voidaan katsoa olevan lähes kokonaisuudessaan ydintaajamaa ja muuta taajamaa. HUS on laatinut niin sanotun superriskiruutu tarkastelun, jossa yhden neliökilometrin alueella on yli 700 toteutunutta ensihoitotehtävää vuodessa. Näitä ruutuja on Vantaan alueella viisi kappaletta. Myyrmäen keskusta ja Tikkurilan keskusta muodostavat tällaisen superriskialueen, joihin ei nykyisiltä asemapaikoilta ehditä palvelutason edellyttämässä tavoittamisajassa.



Kuva 59. HYKS alueen yli 700 tehtävän riskiruudut Vantaalla.





Kuva 60. Ensihoidon nykyinen palveluverkko (punaiset paikat) ja suunnitellut (vihreä).

#### 8.3.4.2 Palveluverkon kehittämistarpeet vantaalaisten näkökulmasta

Palveluverkko perustuu läheisyysperiaatteeseen, jossa keskeiset merkittävät tekijät ovat toimintavalmiusaika ja tavoitettavuus.

##### Palveluverkon kehittämistarpeet

Pelastustoimen voimassa olevan palvelutasopäätöksen mukaisesti on Kivistön ja Klaukkalan alueen pelastustoimen valmiuden kehittäminen yhteistyössä Nurmijärven kanssa käynnistetty alkuvuodesta 2017, tarveselvitys valmistuu talvella 2018. Tarveselvityksessä esitetään yhteisen paloaseman rakentamista alueelle vuosina 2020–2023. Asemalle sijoitetaan pelastusyksikkö vahvuudella 1+3 ja mahdollisesti puomitikasyksikkö. Klaukkalan ensihoitoyksikkö siirtyy asemalle vahvuudella 2.

Ensihoidon palveluverkon kehittämisen tarpeet ovat Tikkurilan ja Myyrmäen alueella. Päivystystilat Tikkurilan alueen ensihoitoyksikölle tulisi sisältyä Tikkurilan hyvinvointikeskuksen tilaohjelmaan. Myyrmäen alueella tehtiin vuoden 2017 aikana hankesuunnitelma Myyrinkodin yhteyteen tulevista päivystystiloista. Selvityksessä ei löydetty toiminnallisesti riittävän kompakteja ja kustannustehokkaasti toteutettavia tiloja. Ensihoidon tilatarve Myyrmäen alueella on edelleen akuutti. Kivistön alueen ensihoidon yksikön tarve tulevaisuudessa sisältyy Klaukkalan ja Kivistön alueen yhteispaloaseman tarveselvitykseen.

Paloasemat 2035 -selvitys on tehty yhteistyössä Helsingin, Länsi-, Itä- ja Keski-Uudenmaan pelastuslaitosten kanssa. Selvityksessä on tutkittu pelastuslaitosten kykyä saavuttaa kohteita nykyisin ja

tulevaisuudessa toimintavalmiusohjeen määrittämässä ajallisissa puitteissa sekä arvioida pelastuslaitosten paloasemien tulevaisuuden määrällistä tarvetta ja sijaintia.

Paloasemat 2035 selvitys esittää järjestelyjä Vantaan osalta:

- Yhteinen paloasema Helsingin kanssa Lahdenväylän ja Kehä III:n tuntumaan toteutettuna parantaa saavutettavuutta alueille Siltämäki, Tapulikaupunki, Puistola, Heikinlaakso ja Hakunila. Asemalle sijoitetaan myös ensihoitoyksikkö.
- Yhteinen paloasema Helsingin kanssa Varistoon Vihdintien ja Rajatorpantien risteuksen tuntumaan toteutettuna parantaa saavutettavuutta alueille Myyrmäki, Vapaala, Pähkinärinne, Kona ja Espoon Laaksolahti ja Niipperi. Asemalle sijoitetaan myös ensihoitoyksikkö.

Hallitus on maakunta- ja soteuudistukseen liittyen päättämässä, että pelastuslaitokset siirtyvät kunnilta maakunnan vastattavaksi 1.1.2020 alkaen. Uudenmaan maakuntaan syntyvä pelastuslaitos muodostuu nykyisistä Helsingin-, Itä-Uudenmaan, Keski-Uudenmaan ja Länsi-Uudenmaan pelastuslaitoksista. Maakuntien tilakeskus Oy on maakuntauudistuksen osana perustettu valtakunnallinen palvelukeskus, jonka tehtävänä on huolehtia kaikista tulevien maakuntien tarvitsemista pelastusasemista 1.1.2020 alkaen.

## 8.3.5 Vantaan Työterveys liikelaitoksen palvelut

### 8.3.5.1 Palveluverkon nykytila

Vantaan Työterveys liikelaitos on Vantaan kaupungin organisaatiossa kunnallinen liikelaitos, jonka tehtävänä on vastata työterveyshuoltolaissa, kansanterveyslaissa ja muussa lainsäädännössä tarkoitetuista kaupungin järjestämistä kuuluville kuuluvista työterveyshuollon palveluista Vantaan kaupungille, Vantaan, Helsingin, Espoon ja Kauniaisten yrityksille sekä merimiesterveydenhuollon palveluista Helsingin kaupungille. Espoo, Helsinki ja Kauniainen ovat eriyttäneet yritystyöterveyshuollon järjestämistä vastuun muusta kunnan järjestämistä vastuulla olevasta kansanterveydestä kansanterveyslain 5 §:n mahdollistamalla tavalla.

Liikelaitos tarjoaa työterveyshuollon palveluja neljässä toimipisteessä pääkaupunkiseudulla Tikkurilassa, Myyrmäessä, Pasilassa ja Tapiolassa <http://www.vantaantyoterveys.fi/toimipisteet>. Kaikki toimipisteet sijaitsevat erittäin hyvien liikenneyhteyksien ääressä ja ovat kaikkien asiakkaiden käytössä. Palveluverkkoon voidaan lukea mukaan myös virtuaalinen työterveysasema, jossa asiakkaat voivat asioida työterveyshoitajan, työterveyslääkärin ja asiakaspalvelun kanssa chat- tai virtuaalivastaanoton kautta.

### 8.3.5.2 Palveluverkon kehittämistarpeet vantaalaisten näkökulmasta

Liikelaitoksella ei toiminnallisesti ole tällä hetkellä tarvetta laajentaa palveluverkkoa.

### Palveluverkon kehittämistarpeet

Mahdollisen maakunta- ja soteuudistusten vaikutuksia työterveyshuollon palveluverkkoon 1.1.2020 alkaen selvitetään tällä hetkellä Uudenmaan maakunta- ja soteuudistuksen työterveyshuollon valmisteluryhmässä. Uudellamaalla on tällä hetkellä 30 julkisen palvelujentuottajan työterveyshuollon toimipistettä.

### 8.3.6 Toimenpiteet toimialan palveluverkkojen investointikustannusten hallintaan

Konserni- ja asukaspalvelujen toimiala tekee yhteistyötä tilakeskuksen kanssa suunnitellessaan sen tulevia toimitiloja. Ensisijaisena vaihtoehtona ovat aina kaupungin tai kaupunkikonsernin tyhjinä olevat tilat ja niiden muuttaminen toimintaan sopiviksi. Toisena vaihtoehtona tulevat toimintaan soveltuvat ja hyvillä sijainneilla olevat kohtuuhintaiset vuokratilat. Vasta kolmantena vaihtoehtona esitetään täysin uuden tilan rakentamista. Kaikissa toimitilasuunnitelmissa kartoitetaan yhteistyö oman toimialan ja muiden toimialojen kanssa. Tämän lisäksi tilatarve tarkastellaan aina palvelustrategian kannalta tarkoituksenmukaiseksi. Tässä tarkastelussa arvioidaan etenkin palvelujen digitalisoinnin visio ja sen asteittainen edistyminen.

## 8.4 MAANKÄYTÖN, RAKENTAMISEN JA YMPÄRISTÖN PALVELUT

### 8.4.1 Toimialan asiakaspalvelut

#### *8.4.1.1 Palveluverkon nykytila*

Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialan asiakaspalvelupisteet sijaitsevat Tikkurilassa Kielotielellä ja Pakkalassa Pakkalankujalla (Leija). Keskitetty maankäytön, rakentamisen ja ympäristön asiakaspalvelu yhdistettiin Vantaa-infoon 1.2.2018, mutta käytännössä yhdistetty kaupunkisuunnittelun, kaupunkimittauksen, kuntatekniikan keskuksen ja rakennusvalvonnan asiakaspalvelupiste toimii edelleen Kielotie 13:n asiakaspalvelutiloissa.

Ympäristökeskuksessa Pakkalankujalla eläinlääkärin vastaanotolla tarjotaan pieneläimiä varten peruseläinlääkäripalveluja sekä virka-aikana että sen ulkopuolella. Ajanvarauspalvelut on tarkoitettu ainoastaan vantaalaisille, sen sijaan päivystyspalveluja voivat käyttää ensisijaisesti myös Askolan, Lapinjärven, Loviisan, Pornaisten, Porvoon ja Sipoon asukkaat lemmikkeineen. Muutoin ympäristökeskus palvelee asiakkaitaan sähköisesti, puhelimitse ja postitse.

Kuntatekniikan keskuksessa aloitti vuoden 2018 alussa koko tulosalueen keskitetty Lupapalvelut -yksikkö, jossa käsitellään muun muassa yleisten alueiden kaivu-, tapahtuma- ja sijoituslupahakemuksia. Luvat haetaan Lupapiste.fi-palvelun kautta, mikä mahdollistaa lupaprosessin etenemisen seuraamisen myös virka-aikojen ulkopuolella ja viikonloppuisin. Lupia käsitellään ja tarvittaessa kommentoidaan kuitenkin vain virka-aikana.

Myös rakennusluvat haetaan Lupapiste.fi:n kautta. Palvelussa saa myös neuvontaa ja ohjausta rakentamiseen ja suunnitteluun.

Pysäköinninvalvonnan asiakaspalvelu Vantaa-infossa Tikkurilassa ja Myyrmäessä sekä puhelinpalveluissa hoitaa yleisen pysäköinninvalvonnan neuvonnan, maksutietojen antamisen sekä vastaanottaa oikaisuvaatimuksia. Lisäksi asiakaspalveluun kuuluu yleinen ajoneuvojen siirtoon liittyvä neuvonta, asiakaskyselyihin vastaaminen sekä ajoneuvojen siirtoon liittyvän maksupäätöksen antaminen ajoneuvoa lunastettaessa.

### 8.4.1.2 Palveluverkon kehittämistarpeet ja suunnitellut palveluverkkomuutokset

Sähköisiä palveluja kehitetään edelleen ja niiden tarkoituksena on helpottaa kellon aikaan rajoittumatonta asioimista viranomaisten kanssa.

#### Palveluverkon kehittämistarpeet

Kaupungin yhteistä palautejärjestelmää ollaan kehittämässä ja toimialan tavoitteena onkin, että palautejärjestelmän ja MATTIn välille tehdään integraatio, jotta kuntalaisen antama palaute tulee nopeasti paikkatiedon ja MATTIn toiminnanohjauksen kautta oikealle vastuutaholle. Toiminnanohjaus palautteiden käsittelyssä ja hoitamisessa mahdollistaa aidon vuorovaikutuksen kaupungin toimintojen ja palvelujen sekä kuntalaisen välillä. Sen kautta kuntalaisella on mahdollisuus saada tieto, kun esimerkiksi hänen ilmoittamansa puute tai vika on kaupungissa hoidettu kuntoon.

#### Tulevaisuuden palveluverkko

Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialan lähivuosien painopisteenä on kehittää tulevaisuudessa joustavaa ja kattavaa monikanavaista sähköistä palvelua siten, että fyysisten asiakaskontaktien tarve minimoidaan. Toimialan asiakaspalvelu toteutetaan yhdessä kaupungin keskitetyn asiakaspalvelun kanssa.

## 8.4.2 Julkinen kaupunkitila

### 8.4.2.1 Palveluverkon nykytila

Kunnossapidettävän liikenneverkon (infran) laajuus Vantaalla on yhteensä noin 1 500 km, josta katuja on noin 900 km, katualueella olevia jalankulku- ja pyöriteitä noin 500 km ja jalkakäytäviä noin 150 km. Edellisten lisäksi Vantaalla on noin 96 kilometriä ulkoilu- ja puistoraitteja sekä noin 90 kilometriä maanteiden kevyen liikenteen väyliä ja 230 liikennöitävää siltaa. Ulkovalaistuksen valopisteitä on noin 41 000.

Katualueet. Katualueet luokitellaan kolmeen eri kunnossapitoluokkaan, jotka pääosiltaan jakautuvat joukkoliikennekatuihin (I-luokka), vilkkaisiin kokoojakatuihin (II-luokka) ja asuntokatuihin (III-luokka). Katujen kunnossapitotyöt, esimerkiksi auras lumisateen jälkeen, aloitetaan aina luokitusjärjestyksessä joukkoliikennekaduista.

Vantaan katu- ja viheralueita hoidetaan sekä kaupungin omajohtoisena työnä että yksityistä palvelutuotantoa hyödyntäen. Tällä hetkellä Hakunilan ja Korson suuralueiden kesä- ja talviajan hoitotyöt on kilpailutettu yksityisille yrityksille. Näiden lisäksi kaupunki kilpailuttaa ja ostaa paljon työajoneuvopalveluja yksityisiltä henkilöiltä sekä yrityksiltä.

Joukkoliikenne. Joukkoliikenne on HSL:n järjestämää, mutta Vantaan kaupunki tuottaa ja kunnossapitää katuinfran sekä katujen pysäkki-infran. Pääradan sekä lentoaseman rautatieasemat ovat Liikenneviraston vastuulla ja kehäradan asemat puolestaan Vantaan kaupungin kunnossapitämiä. Vantaalla on yhteensä 14 rautatieasemaa.

Bussivarikot. Vantaalla on kaksi kaupungin konserniyhtiön omistamaa bussivarikkoa, ne sijaitsevat Hakunilassa ja Tuupakassa. Ojankoon on suunnitteilla Hakunilan korvaava varikko, joka otetaan

käyttöön vuonna 2020. Bussiterminaaleja on Myyrmäessä, Martinlaaksossa, Kivistössä, Tikkurilassa, Aviapoliksessa ja lentoasemalla. Vantaalle on rekisteröity 420 taksia, ja taksitolppia on 24, joista Helsinki-Vantaan lentoasema on yksi maan merkittävimmistä.

Ajoneuvojen pysäköinti. Ajoneuvojen pysäköinti muuttui Tikkurilan, Myyrmäen ja Kivistön keskustojen kadunvarsilla maksulliseksi vuoden 2018 alusta. Maksullisuudella halutaan erityisesti parantaa kadunvarsipaikkojen saatavuutta ja siten keskusta-alueilla lyhytkestoista asiointia. Maksullisilakin paikoilla saa pysäköidä yhden tunnin ilmaiseksi.

Liityntäpysäköinti. Liityntäpysäköinti on joukkoliikenteen käyttäjälle maksutonta. Vantaalla on asemilla liityntäliikenteen käytössä 2 494 autopaikkaa ja 2 218 pyörätelinepaikkaa.

Sähköautojen latausinfra. Latausinfra kattaa Vantaalla 28 pistettä, joissa on yhteensä 118 latauspaikkaa. Luvuissa on mukana kaikki julkiset, puolijulkiset sekä yksityiset paikat. Sähköbussille ei ole toistaiseksi latausinfraa.

Viheralueverkko. Kaupungin hoidossa olevaan viheralueverkkoon kuuluu katuviheralueiden lisäksi rakennettuja viheralueita eli puistoja noin 860 hehtaaria, niittyjä ja avoimia alueita noin 500 hehtaaria, puistometsiä noin 1 735 hehtaaria, virkistysmetsiä noin 3 500 hehtaaria ja maisemapeltoja noin 360 hehtaaria.

Vantaan toimintapuistoissa on 145 erilaisista leikkipaikkaa, 110 puistokenttää (joista 30 jäädytettäviä) sekä 30 muuta lähiliikuntapaikkaa. Koira-aitauksia on 25 ja matonpesupaikkoja 11. Kaikilla viheralueilla, etenkin rakentamattomilla, tuotetaan merkittäviä ekosysteemipalveluja luonnonhoidon keinoin. Ekosysteemipalvelut ovat luonnon ihmisille tuottamia sekä aineellisia että aineettomia monimuotoisia palveluja, jotka saavat aikaan hyvinvointia ja viihtyisyyttä.

Luonnonsuojelualueet. Vantaalla on luonnonsuojelualueita yhteispinta-alaltaan noin 1 400 hehtaaria. Kaupunki vastaa luonnonsuojelualueiden hoidosta ELY-keskuksen hyväksymien suunnitelmien mukaisesti. Luonnonsuojelualueille toteutetaan reittejä, pitkospuita, opasteita ynnä muita rakenteita. Kaupunki myös järjestää luontoalueille opastettuja kaikille avoimia luontoretkeä.

Torialueet. Torialueilla harjoitetaan perinteistä torikauppaa sekä pidetään markkinoita ja erilaisia ulkoilmatilaisuuksia. Tällaisia torialueita on Myyrmäessä (Punamulta-, Paalu-, Iskos- ja Liesitori), Tikkurilassa (Tikkurilan uusi tori, Tikkuraitti, Peltolantori ja Lauri Lairalan aukio), Hiekkaharjussa (Talkootori), Koivukylässä (Koivutori, Euroopan aukio/Rasin aukio ja Kydön aukio/Havukoski) ja Korson keskustassa. Vantaalla on myös lukuisia muita pienempiä torialueita, joita ei käsitellä tässä suunnitelmassa.

Ylijäämämaiden vastaanotto. Vastaanotto toimii Petikossa Petikonhuipulla (entinen Pitkäsuo), jossa vastaanotetaan puhtaita ylijäämämaita Vantaan kaupungin alueelta. Vastaanotto on maksullista ja käytössä on sähköinen vastaanottojärjestelmä, johon tuojat rekisteröityvät ennen tuonnin aloittamista. Vastaanottopaikkaan tuodaan vuosittain noin 40 000 kuormaa.

Lumenvastaanotto. Vantaalla on kolme lumenvastaanottopaikkaa, jotka ovat Vehkalanmäki, Kulomäki ja Koisotie. Lisäksi rakenteilla on Ojanko ja suunnitteilla Tolkinkylä. Maksullisen lumen vastaanoton laskutusjärjestelmä perustuu ajoneuvojen rekisterinumeroitten tunnistukseen. Lumen-

kuljettajien on etukäteen rekisteröidyttävä vastaanottoaikkojen käyttäjiksi. Keskiuertotalvena lumikuormia vastaanotetaan noin 14 000 kuormaa. Lumisimpana talvena (2009–2010) kuormien määrä oli yli 53 000.

#### 8.4.2.2 Palveluverkon kehittämistarpeet ja suunnitellut palveluverkkomuutokset

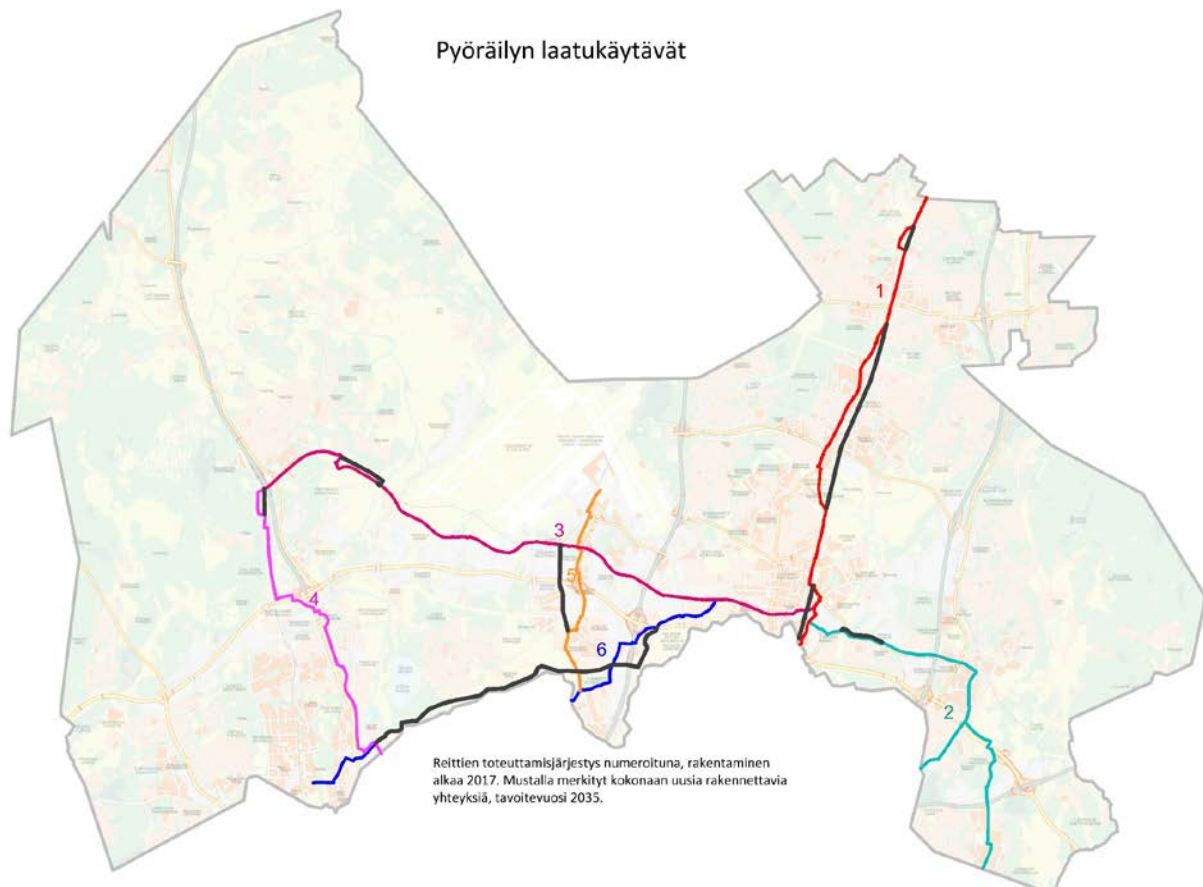
Kaupunkia kehitetään edelleen joukkoliikennekaupunkina niin, että palvelut ovat saavutettavissa joukkoliikenteen avulla sekä kävellen ja pyöräillen. Julkisen kaupunkitilan laatuun, esteettömyyteen sekä rationaalisen kunnossapidon edellytysten turvaamiseen kiinnitetään erityistä huomiota. Infralla tuetaan muuta palveluverkkoa eli ympäristöstä halutaan kehittää houkutteleva, monipuolinen ja sujuvasti toimiva niin asukkaille kuin elinkeinoelämänkin tarpeisiin.

Digitalisaatio, muun muassa MATTI-hankkeen käyttöönotto, tehostaa tuottavuutta merkittävästi ja parantaa omaisuudenhallinnan laatua.

Kaupungin oman tuotannon osuus vähenee hallitusti muun muassa kunnossapidon osalta. HSL vastaa tulevaisuudessakin joukkoliikenteestä, HSY vesihuollosta, Liikennevirasto rataverkosta ja ELY/maakuntahallinto yleisistä teistä.

#### Palveluverkon kehittämistarpeet

Pääkatuverkoston yhteyspuutteet pyritään korjaamaan laadittavan investointien 10-vuotishojelman mukaisesti. Pyöräilyn laatukäytäviä kehitetään systemaattisesti ja ympärivuotinen pyöräily mahdollistetaan tehokkaalla ja renkasystävällisellä kunnossapidolla. Ulkoilureitistöt ja jokirannat



Kuva 61. Tulevaisuuden pyöräilyn laatukäytävät.

täydentävät muuta reitistöä. Kaupunkipyörät, älyliikenne ja älykkäiden pysäköintijärjestelmien kehittäminen mahdollistavat katutilan uudenlaista käyttöä ja jäsentelyä.

Vantaan viheralueohjelma 2011–2020 määrittelee viheralueverkon kehittämistarpeet vuoteen 2020. Ohjelma uusitaan, jolloin otetaan huomioon uudet kaava-alueet ja selvitetään viheralueiden korjausvelka eli perusparannustarve.

Viheralueiden osalta erillisinä palveluverkon lisäyksinä tavoitellaan Kuusijärven kokonaisuuden kehittämistä porttina Sipoonkorven kansallispuistoon, uuden vesivirkistysalueen suunnittelua ja toteutusta Vaaralan lammille sekä Petikon luontovirkistysalueen jatkokehittämistä.

Vuoden 2018 alusta aloitettiin Raide-Jokeri 3:n eli Lentoasema–Tikkurila–Hakunila–Mellunmäki poikittaisen kaupunkiraitiotien yleissuunnittelu. Raitiotien linjaus mukailee vuonna 2019 aloittavan runkobussi 570 linjausta. Kehäradalle suunnitellaan uutta Lapinkylän seisaketta Kivistön aseman itäpuolelle.

Yhteiskäyttöautot eivät ole olleet yleisesti saatavilla Vantaalla. Syksyllä 2017 tehdyn teknisen lautakunnan linjauksen mukaisesti yhteiskäyttöautoille voidaan myöntää maksuton pysäköintioikeus. Pysäköintioikeuksia on myönnetty kahdelle yhteiskäyttöautoja vuokraavalle yritykselle sekä Vantaan kotihoidon yhteiskäyttöisille ajoneuvoille. Yhteiskäyttöautojen pysäköinti on mahdollista erikseen merkityillä autopaikoilla. Yhteiskäyttöautojen on mahdollista pysäköidä maksutta osalla keskustojen maksullisista paikoista. Tikkurilassa tällaisia paikkoja on 119, Myyrmäessä 13 paikkaa ja Kivistössä 23 paikkaa.

Kaupunkipyöräjärjestelmän toteuttamisen pilotointia selvitetään vuonna 2018.

Petikonhuipun (entinen Pitkäsuo) ylijäämämaiden vastaanotto on käytössä vielä useita vuosia. Uutta, Kiilan täyttömäkeä, suunnitellaan yleiskaavan laatimisen yhteydessä Vantaan ja Tuusulan rajan tuntumaan. Sen arvioidaan olevan käytettävissä 2020-luvun alkupuoliskolla.

Tulevaisuudessa Vantaalla käytetään nykyistä enemmän yhteiskäyttöautoja sekä mobiilisovelluksen avulla lainattavia kaupunkipyöriä.

### **Tulevaisuuden palveluverkko**

Tulevaisuudessakin julkinen kaupunkitila tukee muuta Vantaan palveluverkkoa niin, että kaupungin palvelut ovat saavutettavissa sujuvasti joukkoliikenteen avulla sekä kävellen ja pyöräillen esteettömästi ympäri vuoden.

Älyliikenne, yhteiskäyttöautot ja mobiilisovelluksen avulla lainattavat kaupunkipyörät ovat arkipäivää. MATTI-toimintamalli ja -tietojärjestelmä ovat käytössä ja niiden myötä myös julkinen käyttöomaisuus ja sen kunnossapito ovat hallinnassa reaaliaikaisesti.

## 8.5 KAUPUNGIN TOIMIALOJEN KESKEISET PALVELUVERKKOLINJAUKSET

### ***Sivistystoimen toimialan palvelut***

#### **Varhaiskasvatus**

Varhaiskasvatuspalvelut järjestetään pääsääntöisesti lähipalveluna myös uusilla asuinalueilla. Varhaiskasvatuspalveluista lähipalveluna järjestettäviä palveluja ovat lasten koko- ja osa-aikainen varhaiskasvatus, esiopetus sekä avoin päiväkotij- ja kerhotoiminta. Ilta- ja ympärivuorokautista varhaiskasvatusta järjestetään keskitetysti kahdeksassa toimipaikassa eri puolilla Vantaata. Asukaspuistotoimintaa on kolmella alueella.

Varhaiskasvatuksen strategia on lisätä yksityisen varhaiskasvatuksen osuutta maltillisesti. Tavoitteena on, että palvelusetelillä tai yksityisen hoidon tuella järjestetyssä varhaiskasvatuksessa olevien lasten osuus on enintään 18 % vuoden 2021 lopussa (14,0 % marraskuun tilanteessa 2017). Yksityinen varhaiskasvatus vähentää kaupungin investointipainetta ja tuo perheille vaihtoehtoja kunnallisten palvelujen rinnalle.

#### **Suomen- ja ruotsinkielinen perusopetus**

Suomenkielisessä perusopetuksessa toteutetaan lähikouluperiaatetta. Vuosiluokkien 1–6 opetustilat suunnitellaan ryhmätalaperiaatteella. Vuosiluokkien 7–9 opetuksessa käytetään edelleen ainekohtaisia opetustiloja. Mikäli ruotsinkielisen väestön määrä lisääntyy, kasvavaan palvelutarpeeseen vastataan.

#### **Nuoriso- ja aikuiskoulutus (suomenkielinen ja ruotsinkielinen)**

Toisen asteen oppilaitosten palveluverkon kehittämisessä yksi tärkeistä lähtökohdista on, että oppilaitosten tulee sijaita hyvien julkisten liikenneyhteyksien varrella. Fyysiset tilat tulee rakentaa siten, että niitä voidaan muunnella joustavasti muuttuvien oppimisympäristövaatimusten mukaisiksi. Uusien tilojen suunnittelussa selvitetään tilojen yhteiskäytön mahdollisuuksia yritysten kanssa.

Uusien toisen asteen oppilaitostilojen tarve kasvaa tulevina vuosina, kun nuorten määrä kasvaa niin Vantaalla kuin koko pääkaupunkiseudulla. Ammatillisen koulutuksen tilatarpeisiin vaikuttavat myös työelämän tarpeet. Tilatehokkuutta tulee lisätä opiskelijamäärän kasvaessa.

Aikuisopisto haluaa tarjota koulutusta lähipalveluna. Tämän johdosta on tärkeää, että opetusta voidaan jatkossakin antaa laajasti eri kaupunginosissa. Asukasmäärän kasvaessa eri kaupunginosaan rakennettavia uusia tiloja tulee hyödyntää myös aikuisopiston opetuksen järjestämispaikkoina.



### **Nuorisopalvelut**

Nuorisotyön tarkoituksena on muun muassa tukea nuorten kasvua, kehitystä, sosiaalista vahvistumista ja itsenäistymistä sekä edistää nuorten osallisuutta ja aktiivista kansalaisuutta. Nuorisolaissa nuorisotyö on määritelty kuntien peruspalveluksi ja nuorisotyön palveluverkon perusteita ovat muun muassa maksuttomuus ja nuorten osallisuus.

Nuorisotilat ja nuorisotyö ovat lähipalveluja, sillä useat nuoret viettävät suuren osan vapaa-ajastaan lähinnä omalla asuinalueellaan, mutta yhä suuremmissa määrin nuoret myös liikkuvat Vantaan eri alueilla sekä laajemmin pääkaupunkiseudulla.

### **Kirjastopalvelut**

Kirjasto on luonteeltaan lähipalvelu. Lähikirjaston merkitys on suuri muun muassa pienten lasten ja ikääntyneiden oppimisen, hyvinvoinnin ja elämänlaadun kannalta. Näin ollen kasvavalle Kivistön alueelle on tarkoituksenmukaista toteuttaa kirjastopalvelut. Kirjaston palveluverkkoa on syytä kehittää kirjastojen toimintaa valvovan ministeriön ohjeiden mukaiseen suuntaan.

### **Kulttuuripalvelut**

Kulttuuripalveluja tarjotaan kulttuuritaloissa, kirjastoissa sekä muissa kaupungin toimipisteissä. Tikkurilan keskustan kulttuuripalvelujen palveluverkkoa kehitetään, lisäksi Kivistöön tulee yhteiskäyttötilat, joissa kulttuuripalvelut on mukana. Aviapolikseen tarvitaan myös tilat kulttuurille.

### **Liikuntapalvelut**

Liikunnan tulevaisuuden palveluverkon painopisteet ja kehittämistarpeet ovat ulkoliikunta- paikkojen ja lähiliikunnan palveluverkon sekä koulujen yhteydessä olevien liikuntasalien kehittäminen, uimahallien peruskorjauksien toteuttaminen, Elmon urheilupuiston toteuttamismahdollisuuksien selvittäminen, Kivistön urheilupuiston suunnittelu, vapaa-aika-, virkistys- ja liikunta-alueiden teemallisen yleiskaavan toteuttaminen sekä yksityisten hankkeiden edistäminen.

## **Sosiaali- ja terveystoimen toimialan palvelut**

### **Terveyspalvelut**

Terveysasemapalvelut tarjotaan jatkossa kolmessa hyvinvointikeskuksessa ja lisäksi lähipalvelupisteissä peruspalveluna hoitaja- ja lääkärivastaanottoa.

Neuvolapalvelut ovat perheiden helposti saavutettavissa ja perhekeskus-toimintamallia kehitetään.

Päihdepalvelujen liikkuvia palveluja lisätään.

Kuntoutuspalvelut sijoitetaan hyvinvointikeskuksiin.

### **Sosiaalipalvelut**

Sosiaalihuoltolain ja lastensuojelulain mukaiset palvelut tarjotaan ensisijaisesti alueellisissa laajan palvelun hyvinvointikeskuksissa sekä niiden eri puolilla Vantaata sijaitsevissa vastaanottiloissa, kuten esimerkiksi monitoimitilojen, perhekeskusten ja oppilaitosten yhteydessä. Monipuoliset työtilat tukevat palvelujen järjestämistä, tavoitettavuutta ja kohdentumista myös heikommassa asemassa olevien asiakasryhmien kohdalla.

Asiakasohjaus ja etsivä työ tukevat palveluverkon kattavuutta. Kotiin vietävät ja digitaaliset palvelut lisääntyvät edelleen.

### **Vanhus- ja vammaispalvelut**

Turvataan laadukas, kustannustehokas ja vaikuttava vanhus- ja vammaispalvelujen tarjonta.

### **Suun terveydenhuolto**

Suun terveydenhuollon palveluverkon keskittäminen alueellisiin hyvinvointikeskuksiin tuo useita taloudellisia ja laadullisia etuja, joilla turvataan oikea-aikaiset ja laadukkaat palvelut. Palveluverkkoa kehitetään ja suun terveydenhuollon palvelujen tarjonta turvataan koko väestölle. Koululaisten ja vanhusten hammashoito järjestetään jatkossakin lähipalveluna liikkuvilla yksiköillä.

<b>Konserni- ja asukaspalvelujen toimialan palvelut</b>
<p><b>Työllisyyspalvelut</b></p> <p>Konkreettista palveluverkkoa koskevaa muutossuunnitelmaa ryhdytään valmistelemaan heti, kun maakunta- ja soteuudistusta, kasvupalvelu-uudistusta ja pääkaupunkiseudun erilliskäytösua koskevat lait on hyväksytty. Sähköisten palvelujen kehittäminen on keskeinen osa palveluverkkostrategiaa. Valmennustalotoiminnan laajentamistarvetta Länsi-Vantaalle selvitetään.</p>
<p><b>Kuntalaispalvelut</b></p> <p>Sähköisten palvelujen käytön neuvonta ja opastus tulevat tulevina vuosina kasvamaan ja kysyntään vastataan räätälöityjen palvelutorien avulla Koivukylässä ja Kivistössä. Monikanavaisen asiointipalvelun myötä uusia Vantaa-infon toimipisteitä ei perusteta jo olemassa olevien lisäksi.</p> <p>Jokaisella suuralueella tulee olla järjestöjen ja asukkaiden yhteiskäytössä oleva tila. Asukastilojen avoimena pidossa pyritään kumppanuuksiin.</p>
<p><b>Hankintakeskus</b></p> <p>Uusien ruoan valmistustapojen muutosten vaatimat toimenpiteet keittiöiden tuotanto- ja säilytystiloihin ja prosesseihin. Rakennettavien uudiskohteiden sekä perusparannuskohteiden keittiöiden (sekä valmistus- että palvelukeittiöiden) varustaminen uusille toimintamalleille sopiviksi.</p>
<p><b>Pelastustoimi</b></p> <p>Palveluverkko perustuu läheisyysperiaatteeseen, jossa keskeiset merkittävät tekijät ovat toimintavalmiusaika ja tavoitettavuus.</p>
<p><b>Vantaan Työterveys liikelaitos</b></p> <p>Liikelaitoksella ei toiminnallisesti ole tällä hetkellä tarvetta laajentaa palveluverkkoa.</p>

**Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialan palvelut****Toimialan asiakaspalvelu**

Sähköisiä palveluja kehitetään edelleen ja niiden tarkoituksena on helpottaa kellon aikaan rajoittumatonta asioimista viranomaisten kanssa

**Julkinen kaupunkitila**

Kaupunkia kehitetään edelleen joukkoliikennekaupunkina niin, että palvelut ovat saavutettavissa joukkoliikenteen avulla sekä kävellen ja pyöräillen. Julkisen kaupunkitilan laatuun, esteettömyyteen sekä rationaalisen kunnossapidon edellytysten turvaamiseen kiinnitetään erityistä huomiota. Infralla tuetaan muuta palveluverkkoa eli ympäristöstä halutaan kehittää houkutteleva, monipuolinen ja sujuvasti toimiva niin asukkaille kuin elinkeinoelämänkin tarpeisiin.

Digitalisaatio, muun muassa MATTI-hankkeen käyttöönotto, tehostaa tuottavuutta merkittävästi ja parantaa omaisuudenhallinnan laatua.

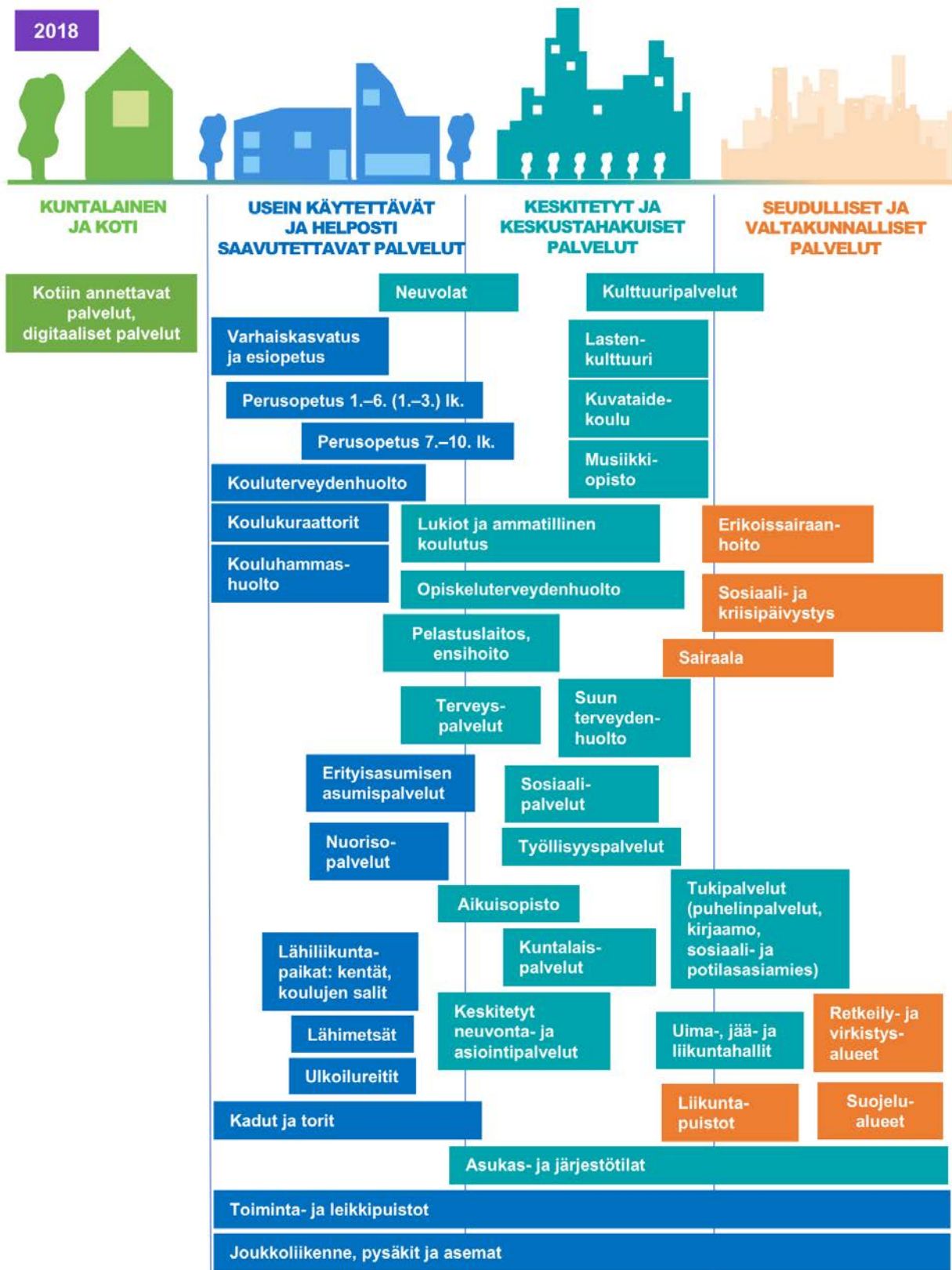
Kaupungin oman tuotannon osuus vähenee hallitusti muun muassa kunnossapidon osalta. HSL vastaa tulevaisuudessakin joukkoliikenteestä, HSY vesihuollosta, Liikennevirasto rataverkosta ja ELY/maakuntahallinto yleisistä teistä.

## 8.6 PALVELUJEN SAAVUTETTAVUUDEN VYÖHYKKEET

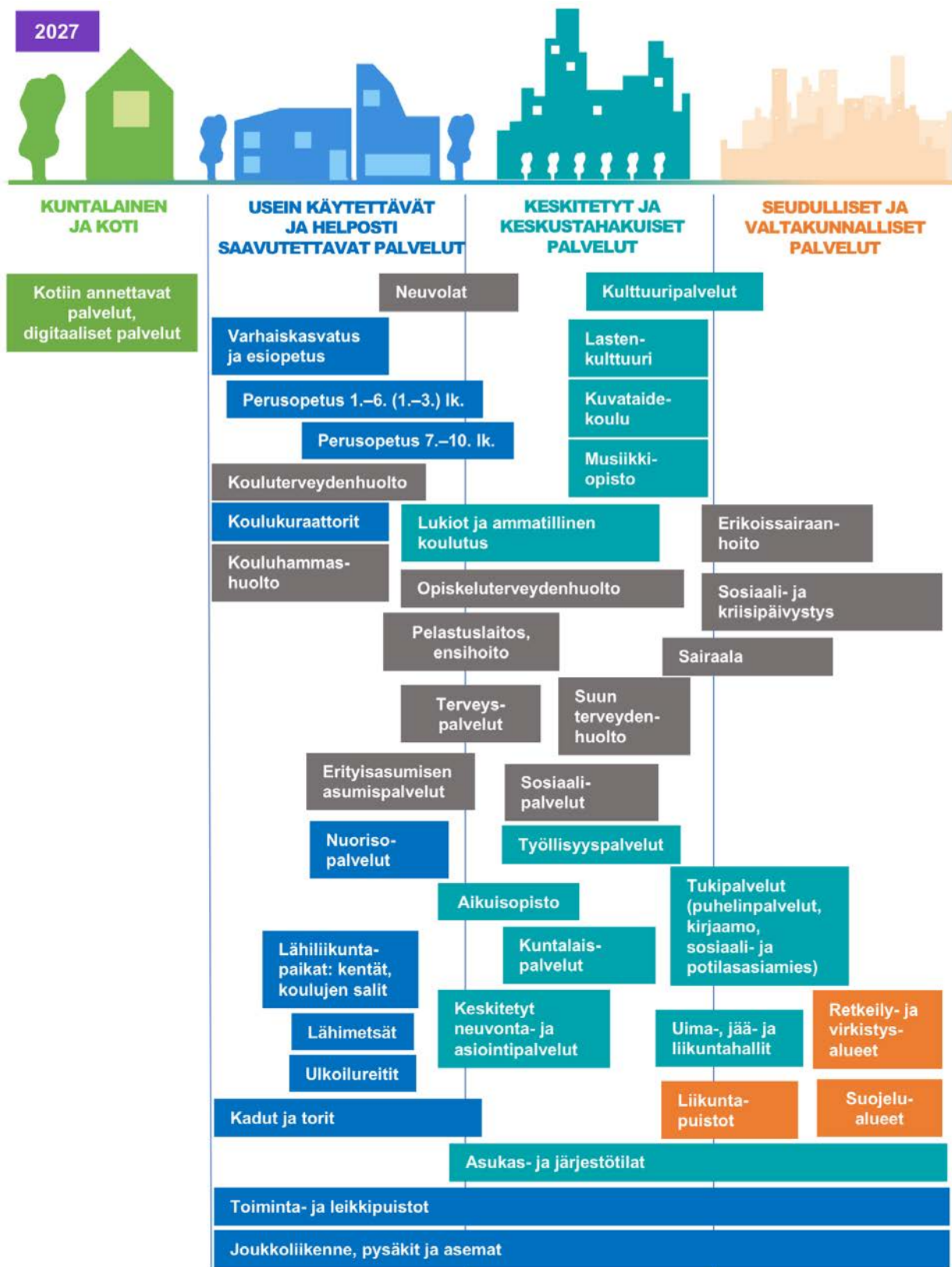
Kaupungin palvelujen sijoittumista palvelujen saavutettavuuden kannalta voidaan kuvata erilaisien saavutettavuuden vyöhykkeiden avulla.

Saavutettavuuden vyöhykkeet:

- **Kuntalainen ja koti** vyöhyke sisältää ne palvelut, joita kuntalainen saa kotiin tuotettuna joko digitaalisesti tai henkilökohtaisena asiakaspalveluna.
- **Usein käytettävät ja helposti saavutettavat palvelut** ovat peruspalveluja, joita käytetään päivittäin tai yleisesti paljon. Palvelut ovat ensisijaisesti lapsiin kohdistuvia palveluja, esimerkiksi päiväkotia-, sekä esi- ja perusopetuspalveluja. Osa näistä palveluista on määritelty lähialueiksi.
- **Keskittettyjä ja keskustahakuisia palveluja** ei yleensä käytetä päivittäin ja nämä palvelut edellyttävät laajempaa väestöpohjaa. Tämän lisäksi keskittämällä palveluja tavoitellaan suurempien yksiköiden mittakaavaetuja ja kustannustehokkuutta.
- **Seudulliset ja valtakunnalliset palvelut** ovat yhden kunnan asukkaita laajemmalle väestöpohjalle tuotettavia palveluja, joista on sovittu esimerkiksi pääkaupunkiseudun kuntien kesken tai valtion kanssa.



Kuva 62. Yhteenveto kaupungin palvelujen sijoittumisesta saavutettavuuden eri vyöhykkeille 2018.



Kuva 63. Yhteenveto kaupungin palvelujen sijoittumisesta saavutettavuuden eri vyöhykkeille, tulevaisuudentila 2027. Maakunta- ja soteuudistuksessa maakuntaan siirtyvät palvelut ovat harmaissa laatikoissa.

## 9 KAUPUNGIN YHTEISET PALVELUVERKKOASIA

**Keittiöverkko ja ateriapalvelun järjestäminen.** Jatkuva väestömäärän kasvu ja siten tarjottavien aterioiden määrän lisääntyminen edellyttää koko ateriapalvelutuotannon uudelleen arviointia. Tällä hetkellä valmistuskeittiöiden kapasiteetti on lähes kokonaan käytössä eikä keittiöverkko siten pysty vastaamaan tarvittavaan ateriamäärän kasvuun.

Ateriapalvelujen tuottamisessa mietitään uusia tuotantomalleja perinteisen ruoan valmistustavan sijaan. Uudet tuotantomallit asettavat uusia vaatimuksia ruoan valmistus- ja säilytystiloille. Nämä uusien toimintamallien tilavaatimukset tulee ottaa huomioon keittiötilojen perusparannus- ja uudisrakennuskohteissa.

Keittiöverkon uudistaminen edellyttää kokonaisvaltaista kehittämissuunnitelmaa. Kehittämissuunnitelma laaditaan vuonna 2014 teetetyn keittiöverkkoselvityksen pohjalta. Kehittämissuunnitelmassa ratkaistaan siirtyminen uusiin tuotantomalleihin, uusien ja olemassa olevien keittiöiden tulevaisuus investointitarpeineen, keittiöiden tilavaatimukset, keittiölaitteet ja niiden ylläpito sekä ateriapalveluun liittyvä logistiikka.

**Tikkurilan toimitilauudistus.** Tikkurilan toimitilauudistuksen valmistelu on alkanut 2016. Uudistuksen tarkoituksena on saada kaupungin Tikkurilassa sijaitsevat tilat useista eri osoitteista pääosin samaan rakennukseen. Ensimmäisessä vaiheessa toteutuu kuitenkin Silkin kiinteistöstä toimistosan perusparannus, josta kaupunki tulee vuokraamaan toimitilat ensisijaisesti sivistystoimen käyttöön. Kaikki uudet tilat toteutetaan yhtenäistä monitilatoimiston mallia noudattaen.

Toimitilauudistuksen keskeinen tavoite on toimintakulttuurin kehittäminen ja toimitilakustannusten hallitseminen sekä toimitilojen ajanmukaistaminen. Hanke vahvistaa Tikkurilan keskustaa, ja sen toteuttamisen yhteydessä tutkitaan kaupungintalon käytön laajentamista asukkaille ja järjestöille. Hanke valmistuu nykyisen aikataulun mukaan vuonna 2022.

Järjestelyssä vapautuu kaikkiaan lähes 27 000 m<sup>2</sup> toimistotilaa noin kymmenestä eri toimipisteestä. Tilat ovat pääosin vuokra- tai osaketiloja. Kielotie 13:ssa (tilaa noin 8 000 m<sup>2</sup>) ja Kielotie 28:ssa (tilaa noin 5 000 m<sup>2</sup>) olevat toimistorakennukset puretaan ja muiden pienempien tilojen vuokrasopimukset irtisanotaan tai osakkeet myydään. Kokonaisvuokra näistä tiloista on ollut noin 3 miljoonaa euroa vuodessa. Siirryttäessä tilatehokkuudeltaan huomattavasti parempiin tiloihin, uudisrakennuksena toteutettavan toimitalon laajuudeksi tulee noin 10 000 m<sup>2</sup>, jonka vuosivuokranksi on arvioitu noin 2,4 miljoonaa euroa. Tämän lisäksi Silkin kiinteistöstä vuokrattavien tilojen laajuus on noin 2 000 m<sup>2</sup> ja vuosivuokra noin 0,5 miljoonaa euroa. Todettakoon, että nykyisistä toimitiloista suurimmat, Kielotie 13 ja Kielotie 28, olisivat suurten peruskorjausten tarpeessa, joiden jälkeen vuokrien olisi arvioitu nousevan lähes 6 miljoonaan euroon ilman tilatehokkuuden parantamista.

**Konserniyhtiöt toimitilojen omistajina ja rakennuttajina.** Kaupungin käyttöön tulevia toimitiloja toteutetaan sekä kaupungin omina hankkeina, että kaupungin omistamien yhtiöiden eli konserniyhtiöiden hankkeina. Omistamisen kannalta keskeiset strategiset tavoitteet ovat tarkoituksenmukaiset kiinteistöomistukset ja kiinteistöomaisuuden arvon säilyminen. Omistukset perustuvat toimitilatoimijoiden kesken sovittuun roolijakoon ja erikoisosaamista vastaavaan ydintoimintaan.



Hankejohtoryhmän hyväksyttyä konserniyhtiön hankkeen investointisuunnitelman, konserniyhtiön hallitus hakee hankkeelle yleisjaostolta (YJA) konsernistrategian mukaisen ennakkosuostumuksen. Ennakkosuostumuksen saanut hanke sisällytetään toimitilainvestointiesitykseen, jonka jälkeen hankkeen valmistelu etenee toimitilahankeprosessin mukaisesti. Mikäli hanke hyväksytään konserniyhtiön taseeseen toteutettavaksi, kaupunginhallitukselta haetaan mahdollista takausta lainalle hankkeen rahoitusta varten. Takauksen myöntää kaupunginvaltuusto.

Tilakeskus vastaa kaikkien kaupungin käyttöön tulevien hankkeiden valmistelusta (tarveselvitykset ja hankesuunnitelmat) sekä kaikkien omin budjettivaroin toteutettavien hankkeiden toteutuksesta. Konserniyhtiöiden taseeseen toteutettavien hankkeiden toteutusmallista sovitaan hankekohtaisesti.

Nykykäytännön mukaisesti VTK Kiinteistöt Oy rakennuttaa omat hankkeensa hankesuunnitelmien perusteella. Jos hankkeen toteuttajana on VAV Palvelukodit Oy, tilakeskus laatii tarveselvityksen ja hankesuunnitelman, sekä toimii toimialan tukena teknisenä asiantuntijana koko hankkeen ajan, yhtiön huolehtiessa suunnitteluttamisesta ja rakennuttamisesta. VAV Asunnot Oy vastaa vuokra-asuntohankkeidensa valmistelusta ja toteutuksesta kokonaisuutena. Muissa konserniyhtiöiden hankkeissa tilakeskus vastaa kyseisen yhtiön kanssa yhdessä hankkeen valmistelusta ja rakennuttamisesta. Työnjaosta sovitaan hankekohtaisesti.

VTK Kiinteistöt Oy:n omistuksessa olevia merkittävimpiä kiinteistöjä ovat Point-Pakkalan opetus- ja informaatiotalo, Varia Aviapolis ja Varia Hiekkaharjun uudempi rakennus, Ylästön yhtenäiskoulu sekä yhtiöistä Myyrmäen sosiaali- ja terveysasema ja Korson keskustakiinteistöt Oy (Lumo). VTK Kiinteistöt Oy:n suorassa omistuksessa on lisäksi liikuntakiinteistöistä Tikkurilan ja Myyrmäen urheilupuistojen rakennukset sekä Rajakylän tenniskeskus. VTK Kiinteistöt Oy omistaa ja rakennuttaa Leiritien kampusta Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy:n käyttöön. VAV Palvelukodit Oy:n omistaa kiinteistöjä, muun muassa Malminiityn erityisryhmien asumis- ja palvelukeskuksen. Rakenteilla olevia hankkeita ovat muun muassa Myyrmäen vanhustenkeskus ja Koisoniitty-hanke. Konserniyhtiöissä on näiden lisäksi erillisiä kohteita, kuten Kiinteistö Oy Tiedepuiston omistama Heureka-torimirakennus.

**Resurssiviisauden tiekartta.** Resurssiviisauden tiekartta sisältää monia palveluverkkosuunnittelussa huomioon otettavia asioita. Palveluverkkoa koskevien suunnitelmien toteuttamisessa otetaan huomioon resurssiviisauden tiekartan tavoitteet, jotka koskevat energiantuotantoa ja -kulutusta, yhdyskuntarakennetta ja liikkumista, kulutusta ja materiaaleja sekä ympäristövastuullisuutta. Tiekartassa on esitetty toimenpiteitä valtuustokausittain vuoteen 2030 ja kullekin valtuustokaudelle laaditaan toimialojen toteutussuunnitelmat.

## 10 JATKOTOIMENPITEET

### 10.1 JATKOTOIMENPITEET PALVELUVERKKOJEN KEHITTÄMISEKSI

**Toimitilaverkkosuunnittelu.** Toimitilaverkkosuunnittelu osana kaupunkitasoista palveluverkkosuunnittelua tuottaa käyttäjälähtöisiä, resurssiviisaita ja taloudellisia toimitiloja. Suunnitteluun osallistuvat kaupunkisuunnittelu, tilakeskus ja taloussuunnittelu sekä käyttäjätoimialat. Toimitilaverkkoselvitykset auttavat kaupungin kiinteistökannan kehittämisessä ja kustannustehokkaan täydennysrakentamisen suunnittelussa.

Alueellisesti tai toimitilakohtaisesti tehtävät esiselvityksen antavat selvitysajankohdan tilannekuvan tarkasteltavasta toimitilaverkosta. Selvityksissä analysoidaan tarkasteltavien kohteiden kunto- luokat, tulevat peruskorjaustarpeet ajoituksineen sekä selvitetään uudiskohteiden rakennuspaikat. Lisäksi tunnistetaan ja analysoidaan eri vaihtoehtoja kannattavuuslaskentaa hyödyntäen investointisuunnittelun tueksi.

Seuraavaksi valmistuvat Vantaan ammattiopisto Varian selvitys, Tikkurilan kouluverkkoselvitys sekä Hakunilan, Aviapoliksen ja Martinlaakson päiväkotiverkkoselvitykset. Vuoden 2018 aikana selvitetään, millä edellytyksillä ja aikataululla voitaisiin käynnistää Elmon urheilupuiston toteuttaminen. Osana tehtävää selvitystä arvioidaan Koillis-Vantaan uimahallin ja jäähallin toteuttaminen sekä kartoitetaan yksityisiä kumppaneita hankkeille. Lisäksi laaditaan kaikkien toimialojen yhteisenä palvelu- ja toimitilaverkkoasiana koko Vantaan ateriapalveluja koskeva keittiöverkon kehittämissuunnitelma.

Jatkossa kaikista Vantaan suuralueiden päiväkotij- ja kouluverkoista on tarve tehdä alueelliset esiselvitykset, joita tullaan päivittämään säännöllisin välein. Näiden lisäksi laaditaan pienempiä, kohdennettuja toimitilaselvityksiä.

Tehtyjen alueellisten esiselvitysten perusteella Y-tontteja on tarpeisiin nähden paikoitellen liian vähän ja niiden tarve tiivistyvillä ja täydentyvillä alueilla tulee jatkossa edelleen lisääntymään. Tämän vuoksi rakennettujen Y-tonttien täydennysrakentamisen tai korvaavan rakentamisen mahdollisuuksia selvitetään alueellisten toimitilaverkkotarkastelujen yhteydessä.

Tulevien vuosien päiväkotij- ja perusopetuksen uudisrakennuksille on löytynyt sijoituspaikat Tikkurilasta, Myyrmäestä, Kivistöstä ja Hakunilasta 2020-luvun puoliväliin saakka. Tämän jälkeen taloussuunnitelmaan merkityille useille uusille päiväkodeille ei nykyisissä kaavoissa ole valmiita Y-tontteja. Ratkaisut näiden päiväkotien sijoittumisesta tulee tehdä nyt valmisteilla olevissa kaavoissa. Esimerkiksi Aviapoliksen alueella on jo kaavarunkotyön yhteydessä laskettu palvelutarpeen lisäyksen edellyttämää Y-tonttitarvetta, mikä on viety kaavatyön lähtötiedoksi.

Maakunta- ja soteuudistuksen lopullisista ratkaisuista riippumatta myös sosiaali- ja terveystoimen palvelujen lisääntymiin ja muuttuviin tilatarpeisiin on varauduttava. Tulevaisuuden sosiaali- ja terveystoimen palveluverkon kehittämiseksi tarvitaan tonttivaraukset Tikkurilan hyvinvointikeskusta sekä Hakunilan ja Kivistön vanhustenkeskuksia varten. Asemakaavan muutos käynnistetään Simonkodin kiinteistön kehittämiseksi vanhustenkeskusta koskevan tarveselvityksen mukaisesti. Kaupungin omassa toiminnassa pieniä erityisasumisen yksiköitä on tarkoituksenmukaista jatkossa

sijoittaa muun asuntokannan yhteyteen, jolloin tontit saadaan normaalista asumiseen tarkoitusta varannosta. Kaupungin omana ja ostopalveluna tuotettavaa vammaisten asumispalveluja varten tarvitaan myös tonttivarauksia. Kivistön alueen sosiaali- ja terveyspalvelujen toimipaikan tonttivaraus tullaan ottamaan tulevaisuudessa käyttöön.

Rakentamispaikkojen riittävyden ohella nykyisten Y-tonttien rakennettavuus on tuonut haasteita. Muun muassa huonot pohjaolosuhteet, haasteelliset maaston muodot, kunnallistekniikan puuttaminen tai tonttien halki kulkevien viemäriinjien siirrot ovat lisänneet julkisen rakentamisen kustannuksia. Kaavoituksen yhteydessä palvelutuotantoon kaavoitettavien tonttien rakennettavuutta tulisi arvioida entistä tarkemmin.

Kaupungin kokonaisedun mukaista on varmistaa jatkossa, että rakentamisolosuhteiltaan hyviä Y-tontteja on riittävästi sekä kaupungin omiin uudis- ja täydennysrakentamistarpeisiin, että tulevan maakunnan tarpeisiin.

**Maankäytön toteuttamisen ohjelmointi.** Keskeinen kehittämiskohde palveluverkkosuunnittelussa kaupungin kasvun ja kaupunkirakenteen tiivistymisen myötä on ennakoiva ja oikea-aikainen varautumien palvelujen tonttitarpeisiin. Valmiina olevien kaavojen (5 vuoden tarve) ja asemakaavoituksen työohjelman seuraava 5-vuotiskausi tulisi yhdessä kattaa palveluverkkosuunnittelun tarpeet suunniteltaessa toimitilainvestointihankkeita seuraavalle kymmenelle vuodelle.

Palveluverkkosuunnitteluprosessia ja tiedonkulkua kehitetään niin, että vuosittain kaupunkisuunnittelun aluetiimeittäin työohjelmaa laadittaessa käydään toimialojen palveluverkkosuunnittelusta vastaavien kanssa läpi myös pidemmän aikavälin palveluverkon tonttitarpeet. MAL-sopimuksen mukaiseen asuntotonttien kaavoituksen tavoitteisiin pyrittäessä tulee samassa yhteydessä ennakoita entistä paremmin palvelutarpeiden kasvu sekä kaavalliset ratkaisut myös palvelujen osalta. Asuntotuotantoa on pyrittävä ohjaamaan siten, ettei palvelujen kysynnän alueellisista vaihteluista muodostuisi liian voimakkaita ja sen myötä niihin vastaaminen hallitusti vaikeutuisi.

MATTI-järjestelmä tulee valmistuessaan tukemaan asunto- ja palvelurakentamisen yhteensovittamiseen tarvittavaa suunnittelutyötä. Ylläpitämällä ajantasaista tietokantaa MATTI-järjestelmässä kaupungin Y-tonttikannasta varmistetaan riittävien ja palveluille sopivien sijaintien löytyminen.

Uusien kaavoitettavien Y-tonttien sijainti ja koko määritetään ensisijaisesti toiminnallisten tarpeiden mukaan silloin, kun ne ovat tarkoituksenmukaisesti kaupunkirakenteeseen sovitettavissa. Monikerroksiset ja erilaisia toimintoja yhdistävät hybridiratkaisut voivat olla yksi tapa täydentävien ja uudenlaisten palvelujen sijoittamiseksi ensisijaisesti tiiviimpiin kaupunginosiin, kuten asemien läheisyyteen. Päiväkotirakentamisessa pihakannet voivat olla toiminnallisesti hyväksyttävä ratkaisu. Kouluun tilaohjelmaan kuuluvien liikuntasalien sijaan voidaan rakentaa erillisiä liikuntahalleja koulujen läheisyyteen, jolloin voidaan paremmin vastata liikuntapalvelujen ja urheiluseurojen tarpeisiin. Pienempiä tontteja voidaan osoittaa yksityisten palvelujen (esimerkiksi päiväkotien) käyttöön, koska niiden toimintayksiköt ovat lähtökohtaisesti pienempiä.

Hybridiratkaisuissa on hyväksyttävä erilaisten hankemuotojen seurauksena normaalia suuremmat investointi- ja tilakustannukset sekä palvelujen henkilöstö- ja toimintamenot. Oleellista on myös palvelujen ja muiden toimintojen ajallinen yhteensovittaminen. Palvelurakentamista ja liikerakentamista ohjaavat eri tekijät. Palvelurakentamisen ajoitus perustuu ensisijaisesti alueelliseen väestönkehitykseen ja siitä muodostuvaan palvelutarpeeseen. Liikerakentaminen toteutuu vastasta sil-

loin, kun alueella on riittävä määrä potentiaalisia asiakkaita kaupallisille toimijoille, hanke on taloudellisesti kannattava ja markkinatilanne suotuisa. Nämä palvelurakentamisen ja liikerakentamisen kriteerit eivät välttämättä toteudu samanaikaisesti.

## 10.2 JATKOTOIMENPITEET TOIMITILAINVESTOINTIKUSTANNUSTEN HALLITSEMISEKSI

**Kiinteistöjen kunnon seuranta ja kunnossapito.** Kiinteistöjen kunnon seuranta ja pitkän tähtäimen suunnittelua kehitetään kiinteistönhallinnan tietojärjestelmää tehokkaammin hyödyntäen. Korjausmäärärahoihin ei ole tulossa merkittäviä korotuksia ja ne on kohdennettava jatkossakin erittäin tarkoin. Rakennusten kuntoselvityksiin perustuvat paikalliset korjaukset tulevat olemaan edelleen yleisiä erityisesti 1980–90-luvuilla rakennettuihin ikääntyviin päiväkotirakennuksiin, joita ei ole varaa tai aikaa peruskorjata kokonaisvaltaisesti. Palveluverkon kannalta keskeisiä tai kulttuurihistorialliselta arvoltaan merkittäviä koulurakennuksia tullaan peruskorjaamaan perusteellisemmin.

Kiinteistöomaisuuden rahallisen arvon säilyttämisen ja korjausvelan vähentämisen lisäksi erityishuomio kiinnitetään edelleen toimitilojen terveellisyys- ja turvallisuuden edistämiseen. Kiinteistöjen aktiivisemmalla kuntoseurannalla ja kiinteistöhuollolla pyritään vähentämään ennakoimattomia korjaustarpeita ja varmistamaan hyväksyttävät olosuhteet tilojen käyttäjille.

Sisäilmaolosuhteiden parantamiseksi tähtäviä korjauksia tehdään tilojen käytön mahdollistamissa rajoissa. Luotettavampaa lopputulosta tavoiteltaessa korjaustyöt tullaan tekemään entistä laajempina ja perusteellisemmin.

Palveluverkkojen rakennusten korjausrakentaminen on TVO:n aikana ollut pääsääntöisesti kohdennettuja osakorjauksia ja sisäilmakorjauksia, joilla on ylläpidetty kohteiden turvallista ja terveellistä käyttötarkoituksen mukaista käyttöä. Jotta palveluverkkojen rakennukset saadaan pidettyä toiminnan edellyttämässä kunnossa ja korjausvelan kasvu hallinnassa, tulee jatkossa korjausrakentamisessa keskittyä kohteiden sisällöltään laajempiin perusparannuksiin ja korjaushankkeisiin. Näin toimien saavutetaan myös parempaa vaikuttavuutta sisäilman laadun parantamiseen tehtävissä hankkeissa.

Länsi-Vantaan koulujen palveluverkko on uusiutunut ja uusiutuu seuraavien vuosien aikana voimakkaasti ja olemassa olevia kohteita on peruskorjattu laajamittaisesti 2000-luvun alkuvuosina. Itä-Vantaan kouluverkkoon kohdistuu suuri peruskorjaustarve seuraavalla vuosikymmenellä, josta Korson alueen koulut muodostavat erityisen suuren haasteen korjausrakentamiselle lähivuosina.

Varhaiskasvatuksen palveluverkon kohteiden korjausrakentamisessa on siirryttävä takaisin laajempaan perusparannuksiin, jotta olemassa olevat päiväkodit pysyvät laadukkaana osana toimintaa. Päivähoitopaikkojen tarpeen kasvua ei pystytä uudisrakentamisella ratkaisemaan, jolloin korjausohjelmaan ei voida ottaa korjaustarpeen mukaista määrää kohteita ja vaarana on palveluverkon rapistuminen rakennusten osalta. Toteutettavien hankkeiden on laajuudeltaan vastattava elinkaarren mukaista korjaustarvetta ja taattava kohteen säilyminen palveluverkossa suunnitellusti.

Muita haastavia korjausrakennuskohteita ovat lähivuosina muun muassa Kaunialan sairaala-alueen rakennukset, joihin rakennusten ikääntymisen myötä on kertynyt paljon korjaustarvetta. Investointipäätökset edellyttäisivät kokonaisvaltaisempaa suunnitelmaa kiinteistön tulevaisuudesta ja toiminnasta, jota parhaillaan erikseen nimetty kehittämissuunnitelma valmistelee.

**Palveluverkkojen investointikustannusten hallinta.** Rakennushankkeiden säästömahdollisuuksia selvittäneen työryhmän loppuraportissa on arvioitu ennakkoluulottomasti erilaisia keinoja rakentamisen kustannuskehityksen leikkaamiseksi vaadittavan palvelutason siitä kärsimättä. Keinot koskevat niin rakentamiseen liittyviä prosesseja, menettelytapoja ja suunnitteluratkaisuja kuin hankkeiden rahoitus-, hankinta- ja toteutustapoja.

Toimitilarakentamisen lähtökohtana on terveellisten ja turvallisten palvelutilojen tuottaminen. Kaupunginvaltuuston rakentamiselle asettamia muita tavoitteita ovat kustannus- ja energiatehokkuus myös elinkaarikustannukset huomioiden. Lisäksi on esitetty muun muassa puurakentamisen hyödyntämisestä laajemmassa mittakaavassa, samoin kuin uusimpina avauksina kiertotalouden lisääminen ja sosiaalisten näkökulmien huomioinen hankinnoissa.

Työryhmän tavoitteena oli löytää toteutuskelpoisia keinoja ja kehityssuuntia, joiden avulla voidaan rakennusinvestointien aiheuttamaa painetta kaupungin talouteen vähentää ottaen huomioon yhteisesti asetetut muut strategiset tavoitteet. Tässä yhteydessä on kuitenkin todettava, että kaikki asetetut tavoitteet eivät ole linjassa säästötavoitteiden kanssa.

Säästömahdollisuuksia tunnistettiin useita ja niitä tulisi hyödyntää mahdollisimman monipuolisesti palveluverkkosuunnittelussa, investointisuunnittelussa, hankevalmistelussa ja rakennuttamisessa. Merkitykselliset säästöt syntyvät vasta useamman tekijän yhteisvaikutuksesta.

Säästöjen saavuttamiseksi toimijoilta edellyttäviä toimenpiteitä:

1. Kaupungin kasvua ohjataan palveluverkkojen ja infran kustannustehokkaat kehittämismahdollisuudet huomioon ottaen.
2. Palvelu- ja toimitilaverkkojen systemaattista suunnittelua ja kehittämistä jatketaan kaikilla toimialoilla alueellisesti erilaisia painopistealueita hakien.
3. Tilatehokkuuden parantamiseen tähtääviä toimenpiteitä jatketaan toimialojen välisenä yhteistyönä.
4. Kaikki toimialat edistävät sekä toimialojen sisäisiä että toimialojen välisiä yhteishankkeita ja tilojen yhteiskäyttöä.
5. Rahoitus arvioi kulloinkin tarkoituksenmukaisen rahoitusmuodon tilanteen ja hankkeen elinkaarikustannukset huomioon ottaen.
6. Tilapäisiin ja vaihteleviin tilatarpeisiin hankitaan vuokratiloja tai ne ratkaistaan olemassa olevia tiloja hyödyntäen.
7. Hankkeiden joustoa lisätään suunnitelmallisesti suhdanteiden hyödyntämiseksi.
8. Kaupungin omaan rakentamiseen varataan kaavoittamalla rakentamisolosuhteiltaan hyviä ja eri käyttötarkoituksiin joustavia tontteja.
9. Hankkeet toteutetaan tilakeskuksen määrittelemällä standarditasolla, ellei kaupunkitasoisesti yksittäisen kohteen osalta erikseen muuta sovita.
10. Sekä uudisrakentaminen että kiinteistöjen korjaukset toteutetaan teknisesti kestäville ja elinkaarialoudellisesti järkeville ratkaisuille.
11. Tilojen kalustaminen (suunnittelu, hankinnat ja kierrätys) koordinoidaan kaupunkitasoisesti keskitettynä, mitä varten luodaan uusi kalustussuunnittelijan vakanssi.
12. Tietomallinnusta hyödynnetään entistä monipuolisemmin hankevalmistelussa ja luonnossuunnittelussa sekä hankkeen aikaisessa kustannus seurannassa.

## LÄHTEET

- Asuntorakentamisennuste 2018. *Kiinteistöt ja asuminen, Vantaan kaupunki 2018.*
- HUS sairaanhoitopiirin kuntayhtymän ensihoidon palvelutasopäätös vuodelle 2018.
- Kansalaisraadın julkilausuma 22.4.2017.
- KAPA – Kaupunki- ja kuntapalvelut 2016. *Asiakastyytyväisyystulokset, Vantaa.*
- Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksen palvelutasopäätös 2017–2020.
- Kokoontumislaki (530/1999).
- Korson suuralueen koulut. *Tilakeskus, Vantaan kaupunki 2015.*
- Korson suuralueen päiväkotikiinteistöt. *Tilakeskus, Vantaan kaupunki 2015.*
- Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista (980/2012).
- Lastensuojelulaki (417/2007).
- Länsi-Vantaan koulukiinteistöt. *Tilakeskus, Vantaan kaupunki 2015.*
- Menettelytapaohjeet uusia toimitiloja hankittaessa. *Tilakeskus, Vantaan kaupunki 2014.*
- Myyrmäen päiväkotiselvitys. *Tilakeskus, Vantaan kaupunki 2017.*
- Päihdehuoltolaki (41/1986).
- Rakennus- ja kiinteistöalan suhdannekatsaus, Rapal 2017.
- Resurssiviisauden tiekartta (luonnos maaliskuu 2018). *Ympäristökeskus, Vantaan kaupunki 2018.*
- Selvitys paloasemien tarpeista ja sijainnista vuoteen 2030 Länsi-Uudenmaan, Keski-Uudenmaan, Itä-Uudenmaan ja Helsingin pelastuslaitosten alueelle, *Siljander/Helsingin yliopisto.*
- Sosiaalihuoltolaki (1301/2014).
- Terveysthuoltolaki (1326/2010).
- Talousarvio 2018 ja taloussuunnitelma 2018–2021. *Taloussuunnittelu, Vantaan kaupunki 2017.*
- Tikkurilan päiväkotiselvitys. *Tilakeskus, Vantaan kaupunki 2017.*
- Trellum korjausvelkaindeksi 2016. *Rakennusten arvojen, korjausvelan ja peruserannustarpeen vertailu 13 kaupungissa, Trellum 2017.*
- Uutta Arttu2-ohjelmasta, kuntalaiskysely 2017. *Tutkimusohjelman julkaisusarja, nro 13/2017. Erilinen kooste Vantaan tuloksista. Kuntaliitto.*
- Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (338/2011).
- Vantaan kaupungin kiinteistöjen tekniset- ja jälleenhankinta-arvot. *Arvojen päivitys vuoden 2015 arvot, Trellum 2016.*
- Vantaan kaupungin menettelytavat sisäympäristöasioissa. *Sisäympäristöasioiden ohjausryhmä 20.6.2017.*
- Vantaan vesiliikunnan olosuhdeselvitys 2017. *Liikuntapalvelut, Vantaan kaupunki.*
- Vantaan väestöennuste 2017. Koko kaupungin ennuste 2018–2045, Osa-alue-ennuste 2018–2027. *Taloussuunnittelu, tietopalveluyksikkö, Vantaan kaupunki 2017.*
- Vantaan yleiskaavan ajantasaisuuden arviointi A1/2017. *Vantaan kaupunki (2017a).*
- Varhaiskasvatustilaki (36/1973).
- Yleiskaava 2020. Tavoitteet. 04.12.2017. *Vantaan kaupunki (2017c).*
- Yleisten kirjastojen laatusuositus. *Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2010:20.*

